

דף ב.א

משנה. שנים אוחזין בטלית, זה אומר: אני מצאתיה, וזה אומר: אני מצאתיה. זה אומר: כולה שלי, וזה אומר: כולה שלי. זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה, ויחלוקו. זה אומר: כולה שלי, וזה אומר: חציה שלי. האומר כולה שלי - ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים, והאומר חציה שלי - ישבע שאין לו בה פחות מרביע, זה נוטל שלשה חלקים, וזה נוטל רביע. היו שנים רוכבין על גבי בהמה, או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג, זה אומר: כולה שלי, וזה אומר: כולה שלי - זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה, וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה, ויחלוקו. בזמן שהם מודים, או שיש להן עדים - חולקין בלא שבועה. גמרא. למה לי למתנא זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה, זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי? ליתני חדא - חדא קתני: זה אומר אני מצאתיה וכולה שלי, וזה אומר אני מצאתיה וכולה שלי. - וליתני: אני מצאתיה, ואנא ידענא דכולה שלי - אי תנא אני מצאתיה, הוה אמינא: מאי מצאתיה - ראיתיה, אף על גב דלא אתאי לידיה - בראיה בעלמא קני, תנא כולה שלי - דבראיה לא קני. - ומי מצית אמרת מאי מצאתיה - ראיתיה? והא אמר רבנא: ומצאתה (דברים כ"ב) - דאתאי לידיה משמע - אין, ומצאתה דקרא - דאתא לידיה משמע, ומיהו תנא - לישנא דעלמא נקט, ומדחזי ליה אמר: אנא אשכחית, ואף על גב דלא אתאי לידיה, בראיה בעלמא קני, תני כולה שלי - דבראיה בעלמא לא קני לה. - וליתני כולה שלי ולא בעי אני מצאתיה - אי תני כולה שלי הוה אמינא: בעלמא דקתני מצאתיה - בראיה בעלמא קני, תנא אני מצאתיה והדר תנא כולה שלי - דממשנה יתירה אשמעינן דראיה לא קני. - ומי מצית אמרת חדא קתני? והא זה וזה קתני זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה, זה אומר כולה שלי וכו' - אמר רב פפא ואיתימא רב שימי בר אשי, ואמרי לה כדי: רישא במציאה, וסיפא במקח וממכר. וצריכא,

דף ב.ב

דאי תנא מציאה - הוה אמינא: מציאה הוא דרמו רבנן שבועה עליה, משום דמורי ואמר: חבראי לאו מידי חסר בה, איזל אתפיס ואתפליג בהדיה. אבל מקח וממכר, דליכא למימר הכי - אימא לא. ואי תנא מקח וממכר, הוא דרמו רבנן שבועה עליה משום דמורי ואמר: חבראי דמי קא יהיב, ואנא דמי קא יהיבנא. השתא דצריכא לדידי אשקליה אנא, וחבראי ליזיל לטרח לזבן. אבל מציאה, דליכא למימר הכי - אימא לא, צריכא. מקח וממכר ולחזי זוזי ממאן נקט - לא צריכא, דנקט מתרווייהו, מחד מדעתיה ומחד בעל כרחיה, ולא ידענא מי הוא מדעתיה ומי הוא בעל כורחיה. לימא מתניתין דלא כבן ננס, דאי בן ננס האמר: כיצד אלו ואלו באין לידי שבועת שוא - אפילו תימא בן ננס: התם - ודאי איכא שבועת שוא, הכא - איכא למימר דליכא שבועת שוא, אימור דתרווייהו בהדי הדדי אגבהוה. לימא מתניתין דלא כסומכוס, דאי כסומכוס - האמר: ממון המוטל בספק - חולקין בלא שבועה. - ואלא מאי - רבנן, הא אמרי המוציא

מחברו עליו הראיה - האי מאי? אי אמרת בשלמא רבנן, התם דלא תפסי תרוייהו - אמרו רבנן המוציא מחבירו עליו הראיה, הכא דתרוייהו תפסי - [פלגין] לה בשבועה. אלא אי אמרת סומכוס, השתא ומה התם דלא תפסי תרוייהו - חולקין בלא שבועה, הכא דתרוייהו תפסי לה - לא כל שכן? - אפילו תימא סומכוס כי אמר סומכוס - שמא ושמא, אבל ברי וברי - לא אמר. ולרבה בר רב הונא, דאמר: אמר סומכוס אפילו ברי וברי, מאי איכא למימר? - אפילו תימא סומכוס, כי אמר סומכוס - היכא דאיכא דררא דממונא, אבל היכא דליכא דררא דממונא - לא. ולא קל וחומר הוא? ומה התם דאיכא דררא דממונא למר, ואיכא דררא דממונא למר,

דף גא

ואיכא למימר כולה למר, ואיכא למימר כולה למר, אמר סומכוס: ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה. הכא, דליכא דררא דממונא, דאיכא למימר דתרוייהו היא - לא כל שכן? - אפילו תימא סומכוס, שבועה זו מדרבנן היא, כדרבי יוחנן. דאמר רבי יוחנן: שבועה זו תקנת חכמים היא, שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר שלי הוא. לימא מתניתין דלא כרבי יוסי, דאי כרבי יוסי - הא אמר: אם כן מה הפסיד רמאי? אלא, הכל יהא מונח עד שיבא אליהו. - אלא מאי - רבנן? כיון דאמרי רבנן: השאר יהא מונח עד שיבא אליהו, הא נמי כשאר דמי, דספיקא היא - האי מאי? אי אמרת בשלמא רבנן, התם דודאי האי מנה דחד מינייהו הוא - אמרי רבנן: יהא מונח עד שיבא אליהו, הכא דאיכא למימר דתרוייהו הוא - אמרי רבנן פלגי בשבועה. אלא אי אמרת רבי יוסי היא, השתא ומה התם דבודאי איכא מנה למר ואיכא מנה למר - אמר רבי יוסי יהא מונח עד שיבא אליהו, הכא דאיכא למימר דחד מינייהו הוא - לא כל שכן? - אפילו תימא רבי יוסי, התם - ודאי איכא רמאי, הכא - מי יימר דאיכא רמאי? אימא תרוייהו בהדי הדדי אגבהוה. אי נמי, התם קניס ליה רבי יוסי לרמאי כי היכי דלודי, הכא מאי פסידא אית ליה דלודי? - תינח מציאה, מקח וממכר מאי איכא למימר? - אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא. בין לרבנן ובין לרבי יוסי, התם גבי חנוני על פנקסו דקתני זה נשבע ונוטל וזה נשבע ונוטל, מאי שנא דלא אמרינן נפקיה לממונא מבעל הבית, ויהא מונח עד שיבא אליהו, דהא בודאי איכא רמאי? - אמרי: התם היינו טעמא, דאמר ליה חנוני לבעל הבית: אנא שליחותא דידך קא עבדינא, מאי אית לי גבי שכיר? אף על גב דקא משתבע לי לא מהימן לי בשבועה, את האמנתיה, דלא אמרת לי בסהדי הב ליה, ושכיר נמי אמר ליה לבעל הבית: אנא עבדי עבידתא גבך, מאי אית לי גבי חנוני? אף על גב דמשתבע לי לא מהימן לי, הלכך תרוייהו משתבעי ושקלי מבעל הבית. תני רבי חייא: מנה לי בידך והלה אומר: אין לך בידי כלום. והעדים מעידים אותו שיש לו חמשים זוז - נותן לו חמשים זוז, וישבע על השאר, שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים, מקל וחומר. ותנא תונא: שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וכו'. והא הכא, כיון דתפיס - אנן סהדי דמאי דתפיס האי דידיה הוא, ומאי דתפיס האי דידיה הוא, וקתני ישבע - מאי שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מקל

וחומר - שלא תאמר: הודאת פיו הוא דרמיה רחמנא שבועה עליה, כדרבה. דאמר רבה: מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע - חזקה, אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, והאי בכוליה בעי דנכפריה, והא דלא כפריה - משום דאין אדם מעיז פניו,

דף ג.ב

והאי בכוליה בעי דלודי ליה, והאי דלא אודי - אשתמוטי הוא דקא מישתמט מיניה, סבר עד דהו לי זוזי ופרענא ליה. ואמר רחמנא: רמי שבועה עליה כי היכי דלודי ליה בכוליה. אבל העדאת עדים, דליכא למימר הכי - אימא לא, קא משמע לן קל וחומר. ומאי קל וחומר? - ומה פיו שאין מחייבו ממון - מחייבו שבועה, עדים שמחייבין אותו ממון - אינו דין שמחייבין אותו שבועה. ופיו אין מחייבו ממון? והא הודאת בעל דין כמאה עדים דמי - מאי ממון - קנס. ומה פיו שאין מחייבו קנס - מחייבו שבועה, עדים שמחייבין אותו קנס - אינו דין שמחייבין אותו שבועה. - מה לפיו - שכן מחייבו קרבן, תאמר בעדים שאין מחייבין אותו קרבן - הא לא קשיא, רבי חייא כרבי מאיר סבירא ליה, דאמר: עדים מחייבין אותו קרבן מקל וחומר. דתנן: אמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי, רבי מאיר מחייב, וחכמים פוטרים. אמר רבי מאיר: אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה, לא יביאוהו לידי קרבן הקל? - אמרו לו: מה אם ירצה לומר מזיד הייתי - יפטר. אלא, מה לפיו - שכן מחייבו אשם. - אשם היינו קרבן. אלא, מה לפיו - שכן מחייבו חומש - הא לא קשיא, רבי חייא כרבי מאיר סבירא ליה, כי היכי דמחייב ליה קרבן מקל וחומר - מחייב ליה חומש מקל וחומר. אלא, מה לפיו - שכן אינו בהכחשה ובהזמה, תאמר בעדים שישנן בהכחשה ובהזמה אלא, אתיא מעד אחד. ומה עד אחד שאין מחייבו ממון - מחייבו שבועה, עדים שמחייבין אותו ממון - אינו דין שמחייבין אותו שבועה. - מה לעד אחד - שכן על מה שהוא מעיד הוא נשבע.

דף ד.א

תאמר בעדים, שעל מה שכפר הוא נשבע אלא אמר רב פפא: אתי מגלגול שבועה דעד אחד: מה לגלגול שבועה דעד אחד שכן שבועה גוררת שבועה, תאמר בעדים דממון קא מחייבי - פיו יוכיח, מה לפיו - שכן אינו בהכחשה, עד אחד יוכיח, שישנו בהכחשה ומחייבו שבועה. מה לעד אחד - שכן על מה שמעיד הוא נשבע, תאמר בעדים שעל מה שכפר הוא נשבע - פיו יוכיח, וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה, הצד השוה שבהן - שעל ידי טענה וכפירה הן באין ונשבע, אף אני אביא עדים, שעל ידי טענה וכפירה הם באין - ונשבע. - מה להצד השוה שבהן - שכן לא הוחזק כפרן, תאמר בעדים שכן הוחזק כפרן - ובעדים מי הוחזק כפרן? והאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסרא: הכופר במלוה - כשר לעדות, בפיקדון - פסול לעדות. - אלא, פריך הכי: מה להצד השוה שבהן - שכן אינן בתורת הזמה, תאמר בעדים שישנן בתורת הזמה - הא לא קשיא, רבי חייא תורת הזמה לא פריך. - אלא דקאמר ותנא תונא, מי דמי? התם - למלוה אית ליה סהדי, ללוה לית ליה סהדי דלא מסיק ליה ולא מידי, דאי הו ליה סהדי ללוה דלא מסיק ליה ולא מידי - לא בעי רבי חייא לאשתבועי. הכא, כי

היכי דאנן סהדי בהאי - אנן סהדי בהאי, ואפילו הכי משתבעי - אלא, כי איתמר ותנא תונא - אאידך דרבי חייא איתמר. דאמר רבי חייא: מנה לי בידך, והלה אומר: אין לך בידי אלא חמישים זוז, והילך - חייב. מאי טעמא - הילך נמי כמודה מקצת הטענה דמי, ותנא תונא: שנים אוחזין בטלית. והא הכא, כיון דתפיס - [אנן סהדי דמאי דתפיס] הילך הוא, וקתני ישבע. ורב ששת אמר: הילך פטור. מאי טעמא - כיון דאמר ליה הילך, הני זוזי דקא מודי בגוייהו - כמאן דנקיט להו מלוה דמי, באינך חמשים - הא לא מודי, הלכך ליכא הודאת מקצת הטענה. - ולרב ששת קשיא מתניתין - אמר לך רב ששת: מתניתין תקנת חכמים היא. - ואידך: אין, תקנת חכמים היא. ומיהו, אי אמרת בשלמא מדאורייתא הילך חייב - מתקני רבנן שבועה כעין דאורייתא, אלא אי אמרת מדאורייתא הילך פטור - מתקני רבנן שבועה דליתא דכוותה בדאורייתא? - מיתבי:

דף זב

סלעים, דינרין. מלוה אומר: חמש, ולוה אומר: שלש. רבי שמעון בן אלעזר אומר: הואיל והודה מקצת הטענה - ישבע, רבי עקיבא אומר: אינו אלא כמשיב אבידה, ופטור. קתני מיהת רבי שמעון בן אלעזר אומר: הואיל והודה מקצת הטענה - ישבע. טעמא - דאמר שלש, הא שתיים - פטור, והאי שטר דקמודי ביה - הילך הוא, ושמע מינה: הילך פטור - לא, לעולם אימא לך: שתיים חייב, והאי דקתני שלש - לאפוקי מדרבי עקיבא דאמר משיב אבידה הוי ופטור, קא משמע לן דמודה מקצת הטענה הוי וחייב. אי הכי, רבי שמעון בן אלעזר אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע? אף זה ישבע מבעי ליה - אלא, לעולם שתיים פטור, והילך חייב. ושאני הכא - דקא מסייע ליה שטרא. אי נמי, משום דהוה ליה שטר שעבוד קרקעות - ואין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות. איכא דמותיב מסיפא: רבי עקיבא אומר: אינו אלא כמשיב אבידה ופטור. טעמא - דאמר שלש, הא שתיים - חייב. והא שטר (כיון) דקא מודי ביה כהילך דמי, שמע מינה הילך חייב - לא, לעולם אימא לך שתיים נמי פטור, והאי דקתני שלש - לאפוקי מדרבי שמעון בן אלעזר, דאמר מודה מקצת הטענה הוי וחייב, קא משמע לן דמשיב אבידה הוי ופטור. הכי נמי מסתברא: דאי סלקא דעתך שתיים חייב - בשלש היכי פטור ליה רבי עקיבא? האי אערומי קא מערים, סבר: אי אמינא שתיים - בעינא אשתבועי, אימא שלש, דאהוי כמשיב אבידה - ואיפטור. אלא שמע מינה: שתיים נמי פטור. - אלא קשיא לרבי חייא - שאני התם, דקא מסייע ליה שטרא. אי נמי, משום דהוה ליה שטר שעבוד קרקעות, ואין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות. מתיב מר זוטרא בריה דרב נחמן: טענו כלים וקרקעות, הודה בכלים וכפר בקרקעות, הודה בקרקעות וכפר בכלים - פטור. הודה מקצת קרקעות - פטור. מקצת כלים - חייב. טעמא - דכלים וקרקעות, דקרקע לאו בת שבועה היא. הא כלים וכלים דומיא דכלים וקרקעות - חייב. היכי דמי? לאו דאמר ליה הילך, ושמע מינה הילך חייב - לא, לעולם אימא לך כלים וכלים נמי פטור, והא דקתני כלים וקרקעות - הא קא משמע לן: הודה במקצת כלים - חייב אף על הקרקעות. - מאי קא משמע לן - זוקקין? תנינא: זוקקין הנכסים שאין להן אחריות,

את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהם - הכא - עיקר, התם - אגב גררא נסבה.

דף ה.א.

- ולמאן דאמר הילך פטור, אמאי איצטריך קרא למעוטי קרקע משבועה? הא כל קרקע הילך הוא - אמר לך: איצטריך קרא היכא דכפר בה בורות שיחין ומערות. אי נמי: היכא דטענו כלים וקרקעות, והודה בכלים וכפר בקרקעות. תא שמע, דתני רמי בר חמא: ארבעה שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת: שומר חנם והשואל, נושא שכר והשוכר. היכי דמי - לאו דאמר ליה הילך? - לא, דאמר ליה: שלש פרות מסרתי לך ומתו כולהו בפשיעה, ואמר ליה איהו: חדא - לא היו דברים מעולם, וחדא - מתה באונס, וחדא - מתה בפשיעה, דבעינא שלומי לך, דלאו הילך הוא. תא שמע, דתני אבוב דרבי אפטוריקי לדרבי חייה קמייתא: מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום, והעדים מעידים אותו שיש בידו חמשים זוז, יכול ישבע על השאר - תלמוד לומר (שמות כ"ב) על כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה - על הודאת פיו אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו על העדאת עדים - מתניתא קא רמית עליה דרבי חייה? רבי חייה תנא הוא, ופליג. - והא קרא קאמר - ההוא למודה מקצת הטענה. - ואבוב דרבי אפטוריקי אמר לך: כתיב הוא וכתוב זה - חד למודה מקצת הטענה, וחד להעדאת עדים דפטור. - ואידך: חד למודה מקצת הטענה, וחד למודה ממין הטענה. - ואידך: מודה ממין הטענה לית ליה, וסבר ליה כרבן גמליאל, דתנן: טענו חטין והודה לו בשעורין - פטור, ורבן גמליאל מחייב. ההוא רעיא דהווי מסרי ליה כל יומא חיותא בסהדי, יומא חד מסרו ליה בלא סהדי, לסוף אמר להו: לא היו דברים מעולם. אתו סהדי אסהידו ביה דאכל תרתי מינייהו. אמר רבי זירא: אם איתא לדרבי חייה קמייתא - משתבע אשאר. - אמר ליה אביי: אם איתא משתבע? והא גזלן הוא - אמר ליה: שכנגדו קאמינא. השתא נמי, דליתא לדרבי חייה - נחייביה מדרב נחמן. דתנן: מנה לי בידך - אין לך בידי - פטור. ואמר רב נחמן: משביעין אותו שבועת היסת. - דרב נחמן תקנתא היא,

דף ה.ב.

ותקנתא לתקנתא לא עבדינן. - ותיפוק ליה דהוה ליה רועה, ואמר רב יהודה: סתם רועה פסול - לא קשיא, הא - דידיה, הא - דעלמא. דאי לא תימא הכי, אנן חיותא לרועה היכי מסרינן? והא כתיב (ויקרא י"ט) לפני עור לא תתן מכשל? אלא: חזקה, אין אדם חוטא ולא לו. זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה [וכו']. על דאית ליה משתבע או על דלית ליה משתבע? - אמר רב הונא, דאמר: שבועה שיש לי בה, ואין לי בה פחות מחציה. - ונימא: שבועה שכולה שלי - ומי יהיבין ליה כולה? - ונימא: שבועה שחציה שלי. - מרע ליה לדיבוריה. - השתא נמי מרע ליה לדיבוריה - דאמר: כולה שלי, ולדבריכם - שבועה שיש לי בה, ואין לי בה פחות מחציה. - וכי מאחר שזה תפוס ועומד, וזה תפוס ועומד, שבועה זו למה? - אמר רבי יוחנן: שבועה זו תקנת חכמים היא, שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חברו, ואומר שלי הוא. - ונימא: מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא - לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד

אשבועתא. דאי לא תימא הכי - האי דאמר רחמנא מודה מקצת הטענה ישבע, נימא: מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא - התם אשתמוטי קא משתמיט ליה, כדרבה תדע, דאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא: הכופר במלוה - כשר לעדות, בפקדון - פסול לעדות. אלא הא דתני רמי בר חמא: ארבעה שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת: שומר חנם והשואל, נושא שכר והשוכר, נימא: מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא - התם נמי אשתמוטי קא משתמיט, סבר: משכחנא לגנב ותפיסנא ליה. אי נמי: משכחנא ליה באגם ומייתניא ליה. - אי הכי, הכופר בפקדון אמאי פסול לעדות? נימא: אשתמוטי קא משתמיט, סבר: עד דבחשנא ומשכחנא ליה. - כי אמרינן הכופר בפקדון פסול לעדות - כגון דאתו סהדי ואסהידו ביה דההיא שעתא איתיה לפקדון בביתיה והוה ידע. אי נמי: דהוה נקיט ליה בידיה. אלא הא דאמר רב הונא: משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו, נימא: מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא - התם נמי מורה ואמר: דמי קא יהבנא ליה. אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא: והא קא עבר על לאו (שמות כ') דלא תחמד - לא תחמד לאינשי בלא דמי משמע להו.

דף ו.א

ואלא הא דאמר רב נחמן: משביעין אותו שבועת היסת, נימא: מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא ותו, הא דתני רבי חייא: שניהם נשבעין ונוטלין מבעל הבית, נימא: מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא ותו, הא דאמר רב ששת: שלש שבועות משביעין אותו, שבועה שלא פשעתי בה, שבועה שלא שלחתי בה יד, שבועה שאינה ברשותי. נימא: מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא - אלא: לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא. אביי אמר: חיישינן שמא מלוה ישנה יש לו עליו. - אי הכי, נשקול בלא שבועה אלא: חיישינן שמא ספק מלוה ישנה יש לו עליו. - ולא אמרינן תפיס ממונא מספיקא, משתבע נמי מספק - אמר רב ששת בריה דרב אידי: פרשי אינשי מספק שבועה, ולא פרשי מספק ממונא. מאי טעמא? ממון - איתיה בחזרה, שבועה - ליתיה בחזרה. בעי רבי זירא: תקפה אחד בפנינו מהו? - היכי דמי? אי דשתיק - אודויי אודי ליה, ואי דקא צווח - מאי הוה ליה למעבד? - לא צריכא, דשתיק מעיקרא והדר צווח, מאי? מדאשתיק - אודויי אודי ליה, או דלמא: כיון דקא צווח השתא - איגלאי מילתא דהאי דשתיק מעיקרא סבר: הא קא חזו ליה רבנן. - אמר רב נחמן, תא שמע: במה דברים אמורים - ששניהם אדוקין בה, אבל היתה טלית יוצאת מתחת ידו של אחד מהן - המוציא מחבירו עליו הראיה. היכי דמי? אי נימא כדקתני - פשיטא אלא - שתקפה אחד בפנינו. - לא, הכא במאי עסקינן - כגון דאתו לקמן כדתפיסו לה תרוייהו, ואמרינן להו: זילו פלוגו. ונפקו, והדר אתו כי תפיס לה חד מינייהו. האי אמר: אודויי אודי לי, והאי אמר: בדמי אגרתי ניהליה. - דאמרינן ליה: עד השתא חשדת ליה בגזלן, והשתא מוגרת ליה בלא סהדי? ואיבעית אימא - כדקתני, דאתו לקמן כי תפיס לה חד מינייהו, ואידך מסרך בה סרוכי. ואפילו לסומכוס, דאמר ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה - מודה סומכוס דסרכא לאו כלום היא. אם תמצי לומר תקפה אחד

בפנינו מוציאין אותה מידו - הקדישה אינה מקודשת. אם תמצי לומר תקפה אחד בפנינו אין מוציאין אותה מידו - הקדישה בלא תקפה מהו? כיון דאמר מר: אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי - כמאן דתקפה דמי, או דלמא השתא מיהא הא לא תקפה, וכתוב (ויקרא כ"ז) ואיש כי יקדיש את ביתו קדש וגו' מה ביתו ברשותו - אף כל ברשותו, לאפוקי האי דלא ברשותו. - תא שמע, דההיא

דף ו.ב

מסותא דהוּוּ מנצו עלה בי תרי, האי אמר: דידי הוא, והאי אמר: דידי הוא. קם חד מינייהו אקדשה. פרשי מינה רב חנניה ורב אושעיא וכולהו רבנן. ואמר ליה רב אושעיא לרבה: כי אזלת קמיה דרב חסדא לכפרי בעי מיניה. כי אתא לסורא, אמר ליה רב המנונא: מתניתין היא: ספק בכורות, אחד בכור אדם ואחד בכור בהמה, בין טהורים בין טמאים - המוציא מחבירו עליו הראיה. ותני עלה: אסורים בגיזה ובעבודה. והא הכא, דאמר: תקפו כהן - אין מוציאין אותו מידו, דקתני: המוציא מחבירו עליו הראיה, וכי לא תקפו - אסורין בגיזה ובעבודה. - אמר ליה רבה: קדושת בכור קאמרת - לעולם אימא לך תקפו כהן מוציאין אותו מידו, ואפילו הכי אסורים בגיזה ובעבודה - דקדושה הבאה מאליה שאני. אמר ליה רב חנניה לרבה: תניא דמסייע לך, הספיקות נכנסין לדיר להתעשר. ואי סלקא דעתך תקפו כהן אין מוציאין אותו מידו, אמאי נכנסין לדיר? נמצא זה פוטר ממונו בממונו של כהן - אמר ליה אביי: אי משום הא לא תסייעיה למר. הכא במאי עסקינן - כגון דלית ליה אלא תשעה והוא, דמה נפשך, אי בר חיובא הוא - שפיר קא מעשר, אי לאו בר חיובא הוא - תשעה לאו בר עשורי ניהו. הדר אמר אביי: לאו מילתא היא דאמרי, דספיקא לאו בר עשורי היא, דתנן: קפץ אחד מן המנויין לתוכן - כולן פטורין. ואי סלקא דעתך ספיקא בעי עשורי, לעשר ממה נפשך דאי בר חיובא הוא - שפיר מעשר, ואי לאו בר חיובא הוא - נפטר במנין הראוי. דאמר רבא: מנין הראוי פוטר

דף ז.א

אלא מאי אית לך למימר - עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק, הכא נמי - עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק. אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא: מאי ספיקות? אילימא ספק בכורות, (ויקרא כ"ז) יהיה קדש אמר רחמנא, ולא שכבר קדוש. אלא: ספק פדיון פטר חמור, וכדרב נחמן. דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב: ישראל שיש לו עשרה ספק פטרי חמור בתוך ביתו - מפריש עליהן עשרה שיין, ומעשרן, והן שלו. מאי הוי עלה דמסותא? תא שמע, דאמר רבי חייה בר אבין: הוה עובדא בי רב חסדא, ורב חסדא בי רב הונא, ופשטה מהא דאמר רב נחמן: כל ממון שאין יכול להוציאו בדיינין, הקדישו - אינו קדוש. - הא יכול להוציאו בדיינין - הקדישו קדוש, אף על גב דלא אפקיה? והאמר רבי יוחנן: גזל ולא נתייאשו הבעלים - שניהם אינם יכולין להקדישו, זה - לפי שאינה שלו, וזה - לפי שאינה ברשותו. - מי סברת במסותא מטלטלין עסקינן? - במסותא מקרקעי עסקינן, דכי יכול להוציאה בדיינין - ברשותיה

קיימא. תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו: שנים אדוקים בטלית - זה נוטל עד מקום שידו מגעת, וזה נוטל עד מקום שידו מגעת, והשאר חולקין בשוה. מחוי ליה רבי אבהו: ובשבועה. אלא מתניתין, דקתני דפלגי בהדדי, ולא קתני זה נוטל עד מקום שידו מגעת, היכי משכחת לה? - אמר רב פפא: דתפיסי בכרכשתא. אמר רב משרשיא: שמע מינה, האי סודרא, כיון דתפיס ביה שלש על שלש - קרינן ביה (רות ד') ונתן לרעהו, דכמאן דפסיק דמי וקני. - ומאי שנא מדרב חסדא? דאמר רב חסדא: גט בידה ומשיחה בידו, אם יכול לנתקו ולהביאו אצלו - אינה מגורשת, ואם לאו - מגורשת - התם - כריתות בעינן, וליכא. הכא - נתניה בעינן, והא איכא. אמר רבא: אם היתה טלית מוזהבת - חולקין. - פשיטא - לא צריכא, דקאי דהבא בי מצעי. - הא נמי פשיטא - לא צריכא, דמיקרב לגבי דחד. מהו דתימא, דאמר ליה: פלוג הכי. קא משמע לן, דאמר ליה: מאי חזית דפלגת הכי? פלוג הכי. תנו רבנן: שנים אדוקין בשטר, מלוה אומר: שלי הוא, ונפל ממני, ומצאתיו. ולוה אומר: שלך הוא, ופרעתיו לך. יתקיים השטר בחותמיו, דברי רבי. רבי שמעון בן גמליאל אומר: יחלוקו. נפל ליד דיין - לא יוציאו עולמית. רבי יוסי אומר: הרי הוא בחזקתו. אמר רב: יתקיים השטר בחותמיו. - וגבי ליה מלוה כוליה? ולית ליה מתניתין שנים אוחזין כו'? - אמר רבא אמר רב נחמן: במקוים - דברי הכל יחלוקו, כי פליגי - בשאינו מקוים. רבי סבר: מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו, ואי מקיים ליה - פליג, ואי לא מקיים ליה - לא פליג. מאי טעמא - חספא בעלמא הוא, מאן קא משוי ליה להאי שטרא - לוה, הא קאמר דפריע. ורבי שמעון בן גמליאל סבר: מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו, ואף על גב דלא מקיים ליה - יחלוקו. נפל ליד דיין לא יוציאו עולמית,

דף זב

מאי שנא ליד דיין? - אמר רבא, הכי קאמר: ואחר שמצא שטר שנפל ליד דיין, והיכי דמי - דכתב ביה הנפק, לא יוציאו עולמית. ולא מיבעיא לא כתב ביה הנפק, דאיכא למימר כתב ללות ולא לוה. אלא אפילו כתב ביה הנפק, דמקוים - לא יחזיר, דחיישינן לפירעון. ורבי יוסי אומר: הרי הוא בחזקתו, ולא חיישינן לפירעון. - ולא חייש רבי יוסי לפירעון? והתניא: מצא שטר כתובה בשוק, בזמן שהבעל מודה - יחזיר לאשה, אין הבעל מודה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה. רבי יוסי אומר: עודה תחת בעלה - יחזיר לאשה, נתארמלה או נתגרשה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה - איפוך, נפל ליד דיין לא יוציאו עולמית - דברי רבי יוסי, וחכמים אומרים: הרי הוא בחזקתו. - אי הכי קשיא דרבנן אדרבנן - שטר כתובה כולה רבי יוסי, וחסורי מחסרא והכי קתני: אין הבעל מודה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה, במה דברים אמורים - שנתארמלה או שנתגרשה, אבל עודה תחת בעלה - יחזיר לאשה, שרבי יוסי אומר: עודה תחת בעלה יחזיר לאשה, נתארמלה או שנתגרשה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה. רב פפא אומר: לעולם לא תיפוך, רבי יוסי לדבריהם דרבנן קאמר להו: לדידי - אפילו נתארמלה או נתגרשה נמי לא חיישינן לפירעון, לדידכו - אודו לי מיהת בעודה תחת בעלה דיחזיר לאשה, דלאו בת

פירעון היא, ואמרו ליה רבנן: אימור צררי אתפסה. רבינא אמר: לעולם איפוך קמייתא. וטעמא דרבנן הכא - משום דחיישינן לשתי כתובות. ורבי יוסי לשתי כתובות לא חייש. אמר רבי אלעזר: מחלוקת בששניהם אדוקים בטופס ושניהם בתורף, אבל אחד אדוק בטופס ואחד אדוק בתורף - זה נוטל טופס וזה נוטל תורף. ורבי יוחנן אמר: לעולם חולקין, ואפילו אחד אדוק בטופס ואחד בתורף. - והתניא: זה נוטל עד מקום שידו מגעת - לא צריכא, דקאי תורף בי מצעי. - אי הכי, מאי למימרא? - לא צריכא, דמקרב לגבי דחד. מהו דתימא, אמר ליה: פלוג הכי, קא משמע לן, דאמר ליה: מאי חזית דפלגת הכי? פלוג הכי. אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא: לרבי אלעזר, דאמר זה נוטל - טופס וזה נוטל תורף, למה ליה? וכי לצור על פי צלוחיתו הוא צריך? - אמר ליה: לדמי. דאמר הכי: שטרא דאית ביה זמן כמה שוי, ודלית ביה זמן כמה שוי? בשטרא דאית ביה זמן - גבי ממשעבדי, ואידך לא גבי ממשעבדי, יהיב ליה היאך דביני ביני. ויחלוקו נמי דאמרן - לדמי. דאי לא תימא הכי, שנים אוחזין בטלית הכי נמי דפלגי? הא אפסדוה - הא לא קשיא,

דף תא

דחזיא לקטנים. והא דאמר רבא: אם היתה טלית מוזהבת חולקין, הכי נמי דפלגי לה? הא אפסדוה - הא לא קשיא, דחזיא לבני מלכים. והא דתנן: היו שנים רוכבין על גבי בהמה וכו', הכי נמי דפלגי לה? הא אפסדוה בשלמא טהורה - חזיא לבשר, אלא טמאה - הא אפסדוה אלא - לדמי, הכא נמי - לדמי. אמר רמי בר חמא, זאת אומרת: המגביה מציאה לחבירו - קנה חבירו. דאי סלקא דעתך לא קנה חבירו - תיעשה זו כמי שמונחת על גבי קרקע וזו כמי שמונחת על גבי קרקע, ולא יקנה לא זה ולא זה, אלא לאו שמע מינה: המגביה מציאה לחבירו - קנה חבירו. - אמר רבא, לעולם אימא לך: המגביה מציאה לחבירו - לא קנה חבירו, והכא היינו טעמא - מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה. תדע, שאילו אמר לשלוחו צא וגנוב לך, וגנוב - פטור. ושותפין שגנבו - חייבין. מאי טעמא - לאו משום דאמרינן מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה? שמע מינה. אמר רבא: השתא דאמרת אמרינן מגו, חרש ופקח שהגביהו מציאה, מתוך שקנה חרש - קנה פקח. בשלמא חרש קנה - דקא מגבה ליה בן דעת, אלא פקח במאי קנה? אלא אימא: חרש - קנה, פקח - לא קנה. ומאי מגו? מגו דשני חרשין בעלמא קנו - האי נמי קני. - האי מאי? אם תמצא לומר המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו - הני מילי היכא דקא מגבה ליה אדעתא דחבריה, האי - אדעתא דידיה קא מגבה ליה, איהו לא קני, לאחרני מקני? אלא אימא: מתוך שלא קנה פקח לא קנה חרש. וכי תימא: מאי שנא משני חרשין דעלמא - התם תקינו להו רבנן דלא אתי לאנצויי, הכא - מימר אמר: פקח לא קני, אנא אקני? אמר ליה רב אחא בריה דרב אדא לרב אשי: דיוקיה דרמי בר חמא מהיכא? אי נימא מרישא שנים אוחזין בטלית, התם האי קאמר כולה שלי ואנא אגבהתה כולה, והאי אמר כולה שלי ואנא אגבהתה כולה. אלא מהא דקתני זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי הא תו למה ליי? אלא ממשנה יתירה שמע מינה: המגביה מציאה

לחבירו - קנה חבירו. והא אוקימנא רישא במציאה וסיפא במקח וממכר אלא מסיפא: זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי הא תו למה לי? אלא ממשנה יתירה שמע מינה: המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו. וממאי דבמציאה? דלמא במקח וממכר וכי תימא: אי במקח וממכר - מאי למימרא? איצטריך, סלקא דעתך אמינא: האי דקאמר חציה שלי להוי כמשיב אבידה, וליפטר, קמשמע לן דהאי איערומי קא מערים. סבר: אי אמינא כולה שלי - בעינא אשתבועי, אימא הכי דאהוי כמשיב אבידה, ואיפטר. אלא מהא: היו שנים רוכבין על גבי בהמה. הא תו למה לי? אלא ממשנה יתירה שמע מינה: המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו. ודלמא הא קמשמע לן: דרוכב נמי קני - אלא מסיפא בזמן שהן מודין או שיש להן עדים - חולקין בלא שבועה. במאי? אי במקח וממכר - צריכא למימר? אלא לאו - במציאה, ושמע מינה: המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו. ורבא אמר לך: מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה. היו שנים רוכבין. אמר רב יוסף, אמר לי רב יהודה:

דף ח.ב

שמעית מיניה דמר שמואל תרתין, רכוב ומנהיג - חד קני וחד לא קני, ולא ידענא הי מינייהו. היכי דמי? אילימא רכוב לחודיה ומנהיג לחודיה - מנהיג לחודיה מי איכא מאן דאמר לא קני? אלא אי איכא למימר דלא קני - רכוב הוא דאיכא למימר. אלא, רכוב במקום מנהיג איבעיא ליה, מאי? רכוב עדיף - דהא תפיס בה, או דלמא מנהיג עדיף - דאזלא מחמתיה. אמר רב יוסף, אמר לי רב יהודה: נחזי אנן. דתנן: המנהיג סופג את הארבעים, והיושב בקרון סופג את הארבעים, רבי מאיר פוטר את היושב בקרון. ומדאפיך שמואל ותני: וחכמים פוטרין את היושב בקרון, שמע מינה: רכוב לחודיה לא קני, וכל שכן רכוב במקום מנהיג. אמר ליה אביי לרב יוסף: הא זמנין סגיאין אמרת לן נחזי אנן, ולא אמרת לן משמיה דרב יהודה - אמר ליה: אברא, ודכרנן נמי דאמרי ליה: היכי פשיט מר רכוב מיושב - יושב לא תפיס במוסירה, רכוב - תפיס במוסירה, ואמר לי: רב ושמואל דאמרי תרוייהו מוסירה לא קני. איכא דאמרי אמר ליה אביי לרב יוסף: היכי פשיט מר רכוב מיושב? יושב - לא תפיס במוסירה, רכוב - תפיס במוסירה. - אמר ליה: הכי תנא אידי: מוסירה לא קני. אתמר נמי, אמר רבי חלבו אמר רב הונא: מוסירה, מחבירו - קנה, במציאה ובנכסי הגר - לא קני. מאי לשון מוסירה? אמר רבא: אידי אסברא לי - כאדם המוסר דבר לחבירו. בשלמא מחבירו קני - דקא מסר ליה חבריה, אלא במציאה ובנכסי הגר - מאן קא מסר ליה דליקני? מיתיבי: היו שנים רוכבין על גבי בהמה וכו', מני? אילימא רבי מאיר - השתא יושב קני, רכוב מיבעי? אלא לאו - רבנן, ושמע מינה: רכוב קני הכא במאי עסקינן - במנהיג ברגליו. - אי הכי היינו מנהיג - תרי גוויי מנהיג. מהו דתימא: רכוב עדיף - דהא מנהיג ותפיס בה, קא משמע לן. תא שמע: שנים שהיו מושכין בגמל ומנהיגין בחמור, או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג,

דף ט.א

במדה זאת קנו. רבי יהודה אומר: לעולם לא קנה עד שתהא משיכה בגמל והנהגה

בחמור. קתני מיהת: או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג. מושך ומנהיג - אין, אבל רכוב - לא - הוא הדין דאפילו רכוב, והא דקתני מושך ומנהיג - לאפוקי מדרבי יהודה, דאמר עד שתהא משיכה בגמל והנהגה בחמור, קמשמע לן דאפילו איפכא נמי קני. - אי הכי ליערבינהו ולתנינהו: שנים שהיו מושכין ומנהיגין בין בגמל בין בחמור - איכא חד צד דלא קני, איכא דאמרי משיכה בחמור, ואיכא דאמרי הנהגה בגמל. ואית דמותיב מסיפא: במדה זו קנה, במדה זו למעוטי מאי - לאו למעוטי רכוב? - לא, למעוטי איפכא. - אי הכי היינו רבי יהודה - איכא בינייהו צד אחד דלא קנה, אית דאמרי משיכה בחמור, ואיכא דאמרי הנהגה בגמל. תא שמע: אחד רכוב חמור ואחד תפוס במוסירה - זה קנה חמור וזה קנה מוסירה. שמע מינה: רכוב קני - הכא נמי במנהיג ברגליו. - אי הכי נקני נמי רכוב במוסירה - אימא: זה קנה חמור וחצי מוסירה, וזה קנה חצי מוסירה. - בשלמא רכוב קני - דקמגבה ליה בן דעת, אלא תפוס במוסירה במאי קני? - אימא: זה קנה חמור וכוליה מוסירה, וזה קני מה שתפוס בידו. - האי מאי? אם תימצי לומר המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו - הני מילי היכא דקא מגבה ליה אדעתא דחבריה, האי - אדעתא דידיה קא מגבה ליה, איהו לא קני - לאחרני מקני? - אמר רב אשי: זה קנה חמור ובית פגיה, וזה קנה מה שתפוס בידו, והשאר לא קנה לא זה ולא זה. רבי אבהו אמר: לעולם כדקתני, הואיל ויכול לנתקה ולהביאה אצלו. והא דרבי אבהו ברותא היא. דאי לא תימא הכי - טלית שהיא מונחת חציה על גבי קרקע וחציה על גבי עמוד, ובא אחד והגביה חציה מעל גבי קרקע, ובא אחר והגביה חציה מעל גבי עמוד, הכי נמי דקמא קני ובתרא לא קני, הואיל ויכול לנתק ולהביא אצלו? אלא, הא דרבי אבהו ברותא היא. תא שמע, רבי אליעזר אומר: רכוב בשדה ומנהיג בעיר - קנה - הכא נמי מנהיג ברגליו. - אי הכי היינו מנהיג - תרי גווני מנהיג. - אי הכי רכוב בעיר מאי טעמא לא קני? - אמר רב כהנא: לפי שאין דרכן של בני אדם לרכוב בעיר. - אמר ליה רב אשי לרב כהנא: אלא מעתה, הגביה ארנקי בשבת, שאין דרכן של בני אדם להגביה ארנקי בשבת - הכי נמי דלא קני? אלא מאי דעבד עבד - וקני, הכא נמי, מאי דעבד עבד - וקני. אלא במקח וממכר עסקינן, דאמר ליה: קני כדרך שבני אדם קונין.

דף ט.ב

ואי רשות הרבים הוא - קני, ואי אדם חשוב הוא - קני, ואי אשה היא - קניא. ואי איניש זילא הוא - קני. בעי רבי אלעזר: האומר לחבירו משוך בהמה זו לקנות כלים שעליה מהו? - לקנות? מי אמר ליה קני? - אלא: משוך בהמה זו וקני כלים שעליה, מהו? מי מהניא משיכה דבהמה לאקנויי כלים, או לא? - אמר רבא: אי אמר ליה קני בהמה וקני כלים מי קני כלים? חצר מהלכת היא, וחצר מהלכת לא קנה. וכי תימא כשעמדה, והא כל שאילו מהלך לא קנה - עומד ויושב לא קנה. והלכתא - בכפותה. אמרו ליה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע לרבא: אלא מעתה היה מהלך בספינה וקפצו דגים ונפלו לתוך הספינה, הכי נמי דחצר מהלכת היא ולא קני? - אמר ליה: ספינה מינח נייחא,

ומיא הוא דקא ממטו לה. אמר ליה רבינא לרב אשי: אלא מעתה, היתה מהלכת ברשות הרבים וזרק לה גט לתוך חיקה או לתוך קלתה, הכא נמי דלא מגרשה? - אמר ליה: קלתה מינח נייחא, ואיהי דקא מסגיא מתותה. משנה. היה רוכב על גבי בהמה וראה את המציאה, ואמר לחבירו תנה לי, נטלה ואמר אני זכיתי בה - זכה בה. אם משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחלה - לא אמר כלום. גמרא. תנן התם: מי שליקט את הפאה, ואמר הרי זו לפלוני עני, רבי אליעזר אומר: זכה לו, וחכמים אומרים: יתננה לעני הנמצא ראשון. אמר עולא אמר רבי יהושע בן לוי: מחלוקת מעשיר לעני, דרבי אליעזר סבר: מגו דאי בעי מפקר נכסיה והוי עני, וחזי ליה - השתא נמי חזי ליה, ומגו דזכי לנפשיה - זכי נמי לחבריה. ורבנן סברי: חד מגו - אמרינן, תרי מגו - לא אמרינן. אבל מעני לעני - דברי הכל זכה לו, דמגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה. אמר ליה רב נחמן לעולא: ולימא מר מעני לעני מחלוקת, דהא מציאה הכל עניים אצלה, ותנן: היה רוכב על גבי בהמה וראה את המציאה, ואמר לחבירו תנה לי נטלה ואמר אני זכיתי בה - זכה בה. אי אמרת בשלמא מעני לעני מחלוקת -

דף יא

מתניתין מני - רבנן היא. אלא אי אמרת בעשיר ועני מחלוקת, אבל מעני לעני דברי הכל זכה לו - הא מני? לא רבנן ולא רבי אליעזר - אמר ליה: מתניתין דאמר תחילה. הכי נמי מסתברא, דקתני סיפא: אם משנתנה לו אמר: אני זכיתי בה תחילה - לא אמר כלום. תחילה בסיפא למה לי? פשיטא, אף על גב דלא אמר תחילה - תחילה קאמר אלא לאו, הא קא משמע לן: רישא דאמר תחילה. - ואידך: תנא סיפא לגלויי רישא, סיפא דאמר תחילה, רישא דלא אמר תחילה. רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרוייהו: המגביה מציאה לחבירו - לא קנה חבירו. מאי טעמא - הוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים, והתופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים - לא קנה. איתיביה רבא לרב נחמן: מציאת פועל - לעצמו. במה דברים אמורים - בזמן שאמר לו בעל הבית נכש עמי היום, עדור עמי היום. אבל אמר לו: עשה עמי מלאכה היום מציאתו של בעל הבית הוא - אמר ליה: שאני פועל דידו כיד בעל הבית הוא. - והאמר רב: פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום - אמר ליה: כל כמה דלא הדר ביה - כיד בעל הבית הוא, כי הדר ביה - טעמא אחרינא הוא, דכתיב (ויקרא כ"ה) כי לי בני ישראל עבדים - עבדי הם, ולא עבדים לעבדים. אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן: המגביה מציאה לחבירו - קנה חבירו, ואם תאמר משנתנו - דאמר תנה לי, ולא אמר זכה לי. משנה. ראה את המציאה ונפל עליה, ובא אחר והחזיק בה - זה שהחזיק בה זכה בה. גמרא. אמר ריש לקיש משום אבא כהן ברדלא: ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום. [מאי טעמא] תקינו רבנן - דלא אתי לאנצויי. אמר אביי: מותיב רבי חייה בר יוסף פיאה, אמר רבא: מותיב רבי יעקב בר אידי נזיקין. אמר אביי, מותיב רבי חייה בר יוסף פיאה: נטל מקצת פיאה וזרק על השאר - אין לו בה כלום, נפל לו עליה, פרס טליתו עליה - מעבירין אותו הימנה, וכן בעומר שכחה. ואי אמרת ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום, נקנו ליה ארבע

אמות דידיה - הכא במאי עסקינן - דלא אמר אקני. - ואי תקון רבנן, כי לא אמר מאי הוי? - כיון דנפל - גלי דעתיה דבנפילה ניחא ליה דנקני, בארבע אמות לא ניחא ליה דנקני.

דף יב

רב פפא אמר: כי תקינו ליה רבנן ארבע אמות - בעלמא, בשדה דבעל הבית - לא תקינו ליה רבנן. ואף על גב דזכה ליה רחמנא בגוה, כי זכה ליה רחמנא - להלוכי בה ולנקוטי פיאה, למיהוי חצירו לא זכה ליה רחמנא. אמר רבא, מוטיב רבי יעקב בר אידי נזיקין: ראה את המציאה ונפל לו עליה, ובא אחר והחזיק בה - זה שהחזיק בה זכה בה. ואי אמרת ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום, נקנו ליה ארבע אמות דידיה - הכא במאי עסקינן - דלא אמר אקני. - ואי תקון רבנן, כי לא אמר מאי הוי? - כיון דנפל עליה - גלי דעתיה דבנפילה ניחא ליה דנקני, - בארבע אמות לא ניחא ליה דנקני. רב ששת אמר: כי תקינו רבנן - בסמטא, דלא דחקי רבים, ברשות הרבים דקא דחקי רבים - לא תקינו רבנן. - והא בכל מקום קאמר - כל מקום לאתויי צידי רשות הרבים. ואמר ריש לקיש משום אבא כהן ברדלא: קטנה אין לה חצר, ואין לה ארבע אמות. ורבי יוחנן משום רבי ינאי אמר: יש לה חצר ויש לה ארבע אמות. במאי קמיפלגי? מר סבר: חצר משום ידה איתרבאי, כי היכי דאית לה יד - חצר נמי אית לה. ומר סבר: חצר משום שליחות איתרבאי, וכי היכי דשליחות לית לה - חצר נמי לית לה. - מי איכא מאן דאמר חצר משום שליחות איתרבאי? והתניא: (שמות כ"ב) בידו - אין לי אלא ידו, גגו חצירו וקרפיפו מנין? תלמוד לומר (שמות כ"ב) המצא תמצא - מכל מקום. ואי סלקא דעתך חצר משום שליחות איתרבאי אם כן מצינו שליח לדבר עבירה, וקיימא לן: אין שליח לדבר עבירה - אמר רבינא: היכא אמרינן דאין שליח לדבר עבירה - היכא דשליח בר חיובא הוא, אבל בחצר דלאו בר חיובא הוא - מיחייב שולחו. - אלא מעתה, האומר לאשה ועבד צאו גנבו לי דלאו בני חיובא נינהו הכי נמי דמיחייב שולחו? - אמרת: אשה ועבד בני חיובא נינהו, והשתא מיהא לית להו לשלומי. דתנן: נתגרשה האשה, נשתחרר העבד - חייבין לשלם. רב סמא אמר: היכא אמרינן אין שליח לדבר עבירה - היכא דאי בעי עביד, ואי בעי לא עביד. אבל חצר, דבעל כרחיה מוטיב בה - מיחייב שולחו. מאי בינייהו? - איכא בינייהו כהן דאמר ליה לישראל צא וקדש לי אשה גרושה. אי נמי, איש דאמר לה לאשה: אקפי לי קטן. להך לישנא דאמר כל היכא דאי בעי עביד, אי בעי לא עביד - לא מיחייב שולחו, הכא נמי אי בעי עביד אי בעי לא עביד - לא מיחייב שולחו. להך לישנא דאמרת כל היכא דשליח לאו בר חיובא - מיחייב שולחו, הני נמי כיון דלאו בני חיובא נינהו - מיחייב שולחו. ומי איכא למאן דאמר חצר לאו משום ידה איתרבאי? והתניא: ידה - אין לי אלא ידה, גגה חצירה וקרפיפה מנין? תלמוד לומר ונתן - מכל מקום. - לענין גט - כולי עלמא לא פליגי דחצר משום ידה איתרבאי, כי פליגי - לענין מציאה. מר סבר:

דף יא.א

ילפינן מציאה מגט, ומר סבר: לא ילפינן מציאה מגט. ואיבעית אימא: בקטנה כולי עלמא לא פליגי דילפינן מציאה מגט, והכא בקטן קא מיפלגי. מר סבר: ילפינן קטן מקטנה, ומר סבר: לא ילפינן קטן מקטנה. ואיבעית אימא: מר אמר חדא, ומר אמר חדא, ולא פליגי. משנה. ראה אותן רצין אחר מציאה, אחר צבי שבור, אחר גוזלות שלא פרחו, ואמר: זכתה לי שדי - זכתה לו. היה צבי רץ כדרכו, או שהיו גוזלות מפריחין, ואמר זכתה לי שדי - לא אמר כלום. גמרא. אמר רב יהודה אמר שמואל: והוא שעומד בצד שדהו. - ותקני ליה שדהו, דאמר רבי יוסי ברבי חנינא: חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו - הני מילי בחצר המשתמרת, אבל חצר שאינה משתמרת, אי עומד בצד שדהו - אין, אי לא - לא. ומנא תימרא דחצר שאינה משתמרת, אי עומד בצד שדהו - אין, אי לא - לא, דתניא: היה עומד בעיר ואומר יודע אני שעומר שיש לי בשדה פועלים שכחוהו, לא יהא שכחה, יכול לא יהא שכחה - תלמוד לומר (דברים כ"ד) ושכחת עמר בשדה בשדה בשדה ושכחת, ולא בעיר. הא גופא קשיא: אמרת יכול לא יהא שכחה - אלמא הוי שכחה, ונסיב לה תלמודא בשדה ושכחת ולא בעיר, אלמא לא הוי שכחה אלא לאו הכי קאמר: בשדה, שכוח מעיקרו - הוי שכחה, זכור ולבסוף שכוח - אין שכחה. מאי טעמא, דכיון דקאי גבה - הויא ליה חצרו, וזכתה ליה. אבל בעיר, אפילו זכור ולבסוף שכוח - הויא שכחה. מאי טעמא - דליתיה גביה דלזכי ליה. - ממאי? דלמא גזירת הכתוב היא, דבשדה נהוי שכחה ובעיר לא נהוי שכחה אמר קרא (דברים כ"ד) לא תשוב לקחתו - לרבות שכחת העיר. - האי מיבעי ליה ללאו - אם כן נימא קרא לא תקחנו, מאי לא תשוב - לרבות שכחת העיר. - ואכתי, מיבעי ליה לכדתנן: שלפניו - אין שכחה, שלאחריו - יש שכחה, שהוא בבל תשוב. זה הכלל: כל שהוא בבל תשוב - שכחה, כל שאינו בבל תשוב - אינו שכחה אמר רב אשי: אמר קרא (דברים כ"ד) יהיה - לרבות שכחת העיר. וכן אמר עולא: והוא שעומד בצד שדהו. וכן אמר רבה בר בר חנה: והוא שעומד בצד שדהו. איתיביה רבי אבא לעולא: מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באים בספינה, אמר רבן גמליאל: עישור שאני עתיד למוד נתון ליהושע,

דף יא.ב

ומקומו מושכר לו. ועישור אחר שאני עתיד למוד נתון לעקיבא בן יוסף, כדי שיזכה בו לעניים, ומקומו מושכר לו. וכי רבי יהושע ורבי עקיבא בצד שדהו של רבן גמליאל היו עומדין? - אמר ליה: דמי האי מרבנן כדלא גמרי אינשי שמעתא. כי אתא לסורא אמר להו: הכי אמר עולא, והכי אותביתיה. - אמר ליה ההוא מרבנן: רבן גמליאל מטלטלי אגב מקרקעי הקנה להם. רבי זירא - קבלה, רבי אבא - לא קבלה. אמר רבא: שפיר עביד דלא קבלה, וכי לא היה להם סודר לקנות ממנו בחליפין? אלא - טובת הנאה אינה ממון לקנות ממנו בחליפין, הכא נמי - טובת הנאה אינה ממון לקנות על גבי קרקע. ולא היא, מתנות כהונה - נתינה כתיבא בהו, חליפין - דרך מקח וממכר הוא. מטלטלין אגב מקרקע - נתינה אלימתא היא. רב פפא אמר: דעת אחרת מקנה אותן שאני. ומנא תימרא - דתנן: ראה אותן רצין אחר המציאה כו', ואמר רבי ירמיה אמר רבי

יוחנן: והוא שרץ אחריהן ומגיען, ובעי רבי ירמיה: במתנה היאך? קבלה מיניה רבי אבא בר כהנא: אף על פי שרץ אחריהן ואין מגיען. מאי טעמא - לאו משום דדעת אחרת מקנה אותן שאני? - אמר ליה רב שימי לרב פפא: הרי גט, דדעת אחרת מקנה אותה, ואמר עולא: והוא שעומדת בצד ביתה או בצד חצרה - שאני גט, דאיתיה בעל כרחה. - מתקיף לה רב ששת בריה דרב אידי, ולא קל וחומר הוא: ומה גט דאיתיה בעל כרחה - אי עומדת בצד ביתה ובצד חצרה - אין, אי לא - לא. מתנה דמדעתיה - לא כל שכן - אלא אמר רב אשי:

דף יבא

חצר איתרבאי משום יד, ולא גרעה משליחות. גבי גט דחוב הוא לה - אין חבין לאדם אלא בפניו. גבי מתנה, דזכות הוא לו - זכין לאדם שלא בפניו. גופא, ראה אותן רצין אחר המציאה וכו'. אמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן: והוא שרץ אחריהן ומגיען. בעי רבי ירמיה: במתנה היאך? קבלה מיניה רבי אבא בר כהנא: אף על פי שרץ אחריהן ואין מגיען. בעי רבא: זרק ארנקי בפתח זה ויצא בפתח אחר מהו? אויר שאין סופו לנוח כמונח דמי, או לא? - אמר ליה רב פפא לרבא, ואמרי לה רב אדא בר מתנה לרבא, ואמרי לה רבינא לרבא: לאו היינו מתנייתין, ראה אותן רצין אחר המציאה, ואמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן: והוא שרץ אחריהן ומגיען. ובעי רבי ירמיה: במתנה היאך? וקבלה מיניה רבי אבא בר כהנא: במתנה אף על פי שרץ אחריהן ואין מגיען. - אמר ליה: מתגלגל קאמרת שאני מתגלגל דכמונח דמי. משנה. מציאת בנו ובתו הקטנים, מציאת עבדו ושפחתו הכנענים, מציאת אשתו - הרי אלו שלו. מציאת בנו ובתו הגדולים, מציאת עבדו ושפחתו העברים, מציאת אשתו שגירשה אף על פי שלא נתן כתובה - הרי אלו שלהן. גמרא. אמר שמואל: מפני מה אמרו מציאת קטן לאביו - שבשעה שמוצאה מריצה אצל אביו, ואינו מאחר בידו. למימרא דסבר שמואל קטן לית ליה זכייה לנפשיה מדאורייתא? והתניא: השוכר את הפועל - ילקט בנו אחריו, למחצה לשליש ולרביע - לא ילקט בנו אחריו. רבי יוסי אומר: בין כך ובין כך ילקט בנו ואשתו אחריו. ואמר שמואל: הלכה כרבי יוסי. אי אמרת בשלמא קטן אית ליה זכייה לנפשיה, כי קא מלקט - לנפשיה קא מלקט ואבוה מיניה קא זכי. אלא אי אמרת קטן לית ליה זכייה לנפשיה, כי קא מלקט - לאביו קא מלקט, אבוה עשיר הוא, אמאי אשתו ובנו מלקט אחריו? שמואל טעמא דתנא דידן קאמר, וליה לא סבירא ליה. - וסבר רבי יוסי קטן אית ליה זכייה מדאורייתא? והתנן: מציאת חרש, שוטה וקטן - יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום, רבי יוסי אומר: גזל גמור. ואמר רב חסדא: גזל גמור מדבריהן. נפקא מינה להוציאה בדינין. אלא אמר אביי: עשאוה כמי שהלכו בה נמושות, דעניים גופייהו מסחי דעתיהו. סברי: בריה דהיאך מלקטי ליה. אמר ליה רב אדא בר מתנה לאביי: וכי מותר לאדם להרביץ ארי בתוך שדהו כדי שיראו עניים ויברחו? אלא אמר רבא:

דף יבב

עשו שאינו זוכה כזוכה, מאי טעמא - עניים גופייהו ניחא להו, כי היכי דכי אגרו לדידהו

נלקוט בנייהו בתרייהו. ופליגא דרבי חייא בר אבא, דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: לא גדול - גדול ממש, ולא קטן - קטן ממש. אלא: גדול וסמוך על שלחן אביו - זהו קטן, קטן ואינו סמוך על שלחן אביו - זהו גדול. מציאת עבדו ושפחתו העברים הרי הוא של עצמן. אמאי? לא יהא אלא פועל, ותניא: מציאת פועל לעצמו. במה דברים אמורים - בזמן שאמר לו: נכש עמי היום, עדור נמי היום. אבל אמר לו עשה עמי מלאכה היום - מציאתו לבעל הבית - אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: הכא בעבד נוקב מרגליות עסקינן, שאין רבו רוצה לשנותו למלאכה אחרת. רבא אמר: במגביה מציאה עם מלאכתו עסקינן. רב פפא אמר: כגון ששכרו ללקט מציאות. והיכי דמי? דאקפי אגמא בכורי. האי שפחה היכי דמי? אי דאייתי שתי שערות - מאי בעיא גביה? ואי דלא אייתי שתי שערות, אי איתיה לאב - דאבוה הויא, ואי דליתיה לאב - תיפוק במיתת האב. דאמר ריש לקיש: אמה העבריה קנה עצמה במיתת האב מרשות האדון מקל וחומר - ולא איתותב ריש לקיש? - נימא מהאי נמי תיהוי תיובתא - לא, לעולם דאיתיה לאב, ומאי הרי הן שלהן - לאפוקי דרבה. מציאת אשתו. גירשה, פשיטא - הכא במאי עסקינן - במגורשת ואינה מגורשת. דאמר רבי זירא אמר שמואל: כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת - בעלה חייב במזונותיה. טעמא מאי אמור רבנן מציאת אשה לבעלה - כי היכי דלא תיהוי לה איבה, הכא - אית לה איבה ואיבה. משנה. מצא שטרי חוב, אם יש בהן אחריות נכסים - לא יחזיר, שביט דין נפרעין מהן. אין בהן אחריות נכסים - יחזיר, שאין בית דין נפרעין מהן, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: בין כך ובין כך לא יחזיר, מפני שביט דין נפרעין מהן. גמרא. במאי עסקינן? אילימא כשחייב מודה? כי יש בהן אחריות נכסים אמאי לא יחזיר? הא מודה ואי כשאין חייב מודה, כי אין בהן אחריות נכסים אמאי יחזיר? נהי דלא גבי ממשעבדי - מבני חרי מגבא גבי - לעולם כשחייב מודה, והכא היינו טעמא: דחיישינן שמא כתב ללות בניסן, ולא לוח עד תשרי, ואתי למטרף לקוחות שלא כדין. - אי הכי, כל שטרי דאתו לקמן ניחוש להו הכי - כל שטרי - לא ריעי, הני - ריעי. אלא הא דתנן: כותבין שטר ללוח אף על פי שאין מלוה עמו, לכתחילה היכי כתבינהו? ניחוש שמא כתב ללות בניסן, ולא לוח עד תשרי, ואתי למטרף לקוחות שלא כדין אמר רב אסי:

דף יגא

בשטרי הקנאה, דהא שעביד נפשיה. - אי הכי, מתניתין דקתני אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר ואוקימנא כשחייב מודה, ומשום שמא כתב ללות בניסן ולא לוח עד תשרי ואתי למטרף לקוחות שלא כדין, אמאי לא יחזיר? נחזי, אי בשטר הקנאה - הא שעביד ליה נפשיה, אי בשטר דלא הקנאה - ליכא למיחש, דהא אמרת כי ליכא מלוה בהדיה לא כתבינן. אמר לו רב אסי: אף על גב דשטרי דלאו הקנאה כי ליכא מלוה בהדיה לא כתבינן, מתניתין כיון דנפל אתרע ליה, וחיישינן דלמא אקרי וכתוב. אביי אמר: עדיו בחתומיו זכין לו, ואפילו שטרי דלאו הקנאה. משום דקשיא ליה: כיון דאמרת בשטרי דלאו הקנאה כי ליתיה למלוה בהדיה לא כתבינן - ליכא למיחש

דאקרי וכתוב. אלא הא דתנן: מצא גיטי נשים ושחרורי עבדים, דייתיקי, מתנה ושוברים - הרי זה לא יחזיר, שמא כתובים היו ונמלך עליהם שלא ליתנם. וכי נמלך עליהם מאי הוי? והא אמרת עדיו בחתומיו זכין לו - הני מילי היכא דקא מטו לידיה, אבל היכא דלא מטו לידיה - לא אמרינן. אלא מתניתין, דקתני: מצא שטרי חוב, אם יש בהם אחריות נכסים - לא יחזיר. ואוקימנא כשחייב מודה, ומשום שמא כתב ללות בניסן ולא לוח עד תשרי. בשלמא לרב אסי, דאמר בשטרי אקנייתא - מוקי לה בשטרי דלאו אקנייתא, וכדאמרינן. אלא לאביי, דאמר עדיו בחתומיו זכין לו, - מאי איכא למימר? - אמר לך אביי: מתניתין היינו טעמא - דחייש לפרעון ולקנוניא. ולשמואל, דאמר: לא חיישין לפרעון ולקנוניא, מאי איכא למימר? הניחא אי סבר לה כרב אסי, דאמר בשטרי הקנאה - מוקי מתניתין בשטרי דלאו הקנאה, אלא אי סבר כאביי, דאמר עדיו בחתומיו זכין לו מאי איכא למימר? - שמואל מוקי למתניתין כשאין חייב מודה. - אי הכי, כי אין בהן אחריות נכסים אמאי יחזיר? נהי דלא גבי מן משעבדי, מבני חרי מגבי גבי - שמואל לטעמיה, דאמר שמואל, אומר היה רבי מאיר: שטר חוב שאין בו אחריות נכסים - אין גובה לא ממשעבדי ולא מבני חרי. - וכי מאחר שאינו גובה אמאי יחזיר? - אמר רבי נתן בר אושעיא: לצור על פי צלוחיתו של מלוה. ונהדריה להו ללוה לצור על פי צלוחיתו של לוח - לוח הוא

דף יגב

דאמר: לא היו דברים מעולם. אמר רבי אלעזר: מחלוקת בשאין חייב מודה, דרבי מאיר סבר: שטר שאין בו אחריות נכסים - אינו גובה לא ממשעבדי ולא מבני חרי, ורבנן סברי: (ממשעבדי הוא דלא גבי, מבני חרי) - מגבא גבי. אבל כשחייב מודה - דברי הכל יחזיר, ולא חיישין לפרעון ולקנוניא. ורבי יוחנן אמר: מחלוקת כשחייב מודה, דרבי מאיר סבר: שטר שאין בו אחריות נכסים - ממשעבדי הוא דלא גבי, אבל מבני חרי מגבא גבי. ורבנן סברי: ממשעבדי נמי גבי. אבל כשאין חייב מודה - דברי הכל לא יחזיר, דחיישין לפרעון. תניא כוותיה דרבי יוחנן, ותיובתא דרבי אלעזר בחדא, ותיובתא דשמואל בתרת: מצא שטרי חוב ויש בהם אחריות נכסים, אף על פי ששניהם מודים - לא יחזיר לא לזה ולא לזה. אין בהן אחריות נכסים, בזמן שהלוה מודה - יחזיר, אין הלוה מודה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה, דברי רבי מאיר. שהיה רבי מאיר אומר: שטרי שיש בהם אחריות נכסים - גובה מנכסים משועבדים, ושאין בהם אחריות נכסים - גובה מנכסים בני חורין. וחכמים אומרים: אחד זה ואחד זה גובה מנכסים משועבדים. תיובתא דרבי אלעזר בחדא, דאמר: לרבי מאיר שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין, וקאמר בין לרבי מאיר בין לרבנן לא חיישין לקנוניא, וברייתא קתני: שטר שאין בו אחריות נכסים - ממשעבדי הוא דלא גבי, הא מבני חורין - מגבא גבי. וקתני בין לרבי מאיר בין לרבנן חיישין לקנוניא, דקתני: אף על פי ששניהם מודים - לא יחזיר לא לזה ולא לזה. אלמא: חיישין לקנוניא. והא הני תרתי הוא

דף יז.א

- חדא הוא, דחד טעם הוא, דמשום דקאמר רבי אלעזר מחלוקת בשאין חייב מודה - הוא מתרץ הכי. תיובתא דשמואל בתרתי חדא - כרבי אלעזר, דהא מוקי מתניתין בשאין חייב מודה. וחדא - דאמר שמואל: מצא שטר הקנאה בשוק - יחזיר לבעלים, ולא חיישין לפרעון, תיובתא, דקתני הכא: אף על פי ששניהם מודים - לא יחזיר לא לזה ולא לזה, אלמא: חיישין לפרעון. וכל שכן הכא דלא מודה ליה, דחיישין לפרעון. אמר שמואל: מאי טעמייהו דרבנן - סברי: אחריות טעות סופר הוא. - אמר ליה רבא בר איתי לרב אידי בר אבין: ומי אמר שמואל הכי? והאמר שמואל: שבת, שפר ושעבוד צריך לימלך? - לימא מאן דאמר הא לא אמר הא? - לא קשיא: כאן - בשטר הלואה, דלא יהיב אינש זוזי בכדי. כאן - במקח וממכר, דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה. כי ההיא דאבוה בר איהי זבין עליתא מאחתיה, אתא בעל חוב טרפא מיניה. אתא לקמיה דמר שמואל. אמר ליה: כתבה לך אחריות? אמר ליה: לא. - אמר ליה: אם כן, זיל לשלמא. - אמר ליה: והא מר הוא דאמר אחריות טעות סופר הוא - אמר ליה: הני מילי - בשטרי הלואה, אבל בשטרי מקח וממכר - לא, דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה. אמר אביי: ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות, ובא בעל חוב דראובן וקא טריף ליה מיניה - דינא הוא דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה, ולא מצי אמר ליה: לאו בעל דברים דידי את. דאמר ליה: דמפקת מיניה - עלי דידי הדר. איכא דאמרי: אפילו שלא באחריות נמי, דאמר ליה: לא ניחא לי דליהוי לשמעון תרעומת עלי. ואמר אביי: ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות, ויצאו עליה עסיקין. עד שלא החזיק בה -

דף יז.ב

יכול לחזור בו, משהחזיק בה - אינו יכול לחזור בו. דאמר ליה: חייאתא דקטרי סברת וקבלת. מאימתי הויא חזקה? - מכי דייש אמצרי. ואיכא דאמרי: אפילו באחריות נמי, דאמר ליה: אחוי טרפך ואשלם לך. איתמר, המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינה שלו, רב אמר: יש לו מעות ויש לו שבת, ושמואל אמר: מעות - יש לו, שבת - אין לו. בעו מיניה מרב הונא: פירש לו את השבח מהו? טעמא דשמואל - משום דלא פירש שבחא, והכא הא פירש לה. או דלמא: טעמיה דשמואל כיון דלית ליה קרקע - מחזי כריבית. - אמר ליה: אין ולא, ורפיא בידיה. איתמר, אמר רב נחמן אמר שמואל: מעות - יש לו, שבת - אין לו, אף על פי שפירש לו את השבח. מאי טעמא? כיון דקרקע אין לו - שכר מעותיו עומד ונוטל. איתביה רבא לרב נחמן: אין מוציאין לאכילת פירות, ולשבח קרקעות, ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים, מפני תיקון העולם. ממשעבדי הוא דלא מפקינן, הא מבני חורין - מפקינן. וקתני מיהא: לשבח קרקעות. מאי לאו בלוקח מגזלן? - לא, בבעל חוב. - אי בבעל חוב - אימא רישא: אין מוציאין לאכילת פירות, ואי בבעל חוב - בעל חוב מי אית ליה פירי? והאמר שמואל: בעל חוב גובה את השבח, שבת - אין, אבל פירות - לא - אלא פשיטא בגוזל ונגזל, ומדרישא בגוזל ונגזל - סיפא נמי בגוזל ונגזל - מידי אריא? הא כדאיתא והא כדאיתא. - והא לא תני הכי:

לשבח קרקעות כיצד? הרי שגזל שדה מחבירו, והרי היא יוצאה מתחת ידו, כשהוא גובה - גובה את הקרן מנכסים משועבדים, ושבח גובה מנכסים בני חורין. היכי דמי? אילימא כדקתני, גזלן ממאן גבי? אלא לאו - כגון שגזל שדה מחבירו, ומכרה לאחר והשביחה. - אמר לך: לאו תרוצי קא מתרצת? תריץ נמי בבעל חוב. תא שמע: לאכילת פירות כיצד? הרי שגזל שדה מחבירו, והרי היא יוצאה מתחת ידו. כשהוא גובה - גובה את הקרן מנכסים משועבדים, ופירות גובה מנכסים בני חורין. היכי דמי? אילימא כדקתני - גזלן ממאן גבי? אלא לאו - כגון שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה. אמר רבא: הכא במאי עסקינן - כגון שגזל שדה מחבירו מלאה פירות, ואכל את הפירות, וחפר בה בורות, שיחין ומערות. בא נגזל לגבות קרן - גובה מנכסים משועבדים, בא נגזל לגבות פירות - גובה מנכסים בני חורין. רבה בר רב הונא אמר:

כגון

דף טו.א

שנטלוה מסיקין, בא נגזל לגבות קרן - גובה מנכסים משועבדים, בא נגזל לגבות פירות - גובה מנכסים בני חורין. רבא לא אמר כרבה בר רב הונא, הרי היא יוצאה מתחת ידו - בדינא משמע. ורבה בר רב הונא לא אמר כרבא, הרי היא יוצאה מתחת ידו - בעינא משמע. רב אשי אמר: לצדדין קתני: כגון שגזל שדה מחבירו מלאה פירות ואכל את הפירות ומכר את השדה, בא לוקח לגבות קרן - גובה מנכסים משועבדים, בא נגזל לגבות פירות - גובה מנכסים בני חורין. בין לרבא בין לרבה בר רב הונא מלוה על פה הוא, ומלוה על פה אינו גובה מנכסים משועבדים - הכא במאי עסקינן - כשעמד בדין והדר זבין. - אי הכי, פירות נמי - כשעמד בדין על הקרן, ולא עמד בדין על הפירות. - ומאי פסקא? - סתמא דמילתא, כי תבע איניש - קרנא תבע ברישא. וסבר שמואל לוקח מגזלן לית ליה שבחא? והא אמר ליה שמואל לרב חיינא בר שילת: אמליך וכתוב שופרא, שבחא ופירי. במאי? אי בבעל חוב - מי אית ליה פירי? והאמר שמואל: בעל חוב גובה את השבת, שבח - אין, אבל פירות - לא. אלא לאו - בלוקח מגזלן - אמר רב יוסף: הכא במאי עסקינן - כגון שיש לו קרקע. - אמר ליה אביי: וכי מותר ללות סאה בסאה במקום שיש לו קרקע? - אמר ליה: התם - הלואה, הכא - זביני. איכא דאמרי, אמר רב יוסף: הכא במאי עסקינן - כגון שקנו מידו. אמר ליה אביי: וכי מותר ללות סאה בסאה במקום שקנו מידו? - אמר ליה: התם - הלואה, והכא - זביני. גופא, אמר שמואל: בעל חוב גובה את השבת. אמר רבא: תדע, שכך כותב לו מוכר ללוקח: אנא איקום ואשפי ואדכי ואמריק זביני אילין, אינון ועמליהון ושבחיהון ואיקום קדמך, וצבי זבינא דנן וקבל עלוהי. אמר ליה רב חייא בר אבין לרבא: אלא מעתה, מתנה דלא כתיב ליה הכי, הכי נמי דלא טריף שבחא? - אמר ליה: אין. - וכי יפה כח מתנה ממכר? - אמר ליה: אין, יפה ויפה. אמר רב נחמן: הא מתניתא מסייע ליה למר שמואל, והונא חברין מוקים לה במילי אחריני. דתניא: המוכר שדה לחבירו, והרי היא יוצאה מתחת ידו, כשהוא גובה - גובה את הקרן מנכסים משועבדים, ושבח גובה מנכסים בני חורין. והונא חברין מוקים

לה במילי אחריני - בלוקח מגזלן. תניא אידך: המוכר שדה לחבירו והשביחה, ובא בעל חוב וטרפה. כשהוא גובה, אם השבח יותר על היציאה - נוטל את השבח מבעל הקרקע, והיציאה מבעל חוב. ואם היציאה יתירה על השבח - אין לו אלא הוצאה שיעור שבח מבעל חוב. והא, שמואל במאי מוקים לה? אי בלוקח מגזלן - קשיא רישא, דאמר שמואל: לוקח מגזלן לית ליה שבחא. אי בבעל חוב - קשיא רישא וסיפא, דאמר שמואל: בעל חוב גובה את השבח - איבעית אימא בלוקח מגזלן, כגון שיש לו קרקע. אי נמי - בשקנו מידו. איבעית אימא: בבעל חוב, ולא קשיא: כאן - בשבח

דף טו.ב

המגיע לכתפים, כאן - בשבח שאינו מגיע לכתפים. - והא מעשים בכל יום, וקא מגבי שמואל אפילו בשבח המגיע לכתפים - לא קשיא: הא - דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבחא, הא - דלא מסיק ביה אלא כשיעור ארעא, דיהיב ליה שבחיה ומסליק ליה. - הניחא למאן דאמר: אי אית ליה זוזי ללוקח - לא מצי מסליק ליה לבעל חוב - שפיר, אלא למאן דאמר: כי אית ליה זוזי ללוקח - מצי מסליק ליה לבעל חוב, נימא ליה: אילו הוה לי זוזי - הוה מסלקינך מכולה ארעא, השתא דלית לי זוזי - הב לי גרבא דארעא בארעא שיעור שבחאי - הכא במאי עסקינן - כגון שעשאו אפותיקי, דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו. הכיר בה שאינה שלו ולקחה. אמר רב: מעות - יש לו, שבח - אין לו. ושמואל אמר: אפילו מעות אין לו. במאי קמיפלגי? רב סבר: אדם יודע שקרקע אין לו, וגמר ונתן לשום פקדון. - ונימא ליה לשום פקדון - סבר: לא מקבל. ושמואל סבר: אדם יודע שקרקע אין לו, וגמר ונתן לשום מתנה. - ונימא ליה לשום מתנה - כסיפא ליה מילתא. והא פליגי ביה חדא זימנא, דאיתמר: המקדש את אחותו, רב אמר: מעות חוזרין, ושמואל אמר: מעות מתנה. רב אמר: מעות חוזרין, אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו, וגמר ונתן לשום פקדון. - ונימא לה לשום פקדון - סבר: לא מקבלה מיניה. ושמואל אמר: מעות מתנה, אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו, וגמר ונתן לשום מתנה. - ונימא לה לשום מתנה - כסיפא לה מילתא. - צריכא, דאי איתמר בהא - בהא קאמר רב, דלא עבדי אינשי דיהבי מתנות לנוכראה. אבל גבי אחותו - אימא מודה ליה לשמואל. ואי איתמר בהך - בהך קאמר שמואל, אבל בהא - אימא מודה ליה לרב, צריכא. בין לרב דאמר פקדון, בין לשמואל דאמר מתנה, האי לארעא במאי קא נחית, ופירות היכי אכיל? - סבר: אנא איחות לארעא, ואיעביד ואיכול בגויה, כי היכי דהוה קא עביד איהו. לכי אתי מריה דארעא, זוזאי נהוו, לרב דאמר פקדון - פקדון, לשמואל דאמר מתנה - מתנה. אמר רבא: הלכתא, יש לו מעות ויש לו שבח, ואף על פי שלא פירש לו את השבח. הכיר בה שאינה שלו, ולקחה, מעות - יש לו, שבח - אין לו. אחריות טעות סופר הוא, בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר. בעא מיניה שמואל מרב: חזר ולקחה מבעלים הראשונים מהו? - אמר ליה: מה מכר לו ראשון לשני - כל זכות שתבא לידו. מאי טעמא? מר זוטרא אמר: ניחא ליה דלא נקרייה גזלנא, רב אשי אמר: ניחא ליה דליקו בהמנותיה. מאי בינייהו? - איכא בינייהו דמית לוקח. מאן דאמר ניחא

ליה דלא לקרייה גזלנא -

דף טזא

- הא מית ליה. ומאן דאמר ניחא ליה דליקום בהמנותיה - בהדי בני נמי ניחא ליה דליקום בהמנותיה. - סוף סוף קרו ליה בני לוקח גזלנא - אלא, איכא בינייהו דמית גזלן. מאן דאמר ניחא ליה לאיניש דלא לקריוהו גזלן - הא מית ליה. למאן דאמר ניחא ליה דליקום בהמנותיה - הכי נמי, אף על גב דמית, ניחא ליה דליקום בהמנותיה - סוף סוף קרו לבניה בני גזלנא - אלא, איכא בינייהו דיהבה במתנה. מאן דאמר ניחא ליה דליקום בהמנותיה - מתנה נמי ניחא ליה דליקום בהמנותיה, מאן דאמר ניחא ליה דלא נקריוהו גזלנא - אמר ליה: מאי גזלנא מינד? פשיטא: זבנה, אורתה ויהבה במתנה - לאו לאוקמה קמי לוקח קא בעי. נפלה ליה בירושה - ירושה ממילא היא, ולא אוהו קא טרח אבתרה. גבי אוהו בחובו, חזינא: אי אית ליה ארעא אחריתי, ואמר - האי בעינא - לאוקמה קמיה לוקח קא בעי, ואי לא - זוזי הוא דבעי אפרועי. יהבה נהליה במתנה - פליגי בה רב אחא ורבינא. חד אמר: מתנה כירושה, דהא ממילא. וחד אמר: מתנה כמכר, דאי לאו דטרח וארצי קמיה - לא הוי יהיב ליה מתנה, להכי טרח וארצי קמיה, כי היכי דליקום בהמנותיה. ועד אימת ניחא ליה דליקום בהמנותיה? - אמר רב הונא: עד שעת העמדה בדין. חייא בר רב אמר: עד דמטא אדרכתא לידיה. רב פפא אמר: עד דמתחלן יומי אכרזתא. מתקיף לה רמי בר חמא: מכדי, האי לוקח במאי קני להאי ארעא - בהאי שטרא, האי שטרא חספא בעלמא הוא - אמר ליה רבא: תהא במאמינו, בההוא הנאה דלא קאמר ליה מידי, וקא סמיך עליה - טרח ומייתי ליה, גמר ומקני ליה. מתיב רב ששת: מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי מכור לך - לא אמר כלום. מה שאירש מן אבא היום מכור לך, מה שתעלה מצודתי היום מכור לך - דבריו קיימין אמר רמי בר חמא: הא גברא והא תיובתא אמר רבא: גברא קא חזינא, ותיובתא לא קא חזינא. הכא - סמכא דעתיה, והכא - לא סמכא דעתיה. הכא סמכא דעתיה - דאזיל טרח ומייתי ליה, כי היכי דלא נקרייה גזלנא, הכא לא סמכא דעתיה. שלחו לקמיה דרבי אבא בר זבדא, אמר להו: זו אינה צריכה לפנים. אמר רבא: זו צריכה לפנים ולפני לפנים, הכא - סמכא דעתיה, והכא - לא סמכא דעתיה. הוה עובדא בפומבדיתא ואותביה. אמר להו רב יוסף: זו אינה צריכה לפנים. ואמר ליה אביי: צריכה לפנים ולפני לפנים, הכא - סמכא דעתיה, והכא - לא סמכא דעתיה. ומאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? אמר רבי יוחנן: סיפא מה שאירש מאבא היום - משום כבוד אביו, מה שתעלה מצודתי היום

דף טזב

- משום כדי חייו. אמר רב הונא אמר רב: האומר לחברו שדה שאני לוקח, לכשאקחנה קנויה לך מעכשיו - קנה. אמר רבא: מסתברא מלתא דרב בשדה סתם, אבל בשדה זו - לא, מי יימר דמזבין לה ניהליה? והאלהים, אמר רב אפילו בשדה זו. מכדי, רב כמאן אמרה לשמעתייה - כרבי מאיר, דאמר: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, דתניא: האומר

לאשה התקדשי לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך לאחר שיחלוץ לך יבמידך לאחר שתמות אחותיך - אינה מקודשת, רבי מאיר אומר: מקודשת. והא אשה כשדה זו דמיא, ואמר רבי מאיר מקודשת. אמר שמואל: המוצא שטר הקנאה בשוק - יחזירו לבעלים, דאי משום דכתב ללות ולא לזה - הא שעבד נפשיה, ואי משום פרעון - לא חיישינן לפרעון, דאם איתא דפרעיה - מקרע הוה קרע ליה. אמר רב נחמן: אבא מן ספרי דייני דמר שמואל הוה, והוינא כבר שיתא כבר שבע, ודכרנא דהוה מכרזי ואמרי: הני שטרי אקנייתא דמשתכחי בשוקא - נהדרינהו למרייהו, אמר רב עמרם אף אנן תנינא: כל מעשה בית דין - הרי זה יחזיר, אלמא: לא חיישינן לפרעון. אמר ליה רבי זירא: מתניתין בשטרי חלטאתא ואדרכתא, דלאו בני פרעון נינהו. אמר רבא: והני לאו בני פרעון נינהו? והא אמרי נהרדעי: שומא הדר עד תריסר ירחי שתא. ואמר אמימר: אנא מנהרדעא אנא, וסבירא לי דשומא הדר לעולם. אלא אמר רבא: התם היינו טעמא, דאמרי: איהו הוא דאפסיד אנפשיה, דבעידנא דפרעיה אבעי ליה למקרעיה לשטריה, אי נמי - למכתב שטרא אחרינא עילויה. דמדינא ארעא לא בעיא למיהדר, ומשום (דברים ו') ועשית הישר והטוב בעיני ה' הוא דאמור רבנן תהדר, הלכך מרישא הוא דקא זבין, איבעי ליה למכתב שטר זביני. גבי שטר חוב מאי איכא למימר? - אם איתא דפרעיה איבעי ליה למיקרעיה לשטריה. אימור, אשתמוטי קא משתמיט ליה, דאמר ליה: למחר יהבנא לך, דהשתא ליתיה גבאי. אי נמי - אפשיטי דספרא זייר ליה. אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: המוצא שטר חוב בשוק, אף על פי שכתוב בו הנפק - לא יחזירו לבעלים. לא מיבעיא היכא דלא כתוב בו הנפק - דאיכא למימר כתב ללות ולא לזה, אלא אפילו כתוב בו הנפק, ומאי ניהו - דמקוים, לא יחזיר, דחיישינן לפרעון. איתביה רבי ירמיה לרבי אבהו: כל מעשה בית דין הרי זה יחזיר - אמר ליה: ירמיה ברי, לא כל מעשה בית דין שוים, אלא כגון שהוחזק כפרן. אמר רבא: ומשום דהוחזק כפרן חדא זמנא, תו לא פרע כלל? - אלא אמר רבא: מתניתין בשטר חלטאתא ואדרכתא, וכדרכי זירא. וכפרן, הואיל ואתא לידן נימא ביה מלתא. דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: אמרו לו צא תן לו

דף יזא

ואמר: פרעתי - נאמן. בא מלוה לכתוב - אין כותבין ונותנין לו. חייב אתה ליתן לו, ואמר: פרעתי - אינו נאמן. בא מלוה לכתוב - כותבין ונותנין לו. רב זביד משמיה דרב נחמן אמר: בין צא תן לו בין חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי - נאמן. בא מלוה לכתוב - אין כותבין ונותנין לו. אלא, אי איכא לפלוגי - הכי הוא דאיכא לפלוגי. אמרו לו צא תן לו ואמר פרעתי, והעדים מעידין אותו שלא פרעו, (וחזר ואמר פרעתי) - הוחזק כפרן לאותו ממון. חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי, והעדים מעידין אותו שלא פרע, וחזר ואמר פרעתי - לא הוחזק כפרן לאותו ממון. מאי טעמא - אשתמוטי הוא קא משתמיט מיניה, סבר: עד דמעיינו בי רבנן בדיני. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מנה לי

בידך, והלה אומר: אין לך בידי כלום, והעדים מעידים אותנו שיש לו, וחזר ואמר: פרעתי - הוחזק כפרן לאותו ממון. כי הא דשבתאי בריה דרבי מרינוס כתב לה לכלתיה איצטלא דמילתא בכתובתה, וקבלה עליה. אירכס כתובתה. אמר (להו) (מסורת הש"ס: לה) לא היו דברים מעולם. אתו סהדי ואמרי: אין, כתב לה. לסוף אמר להו: פרעתי. אתא לקמיה דרבי חייא, אמר ליה: הוחזקת כפרן לאותה איצטלא. אמר רבי אבין אמר רבי אלעא אמר רבי יוחנן: היה חייב לחבירו שבועה, ואמר נשבעתי והעדים מעידין אותו שלא נשבע, (וחזר ואמר נשבעתי) - הוחזק כפרן לאותה שבועה. אמרוה קמיה דרבי אבהו. אמר להו: מסתברא מלתא דרבי אבין - שנתחייב שבועה בבית דין, אבל חייב עצמו שבועה - [נאמן], עביד איניש דמקרי ואמר. אהדרוה קמיה דרבי אבין, אמר להו: אנא נמי בבית דין אמרי. איתמר נמי, אמר רבי אבין אמר רבי אלעא אמר רבי יוחנן: היה חייב לחבירו שבועה בבית דין, ואמר נשבעתי, והעדים מעידין אותו שלא נשבע, (וחזר ואמר נשבעתי) - הוחזק כפרן לאותה שבועה. אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: המוצא שטר חוב בשוק וכתוב בו הנפק, וכתוב בו זמנו, בו ביום - יחזירו לבעלים. אי משום כתב ללות ולא לוח - הא כתוב בו הנפק, אי משום פרעון - לפריעה בת יומא לא חיישינן. אמר ליה רבי זירא לרבי אסי: מי אמר רבי יוחנן הכי? הא את הוא דאמרת משמיה דרבי יוחנן: שטר שלוח בו ופרעו - אינו חוזר ולוח בו, שכבר נמחל שיעבודו. אימת? אילימא למחר וליומא חרא - מאי אריא שכבר נמחל שיעבודו? תיפוק ליה דהוה ליה מוקדם, ותנן: שטרי חוב המוקדמין - פסולין. אלא לאו - ביומיה, אלמא: פרעי אינשי ביומיה - אמר ליה: מי קא אמינא דלא פרעי כלל? דלא שכיחי אינשי דפרעי ביומיה קא אמינא. רב כהנא אמר: כשחייב מודה. - אי הכי מאי למימרא? - מהו דתימא: האי מפרע פרעיה, והאי דקא אמר לא פרעתי - משום דקבעי מהדר למזפא ביה זמנא אחריתי, ולפשיטי דספרא חייש, קא משמע לן דאם כן מלוה גופיה לא שבק, סבר: שמעי בי רבנן ומפסדי לי. מאי שנא מהא, דתנן: מצא שטר חוב, אם יש בהן אחריות נכסים - לא יחזיר, ואוקימנא כשחייב מודה, ומשום שמא כתב ללות בניסן ולא לוח עד תשרי, ואתי למטרף לקוחות מניסן ועד תשרי שלא כדין. ולא אמרינן דאם כן מלוה גופיה לא שביק, דאמר ליה: כתוב שטרא אחרנא בתשרי דדלמא שמעי רבנן ומפסדי לי. - אמרי: התם משום דאית ליה רווחא, דקא טריף לקוחות מניסן ועד תשרי - מינח ניחא ליה, ולא אמר ולא מידי. הכא, כיון דלית ליה רווחא, דסוף סוף שטרא האידנא כתיב, מאי איכא דקטריף לקוחות - בשטר שנמחל שיעבודו לא שביק. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: הטוען אחר מעשה בית דין

דף יז.ב

- לא אמר כלום. מאי טעמא - כל מעשה בית דין כמאן דנקיט שטרא בידיה דמי. אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן: ולא משנתינו היא זו - הוציאה גט ואין עמו כתובה - גובה כתובתה - אמר ליה: אי לאו דדלאי לך חספא, לא משכחת מרגניתא תותה. אמר אביי: מאי מרגניתא? דלמא במקום שאין כותבין כתובה עסקינן, דגט היינו כתובתה.

אבל במקום שכותבין כתובה, אי נקיטא כתובה - גביא, אי לא - לא גביא. הדר אמר אביי: לאו מלתא היא דאמרי. דאי סלקא דעתך במקום שאין כותבין כתובה עסקינן, אבל במקום שכותבין כתובה, אי נקיטא כתובה - גביא, אי לא - לא גביא, אלמנה מן האירוסין במאי גביא? בעדי מיתת בעל - לטעון ולימא: פרעתיה. וכי תימא: הכי נמי, אם כן מה הועילו חכמים בתקנתן? אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי: ואלמנה מן האירוסין דאית לה כתובה מנא לן? אילימא מהא דתנן: נתארמלה או נתגרשה, בין מן האירוסין ובין מן הנישואין - גובה את הכל. דלמא היכא דכתב לה: וכי תימא: מאי למימרא - לאפוקי מדרבי אלעזר בן עזריה, דאמר: שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה אצטריכא ליה. דיקא נמי, דקתני: גובה את הכל, אי אמרת בשלמא דכתב לה - היינו דקא תני גובה את הכל, אלא אי אמרת דלא כתב לה -

דף יח.א

מאי גובה את הכל? מנה ומאתים הוא דאית לה. ואלא מדתני רב חייא בר אמי: אשתו ארוסה, לא אונן ולא מטמא לה, וכן היא לא אוננת ולא מטמאה לו, מתה - אינו יורשה, מת הוא - גובה כתובתה. - דלמא דכתב לה. וכי תימא: דכתב לה מאי למימרא - מתה אינו יורשה איצטריכא ליה אלא, אביי מגופה דמתניתין קא הדר ביה. דאי סלקא דעתך במקום שאין כותבין כתובה עסקינן, דגט היינו כתובתה - אטו גט מנה מאתים כתיב ביה? וכי תימא: כיון דתקינן רבנן למגבא לה - כמאן דכתיב ביה דמי, לטעון ולימא: פרעתי. וכי תימא: דאמרינן ליה אי פרעתה - איבעי לך למיקרעיה, אמר לן: לא שבקתן, אמרה: בעינא לאנסובי ביה. וכי תימא: אמרינן ליה איבעי לך למיקרעיה ומכתב אגביה: גיטא דנן דקרענוהו, לא משום דגיטא פסולה הוא, אלא כי היכי דלא תגבי ביה זמנא אחריתי - אטו כל דמגבי בבי דינא מגבי? משנה. מצא גיטי נשים ושחרורי עבדים, דייתיקי, מתנה ושוברין - הרי זה לא יחזיר, שאני אומר: כותבין היו, ונמלך עליהן שלא לתנן. גמרא. טעמא - דנמלך שלא לתנן, הא אמר תנו - נותנין, ואפילו לזמן מרובה. ורמינהו: המביא גט ואבד הימנו, מצאו לאלתר - כשר, אם לאו - פסול - אמר רבה: לא קשיא, כאן - במקום שהשיירות מצויות, כאן - במקום שאין השיירות מצויות. ואפילו במקום שהשיירות מצויות - והוא שהוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת. דאי לא תימא הכי - קשיא דרבה אדרבה. דההוא גיטא דאשתכח בי דינא דרב הונא, דהוה כתוב ביה: בשוירי מתא דעל רכיס נהרא. אמר רב הונא:

דף יח.ב

חיישינן לשני שוירי. ואמר ליה רב חסדא לרבה: פוק עיין בה, דלאורתא בעי מינדך רב הונא. נפק דק ואשכח, דתנן: כל מעשה בית דין - הרי זה יחזיר. והא בי דינא דרב הונא דכי מקום שהשיירות מצויות דמי, וקא פשיט רבה דיחזיר. אלמא: אי הוחזקו שני יוסף בן שמעון - אין, אי לא - לא. עבד רבה עובדא (בההוא גיטא דאשתכח) בי כיתנא דפומבדיתא כשמעתיה. איכא דאמרי: היכא דמזבני כיתנא, והוא שלא הוחזקו, אף על גב דשכיחין שיירתא. ואיכא דאמרי: היכא דתרו כיתנא, ואף על גב דהוחזקו, דלא

שכיחא שיירות. רבי זירא רמי מתניתין אברייתא ומשני: תנן: המביא גט ואבד הימנו, מצאו לאלתר - כשר, ואם לאו - פסול. ורמינה: מצא גט אשה בשוק, בזמן שהבעל מודה - יחזיר לאשה, אין הבעל מודה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה. קתני מיהת: בזמן שהבעל מודה - יחזיר לאשה, ואפילו לזמן מרובה - ומשני: כאן - במקום שהשיירות מצויות, וכאן - במקום שאין השיירות מצויות. איכא דאמרי: והוא שהוחזקו דלא נהדר, והיינו דרבה. איכא דאמרי: אף על גב דלא הוחזקו לא נהדר, ופליגא דרבה. בשלמא רבה לא אמר כרבי זירא - מתניתין אלימא ליה לאקשוויי. אלא רבי זירא, מאי טעמא לא אמר כרבה? - אמר לך: מי קא תני: הא אמר תנו - נותנין ואפילו לזמן מרובה? דלמא הא אמר תנו - נותנין, ולעולם כדקיימא לן - לאלתר. למאן דאמר לרבי זירא במקום שהשיירות מצויות ואף על גב שלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון, ופליגא דרבה, במאי קא מיפלגי? רבה סבר: דקתני כל מעשה בית דין הרי זה יחזיר דאשתכח בבית דין עסקינן, ובית דין כמקום שהשיירות מצויות, והוא שהוחזקו - לא יחזיר, לא הוחזקו - יחזיר. ורבי זירא אמר לך: מי קתני כל מעשה בית דין שנמצאו בבית דין? כל מעשה בית דין יחזיר קתני, ולעולם דאשתכח אבראי. רבי ירמיה אמר: כגון דקא אמרי עדים: מעולם לא חתמנו אלא על - גט אחד של יוסף בן שמעון. - אי הכי, מאי למימרא? - מהו דתימא: ליחוש דלמא אתרמי שמא כשמא, ועדים כעדים - קא משמע לן. רב אשי אמר: כגון דקא אמר נקב יש בו בצד אות פלונית. ודוקא בצד אות פלונית, אבל נקב בעלמא - לא. רב אשי מספקא ליה: סימנים, אי דאורייתא אי דרבנן. רבה בר בר חנה

דף יט.א

אירכס ליה גיטא בי מדרשא. אמר: אי סימנא - אית לי בגויה, אי טביעות עינא - אית לי בגויה, אהדרוה ניהליה. אמר: לא ידענא אי משום סימנא אהדרוה ניהלי, וקא סברי: סימנין דאורייתא. אי משום טביעות עינא אהדרוה ניהלי, ודוקא - צורבא מדרבנן, אבל איניש דעלמא - לא. גופא, מצא גט אשה בשוק, בזמן שהבעל מודה - יחזיר לאשה, אין הבעל מודה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה. בזמן שהבעל מודה - מיהא יחזיר לאשה, וליחוש שמא כתב ליתן בניסן, ולא נתן לה עד תשרי, ואזל בעל זבין פירי מניסן ועד תשרי, ומפקא לגיטא דכתב בניסן ואתיא למטרף לקוחות שלא כדין הניחא למאן דאמר כיון שנתן עיניו לגרשה שוב אין לבעל פירות - שפיר, אלא למאן דאמר יש לבעל פירות עד שעת נתניה, מאי איכא למימר? - כי אתיא למטרף אמרינן לה: אייתי ראיא אימת מטא גיטא לידך. ומאי שנא משטרי חוב? דתנן: מצא שטר חוב, אם יש בהן אחריות נכסים - לא יחזיר, ואוקימנא כשחייב מודה, ומשום שמא כתב ללוות בניסן ולא לזה עד תשרי, וקא טריף לקוחות שלא כדין. התם נמי ליהדר, וכי אתי למטרף - נימא ליה: אייתי ראיא אימת מטא שטר חוב לידך - אמרי: הכא, גבי גט אשה, אתי לוקח ותבעה. אמר: האי דהדרוה ניהלה רבנן לגיטא - משום דלא תעגין ותיתיב, השתא דקא אתיא למטרף - תיזיל ותיתי ראיא אימת מטא גיטא לידה. הכא, גבי שטר חוב, לא אתי לוקח ותבע, מדאדהדרוה ניהליה רבנן לשטר חוב - פשיטא, למאי הלכתא אהדרוה

ניהליה - למטרף הוא, שמע מינה קמו רבנן במילתא, ומקמי דידי מטא שטרא לידיה. שחרורי עבדים וכו'. תנו רבנן: מצא שטר שחרור בשוק, בזמן שהרב מודה - יחזיר לעבד, אין הרב מודה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה. בזמן שהרב מודה מיהא - יחזיר לעבד, ואמאי? ניחוש שמא כתב ליתן לו בניסן, ולא נתן לו עד תשרי, ואזל עבדא וקנה נכסין מניסן ועד תשרי, ואזיל הרב וזבנינהו, ומפיק ליה לשחרור דכתב בניסן, וקא טריף לקוחות שלא כדין. הניחא למאן דאמר זכות הוא לעבד שיוצא מתחת רבו לחירות, וכאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין ליה - שפיר. אלא למאן דאמר חוב הוא לעבד שיוצא מתחת רבו לחירות, מאי איכא למימר? - דכי אתי למטרף אמרינן ליה: אייתי ראייה אימת מטא שחרור לידך. דייתיקי מתנה וכו'. תנו רבנן: איזו היא דייתיקי - דא תהא למיקם ולהיות, שאם מת - נכסיו לפלוני מתנה, כל שכתוב בו מהיום ולאחר מיתה. אלמא: אי כתיבא מהיום ולאחר מיתה - הוא דקני, ואי לא - לא קני - אמר אביי, הכי קאמר: איזו היא מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע, דלא קני אלא לאחר מיתה - כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה. טעמא דלא אמר תנו, הא אמר תנו - נותנין. ורמינהו: מצא דייתקאות, אפותיקאות ומתנות, אף על פי ששניהם מודין - לא יחזיר לא לזה ולא לזה - אמר רבי אבא בר ממל: לא קשיא,

דף יט.ב

הא - בבריא, והא - בשכיב מרע. מתניתין דקתני הא אמר תנו נותנין - בשכיב מרע, דבר מהדר הוא, דאמרינן: מאי איכא למימר, דלמא כתבה מעיקרא להאי, ואמליך ולא יהבה ניהליה, והדר כתבה לאיניש אחרינא ויהביה ניהליה - השתא קא הדר ביה מההוא דיהבה ניהליה. אי במתנת בריא יהבה ליה - לית ליה פסידא, דכי נפקא תרתי - בתרייתא זכי, דהא הדר ביה מקמייתא. אי במתנת שכיב מרע נמי יהבה ניהליה - לית בה פסידא, דבתרייתא זכי, דקא הדר ביה מקמייתא. כי קתני בברייתא אף על פי ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה - בבריא, דלאו בר מהדר הוא, דאמרינן: דלמא כתבה להאי מעיקרא, ואמליך ולא יהבה ליה, והדר כתבה לאיניש אחרינא ויהבה ליה, השתא קא הדר ביה מההוא דיהבה ליה, וסבר: מהדר - לא מצינא הדרנא בי, אימר להו דאנא להאי יהבתא, וניהדרו ניהליה כתבא, כי היכי דכי מפיק האי כתבא דקדים - זכה ביה הוא. אלא אמרינן ליה אנן: האי כתבא, לא יהבינן ליה להאי, דלמא מכתב כתבת, מיהב לא יהבת ניהליה, ויהבתה לאיניש אחרינא וקא הדרת ביה. אי לא יהבתה לאיניש אחרינא וקא בעית דתבתה להאי - כתיב ליה השתא כתבא אחרינא ויהביה ניהליה, דאי יהבת לאיניש אחרינא - לית בה פסידא, דקדים זכי. מתקיף לה רב זביד: והא אידי ואידי דייתקאות קא תני אלא אמר רב זביד: הא והא בשכיב מרע, ולא קשיא: הא - ביה, והא - בבריה. מתניתין דקא אמר תנו נותנין - בדידיה, דבר מהדר הוא. דאמרינן: אי נמי יהבה לאיניש אחרינא - לית בה פסידא, דקמא ובתרא - בתרא זכי, דהא הדר ביה מקמא. כי קא תני בברייתא אף על פי ששניהם מודים, לא יחזיר לא לזה ולא לזה - בבריה. דאמרינן: דלמא כתב אבוה להאי, ואמליך ולא יהביה ניהליה.

ובתר אבוה כתב איהו לאיניש אחרינא, ויהבה ליה. והשתא קא הדר ביה מההוא, סבר: מהדר לא מצינא הדרנא בי, אימר להו דאבא יהבה ליה להאי, ונתבו ליה כתביה וניזיל ונפיק מיניה - דהוא זכי, ונפלוג בהדיה. הלכך אמרינן ליה אנן: האי כתבא לא יהבינן ליה להאי, דדלמא מכתב כתביה אבוה, מיהב לא יהבה ליה, ויהבתייה את לאיניש אחרינא וקא הדרת ביה. אלא אי קושטא קא אמרת דיהב ליה אבוך - זיל את השתא כתיב ליה שטרא אחרינא דאי נמי לא יהבה ליה אבוה, וכתבתייה את לאיניש אחרינא - לית בה פסידא, דקמא ובתרא - קמא זכי. תנו רבנן: מצא שובר, בזמן שהאשה מודה - יחזיר לבעל, אין האשה מודה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה. בזמן שהאשה מודה מיהת - יחזיר לבעל, וליחוש דלמא כתבה ליתן בניסן, ולא נתנה עד תשרי, ואזלה זבנתה לכתובה בטובת הנאה מניסן עד תשרי, ומפיק ליה לשובר דכתיב בניסן, ואתא למטרף לקוחות שלא כדין - אמר רבא:

דף כ.א

שמע מינה איתא לדשמואל. דאמר שמואל: המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו - מחול, ואפילו יורש מחול. אביי אמר: אפילו תימא ליתיה לדשמואל, הכא במאי עסקינן - בששטר כתובה יוצא מתחת ידה. ורבא אמר: אי משום שטר כתובה - חיישינן לשתי כתובות. ואביי אמר: חדא, לשתי כתובות לא חיישינן. ועוד, שובר בזמנו טריף. אביי לטעמיה, דאמר: עדיו בחתומיו זכין לו. משנה. מצא איגרות שום ואיגרות מזון, שטרי חליצה ומיאונין, ושטרי בירורין וכל מעשה בית דין - הרי זה יחזיר. מצא בחפיסה או בדלוסקמא תכריך של שטרות או אגודה של שטרות - הרי זה יחזיר. וכמה אגודה של שטרות - שלשה קשורין זה בזה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אחד הלוח משלשה - יחזיר ללוח, שלשה הלוחין מן האחד - יחזיר למלוח. מצא שטר בין שטרותיו ואינו יודע מה טיבו - יהא מונח עד שיבוא אליהו. אם יש עמהן סמפונות - יעשה מה שבסמפונות. גמרא. מאי שטרי בירורין? הכא תרגמו: שטרי טענתא, רבי ירמיה אמר: זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד. וכל מעשה בית דין הרי זה יחזיר. ההוא גיטא דאשתכח בי דינא דרב הונא, דהוה כתיב ביה: בשוירי מתא דעל רכיס נהרא. אמר רב הונא:

דף כ.ב

חיישינן לשני שוירי. אמר ליה רב חסדא לרבה: פוק עיין, דלאורתא בעי לה רב הונא מינך. נפק דק ואשכח, דתנן: כל מעשה בית דין הרי זה יחזיר. אמר ליה רב עמרם לרבה: היכי פשיט מר איסורא מממונא? - אמר ליה: תרדא שטרי חליצה ומיאונין תנן. פקע ארזא דבי רב. מר אמר: משום לתאי דידי פקע, ומר אמר: משום לתאי דידי פקע. מצא בחפיסה או בדלוסקמא. מאי חפיסה? - אמר רבה בר בר חנה: חמת קטנה. מאי דלוסקמא? - אמר רבה בר שמואל: טליקא דסבי. תכריך של שטרות או אגודה של שטרות וכו'. תנו רבנן: כמה הוא תכריך של שטרות - שלשה כרוכין זה בזה. וכמה היא אגודה של שטרות - שלשה קשורין זה בזה. שמעת מינה - קשר סימן. - הא תני רבי חייא שלשה כרוכין זה בזה - אי הכי, היינו תכריך - תכריך, כל חד וחד בראשה

דחבריה, אגודה - דרמו אהדדי וכרוכות. מאי מכריז - מנין, מאי אריא תלתא? אפילו תרין נמי אלא כדאמר רבינא: טבעא מכריז, הכא נמי: שטרי מכריז. רבן שמעון בן גמליאל אומר אחד הלוח משלשה יחזיר ללוח וכו'. דאי סלקא דעתך דמלוין נינהו, מאי בעו גבי הדדי? - דלמא לקיומינהו אזלי? - דמקיימי. - דלמא מידא דספרא נפיל? - לא משהי איניש קיומיה בידא דספרא. שלשה שלוו מאחד יחזיר למלוח וכו'. דאי סלקא דעתך דלוין נינהו מאי בעו גבי הדדי? - דלמא למכתבנהו אזלי? - דכתיבי בתלת ידי ספרי. - ודלמא לקיומינהו אזלי? - מלוה מקיים שטריה, לוח לא מקיים שטריה. אם יש עמהן סמפונות יעשה מה שבסמפונות. אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב: סמפון היוצא מתחת ידי מלוה, אף על פי שכתוב בכתב ידו - אינו אלא כמשחק, ופסול. לא מבעיא כתוב בכתב יד סופר, דאיכא למימר ספרא אתרמי ליה וכתב, אלא אפילו כתוב בכתב ידו - פסול. סבר: דלמא מתרמי ואתי בין השמשות, וקא פרע לי, דאי לא יהיבנא ליה לא יהיב לי זוזי, אכתוב אנא, דכי אייתי לי זוזי - אתן ליה. תנן: אם יש עמהן סמפונות - יעשה מה שבסמפונות - כדאמר רב ספרא: שנמצא בין שטרות קרועין, הכא נמי: שנמצאו בין שטרות קרועין. תא שמע: נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע - שטרות שניהם פרועין - כדאמר רב ספרא: שנמצא בין שטרות קרועין, הכא נמי - שנמצא בין שטרות קרועין. תא שמע: שבועה שלא פקדנו אבא, ושלא אמר לנו אבא, ושלא מצאנו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע - אמר רב ספרא: שנמצא בין שטרות קרועין. תא שמע: סמפון שיש עליו עדים: יתקיים בחותמיו - אימא: יתקיים מחותמיו,

דף כא.א

דשיילינן להו לסהדי אי פרוע, אי לא פרוע. תא שמע: סמפון שיש עליו עדים - כשר. - מאי עדים - עדי קיום. הכי נמי מסתברא, מדקתני סיפא: ושאין עליו עדים - פסול. מאי אין עליו עדים? אילימא דליכא עלויה עדים כלל - צריכא למימר דפסול? אלא לאו - עדי קיום. גופא, סמפון שיש עליו עדים - יתקיים בחותמיו, אין עליו עדים, ויוצא מתחת ידי שלישי או שיוצא לאחר חיתום שטרות - כשר. יוצא מתחת ידי שלישי - דהא הימניה מלוה לשלישי. יוצא לאחר חיתום שטרות נמי, דאי לאו דפריע - לא הוה מרע ליה לשטריה. הדרן עלך שנים אוחזין. משנה. אלו מציאות שלו ואלו חייב להכריז? אלו מציאות שלו: מצא פירות מפוזרין, מעות מפוזרות, כריכות ברשות הרבים, ועגולי דבילה, ככרות של נחתום, מחרוזות של דגים, וחתיכות של בשר, וגזי צמר הלקוחין ממדינתן, ואניצי פשתן, ולשוונות של ארגמן - הרי אלו שלו, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כל שיש בו שינוי חייב להכריז. כיצד? מצא עגול ובתוכו חרס, ככר ובתוכו מעות. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל כלי אנפוריא אין חייב להכריז. גמרא. מצא פירות מפוזרין. וכמה? אמר רבי יצחק: קב בארבע אמות. היכי דמי? אי דרך נפילה - אפילו טובא נמי, ואי דרך הינוח - אפילו בציר מהכי נמי לא - אמר רב עוקבא בר חמא: במכנשתא דבי דרי עסקינן: קב בארבע אמות דנפיש טרחייהו - לא טרח איניש ולא

הדר אתי ושקיל להו, אפקורי מפקר להו. בציר מהכי - טרח והדר אתי ושקיל לאו, ולא מפקר להו. בעי רבי ירמיה: חצי קב בשתי אמות מהו? קב בארבע אמות טעמא מאי - משום דנפיש טרחייהו, חצי קב בשתי אמות כיון דלא נפיש טרחייהו - לא מפקר להו. או דלמא: משום דלא חשיבי, וחצי קב בשתי אמות, כיון דלא חשיבי - מפקר להו. קביים בשמונה אמות מהו? קב בארבע אמות טעמא מאי - משום דנפיש טרחייהו, וכל שכן קביים בשמונה אמות, כיון דנפישא טרחייהו טפי - מפקר להו. או דלמא: משום דלא חשיבי, וקביים בשמונה אמות כיון דחשיבי - לא מפקר להו. קב שומשמין בארבע אמות מהו? קב בארבע אמות טעמא מאי - משום דלא חשיבי, ושומשמין כיון דחשיבי - לא מפקר להו. או דלמא: משום דנפיש טרחייהו, וכל שכן שומשמין, כיון דנפיש טרחייהו טפי - מפקר להו. קב תמרי בארבע אמות, קב רמוני בארבע אמות מהו? קב בארבע אמות טעמא מאי - משום דלא חשיבי, קב תמרי בארבע אמות, קב רמוני בארבע אמות נמי, כיון דלא חשיבי - מפקר להו. או דלמא: משום דנפישא טרחייהו, וקב תמרי בארבע אמות, וקב רמוני בארבע אמות, כיון דלא נפיש טרחייהו - לא מפקר להו, מאי? - תיקו. - איתמר:

דף כא.ב

יאוש שלא מדעת. אביי אמר: לא הוי יאוש, ורבא אמר: הוי יאוש. בדבר שיש בו סימן - כולי עלמא לא פליגי, דלא הוי יאוש. ואף על גב דשמעיניה דמיאש לסוף - לא הוי יאוש, דכי אתא לידיה - באיסורא הוא דאתא לידיה. דלכי ידע דנפל מיניה לא מיאש, מימר אמר: סימנא אית לי בגויה, יהבנא סימנא, ושקילנא ליה. בזוטו של ים ובשלוליתו של נהר, אף על גב דאית ביה סימן - רחמנא שרייה, כדבעינן למימר לקמן. כי פליגי - בדבר שאין בו סימן. אביי אמר: לא הוי יאוש, דהא לא ידע דנפל מיניה. רבא אמר: הוי יאוש, דלכי ידע דנפל מיניה - מיאש. מימר אמר: סימנא לית לי בגויה, מהשתא הוא דמיאש. (סימן: פמג"ש ממקגט"י ככסע"ז). תא שמע: פירות מפוזרין, הא לא ידע דנפל מיניה - הא אמר רב עוקבא בר חמא, הכא במכנשתא דביזרי עסקינן, דאבידה מדעת היא. תא שמע: מעות מפוזרות - הרי אלו שלו, אמאי? הא לא ידע דנפל מיניה - התם נמי, כדרבי יצחק, דאמר: אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה, הכא נמי - אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה. תא שמע: עיגולי דבילה וככרות של נחתום - הרי אלו שלו. אמאי? והא לא ידע דנפל מיניה - התם נמי, אגב דיקירי - מידע ידע בהו. תא שמע: ולשונות של ארגמן - הרי אלו שלו. ואמאי? הא לא ידע דנפל מיניה - התם נמי, אגב דחשיבי - משמושי ממשמש בהו, וכדרבי יצחק. תא שמע: המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ובכל מקום שהרבים מצויין שם - הרי אלו שלו, מפני שהבעלים מתיאשין מהן. והא לא ידע דנפל מיניה - אמר רבי יצחק: אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה. תא שמע: מאימתי כל אדם מותרים בלקט - משילכו בה הנמושות. ואמרינן: מאי נמושות? ואמר רבי יוחנן: סבי דאזלי אתיגרא. ריש לקיש אמר: לקוטי בתר לקוטי. ואמאי? נהי דעניי דהכא מיאשי, איכא עניי בדוכתא אחריתא דלא מיאשי - אמרי:

כיון דאיכא עניים הכא - הנך מעיקרא איאוש מיאש, ואמרי: עניים דהתם מלקטי ליה. תא שמע: קציעות בדרך, ואפילו בצד שדה קציעות. וכן תאנה הנוטה לדרך, ומצא תאנים תחתיה - מותרות משום גזל, ופטורות מן המעשר. בזיתים ובחרובים - אסור. בשלמא רישא לאביי לא קשיא, אגב דחשיבי - ממשמש בהו. תאנה נמי - מידע ידיע דנתרא. אלא סיפא, לרבא קשיא. דקתני: בזיתים ובחרובים אסור - אמר רבי אבהו: שאני זית, הואיל וחזותו מוכיח עליו, ואף על גב דנתרין זיתי מידע ידיע, דוכתא דאיניש איניש הוא. - אי הכי, אפילו רישא נמי - אמר רב פפא: תאנה עם נפילתה נמאסת. תא שמע: הגנב שנטל מזה ונתן לזה, וכן גזלן שנטל מזה ונתן לזה,

דף כבא

וכן ירדן שנטל מזה ונתן לזה, מה שנטל - נטל, ומה שנתן - נתן. בשלמא גזלן וירדן - דקא חזי להו ומיאש, אלא גנב מי קא חזי ליה דמיאש? - תרגמה רב פפא בלסטים מזוין. - אי הכי היינו גזלן - תרי גווי גזלן. תא שמע: שטף נהר קוריו עציו ואבניו ונתנו בתוך שדה חבירו - הרי אלו שלו, מפני שנתיאשו הבעלים. טעמא - דנתיאשו הבעלים, הא סתמא - לא - הכא במאי עסקינן כשיכול להציל. - אי הכי, אימא סיפא: אם היו הבעלים מרדפין אחריהם - חייב להחזיר, אי ביכולין להציל - מאי אריא מרדפין? אפילו אין מרדפין נמי - הכא במאי עסקינן - ביכולין להציל על ידי הדחק, מרדפין - לא אייאוש, אין מרדפין - אייאוש מיאש. תא שמע: כיצד אמרו התורם שלא מדעת תרומתו תרומה? הרי שירד לתוך שדה חבירו וליקט ותרם שלא ברשות, אם חושש משום גזל - אין תרומתו תרומה, ואם לאו - תרומתו תרומה. ומנין הוא יודע אם חושש משום גזל ואם לאו? הרי שבא בעל הבית ומצאו, ואמר לו כלך אצל יפות, אם נמצאו יפות מהן - תרומתו תרומה, ואם לאו - אין תרומתו תרומה. ליקטו הבעלים והוסיפו עליהן - בין כך ובין כך תרומתו תרומה. וכי נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה, אמאי? בעידנא דתרם הא לא הוה ידע - תרגמה רבא אליבא דאביי: דשויה שליח. הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך דלא שויה שליח מי הויא תרומתו תרומה? והא אתם (במדבר י"ח) גם אתם אמר רחמנא לרבות שלוחכם, מה אתם לדעתכם, אף שלוחכם - לדעתכם. אלא הכא במאי עסקינן - כגון דשויה שליח, ואמר ליה: זיל תרום, ולא אמר ליה תרום מהני. וסתמיה דבעל הבית כי תרום - מבינונית הוא תרום, ואזל איהו ותרם מיפות. ובא בעל הבית ומצאו, ואמר ליה כלך אצל יפות, אם נמצאו יפות מהן - תרומתו תרומה, ואם לאו - אין תרומתו תרומה. אמימר ומר זוטרא ורב אשי אקלעו לבוסתנא דמרי בר איסק, אייתי אריסיה תמרי ורימוני ושדא קמייהו. אמימר ורב אשי אכלי, מר זוטרא לא אכיל. אדהכי אתא מרי בר איסק, אשכחינהו, ואמר ליה לאריסיה: אמאי לא אייתית להו לרבנן מהנך שפירתא? אמרו ליה אמימר ורב אשי למר זוטרא: השתא אמאי לא אכיל מר? והתניא: אם נמצאו יפות מהן - תרומתו תרומה - אמר להו, הכי אמר רבא: לא אמרו כלך אצל יפות אלא לענין תרומה בלבד, משום דמצוה הוא, וניחא ליה. אבל הכא - משום כסיפותא הוא דאמר הכי. תא שמע: עודהו הטל עליהן

ושמח הרי זה (ויקרא י"א) בכי יתן. נגבו אף על פי ששמח -

דף כבב

אינן בכי יותן. טעמא מאי? לאו משום דלא אמרינן, כיון דאיגלאי מילתא דהשתא ניחא ליה, מעיקרא נמי ניחא ליה? - שאני התם, דכתיב כי יתן - עד שיתן. - אי הכי, רישא נמי - התם כדרב פפא. דרב פפא רמי: כתיב כי יתן וקרינן כי יותן, הא כיצד? בעינן, כי יותן דומיא דכי יתן מה יתן לדעת - אף כי יותן נמי לדעת. תא שמע, דאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל בן יהוצדק: מנין לאבידה ששטפה נהר שהיא מותרת - דכתיב (דברים כ"ב) וכן תעשה לחמורו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבידת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה מי שאבודה הימנו ומצויה אצל כל אדם, יצאתה זו שאבודה ממנו, ואינה מצויה אצל כל אדם. ואיסורא דומיא דהיתירא, מה היתירא - בין דאית בה סימן ובין דלית בה סימן שרא, אף איסורא - בין דאית בה סימן ובין דלית בה סימן אסורה. תיובתא דרבא, תיובתא. והלכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ס. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: וכי מאחר דאיתותב רבא, הני תמרי דזיקא היכי אכלינן להו? אמר ליה: כיון דאיכא שקצים ורמשים דקא אכלי להו, מעיקרא יאושי מיאש מנייהו. יתמי דלאו בני מחילה נינהו מאי? - אמר ליה: באגא בארעא דיתמי לא מחזקינן. - מוחזק ועומד מאי? כרכתא מאי? - אמר ליה: אסירן. כריכות ברשות הרבים הרי אלו שלו. אמר רבה: ואפילו בדבר שיש בו סימן. אלמא קסבר רבה: סימן העשוי לידרס - לא הוי סימן. רבא אמר: לא שנו אלא בדבר שאין בו סימן, אבל בדבר שיש בו סימן - חייב להכריז. אלמא קסבר רבא: סימן העשוי לידרס - הוי סימן. ואיכא דמתני להא שמעתא באנפי נפשה סימן העשוי לידרס, רבה אמר: לא הוי סימן, ורבא אמר: הוי סימן. תנן: כריכות ברשות הרבים הרי אלו שלו, ברשות היחיד נוטל ומכריז. היכי דמי? אי דלית בהו סימן - ברשות היחיד מאי מכריז? אלא לאו - דאית בהו סימן, וקתני: ברשות הרבים הרי אלו שלו, אלמא: סימן העשוי לידרס לא הוי סימן, תיובתא דרבא - אמר לך רבא: לעולם דלית בהו סימן, ודקא אמרת ברשות היחיד מאי מכריז - מכריז מקום. ורבה אמר: מקום לא הוי סימן. דאיתמר: מקום, רבה אמר: לא הוי סימן, ורבא אמר: הוי סימן. תא שמע: כריכות ברשות הרבים - הרי אלו שלו, ברשות היחיד - נוטל ומכריז. והאלומות, בין ברשות הרבים בין ברשות היחיד - נוטל ומכריז. רבה היכי מתרץ לה ורבא היכי מתרץ לה? רבה מתרץ לטעמיה - בסימן, ורבא מתרץ לטעמיה - במקום. רבה מתרץ לטעמיה בסימן: כריכות ברשות הרבים הרי אלו שלו - משום

דף כגא

דמדרסא, ברשות היחיד נוטל ומכריז - דלא מדרסא, והאלומות בין ברשות הרבים ובין ברשות היחיד נוטל ומכריז - כיון דגביהן, לא מדרסא. ורבא מתרץ לטעמיה במקום: כריכות ברשות הרבים הרי אלו שלו - דמינשתפא, ברשות היחיד חייב להכריז - דלא מינשתפא, והאלומות בין ברשות הרבים ובין ברשות היחיד נוטל ומכריז - כיון דיקירי לא מינשתפא. תא שמע: ככרות של נחתום - הרי אלו שלו. הא של בעל הבית - חייב

להכריז. של בעל הבית מאי טעמא - כיון דאית בהו סימן, דמידע ידיע רפתא דאיניש איניש הוא, ולא שנא רשות הרבים ולא שנא רשות היחיד - נוטל ומכריז, אלמא: סימן העשוי לידרס הוא סימן, תיובתא דרבה - אמר לך רבה: התם היינו טעמא, משום דאין מעבירין על האוכלין. - והא איכא נכרים - נכרים חיישי לכשפים. - והאיכא בהמה וכלבים - באתרא דלא שכיחי בהמה וכלבים. לימא כתנאי, רבי יהודה אומר: כל דבר שיש בו שינוי - חייב להכריז. כיצד? מצא עיגול ובתוכו חרס, ככר ובתוכו מעות. מכלל דתנא קמא סבר: הרי אלו שלו. סברוה: דכולי עלמא סימן הבא מאיליו - הוא סימן, ומעבירין על האוכלין. מאי לאו - בסימן העשוי לידרס קא מיפלגי, מר סבר: לא הוא סימן, ומר סבר: הוא סימן? - אמר רב זביד משמיה דרבא: אי סלקא דעתך דקא סבר תנא קמא סימן העשוי לידרס לא הוא סימן, ומעבירין על האוכלין - ככרות של בעל הבית ברשות הרבים אמאי מכריז? אלא אמר רב זביד משמיה דרבא: דכולי עלמא סברי סימן העשוי לידרס - הוא סימן, ומעבירין על האוכלין. והכא - בסימן הבא מאיליו קא מיפלגי. דתנא קמא סבר: סימן הבא מאיליו - לא הוא סימן ורבי יהודה סבר: הוא סימן. ורבה אמר לך: דכולי עלמא סימן העשוי לידרס - לא הוא סימן, ואין מעבירין על האוכלין. והכא בסימן הבא מאיליו קמיפלגי. תנא קמא סבר: לא הוא סימן, ורבי יהודה סבר: הוא סימן. איכא דאמרי: סברוה דכולי עלמא סימן הבא מאיליו הוא סימן, וסימן העשוי לידרס - לא הוא סימן. מאי לאו - במעבירין על האוכלין קא מיפלגי, דמר סבר: מעבירין, ומר סבר: אין מעבירין. אמר רב זביד משמיה דרבא: אי סלקא דעתך סבר תנא קמא סימן העשוי לידרס לא הוא סימן, ומעבירין על האוכלין - ככרות של בעל הבית ברשות הרבים אמאי מכריז? אלא אמר רב זביד משמיה דרבא: דכולי עלמא סברי: סימן העשוי לידרס - הוא סימן, ומעבירין על האוכלין. והכא - בסימן הבא מאיליו קא מיפלגי, דתנא קמא סבר: סימן הבא מאיליו - לא הוא סימן, ורבי יהודה סבר: הוא סימן. ורבה אמר לך: דכולי עלמא סימן העשוי לידרס - לא הוא סימן, ואין מעבירין על האוכלין. והכא - בסימן הבא מאיליו קא מיפלגי, תנא קמא סבר: סימן הבא מאיליו - לא הוא סימן, ורבי יהודה סבר: הוא סימן. אמר רב זביד משמיה דרבא: כללא דאבידתא: כיון דאמר ווי לה לחסרון כיס - מיאש ליה מינה. ואמר רב זביד משמיה דרבא: הלכתא, כריכות ברשות הרבים - הרי אלו שלו, ברשות היחיד, אי דרך נפילה - הרי אלו שלו, אי דרך הנחה - נוטל ומכריז. וזה וזה בדבר שאין בו סימן, אבל בדבר שיש בו סימן - לא שנא ברשות הרבים ולא שנא ברשות היחיד, בין דרך נפילה ובין דרך הנחה - חייב להכריז.

דף כגב

ומחרוזות של דגים. אמאי? להוי קשר סימן - בקטרא דציידא, דכולי עלמא הכי מקטרי. - ולהוי מנין סימן - במנינא דשוין. בעו מיניה מרב ששת: [מנין] הוא סימן או לא הוא סימן? - אמר להו רב ששת: תניתוה, מצא כלי כסף וכלי נחושת, גסטרוון של אבר וכל כלי מתכות - הרי זה לא יחזיר, עד שיתן אות או עד שיכוין משקלותיו. ומדמשקל

הוי סימן - מדה ומנין נמי הוי סימן. וחתיכות של בשר וכו'. אמאי? להוי משקלא סימן - במשקלא דשוין. - ותהוי חתיכה גופה סימן, או דדפקא או דאטמא? מי לא תניא: מצא חתיכות דגים ודג נשוך - חייב להכריז, חביות של יין ושל שמן ושל תבואה ושל גרוגרות ושל זיתים - הרי אלו שלו - הכא במאי עסקינן - בדאיכא סימנא בפסקא. כי הא דרבה בר רב הונא מחתיך ליה אתלתא קרנתא. דיקא נמי, דקתני דומיא דדג נשוך, שמע מינה. אמר רב: חביות של יין ושל שמן ושל תבואה ושל גרוגרות ושל זיתים הרי אלו שלו. והא תנן: כדי יין וכדי שמן חייב להכריז - אמר רבי זירא אמר רב: מתניתין ברשום. מכלל דברייתא - בפתוח, אי בפתוח - אבידה מדעת היא - אמר רב הושעיא: במציף. אביי אמר: אפילו תימא אידי ואידי ברשום, ולא קשיא: כאן - קודם שנפתחו האוצרות, כאן - לאחר שנפתחו האוצרות. כי הא דרב יעקב בר אבא אשכח חביתא דחמרא לאחר שנפתחו האוצרות, אתא לקמיה דאביי, אמר ליה: זיל שקול לנפשך. בעא מיניה רב ביבי מרב נחמן: מקום הוי סימן, או לא הוי סימן? אמר ליה: תניתוה, מצא חביות של יין ושל שמן ושל תבואה ושל גרוגרות ושל זיתים - הרי אלו שלו. ואי סלקא דעתך דמקום הוי סימן, לכרוז מקום - אמר רב זביד: הכא במאי עסקינן - ברקתא דנהרא. אמר רב מרי: מאי טעמא אמרו רבנן רקתא דנהרא לא הוי סימן - דאמרינן ליה: כי היכי דאתרמי לדידך אתרמי נמי לחברך. איכא דאמרי, אמר רב מרי: מאי טעמא אמרו רבנן מקום לא הוי סימן - דאמרינן ליה: כי היכי דאתרמי לדידך האי מקום, אתרמי נמי לחברך האי מקום. ההוא גברא דאשכח כופרא בי מעצרתא, אתא לקמיה דרב. אמר ליה: זיל שקול לנפשך, חזייה דהוה קא מחסם, אמר ליה: זיל פלוג ליה - לחייה ברי מיניה. לימא קא סבר רב מקום לא הוי סימן? - אמר רבי אבא: משום יאוש בעלים נגעו בה, דחזא דקדחי ביה חלפי. רבי שמעון בן אלעזר אומר וכו'. מאי אנפוריא? - אמר רב יהודה אמר שמואל: כלים חדשים שלא שבעתן העין. היכי דמי? אי אית בהו סימן - כי לא שבעתן העין מאי הוי? אי דלית בהו סימן - כי שבעתן העין מאי הוי? - לעולם דלית בהו סימן, נפקא מינה לאהדורי לצורבא מרבנן בטביעות עינא. שבעתן העין - קים ליה בגוייהו, ומהדרינן ליה. כי לא שבעתן העין - לא קים ליה בגוייהו, ולא מהדרינן ליה. דאמר רב יהודה אמר שמואל: בהני תלת מילי עבידי רבנן דמשנו במלייהו: במסכת, ובפוריא,

דף כדא

ובאושפיזא. מאי נפקא מינה? - אמר רב זוטרא: לאהדורי ליה אבידתא בטביעות עינא. אי ידעינן ביה דלא משני אלא בהני תלת - מהדרינן ליה, ואי משני במילי אחריני - לא מהדרינן ליה. מר זוטרא חסידא אגניב ליה כסא דכספא מאושפיזא, חזיא ליהוה בר בי רב דמשי ידיה ונגיב בגלימא דחבריה. אמר: היינו האי דלא איכפת ליה אממונא דחבריה. כפתיה ואודי. תניא: מודה רבי שמעון בן אלעזר בכלים חדשים ששבעתן העין שחייב להכריז. ואלו הן כלים חדשים שלא שבעתן העין, שאינו חייב להכריז - כגון בדי מחטין וצינוריות, ומחרוזות של קרדומות. כל אלו שאמרו אימתי מותרים - בזמן שמצאן אחד אחד, אבל מצאן שנים שנים - חייב להכריז. מאי בדי - שוכי, ואמאי קרו

ליה בדי? - דבר דתלו ביה מידי, בד קרו ליה. כי ההוא דתנן התם: עלה אחד בבד אחד. וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר: המציל מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן הברדלס, ומן זוטו של ים ומשלוליתו של נהר, המוצא בסרטיא ופלטיא גדולה, ובכל מקום שהרבים מצויין שם - הרי אלו שלו, מפני שהבעלים מתיאשין מהן. איבעיא להו: כי קאמר רבי שמעון בן אלעזר - ברוב נכרים, אבל ברוב ישראל - לא, או דלמא: אפילו ברוב ישראל נמי אמר? אם תמצא לומר אפילו ברוב ישראל נמי אמר, פליגי רבנן עליה או לא פליגי? ואם תמצא לומר פליגי, ברוב ישראל ודאי פליגי, ברוב נכרים פליגי או לא פליגי? ואם תמצא לומר פליגי אפילו ברוב נכרים, הלכה כמותו או אין הלכה כמותו? אם תמצא לומר הלכה כמותו, דוקא ברוב נכרים או אפילו ברוב ישראל? תא שמע: המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ובכל מקום שהרבים מצויין שם - הרי אלו שלו, מפני שהבעלים מתיאשין מהן. מאן שמעת ליה דאזיל בתר רובא - רבי שמעון בן אלעזר, שמעת מינה - אפילו ברוב ישראל נמי. - הכא במאי עסקינן - במפוזרין. - אי במפוזרין מאי אריא מקום שהרבים מצויין שם? אפילו אין הרבים מצויין שם אלא לעולם בצרורין, והכא במאי עסקינן - בבתי כנסיות של נכרים. - בתי מדרשות מאי איכא למימר? - בתי מדרשות דידן, דיתבי בהו נכרים. השתא דאתית להכי, בתי כנסיות נמי דידן, דיתבי בהו נכרים. תא שמע: מצא בה אבידה, אם רוב ישראל - חייב להכריז, אם רוב נכרים - אינו חייב להכריז. מאן שמעת ליה דאמר אזלינן בתר רובא - רבי שמעון בן אלעזר, שמעת מינה: כי קאמר רבי שמעון בן אלעזר - ברוב נכרים, אבל ברוב ישראל - לא. - הא מני - רבנן היא. - תפשוט מינה דמודו ליה רבנן לרבי שמעון בן אלעזר ברוב נכרים - אלא, לעולם רבי שמעון בן אלעזר היא, ואפילו ברוב ישראל נמי, והכא במאי עסקינן - בטמון. - אי בטמון - מאי עבידתיה גביה? והתנן: מצא כלי באשפה, מכוסה - לא יגע בו, מגולה - נוטל ומכריז - כדאמר רב פפא: באשפה שאינה עשויה לפנות, ונמלך עליה לפנותה. הכא נמי - באשפה שאינה עשויה לפנות, ונמלך עליה לפנותה.

דף כדב

ואיבעית אימא: לעולם רבנן, מי קתני הן שלו? אינו חייב להכריז קתני, ויניח וייתי ישראל ויהיב ביה סימנא, ושקיל. תא שמע דאמר רב אסי: מצא חבית יין בעיר שרובה נכרים - מותרת משום מציאה, ואסורה בהנאה. בא ישראל ונתן בה סימן - מותרת בשתיה למוצאה. כמאן - כרבי שמעון בן אלעזר, שמע מינה: כי קאמר רבי שמעון בן אלעזר - ברוב נכרים, אבל ברוב ישראל - לא. - לעולם אימא לך רבי שמעון בן אלעזר אפילו ברוב ישראל נמי קאמר, ורב אסי סבר לה כוותיה בחדא, ופליג עליה בחדא. וכי מאחר דאסירא בהנאה, מותרת משום מציאה למאי הלכתא? - אמר רב אשי: לקנקנה. ההוא גברא דאשכח ארבעה זוזי דציירי בסדינא ושדו בנהר בירן. אתא לקמיה דרב יהודה. אמר ליה: זיל אכריז. - והא זוטו של ים הוא - שאני נהר בירן, כיון דמתקיל לא מיאש. - והא רובא נכרים נינהו, שמע מינה אין הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אפילו

ברוב נכרים - שאני נהר בירן, דישראל סכרו ליה, וישראל כרו ליה. כיון דישראל סכרו ליה - אימור מישראל נפל, וכיון דישראל כרו ליה - לא מיאש. רב יהודה הוה שקיל ואזיל בתריה דמר שמואל בשוקא דבי דיסא, אמר ליה: מצא כאן ארנקי מהו? - אמר ליה: הרי אלו שלו. - בא ישראל ונתן בה סימן מהו? - אמר ליה: חייב להחזיר. - תרתי? - אמר ליה: לפנים משורת הדין. כי הא דאבוה דשמואל אשכח הנך חמרי במדברא, ואהדרינהו למרייהו לבתר תריסר ירחי שתא, לפנים משורת הדין. רבא הוה שקיל ואזיל בתריה דרב נחמן בשוקא דגלדאי, ואמרי לה בשוקא דרבנן, אמר ליה: מצא כאן ארנקי מהו? - אמר ליה: הרי אלו שלו. בא ישראל ונתן בה סימן מהו? - אמר ליה: הרי אלו שלו. - והלא עומד וצווח - נעשה כצווח על ביתו שנפל, ועל ספינתו שטבעה בים. ההוא דיו דשקיל בשרא בשוקא, ושדיה בצנייתא דבי בר מריון. אתא לקמיה דאביי. אמר ליה: זיל שקול לנפשך. והא רובא דישראל נינהו, שמעת מינה: הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אפילו ברוב ישראל - שאני דיו, דכזוטו של ים דמי. - והא אמר רב: בשר שנתעלם מן העין אסור - בעומד ורואהו. רבי חנינא מצא גדי שחוט בין טבריא לציפורי והתירוהו לו. אמר רבי אמי: התירוהו לו משום מציאה - כרבי שמעון בן אלעזר, משום שחיטה - כרבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי. דתניא: הרי שאבדו לו גדייו ותרנגוליו הלך ומצאן שחוטין - רבי יהודה אוסר, ורבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי מתיר. אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה כשמצאן באשפה, ודברי רבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי כשמצאן בבית. מדהתירוהו לו משום שחיטה - רובא ישראל נינהו, שמעת מינה הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אפילו ברוב ישראל - אמר רבא: רוב נכרים ורוב טבחי ישראל. רבי אמי אשכח פרגיות שחוטות בין טבריא לציפורי, אתא לקמיה דרבי אסי, ואמרי לה לקמיה דרבי יוחנן, ואמרי לה בי מדרשא. ואמרו ליה: זיל שקול לנפשך. רבי יצחק נפחא אשכח קיבורא דאזלי ביה אזלויי, אתא לקמיה דרבי יוחנן, ואמרי לה בבי מדרשא, ואמרו ליה: זיל שקול לנפשך. משנה. ואלו חייב להכריז: מצא פירות בכלי, או כלי כמות שהוא, מעות בכיס, או כיס כמות שהוא, צבורי פירות, צבורי מעות,

דף כה.א

שלשה מטבעות זה על גב זה, כריכות ברשות היחיד, וככרות של בעל הבית, וגיזי צמר הלקוחין מבית האומן, כדי יין וכדי שמן - הרי אלו חייב להכריז. גמרא. טעמא - דמצא פירות בכלי, ומעות בכיס. הא כלי ולפניו פירות, כיס ולפניו מעות - הרי אלו שלו. תנינא להא, דתנו רבנן: מצא כלי ולפניו פירות, כיס ולפניו מעות - הרי אלו שלו. מקצתן בכלי ומקצתן על גבי קרקע, מקצתן בכיס ומקצתן על גבי קרקע - חייב להכריז. ורמינהו: מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן - חייב להכריז. בא בעל סימן ונטל את שלו - זכה הלה בדבר שאין בו סימן - אמר רב זביד: לא קשיא: הא - בכובא וכיתנא, הא - בצנא ופירי. רב פפא אמר: הא והא בצנא ופירי, ולא קשיא הא - דאשתייר בה מידי, הא - דלא אשתייר בה מידי. ואיבעית אימא: הא והא דלא אשתייר בה מידי, ולא קשיא: הא - דמהדרי אפיה לגבי פירי, הא - דלא מהדרי אפיה לגבי פירי. ואיבעית

אימא: הא והא דמהדרי אפיה לגבי פירי, ולא קשיא הא - דאית לה אוגנין לצנא, הא - דלית לה אוגנין לצנא. צבורי פירות וצבורי מעות. שמעת מינה - מנין הוי סימן - תני: צבור פירות. - שמעת מינה מקום הוי סימן - תני: צבורי פירות. שלשה מטבעות זה על גב זה. אמר רבי יצחק מגדלאה: והוא שעשויין כמגדלין. תניא נמי הכי: מצא מעות מפוזרות - הרי אלו שלו, עשויין כמגדלים - חייב להכריז. ואלו הן עשויין כמגדלים - שלשה מטבעין זה על גב זה. הא גופא קשיא, אמרת: מצא מעות מפוזרות - הרי אלו שלו, הא משלחפי - שלחופי - חייב להכריז. אימא סיפא: עשויין כמגדלין חייב להכריז, הא משלחפי שלחופי - הרי אלו שלו - תנא, כל שאין עשויין כמגדלין - מפוזרות קרי להו, אמר רבי חנינא: לא שנו אלא של שלשה מלכים, אבל של מלך אחד - אינו חייב להכריז. היכי דמי? אי דעשויין כמגדלין - אפילו של מלך אחד נמי, ואי דאין עשויין כמגדלין - אפילו של שלשה מלכים נמי לא אלא, אי אתמר הכי אתמר: לא שנו אלא של מלך אחד כעין שלשה מלכים, (אבל של מלך אחד אינו חייב להכריז). והיכי דמי דעשויין כמגדלים - רויחא תתאה ומציעא עילויה, וזוטא עילויה מציעא, דאמרינן: אנוחי אנחינהו. אבל של מלך אחד, דכולהו כי הדדי נינהו, אף על גב דמנחי אהדדי - הרי אלו שלו, אימר אתרמויי אתרמי, ובהדי הדדי נפול. ורבי יוחנן אמר: אפילו של מלך אחד נמי מכריז. מאי מכריז - מנין, מאי איריא תלתא? אפילו תרין נמי - אמר רבינא: טבעא מכריז. בעי רבי ירמיה: כשיר מהו, כשורה מהו, כחצובה מהו, כסולם מהו? פשוט מהא חדא, דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא: כל שאילו מכניס לה קיסם ביניהן ונוטלם בבת אחת - חייב להכריז. בעי רב אשי:

דף כה.ב

כאבני בית קוליס מהו? תא שמע, דתניא: מצא מעות מפוזרות - הרי אלו שלו, כאבני בית קוליס - חייב להכריז. ואלו הן אבני בית קוליס: אחת מכאן ואחת מכאן ואחת על גביהן. תנו רבנן: המוצא סלע בשוק, ומצאו חבירו ואמר שלי היא, חדשה היא, נירונית היא, של מלך פלוני היא - לא אמר כלום. ולא עוד, אלא אפילו שמו כתוב עליה - לא אמר כלום, לפי שאין סימן למטבע, דאמר דלמא אפוקי אפקא, ומאיניש אחרינא נפל. משנה. מצא אחר הגפה או אחר הגדר גוזלות מקושרים, או בשבילין שבשדות - הרי זה לא יגע בהן. מצא כלי באשפה, אם מכוסה - לא יגע בו, אם מגולה - נוטל ומכריז. גמרא. מאי טעמא? דאמרינן: הני אינש אצנעינהו, ואי שקיל להו - לית להו למרייהו סימנא בגווייהו, הלכך לשבקינהו עד דאתי מרייהו ושקיל להו. ואמאי? ליהוי קשר סימנא - אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: במקושרין בכנפיהן, דכולי עלמא הכי מקטרי להו. - ולהוי מקום סימן - אמר רב עוקבא בר חמא: במדדין. - אי במדדין - מעלמא אתו, ומותרין - איכא למימר מעלמא אתו, ואיכא למימר אינש אצנעינהו, והוה ליה ספק הינוח, ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: כל ספק הינוח - לכתחילה לא יטול, ואם נטל - לא יחזיר. מצא כלי באשפה, מכוסה לא יגע בו מגולה - נוטל ומכריז. ורמינהו: מצא כלי טמון באשפה - נוטל ומכריז, שכן דרך אשפה לפנות - אמר רב זביד:

לא קשיא: הא - בכובי וכסי, הא - בסכיני והמניק. בכובי וכסי - לא יגע, בסכיני והמניק - נוטל ומכריז. רב פפא אמר: הא והא בכובי וכסי, ולא קשיא כאן - באשפה העשויה לפנות, כאן - באשפה שאינה עשויה לפנות. - אשפה העשויה לפנות אבידה מדעת היא - אלא, באשפה שאינה עשויה לפנות, ונמלך עליה לפנותה. בשלמא לרב פפא - היינו דקתני שכן דרך אשפה לפנות, אלא לרב זביד מאי שכן דרך אשפה לפנות? - שכן דרך אשפה לפנות לה כלים קטנים. משנה. מצא בגל ובכותל ישן - הרי אלו שלו. מצא בכותל חדש, מחציו ולחוץ - שלו, מחציו ולפנים - של בעל הבית. אם היה משכירו לאחרים - אפילו בתוך הבית הרי אלו שלו. גמרא. תנא, מפני שיכול לומר לו: של אמוריים הן. - אטו אמורים מצנעי, ישראל לא מצנעי? - לא צריכא,

דף כו.א

דשתיק טפי. בכותל חדש מחציו ולחוץ שלו מחציו ולפנים של בעל הבית. אמר רב אשי: סכינא - בתר קתא, וכיסא בתר שנציה. ואלא מתניתין, דקתני מחציו ולחוץ שלו מחציו ולפנים של בעל הבית ולחזי, אי קתא לגאו אי קתא לבר, אי שנציה לגאו אי שנציה - לבר - מתניתין באודרא ונסכא. תנא: אם היה כותל ממולא מהן - חולקין. - פשיטא - לא צריכא דמשפע בחד גיסא, מהו דתימא אשתפוכי אשתפוך, קא משמע לן. אם היה משכירו לאחרים אפילו (מצא) בתוך הבית הרי אלו שלו. ואמאי? ליזיל בתר בתרא מי לא תנן: מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה - לעולם מעשר, בהר הבית - חולין. ובירושלים, בשאר ימות השנה - חולין, בשעת הרגל - הכל מעשר, ואמר רבי שמעיה בר זעירא: מאי טעמא - הואיל ושוקי ירושלים עשוין להתכבד בכל יום. אלמא אמרינן: קמאי קמאי אזלו, והני אחריני נינהו. הכא נמי, קמא קמא אזל והני דבתרא הוא - אמר ריש לקיש משום בר קפרא: כגון שעשאו פונדק לשלשה ישראל. - שמע מינה הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אפילו ברוב ישראל אלא אמר רב מנשיא בר יעקב: כגון שעשאו פונדק לשלשה נכרים. רב נחמן אמר רבה בר אבוה: אפילו תימא לשלשה ישראל, מאי טעמא? ההוא דנפל מיניה מיאש. מימר אמר: מכדי איניש אחרינא לא הוה בהדי אלא הני, אמרי קמייהו כמה זמני ליהדרו לי, ולא הדרו לי, והשתא ליהדרו? אי דעתיהו לאהדרה - אהדרה ניהלי, והאי דלא אהדרה לי - בדעתיהו למיגזלה. ואזדא רב נחמן לטעמיה, דאמר רב נחמן: ראה סלע

דף כו.ב

שנפל משנים - חייב להחזיר. מאי טעמא? ההוא דנפל מיניה לא מיאש. מימר אמר: מכדי איניש אחרינא לא הוה בהדאי אלא האי, נקיטנא ליה ואמינא ליה: אנת הוא דשקלתיה בשלשה אינו חייב להחזיר, מאי טעמא - ההוא דנפל מיניה ודאי מיאש. מימר אמר: מכדי תרי הוו בהדאי, אי נקיטנא להאי - אמר: לא שקלתיה, ואי נקיטנא להאי - אמר: לא שקלתיה. אמר רבא: האי דאמרת בשלשה אינו חייב להחזיר - לא אמרן אלא דלית ביה שוה פרוטה לכל חד וחד, אבל אית ביה שוה פרוטה לכל חד וחד - חייב להחזיר. מאי טעמא? אימור שותפי נינהו, ולא מיאשו. איכא דאמרן, אמר רבא:

אף על גב דלית ביה אלא שוה שתי פרוטות חייב להחזיר. מאי טעמא? אימור שותפי נינהו, וחד מנייהו אחולי אחליה למנתיה גבי חבריה. ואמר רבא: ראה סלע שנפלה, נטלה לפני יאוש על מנת לגוזלה - עובר בכולן משום (ויקרא י"ט) לא תגזול ומשום (דברים כ"ב) השב תשיבם ומשום (דברים כ"ב) לא תוכל להתעלם. ואף על גב דחזרה לאחר יאוש - מתנה הוא דיהיב ליה, ואיסורא דעבד - עבד. נטלה לפני יאוש על מנת להחזירה, ולאחר יאוש נתכוין לגוזלה - עובר משום השב תשיבם. המתין לה עד שנתיאשו הבעלים ונטלה - אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם בלבד. אמר רבא: האי מאן דחזי דנפל זוזי מחבריה בי חלתא, ואשכחיה ושקליה - לא מיחייב לאהדורי ליה. מאי טעמא - ההוא דנפל מיניה מיאש הוא, אף על גב דחזייה דאייתי ארבלא וקא מרב - מימר אמר: כי היכי דנפול מינאי דידי - הכי נפול מאיניש אחרינא, ומשכחנא מידי. משנה. מצא בחנות - הרי אלו שלו, בין התיבה ולחנוני - של חנוני. לפני שולחני - הרי אלו שלו, בין הכסא ולשולחני - הרי אלו של שולחני. הלוקח פירות מחבירו או ששילח לו חבירו פירות, ומצא בהן מעות - הרי אלו שלו. אם היו צרורין - נוטל ומכריז. גמרא. אמר רבי אלעזר: אפילו מונחין על גבי שולחן. תנן: לפני שולחני - הרי אלו שלו, הא על גבי שולחן - דשולחני. אימא סיפא: בין הכסא ולשולחני - של שולחני, הא על גבי שולחן - שלו אלא, מהא ליכא למשמע מינה. ורבי אלעזר, הא מנא ליה? - אמר רבא: מתניתין קשיתיה, מאי אריא דתני בין הכסא לשולחני של שולחני? ליתני על שולחן, אי נמי: מצא בשולחנות כדקתני רישא: מצא בחנות - שלו. אלא שמע מינה: אפילו מונחין על גבי שולחן - הרי אלו שלו. הלוקח פירות מחבירו וכו'. אמר ריש לקיש משום רבי ינאי: לא שנו אלא

דף כזא

בלוקח מן התגר, אבל בלוקח מבעל הבית - חייב להחזיר. וכן תני תנא קמיה דרב נחמן: לא שנו אלא בלוקח מן התגר, אבל בלוקח מבעל הבית - חייב להחזיר. אמר ליה רב נחמן: וכי בעל הבית בעצמו דשן? - אמר ליה: איסמיה? אמר ליה: לא תתרגם מתניתין כגון שדשן על ידי עבדו ושפחתו הכנענים. משנה. אף השמלה היתה בכלל כל אלו, ולמה יצאת - להקיש אליה, לומר לך: מה שמלה מיוחדת - שיש בה סימנין ויש לה תובעין, אף על דבר שיש בו סימנין ויש לו תובעים - חייב להכריז. גמרא. מאי בכלל כל אלו? אמר רבא: בכלל (דברים כ"ב) כל אבדת אחיך. אמר רבא: למה לי דכתב רחמנא שור חמור שה שמלה? צריכי, דאי כתב רחמנא שמלה, הוה אמינא: הני מילי - בעדים דגופה וסימנין דגופה, אבל חמור בעדים דאוכף וסימנין דאוכף - אימא לא מהדרין ליה, כתב רחמנא חמור, דאפילו חמור בסימני האוכף. שור ושה דכתב רחמנא למה לי? שור - דאפילו לגיזת זנבו, ושה - לגיזותיו. ולכתוב רחמנא שור, דאפילו לגיזת זנבו, וכל שכן שה לגיזותיו אלא אמר רבא: חמור דבור לרבי יהודה, ושה דאבידה לדברי הכל קשיא. - ואימא לגללים הוא דאתא - גללים אפקורי מפקר להו. - ודילמא לסימנין הוא דאתא? דאיבעיא לך: סימנין דאורייתא או דרבנן, כתב רחמנא שה - דאפילו בסימנין

מהדרין, וסימנין דאורייתא - אמרי, מדקתני להו תנא לסימנין גבי שמלה, דקתני: מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנין ויש לה תובעין - חייב להכריז, אף כל דבר שיש בו סימנין ויש לו תובעין - חייב להכריז, שמע מינה דשה לאו לסימנין הוא דאתא. תנו רבנן (דברים כ"ב) אשר תאבד - פרט לאבידה שאין בה שוה פרוטה. רבי יהודה אומר: ומצאתה - פרט לאבידה שאין בה שוה פרוטה. מאי בינייהו? - אמר אביי: משמעות דורשין איכא בינייהו. מר נפקא ליה מאשר תאבד - ומר נפקא ליה מומצאתה. ולמאן דנפקא ליה מאשר תאבד האי ומצאתה מאי עביד ליה? - ההוא מיבעי ליה לכדרבנאי, דאמר רבנאי ומצאתה - דאתאי לידיה משמע. ולמאן דנפקא ליה מומצאתה, האי אשר תאבד מאי עביד ליה? מבעי ליה לכדרבי יוחנן. דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: מניין לאבידה ששטפה נהר שהיא מותרת - שנאמר כן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה - מי שאבודה הימנו ומצויה אצל כל אדם, יצתה זו שאבודה הימנו ואינה מצויה אצל כל אדם. - ואידך, הא דרבנאי מנא ליה? - נפקא ליה מומצאתה. - ואידך, הא דרבי יוחנן מנא ליה? - נפקא ליה ממנו. - ואידך: ממנו לא משמע ליה. רבא אמר: פרוטה שהוזלה איכא בינייהו. מאן דאמר מאשר תאבד - איכא, ומאן דאמר מומצאתה - ליכא. ולמאן דאמר אשר תאבד - הא בעינן ומצאתה וליכא אלא, פרוטה שהוקרה איכא בינייהו. מאן דאמר ומצאתה - איכא, ומאן דאמר אשר תאבד - ליכא. - ולמאן דאמר ומצאתה, הא בעינן אשר תאבד וליכא - אלא, פרוטה שהוקרה והוזלה וחזרה והוקרה איכא בינייהו. מאן דאמר אשר תאבד - איכא, ומאן דאמר ומצאתה - בעינן דאית בה שיעור מציאה משעת אבידה ועד שעת מציאה. איבעיא להו: סימנין דאורייתא או דרבנן? מאי נפקא מינה -

דף כזב

לאהדורי גט אשה בסימנים. אי אמרת דאורייתא - מהדרין, ואי אמרת דרבנן, כי עבוד רבנן תקנתא - בממונא, אבל באיסורא - לא עבוד רבנן תקנתא. תא שמע: אף השמלה היתה בכלל כל אלו, ולמה יצאת - להקיש אליה ולומר לך: מה שמלה מיוחדת שיש לה סימנין ויש לה תובעין - חייב להכריז, אף כל דבר שיש לו סימנין ויש לו תובעין - חייב להכריז - תנא תובעין אצטריכא ליה, סימנין כדי נסבא. תא שמע: חמור בסימנין אוכף - אימא: בעדי אוכף. תא שמע: (דברים כ"ב) והיה עמך עד דרש אחיך אתו, וכי תעלה על דעתך שיתננו לו קודם שידרשנו? אלא, דרשהו אם רמאי הוא או אינו רמאי. מאי לאו בסימנין? - לא, בעדים. - תא שמע: אין מעידין אלא על פרצוף הפנים עם החוטם, אף על פי שיש סימנין בגופו ובכליו. שמע מינה: סימנין לאו דאורייתא - אמרי: גופו - דארוך וגוף, כליו - דחיישינן לשאלה. - אי חיישינן לשאלה, חמור בסימנין אוכף היכי מהדרין? - אמרי: אוכף, לא שאולי אינשי אוכפא, משום דמסקב ליה לחמרא. איבעית אימא: כליו - בחיורי ובסומקי. אלא הא דתניא: מצאו קשור בכיס או בארנקי ובטבעת, או שמצאו בין כליו - אפילו לזמן מרובה כשר. ואי סלקא דעתך חיישינן לשאלה, כי מצאו קשור בכיס אמאי כשר? ניחוש לשאלה - אמרי: כיס וארנקי וטבעת לא משאלי

אינשי. כיס וארנקי - משום דמסמני, וטבעת משום דמזיף. לימא כתנאי: אין מעידין על השומא, ואלעזר בן מהבאי אומר: מעידין על השומא. מאי לאו בהא קמיפלגי: דתנא קמא סבר: סימנין דרבנן, ואלעזר בן מהבאי סבר: סימנין דאורייתא. אמר רבא: דכולי עלמא סימנין דאורייתא, והכא - בשומא מצויה בבן גילו קמיפלגי. מר סבר: שומא מצויה בבן גילו, ומר סבר: שומא אינה מצויה בבן גילו. איבעית אימא: דכולי עלמא שומא אינה מצויה בבן גילו, והכא - בסימנין העשוין להשתנות לאחר מיתה קמיפלגי. מר סבר: סימנין עשויים להשתנות לאחר מיתה, ומר סבר: סימנין אין עשויים להשתנות לאחר מיתה. איבעית אימא: דכולי עלמא שומא אינה עשויה להשתנות לאחר מיתה. וסימנין דרבנן, והכא בשומא סימן מובהק הוא קמיפלגי מר סבר: שומא סימן מובהק הוא, ומר סבר: שומא לאו סימן מובהק הוא. אמר רבא: אם תמצי לומר סימנין לאו דאורייתא היכי מהדרין אבידתא בסימנין - דניחא ליה למוצא אבידה דנהדר בסימנין, כי היכי דכי אבדה ליה לדידה נמי נהדרו ליה בסימנין. אמר ליה רב ספרא לרבא: וכי אדם עושה טובה לעצמו בממון שאינו שלו? אלא: ניחא ליה לבעל אבידה למיהב סימנין ולמשקליה. מידע ידע דעדים לית ליה, ומימר אמר: כולי עלמא לא ידעי סימנין מובהקים דידה, ואנא יהיבנא סימנין מובהקים דידה ושקלנא לה. אלא הא דתנן, רבן שמעון בן גמליאל אומר: אחד הלוח משלשה - יחזיר ללוח, שלשה שלוו מן האחד - יחזיר למלוח, ניחא ליה ללוח לאהדורי ליה למלוח? - אמר ליה: התם סברא הוא, אחד הלוח משלשה יחזיר ללוח - דגבי לוח שכיחי, גבי מלוח לא שכיחי, שמע מינה מלוח נפול. שלשה שלוו מאחד יחזיר למלוח - דגבי מלוח שכיחי, גבי לוח לא שכיחי.

דף כח.א

אלא הא דתנן: מצא תכריך של שטרות או אגודה של שטרות - הרי זה יחזיר, הכי נמי דניחא ליה ללוח לאהדורי ליה למלוח? - אלא אמר רבא: סימנין דאורייתא, דכתיב (דברים כ"ב) והיה עמך עד דרש אחיך אתו. וכי תעלה על דעתך שיתננו קודם שידרשנו? אלא, דרשהו אם רמאי הוא או אינו רמאי. לאו בסימנין? שמע מינה. אמר רבא: אם תמצי לומר סימנין דאורייתא. - אם תמצי לומר? הא פשיט ליה סימנין דאורייתא - משום דאיכא למימר כדשנינן. סימנין וסימנין - יניח, סימנין ועדים - ינתן לבעל העדים, סימנין וסימנין ועד אחד - עד אחד כמאן דליתיה דמי, ויניח. עדי אריגה ועדי נפילה - תנתן לעדי נפילה, דאמרינן זבוני זבנה, ומאיניש אחרינא נפל. מדת ארכו ומדת רחבו - תנתן למדת ארכו, דמדת רחבו שעורי קא משער לה כד מכסי לה מרה וקאי, ומדת ארכו לא משתער לה. מדת ארכו ומדת רחבו ומדת גמיו - ינתן למדת ארכו ורחבו. מדת ארכו ומדת רחבו ומדת משקלותיו - ינתן למדת משקלותיו. הוא אומר סימני הגט והיא אומרת סימני הגט - ינתן לה. במאי? אילימא במדת ארכו ורחבו - דלמא בהדי דנקיט ליה חזיתיה אלא: נקב יש בו בצד אות פלוני. הוא אומר סימני החוט והיא אומרת סמני החוט - ינתן לה. במאי? אילימא בחיורא ובסומקא - ודלמא בהדי דנקיט ליה חזיתיה? אלא, במדת ארכו. הוא אומר בחפיסה והיא אומרת בחפיסה - ינתן לו, מאי טעמא -

מידע ידעה דכל מה דאית ליה - בחפיסה הוא דמנח ליה. משנה. ועד מתי חייב להכריז? עד כדי שידעו בו שכניו, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: שלש רגלים, ואחר הרגל האחרון שבעה ימים, כדי שילך לביתו שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום אחד. גמרא. תנא: שכני אבידה. מאי שכני אבידה? אילימא שכניים דבעל אבידה - אי ידע ליה לזול ולהדריה נהליה אלא: שכני מקום שנמצאת בו אבידה. רבי יהודה אומר כו'. ורמינהו: בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים, רבן גמליאל אומר: בשבעה בו, (שהוא) חמישה עשר יום אחר החג, כדי שיגיע אחרון שבארץ ישראל לנהר פרת - אמר רב יוסף: לא קשיא: כאן - במקדש ראשון, כאן - במקדש שני. במקדש ראשון, דנפיש ישראל טובא, דכתיב בהו (מלכים א' ד') יהודה וישראל רבים כחול אשר על הים לרב - בעינן כולי האי, במקדש שני דלא נפיש ישראל טובא, דכתיב בהו (עזרא ב') כל הקהל כאחד ארבע רבוא אלפים שלש מאות ששים - לא בעינן כולי האי. - אמר ליה אביי: והא כתיב (נחמיה ז') וישבו הכהנים והלויים וגו' (עזרא ב') והמשררים והשוערים,,, וכל ישראל בעריהם וכיון דהכי הוא - אפכא מסתברא: מקדש ראשון דנפיש ישראל טובא, דמצוות עלמא, ומשתכחי שיירתא דאזלי בין ביממא ובין בליליא - לא בעינן כולי האי, וסגי בתלתא יומא. מקדש שני, דלא נפיש ישראל טובא ולא מצוות עלמא, - ולא משתכחי שיירתא דאזלי בין ביממא ובין בליליא - בעינן כולי האי. רבא אמר: לא שנא במקדש ראשון ולא שנא במקדש שני, לא הטריחו רבנן באבדה יותר מדאי. אמר רבינא: שמע מינה כי מכריז - גלימא מכריז. דאי סלקא דעתך אבידתא מכריז, בעינן למטפי ליה חדא יומא לעיוני במאניה. אלא שמע מינה: גלימא מכריז, שמע מינה. רבא אמר: אפילו תימא אבידתא מכריז, לא הטריחו רבנן באבידה יותר מדאי. תנו רבנן: רגל ראשון אומר: רגל ראשון, רגל שני אומר: רגל שני, רגל שלישי אומר סתם. ואמאי? לימא רגל שלישי? - דלא אתי לאחלופי בשני. - שני נמי,

דף כח.ב

אתיא לאחלופי בראשון - הא קא אתי רגל שלישי. - תנו רבנן: בראשונה, כל מי שמצא אבידה - היה מכריז עליה שלשה רגלים, ואחר רגל אחרון שבעת ימים, כדי שילך שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום אחד. משחרב בית המקדש, שיבנה במהרה בימנו, התקינו שיהו מכריזים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ומשרבו האנסים - התקינו שיהו מודיעין לשכניו ולמיודעיו, ודין. מאי משרבו האנסין? - דאמרי: אבידתא למלכא. רבי אמי אשכח אודיאי דדינרי, חזייה ההוא רומאה דקא מירתת. אמר ליה: זיל שקול לנפשך, דלאו פרסאי אנן דאמרי אבידתא למלכא. תנו רבנן: אבן טוען היתה בירושלים, כל מי שאבדה לו אבידה נפנה לשם, וכל מי שמוצא אבידה נפנה לשם. זה עומד ומכריז, וזה עומד ונותן סימנין ונוטלה. וזו היא ששנינו: צאו וראו אם נמחת אבן הטוען. משנה. אמר את האבידה ולא אמר סימניה - לא יתן לו. והרמאי, אף על פי שאמר סימניה - לא יתן לו, שנאמר (דברים כ"ב) עד דרש אחיך אתו - עד שתדרוש את אחיך, אם רמאי הוא אם אינו רמאי. גמרא. אתמר, רב יהודה אמר: אבידתא מכריז, ורב נחמן

אמר: גלימא מכריז. רב יהודה אמר: אבידתא מכריז, דאי אמרת גלימא מכריז - חיישינן לרמאי. רב נחמן אמר: גלימא מכריז, לרמאי לא חיישינן, דאם כן אין לדבר סוף. תנן: אמר את האבידה ולא אמר את סימניה - הרי זה לא יתן לו. אי אמרת בשלמא אבידתא מכריז - הא קא משמע לן, אף על גב דאמר גלימא, כי לא אמר סימנין - לא מהדרינן ליה. אלא אי אמרת גלימא מכריז, אמר איהו גלימא ואמר איהו גלימא, צריכא למימר כי לא אמר סימנין לא מהדרינן ליה? - אמר רב ספרא: לעולם גלימא מכריז. אמר איהו גלימא, ואמר איהו סימנין. ומאי לא אמר את סימניה - לא אמר סימנין מובהקין דידה. והרמאי אף על פי שאמר את סימניה הרי זה לא יתן לו. תנו רבנן: בראשונה כל מי שאבדה לו אבידה - היה נותן סימנין ונוטלה. משרבו הרמאין, התקינו שיהו אומרים לו: צא והבא עדים דלאו רמאי את, וטול. כי הא דאבוה דרב פפא אירכס ליה חמרא ואשכחיה. אתא לקמיה דרבה בר רב הונא, אמר ליה: זיל אייתי סהדי דלאו רמאי את, וטול. אזל אייתי סהדי, אמר להו: ידעיתון ביה דרמאי הוא? - אמרו ליה: אין. - אמר להו: אנא רמאה אנא? - אמרו ליה: אנן לאו רמאי את קאמרינן. אמר רבה בר רב הונא: מסתברא, לא מייתי איניש חובתא לנפשיה. משנה. כל דבר שעושה ואוכל - יעשה ויאכל, ודבר שאין עושה ואוכל - ימכר. שנאמר (דברים כ"ב) והשבותו לו - ראה היאך תשיבנו לו. מה יהא בדמים? רבי טרפון אומר: ישתמש בהן, לפיכך אם אבדו חייב באחריותן. רבי עקיבא אומר: לא ישתמש בהן, לפיכך אם אבדו אין חייב באחריותן. גמרא. ולעולם? אמר רב נחמן אמר שמואל: עד שנים עשר חדש. תניא נמי הכי: כל דבר שעושה ואוכל, כגון פרה וחמור - מטפל בהן עד שנים עשר חדש. מכאן ואילך - שם דמיהן ומניחן. עגלים וסייחין מטפל בהן שלשה חדשים, מכאן ואילך - שם דמיהן ומניחן. אווזין ותרנגולין מטפל בהם שלשים יום, מכאן ואילך - שם דמיהן ומניחן. אמר רב נחמן בר יצחק: תרנגולת כבהמה גסה. תניא נמי הכי: תרנגולת ובהמה גסה מטפל בהן שנים עשר חודש, מכאן ואילך - שם דמיהן ומניחן. עגלים וסייחין מטפל בהן שלשים יום, מכאן ואילך - שם דמיהן ומניחן. אווזין ותרנגולין וכל דבר שטיפולו מרובה משכרו - מטפל בהן שלשה ימים, מכאן ואילך - שם דמיהן ומניחן. קשיא עגלים וסייחין אעגלים וסייחין, אווזין ותרנגולין אאווזין ותרנגולין - עגלים וסייחין אעגלים וסייחין לא קשיא הא - דרעיא, והא - דפטומא. אווזין ותרנגולין אאווזין ותרנגולין נמי לא קשיא: הא - ברברבי, הא - בזוטרי. ושאינו עושה ואוכל. תנו רבנן: והשבותו לו - ראה היאך תשיבנו לו, שלא יאכיל עגל לעגלים, וסיח לסייחין, אווזא לאווזין, ותרנגול לתרנגולין. מה יהא בדמים רבי טרפון אומר ישתמש וכו'. עד כאן לא פליגי

דף כט.א

אלא כשנשתמש בהן, אבל לא נשתמש בהן, אם אבדו - פטור. לימא תיהוי תיובתא דרב יוסף. דאתמר, שומר אבידה. רבה אמר: כשומר חנם, רב יוסף אמר: כשומר שכר. - אמר לך רב יוסף: בגניבה ואבידה - דכולי עלמא לא פליגי דחייב, כי פליגי - באונסין

דשואל. רבי טרפון סבר: שרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו, והוה ליה שואל עלייהו. ורבי עקיבא סבר: לא שרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו, הלכך לא הוי שואל עלייהו. - אי הכי, לפיכך דאמר רבי עקיבא למה ליי? אי אמרת בשלמא בגניבה ואבידה הוא דפליגי - היינו דקתני רבי עקיבא עומר לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן, סלקא דעתך אמינא שומר שכר הוי כדרב יוסף, ובגניבה ואבידה מחייב - קא משמע לן, לפיכך, השתא דאמרת לא ישתמש בהן - שומר שכר לא הוי, ולא מחייב בגניבה ואבידה. אלא אי אמרת בגניבה ואבידה דכולי עלמא לא פליגי דחייב, כי פליגי - באונסין דשואל, מאי לפיכך דרבי עקיבא? הכי מבעי ליה למתנא: רבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן ואנא ידענא, דכיון דלא ישתמש בהן - לאו שואל הוי, ואינו חייב באחריותן, לפיכך דרבי עקיבא למה ליי? - משום, לפיכך דרבי טרפון. - ולפיכך דרבי טרפון למה ליי? - הכי קאמר: כיון דשרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו - כמאן דאשתמש בגוייהו דמי וחייב באחריותן. - והא אבדו קתני

דף כט.ב

- כדרבה, דאמר רבה: נגנבו - בלסטים מזויין, אבדו - שטבעה ספינתו בים. אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי טרפון. ביד רחבה הוה ליה הנהו זוזי דיתמי, אתא לקמיה דרב יוסף, אמר ליה: מהו לאשתמושי בגוייהו? - אמר ליה, הכי אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי טרפון. - אמר ליה אביי: ולא אתמר עלה, אמר רבי חלבו אמר רב הונא: לא שנו אלא בדמי אבידה, הואיל וטרח בה, אבל מעות אבידה דלא טרח בהו - לא. והני כמעות אבידה דמו. - אמר ליה: זיל, לא שבקו לי דאשרי לך. משנה. מצא ספרים קורא בהן אחד לשלשים יום, ואם אינו יודע לקרות - גוללן. אבל לא ילמוד בהן בתחילה, ולא יקרא אחר עמו. מצא כסות - מנערה אחד לשלשים יום, ושוטחה לצרכה, אבל לא לכבודו. כלי כסף וכלי נחושת - משתמש בהן לצרכן, אבל לא לשחקן. כלי זהב וכלי זכוכית - לא יגע בהן עד שיבוא אליהו. מצא שק או קופה וכל דבר שאין דרכו ליטול - הרי זה לא יטול. גמרא. אמר שמואל: המוצא תפילין בשוק - שם דמיהן ומניחן לאלתר. מתיב רבינא: מצא ספרים - קורא בהן אחד לשלשים יום, ואם אינו יודע לקרות - גוללן. גוללן - אין, שם דמיהן ומניחן - לא - אמר אביי: תפילין בי בר חבו משכח שכיח, ספרים לא שכיח. תנו רבנן: השואל ספר תורה מחבירו הרי זה לא ישאילנו לאחר, פותחו וקורא בו, ובלבד שלא ילמוד בו בתחילה ולא יקרא אחר עמו. וכן המפקיד ספר תורה אצל חבירו גוללו כל שנים עשר חדש, פותחו וקורא בו, אם בשבילו פתחו - אסור. סומכוס אומר: בחדש שלשים יום, בישיב שנים עשר חדש. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אחד זה ואחד זה שנים עשר חדש. אמר מר: השואל ספר תורה מחבירו הרי לא ישאילנו לאחר. מאי אריא ספר תורה? אפילו כל מילי נמי דאמר רבי שמעון בן לקיש: כאן שנה רבי שאין השואל רשאי להשאיל, ואין השוכר רשאי להשכיר. - ספר תורה איצטריכא ליה, מהו דתימא: ניחא ליה לאיניש דתיעביד מצוה בממוניה - קא משמע לן. פותחו וקורא בו, פשיטא ואלא למאי שייליה מיניה? - סיפא

איצטריכא ליה: ובלבד שלא ילמוד בו בתחלה. וכן המפקיד ספר תורה אצל חבירו - גוללו כל שנים עשר חדש, פותחו וקורא בו. - מאי עבידתיה גביה? ותו: אם בשבילו פתחו אסור - הא אמרת פותחו וקורא בו - הכי קאמר: אם כשהוא גוללו פותחו וקורא בו - מותר. אם בשבילו פתחו - אסור. סומכוס אומר: בחדש שלשים יום, בישן שנים עשר חדש. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אחד זה ואחד זה שנים עשר חדש. רבי אליעזר בן יעקב היינו תנא קמא - אלא אימא: רבי אליעזר בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שלשים יום. אבל לא ילמוד בו בתחלה ולא יקרא אחר עמו. ורמינהו: לא יקרא פרשה וישנה, ולא יקרא בו פרשה ויתרגם ולא יפתח בו יותר משלשה דפין, ולא יקראו בו שלשה בני אדם בכרך אחד. הא שנים - קורין - אמר אביי: לא קשיא: כאן - בענין אחד, כאן בשני ענינים. מצא כסות מנערה אחד לשלשים יום. למימרא דניעור מעלי לה? והאמר רבי יוחנן: מי שיש לו גרדי אומן בתוך ביתו ינער כסותו בכל יום - אמרי: בכל יום - קשי לה, אחד לשלשים יום - מעלי לה. איבעית אימא: לא קשיא הא - בחד, והא - בתרי. איבעית אימא: לא קשיא הא - בידא, והא - בחוטרא. איבעית אימא: לא קשיא הא בדעמרא, הא - בדכיתנא. אמר רבי יוחנן: כסא דחרשין ולא כסא דפושרין. ולא אמרן אלא בכלי מתכות, אבל בכלי חרש - לית לן בה. ובכלי מתכות נמי לא אמרן אלא דלא צויץ, אבל דצויץ - לית לן בה. ולא אמרן אלא דלא שדא בה ציביא, אבל שדא ביה ציביא - לית לן בה. ואמר רבי יוחנן: מי שהניח לו אביו מעות הרבה ורוצה לאבדן ילבש בגדי פשתן, וישתמש בכלי זכוכית, וישכור פועלים ואל ישב עמהן. ילבש בכלי פשתן - בכיתנא רומיתא, וישתמש בכלי זכוכית - בזוגיתא חורתא, וישכור פועלים ואל ישב עמהן - תרגומא

דף לא

בתור, דנפיש פסידייהו. שוטחה לצורכה אבל לא לכבודו וכו'. איבעיא להו: לצורכו ולצורכה מאי? תא שמע: שוטחה לצורכה - לצורכה אין, הא לצורכו ולצורכה - לא. אימא סיפא: אבל לא לכבודו, לכבודו הוא דלא, הא לצורכה ולצורכו - שפיר דמי אלא מהא ליכא למשמע מינה. תא שמע: לא ישטחנה לא על גבי מטה ולא על גבי מגוד לצרכו, אבל ישטחנה על גבי מטה ועל גבי מגוד לצרכה. נזדמנו לו אורחים - לא ישטחנה לא על גבי מטה ולא על גבי מגוד, בין לצורכו בין לצורכה - שאני התם, דמקלא קלי לה, אי משום עינא אי משום גנבי. תא שמע: הכניסה לרבקה ודשה - כשירה, בשביל שתינק ותדוש - פסולה. והא הכא, דלצורכו ולצורכה הוא, וקתני פסולה - שאני התם דאמר קרא (דברים כ"א) אשר לא עבד בה - מכל מקום. - אי הכי, אפילו רישא נמי - הא לא דמיא אלא להא, דתנן: שכן עליה עוף - כשירה, עלה עליה זכר - פסולה. מאי טעמא - כדרב פפא. דאמר רב פפא: אי כתיב עובד וקרינן עובד - הוה אמינא, אפילו ממילא. ואי כתיב עובד וקרינן עובד - הוה אמינא עד דעבד בה איהו. השתא דכתיב עובד וקרינן עובד - בעינן עובד דומיא דעבד, מה עובד - דניחא ליה, אף עובד - דניחא ליה. כלי כסף וכלי נחושת משתמש בהן וכו'. תנו רבנן: המוצא כלי עץ -

משתמש בהן בשביל שלא ירקבו, כלי נחושת משתמש בהן בחמין אבל לא על ידי האור, מפני שמשחיקן. כלי כסף משתמש בהן בצונן אבל לא בחמין, מפני שמשחירן. מגריפות וקרדומות משתמש בהן ברך, אבל לא בקשה, מפני שמפחיתן. כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהן עד שיבא אליהו. כדרך שאמרו באבידה כך אמרו בפקדון. - פקדון מאי עבידתיה גביה? - אמר רב אדא בר חמא אמר רב ששת: בפקדון שהלכו בעליהן למדינת הים. מצא שק או קופה [וכל דבר] שאין דרכו ליטול - הרי זה לא יטול. מנהני מילי? - דתנו רבנן: (דברים כ"ב) והתעלמת - פעמים שאתה מתעלם, ופעמים שאי אתה מתעלם. הא כיצד? היה כהן והיא בבית הקברות, או שהיה זקן ואינה לפי כבודו, או שהיתה מלאכה שלו מרובה משל חבירו - לכך נאמר והתעלמת מהם. למאי איצטריך קרא? אילימא לכהן והיא בבית הקברות - פשיטא האי עשה, והאי לא תעשה ועשה, ולא אתי עשה ודחי את לא תעשה ועשה. ותו: לא דחינן איסורא מקמי ממונא. אלא לשלו מרובה משל חבירו - מדרב יהודה אמר רב נפקא, דאמר רב יהודה אמר רב: (דברים ט"ו) אפס כי

דף לב.

לא יהיה בך אביון - שלך קודם לשל כל אדם. אלא לזקן ואינו לפי כבודו. אמר רבה: הכישה - חייב בה. אביי הוה יתיב קמיה דרבה, חזא להנך עיזי דקיימו, שקל קלא ושדא בהו. אמר ליה: איחייבת בהו, קום אהדרינהו. איבעיא להו: דרכו להחזיר בשדה ואין דרכו להחזיר בעיר, מהו? מי אמרינן: השבה מעליא בעינן, וכיון דלאו דרכיה להחזיר בעיר - לא לחייב. או דלמא: בשדה מיהת הוא דאיחייב ליה, וכיון - דאיחייב עליה בשדה - איחייב ליה בעיר? - תיקו. אמר רבא: כל שבשלו מחזיר - בשל חבירו נמי מחזיר, וכל שבשלו פורק וטוען - בשל חבירו נמי פורק וטוען. רבי ישמעאל ברבי יוסי הוה קאזיל באורחא, פגע ביה ההוא גברא, הוה דרי פתכא דאופי, אותבינהו וקא מיתפתח. אמר ליה: דלי לי. אמר ליה: כמה שוין? - אמר ליה: פלגא דזוזא. יהיב ליה פלגא דזוזא, ואפקרה. הדר זכה בהו, הדר יהיב ליה פלגא דזוזא ואפקרה. חזייה דהוה קא בעי למיהדר למזכיה בהו, אמר ליה: לכולי עלמא אפקרנהו ולך לא אפקרנהו. - ומי הוי הפקר כי האי גוונא? והתנן, בית שמאי אומרים: הפקר לעניים - הפקר, ובית הלל אומרים: אינו הפקר, עד שיהא הפקר לעניים ולעשירים כשמיטה. - אלא רבי ישמעאל ברבי יוסי לכולי עלמא אפקרינהו, ובמלתא בעלמא הוא דאוקמיה. והא רבי ישמעאל ברבי יוסי זקן ואינו לפי כבודו הוה - רבי ישמעאל ברבי יוסי לפנים משורת הדין הוא דעבד. דתני רב יוסף: (שמות י"ח) והודעת להם - זה בית חייהם, את הדרך - זו גמילות חסדים, (אשר) ילכו - זה ביקור חולים, בה - זו קבורה, ואת המעשה - זה הדין, אשר יעשון - זו לפנים משורת הדין. אמר מר: (אשר) ילכו - זה ביקור חולים, היינו גמילות חסדים - לא נצרכה אלא לבן גילו. דאמר מר: בן גילו נוטל אחד מששים בחליו, ואפילו הכי מבעי ליה למיזל לגביה. בה - זו קבורה. היינו גמילות חסדים - לא נצרכה אלא לזקן ואינו לפי כבודו. אשר יעשון - זו לפנים משורת הדין. דאמר רבי יוחנן: לא חרבה

ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה. - אלא דיני דמגיזתא לדיינו? - אלא אימא: שהעמידו דיניהם על דין תורה, ולא עבדו לפנים משורת הדין. משנה. אי זו היא אבידה? מצא חמור או פרה רועין בדרך - אין זו אבידה, חמור וכליו הפוכין, פרה רצה בין הכרמים - הרי זו אבידה. החזירה וברחה, החזירה וברחה, אפילו ארבעה וחמישה פעמים - חייב להחזירה, שנאמר (דברים כ"ב) השב תשיבם. היה בטל מסלע לא יאמר לו תן לי סלע, אלא נותן לו שכרו כפועל. אם יש שם בית דין - מתנה בפני בית דין, אם אין שם בית דין בפני מי יתנה? שלו קודם. גמרא. אטו כל הני דאמרין לאו אבידה הווי? - אמר רב יהודה: הכי קאמר, אי זו היא כלל אבידה שהוא חייב בה - מצא חמור ופרה רועין בדרך - אין זו אבידה ולא מיחייב בה, חמור וכליו הפוכים, פרה ורצה בין הכרמים - הרי זו אבידה ומיחייב בה. - ולעולם? - אמר רב יהודה אמר רב: עד שלשה ימים. - היכי דמי? אי בלילותא - אפילו חדא שעתא נמי, אי ביממא - אפילו טובא נמי לא - לא צריכא, דהוה חזי לה בקדמתא ובחשכתא תלתא יומי אמרינן: איתרמויי אתרמי לה, ונפקא. טפי - ודאי אבידה היא. תניא נמי הכי: מצא טלית וקרדום,

דף לא.א

באסרטיא, ופרה רצה בין הכרמים - הרי זו אבידה. טלית בצד גדר, קרדום בצד גדר, ופרה רועה בין הכרמים - אין זו אבידה. שלשה ימים זה אחר זה - הרי זו אבידה. ראה מים ששוטפין ובאין - הרי זה גודר בפניהם. אמר רבא: (דברים כ"ב) לכל אבידת אחיך - לרבות אבידת קרקע. אמר ליה רב חנניא לרבא: תניא דמסייע לך ראה מים ששוטפין ובאין - הרי זה גודר בפניהם. - אמר ליה: אי משום הא - לא תסייעי, הכא במאי עסקינן - בדאיכא עומרינן. - אי דאיכא עומרינן מאי למימרא? - לא צריכא, דאית בה עומרינן דצריכי לארעא. מהו דתימא: כיון דצריכי לארעא - כי גופה דארעא דמיין, קא משמע לן. מצא חמור ופרה [וכו']. הא גופה קשיא אמרת: מצא חמור ופרה רועין בדרך - אין זו אבידה, רועין בדרך הוא דלא הווי אבידה, הא רצה בדרך ורועה בין הכרמים - הווי אבידה. אימא סיפא: חמור וכליו הפוכים, ופרה רצה בין הכרמים - הרי זו אבידה רצה בין הכרמים הוא דהווי אבידה, הא רצה בדרך ורועה בין הכרמים - אין זו אבידה - אמר אביי: יגיד עליו רעו, תנא רועה בדרך דלא הווי אבידה - והוא הדין לרועה בין הכרמים, תנא רצה בין הכרמים דהווי אבידה - והוא הדין לרצה בדרך. אמר ליה רבא: אי (איוב ל"ו) יגיד עליו רעו ליתני קילתא וכל שכן חמירתא: ליתני רצה בדרך דהווי אבידה - וכל שכן רצה בין הכרמים, ולתני רועה בין הכרמים דלא הווי אבידה - וכל שכן רועה בדרך. אלא אמר רבא: רצה ארצה לא קשיא - הא דאפה לגבי דברא, הא דאפה לגבי מתא. רועה ארועה נמי לא קשיא - כאן באבידת גופה, כאן באבידת קרקע. כי קתני רועה בדרך לא הווי אבידה הא רועה בין הכרמים הווי אבידה - באבידת קרקע, וכי קתני רצה בין הכרמים הווי אבידה הא רועה בין הכרמים לא הווי אבידה - באבידת גופה, דרצה בין הכרמים - מסקבא, ורועה בין הכרמים - לא מסקבא. ורועה בין הכרמים, נהי דלא מסקבא תיפוק ליה משום אבידת קרקע? - בדנכרי. - ותיפוק

ליה משום אבידת גופה, דדלמא קטלו לה - באתרא דמתרו והדר קטלי. - ודלמא אתרו בה? - אי אתרו בה ולא אזדהרו בה - ודאי אבידה מדעת היא. החזירה וברחה החזירה וברחה [וכו']. אמר ליה ההוא מדרבנן לרבא: אימא: השב - חדא זמנא, תשיבם - תרי זמני? - אמר ליה: השב - אפילו מאה פעמים משמע. תשיבם אין לי אלא לביתו, לגינתו ולחורבתו מנין - תלמוד לומר תשיבם - מכל מקום. הכי דמי? אי דמינטרא - פשיטא, אי דלא מינטרא - אמאי? - לעולם דמינטרא, והא קא משמע לך: דלא בעינן דעת בעלים. וכדרכי אלעזר, דאמר: הכל צריכין דעת בעלים, חוץ מהשבת אבידה, שהתורה ריבתה השבות הרבה. (דברים כ"ב) שלח תשלח אימא: שלח - חדא זמנא, תשלח - תרי זמני? - אמר ליה: שלח אפילו מאה פעמים משמע, תשלח - אין לי אלא לדבר הרשות, לדבר מצוה מנין - תלמוד לומר תשלח, מכל מקום. אמר ליה ההוא מדרבנן לרבא: ואימא (ויקרא י"ט) הוכח - חדא זמנא, תוכיח - תרי זמני? - אמר ליה: הוכח - אפילו מאה פעמים משמע, תוכיח - אין לי אלא הרב לתלמיד, תלמיד לרב מנין - תלמוד לומר הוכח תוכיח, מכל מקום. (שמות כ"ג) עזב תעזב עמו, אין לי אלא בעליו עמו, שאין בעליו עמו מנין? תלמוד לומר עזב תעזב, מכל מקום. הקם תקים עמו אין לי אלא בעליו עמו שאין בעליו עמו מנין - תלמוד לומר (דברים כ"ב) הקם תקים, מכל מקום. ולמה ליה למכתב פריקה ולמה ליה למכתב טעינה? - צריכי, דאי כתב רחמנא פריקה - הוה אמינא: משום דאיכא צער בעלי חיים, ואיכא חסרון כיס. אבל טעינה, דלאו צער בעלי חיים איכא ולא חסרון כיס איכא - אימא לא. ואי אשמעינן טעינה - משום דבשכר, אבל פריקה דבחנם - אימא לא, צריכא. ולרבי שמעון, דאמר: אף טעינה בחנם מאי איכא למימר? - לרבי שמעון לא מסייעי קראי. למה לי למכתב הני תרתי, ולמה לי למכתב אבידה? - צריכי, דאי כתב רחמנא הני תרתי - משום דצערא דמרה איתא, צערא דידה איתא. אבל אבידה, דצערא דמרה איתא וצערא דידה ליתא - אימא לא. ואי אשמעינן אבידה - משום דליתא למרה בהדה.

דף לא.ב

אבל הני תרתי, דאיתא למרה בהדה - אימא לא, צריכא. (במדבר ל"ה) מות יומת המכה אין לי אלא במיתה הכתובה בו, מנין שאם אי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו שאתה רשאי להמיתו בכל מיתה שאתה יכול להמיתו - תלמוד לומר מות יומת, מכל מקום. (דברים י"ג) הכה תכה אין לי אלא בהכאה הכתובה בהן, מנין שאם אי אתה יכול להמיתן בהכאה הכתובה בהן, שאתה רשאי להכותן בכל הכאה שאתה יכול - תלמוד לומר הכה תכה, מכל מקום. (דברים כ"ד) השב תשיב אין לי אלא שמשכנו ברשות בית דין, משכנו שלא ברשות בית דין מנין - תלמוד לומר השב תשיב, מכל מקום. (שמות כ"ב) חבל תחבל, אין לי אלא שמשכנו ברשות, משכנו שלא ברשות מנין - תלמוד לומר חבל תחבל, מכל מקום. והני תרי קראי למה לי? - חד לכסות יום וחד לכסות לילה. (דברים ט"ו) פתח תפתח אין לי אלא לעניי עירך, לעניי עיר אחרת מנין - תלמוד לומר פתח תפתח, מכל מקום. (דברים ט"ו) נתן נתן אין לי אלא מתנה מרובה,

מתנה מועטת מנין - תלמוד לומר נתן נתן, מכל מקום. (דברים ט"ו) העניק תעניק אין לי אלא שנתברך הבית בגללו מעניקין, לא נתברך הבית בגללו מנין - תלמוד לומר העניק תעניק, מכל מקום. ולרבי אלעזר בן עזריה, דאמר: נתברך הבית בגללו - מעניקין לו, לא נתברך הבית בגללו - אין מעניקין, תעניק למה לוי? - דברה תורה כלשון בני אדם. (דברים ט"ו) העבט תעביטנו, אין לי אלא שאין לו ואינו רוצה להתפרנס - אמר רחמנא: תן לו דרך הלואה. יש לו ואינו רוצה להתפרנס מנין - תלמוד לומר תעביטנו, מכל מקום. ולרבי שמעון, דאמר: יש לו ואינו רוצה להתפרנס - אין נזקקין לו, תעביטנו למה לוי? - דברה תורה כלשון בני אדם. היה בטל מן הסלע לא יאמר לו תן לי סלע אלא נותן לו שכרו כפועל (בטל). (תנן) (מסורת הש"ס: [תנא]): נותן לו שכרו כפועל בטל. מאי כפועל בטל? -- אמר אביי: כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה. אם יש שם בית דין מתנה בפניהם. איסור ורב ספרא עביד עיסקא בהדי הדדי, אזל רב ספרא פלג ליה בלא דעתיה דאיסור באפי בי תרי. אתא לקמיה דרבה בר רב הונא. אמר ליה: זיל אייתי תלתא דפלגת קמייהו, אי נמי

דף לבא

תרי מגו תלתא, ואי נמי - תרי סהדי דפלגת באפי בי תלתא. - אמר ליה: מנא לך הא? - אמר ליה: דתנן אם יש בית דין - מתנה בפניהם, אין שם בית דין - בפני מי יתנה? שלו קודם. - אמר ליה: מי דמי? התם דמפיק ממונא מהאי ומותיב להאי - בעינן בית דין, אבל הכא דידיה שקלי, גילוי מילתא בעלמא הוא, בתרי סגי ליה. תדע, דתנן: אלמנה מוכרת שלא בפני בית דין. - אמר ליה אביי: ולא ו מי אתמר עלה, אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: אלמנה אינה צריכה בית דין של מומחין, אבל צריכה בית דין של הדיוטות. משנה. מצאה ברפת - אין חייב בה, ברשות הרבים - חייב בה. ואם היתה בבית הקברות - לא יטמא לה. אם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר - לא ישמע לו. פרק וטען, פרק וטען, אפילו ארבעה וחמישה פעמים - חייב, שנאמר (שמות כ"ג) עזב תעזב. הלך וישב לו, ואמר: הואיל ועליך מצוה, אם רצונך לפרוק פרוק - פטור. שנאמר עמו. אם היה זקן או חולה - חייב. מצוה מן התורה לפרוק, אבל לא לטעון. רבי שמעון אומר: אף לטעון. רבי יוסי הגלילי אומר: אם היה עליו יתר על משאו - אין זקוק לו, שנאמר תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו. גמרא. אמר רבא: רפת שאמרו אינה מתעה ואינה משמרת אינה מתעה - מדקתני אינו חייב בה, ואינה משמרת - מדאיצטריך למיתני אינו חייב בה, דאי סלקא דעתך משמרת - השתא משכח לה אבראי מעייל לה לגואי, משכח לה מגואי מבעיא אלא שמע מינה: אינה משמרת. - שמע מינה. מצאה ברפת אינו חייב. אמר רבי יצחק: והוא שעומדת תוך לתחום. מכלל דברשות הרבים, ואפילו בתוך התחום - נמי חייב. איכא דמתני לה אסיפא: ברשות הרבים חייב בה, אמר רבי יצחק: והוא שעומדת חוץ לתחום. מכלל דברפת, אפילו עומדת חוץ לתחום - נמי אינו חייב בה. בבית הקברות לא יטמא לה. תנו רבנן: מנין שאם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר שלא ישמע לו - שנאמר (ויקרא י"ט)

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ה' - כולכם חייבין בכבודי. טעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמרו, הא לאו הכי - הוה אמינא: צייתא ליה. ואמאי? האי עשה והאי לא תעשה ועשה, ולא אתי עשה ודחי את לא תעשה ועשה - איצטריך, סלקא דעתך אמינא: הואיל והוקש כיבוד אב ואם לכבודו של מקום, שנאמר כאן (שמות כ') כבד את אביך ואת אמך, ונאמר להלן (משלי ג') כבד את ה' מהונך. הלכך לציית ליה - קא משמע לן דלא לשמע ליה. מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון. מאי אבל לא לטעון? אילימא אבל לא לטעון כלל - מאי שנא פריקה - דכתיב עזב תעזב עמו, טעינה נמי, הכתיב (דברים כ"ב) הקם תקים עמו אלא: מצוה מן התורה לפרוק בחנם, ולא לטעון בחנם - אלא בשכר, רבי שמעון אומר: אף לטעון בחנם. תנינא להא דתנו רבנן: פריקה בחנם, טעינה בשכר. רבי שמעון אומר: זו וזו בחנם. מאי טעמייהו דרבנן? דאי סלקא דעתך כרבי שמעון - לכתוב רחמנא טעינה, ולא בעי פריקה, ואנא אמינא: ומה טעינה דלית בה צער בעלי חיים, וליכא חסרון כיס - חייב, פריקה דאית בה צער בעלי חיים וחסרון כיס - לא כל שכן? - אלא למאי הלכתא כתביה רחמנא? לומר לך: פריקה - בחנם, טעינה - בשכר. ורבי שמעון, מאי טעמא? משום דלא מסיימי קראי. ורבנן: אמאי לא מסיימי קראי? הכא כתיב רובץ תחת משאו, התם כתיב נופלין בדרך דרמו אינהו וטעונייהו באורחא משמע, ורבי שמעון: נופלין בדרך אינהו וטעונייהו עלוייהו משמע. אמר רבא:

דף לבב

מדברי שניהם נלמד: צער בעלי חיים דאורייתא. ואפילו רבי שמעון לא קאמר אלא משום דלא מסיימי קראי, אבל מסיימי קראי - דרשינן קל וחומר, משום מאי - לאו משום צער בעלי חיים דרשינן? - דלמא משום דאיכא חסרון כיס. והכי קאמר: ומה טעינה דלית בה חסרון כיס - חייב, פריקה דאית בה חסרון כיס - לא כל שכן? - וטעינה אין בה חסרון כיס? מי לא עסקינן דאדהכי והכי בטיל משוקיה, אי נמי אתו גנבי ושקלי כל מה דאיכא בהדיה. תדע דצער בעלי חיים דאורייתא, דקתני סיפא, רבי יוסי הגלילי אומר: אם היה עליו יתר [על] משאו - אין זקוק לו, שנאמר (שמות כ"ג) תחת משאו - משאו שיכול לעמוד בו. לאו מכלל דתנא קמא סבר זקוק לו? מאי טעמא - לאו משום דצער בעלי חיים דאורייתא? - דלמא בתחת משאו פליגי, דרבי יוסי סבר: דרשינן תחת משאו - משאו שיכול לעמוד בו, ורבנן סברי: לא דרשינן תחת משאו. תדע דצער בעלי חיים לאו דאורייתא, דקתני - רישא: הלך וישב לו, ואמר לו הואיל ועליך מצוה לפרוק - פרוק פטור, שנאמר עמו. ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא, מה לי איתיה למריה בהדיה, ומי לי כי ליתיה למריה בהדיה? - לעולם צער בעלי חיים דאורייתא, מי סברת פטור פטור לגמרי? ודלמא: פטור - בחנם, וחייב - בשכר. והכי קאמר רחמנא: כי איתיה למריה בהדיה - עבד גביה בחנם, וכי ליתיה למריה בהדיה - עבד גביה בשכר, ולעולם צער בעלי חיים דאורייתא. (סימ"ן: בהמ"ת בהמ"ת אוה"ב שו"א רבצ"ן) לימא מסייע ליה: בהמת נכרי מטפל בה כבהמת ישראל. אי אמרת

בשלמא צער בעלי חיים דאורייתא - משום הכי מטפל בה כבהמת ישראל. אלא אי אמרת צער בעלי חיים לאו דאורייתא, אמאי מטפל בה כבהמת ישראל? - התם משום איבה. הכי נמי מסתברא, דקתני: אם היתה טעונה יין נסך - אין זקוק לה. אי אמרת בשלמא לאו דאורייתא - משום הכי אין זקוק לה, אלא אי אמרת דאורייתא - אמאי אין זקוק לה? הכי קאמר: ולהטעינה יין נסך - אין זקוק לה. תא שמע: בהמת נכרי ומשאוי ישראל - וחדלת. ואי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא, אמאי וחדלת? עזב תעזב מבעי ליה - לעולם צער בעלי חיים דאורייתא, התם בטעינה. - אי הכי, אימא סיפא: בהמת ישראל ומשאוי נכרי - עזב תעזב. ואי בטעינה, אמאי עזב תעזב? - משום צערא דישאל. - אי הכי אפילו רישא נמי - רישא בחמר נכרי, סיפא בחמר ישראל. - מאי פסקת? - סתמא דמלתא, איניש בתר חמריה אזיל. - והא וחדלת ועזב תעזב בפריקה הוא דכתיבי - אמר ליה: הא מני - רבי יוסי הגלילי היא, דאמר: צער בעלי חיים לאו דאורייתא. תא שמע: אוהב לפרוק ושונא לטעון - מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו. ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא, הא עדיף ליה - אפילו הכי, כדי לכוף את יצרו עדיף. - תא שמע: שונא שאמרו - שונא ישראל, ולא שונא נכרי. אי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא - מה לי שונא ישראל ומה לי שונא נכרי? - מי סברת אשונא דקרא קאי? אשונא דמתניתין קאי. תא שמע

דף לג.

(שמות כ"ג) רבץ - ולא רבצן, רבץ - ולא עומד, תחת משאו - ולא מפורק, תחת משאו - משאוי שיכול לעמוד בו. ואי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא, מה לי רובץ ומה לי רבצן ומה לי עומד? - הא מני - רבי יוסי הגלילי היא, דאמר צער בעלי חיים דרבנן. - הכי נמי מסתברא, דקתני: תחת משאו - משאוי שיכול לעמוד בו, מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא - רבי יוסי הגלילי, שמע מינה. - ומי מצית מוקמת לה כרבי יוסי הגלילי? והא קתני סיפא: תחת משאו - ולא מפורק. מאי לא מפורק? אילימא לא מפורק כלל - הא כתיב (דברים כ"ב) הקם תקים עמו. אלא פשיטא: לא מפורק - בחנם, אלא בשכר. מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא - רבנן - לעולם רבי יוסי הגלילי היא, ובטעינה סבר לה כרבנן. תנו רבנן: (שמות כ"ג) כי תראה יכול אפילו מרחוק - תלמוד לומר: כי תפגע. אי כי תפגע יכול פגיעה ממש - תלמוד לומר: כי תראה. ואיזו היא ראייה שיש בה פגיעה - שיערו חכמים אחד משבע ומחצה במיל, וזה הוא ריס. תנא: ומדדה עמו עד פרסה. אמר רבה בר בר חנה: ונוטל שכר. משנה. אבדתו ואבדת אביו - אבדתו קודמת, אבדתו ואבדת רבו - שלו קודם. אבדת אביו ואבדת רבו - של רבו קודמת, שאביו הביאו לעולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא. ואם אביו חכם - של אביו קודמת. היה אביו ורבו נושאין משאוי - מניח את של רבו, ואחר כך מניח את של אביו. היה אביו ורבו בבית השבי - פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו. ואם אביו חכם - פודה את אביו ואחר כך פודה את רבו. גמרא. מנא הני מילי? - אמר רב יהודה אמר רב: אמר קרא (דברים ט"ו) אפס כי לא יהיה בך אביון - שלך קודם לשל כל אדם.

ואמר רב יהודה אמר רב: כל המקיים בעצמו כך - סוף בא לידי כך. היה אביו ורבו נושאים משאוי וכו'. תנו רבנן: רבו שאמרו - רבו שלמדו חכמה, ולא רבו שלמדו מקרא ומשנה, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כל שרוב חכמתו הימנו. רבי יוסי אומר: אפילו לא האיר עיניו אלא במשנה אחת - זה הוא רבו. אמר רבא: כגון רב סחורה, דאסברן זוהמא ליסטרוון. שמואל קרע מאניה עליה ההוא מרבנן דאסבריה אחד יורד לאמת השחי ואחד פותח כיון. אמר עולא: תלמידי חכמים שבבבל עומדין זה מפני זה, וקורעין זה על זה. ולענין אבדה במקום אביו - אינן חוזרין אלא לרבו מובהק. קבעי מיניה רב חסדא מרב הונא: תלמיד וצריך לו רבו מאי? - אמר ליה: חסדא חסדא, לא צריכנא לך, את צריכת לי עד ארבעין שנין. איקפדי אהדדי ולא עיילי לגבי הדדי. יתיב רב חסדא ארבעין תעניתא משום דחלש דעתיה דרב הונא, יתיב רב הונא ארבעין תעניתא משום דחשדיה לרב חסדא. איתמר, רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי יהודה, רב אחא בר רב הונא אמר רב ששת: הלכה כרבי יוסי. ומי אמר רבי יוחנן הכי? והאמר רבי יוחנן: הלכה כסתם משנה, ותנן: רבו שלמדו חכמה - מאי חכמה - רוב חכמתו. תנו רבנן: העוסקין במקרא - מדה ואינה מדה, במשנה - מדה ונוטלין עליה שכר, בתלמוד - אין לך מדה גדולה מזו, ולעולם הוא רץ למשנה יותר מן התלמוד. הא גופא קשיא, אמרת: בתלמוד אין לך מדה גדולה מזו, והדר אמרת: ולעולם הוא רץ למשנה יותר מן התלמוד - אמר רבי יוחנן:

דף לגב

בימי רבי נשנית משנה זו, שבקו כולא עלמא מתניתין ואזלו בתר תלמודא. הדר דרש להו: ולעולם הוא רץ למשנה יותר מן התלמוד. מאי דרוש - כדדריש רבי יהודה ברבי אלעאי: מאי דכתיב (ישעיהו נ"ח) הגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם. הגד לעמי פשעם - אלו תלמידי חכמים, ששגגות נעשות להם כזדונות. ולבית יעקב חטאתם - אלו עמי הארץ, שזדונות נעשות להם כשגגות. והיינו דתנן, רבי יהודה אומר: הוא זהיר בתלמוד, ששגגת תלמוד עולה זדון. דרש רבי יהודה ברבי אלעאי: מאי דכתיב (ישעיהו ס"ו) שמעו דבר ה' החרדים אל דברו - אלו תלמידי חכמים, [אמרו] אחיכם - אלו בעלי מקרא, שונאיכם - אלו בעלי משנה, מנדיכם - אלו עמי הארץ. שמא תאמר פסק סברם ובטל סיכויים - תלמוד לומר ונראה בשמחתכם. שמא תאמר ישראל יבושו - תלמוד לומר והם יבושו - נכרים יבושו וישראל ישמחו. הדרן עלך אלו מציאות. משנה. המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים, ונגנבו או שאבדו, שילם ולא רצה לישבע, שהרי אמרו: שומר חנם נשבע ויוצא, נמצא הגנב - משלם תשלומי כפל. טבח ומכר - משלם תשלומי ארבעה וחמשה. למי משלם - למי שהפקדון אצלו. נשבע ולא רצה לשלם, נמצא הגנב - משלם תשלומי כפל. טבח ומכר - משלם תשלומי ארבעה וחמשה. למי משלם - לבעל הפקדון. גמרא. למה ליה למתני בהמה, ולמה ליה למתני כלים? צריכי, דאי תנא בהמה - הוה אמינא: בהמה הוא דמקני ליה כפילא - משום דנפיש טירחה לעיולה ולאפוקה, אבל כלים דלא נפיש טירחייהו - אימא לא מקני ליה כפילא. ואי תנא כלים - הוה

אמינא: כלים הוא דקמקני ליה כפילא - משום דלא נפיש כפליהו, אבל בהמה דכי טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה - אימא לא מקני ליה כפילא, צריכא. מתקיף לה רמי בר חמא: והא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. ואפילו לרבי מאיר, דאמר: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם - הני מילי כגון פירות דקל, דעבידי דאתו, אבל הכא

דף לד.א

מי יימר דמגנבא, ואם תמצי לומר דמגנבא - מי יימר דמשתכח גנב, ואי משתכח גנב - מי יימר דמשלם, דלמא מודי ומפטר. אמר רבא: נעשה כאומר לו: לכשתגנב ותרצה ותשלמני - הרי פרתי קנויה לך מעכשיו. - מתקיף לה רבי זירא: אי הכי, אפילו גיזותיה וולדותיה נמי. אלמה תניא: חוץ מגיזותיה וולדותיה - אלא אמר רבי זירא: נעשה כאומר לו חוץ מגיזותיה וולדותיה. - ומאי פסקא? - סתמא דמלתא, שבחא דאתא מעלמא - עביד איניש דמקני, שבחא דמגופה - לא עביד איניש דמקני. איכא דאמרי, אמר רבא: נעשה כאומר לו לכשתגנב ותרצה ותשלמני, סמוך לגניבתה קנויה לך. מאי בינייהו? - איכא בינייהו קושיא דרבי זירא. אי נמי, דקיימא באגם. שילם ולא רצה לישבע [וכו']. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: לא שילם שילם ממש, אלא כיון שאמר הריני משלם, אף על פי שלא שילם. תנן: שילם ולא רצה לישבע, שילם - אין, לא שילם - לא. אימא סיפא: נשבע ולא רצה לשלם, טעמא - דלא רצה, הא רצה - אף על פי שלא שילם אלא מהא ליכא למשמע מינה. תניא כותיה דרבי יוחנן: השוכר פרה מחבירו ונגנבה, ואמר הלה הריני משלם ואיני נשבע ואחר כך נמצא הגנב - משלם תשלומי כפל לשוכר. אמר רב פפא: שומר חנם, כיון שאמר פשעתי - מקנה ליה כפילא, דאי בעי פטר נפשיה בגניבה. שומר שכר, כיון שאמר נגנבה - מקנה ליה כפילא, דאי בעי פטר נפשיה בשבורה ומתה. שואל שאומר הריני משלם - לא מקני ליה כפילא. במאי הוה ליה למפטר נפשיה - במתה מחמת מלאכה, מתה מחמת מלאכה לא שכיח. איכא דאמרי, אמר רב פפא: שואל נמי, כיון שאמר הריני משלם - מקני ליה כפילא, דאי בעי פטר נפשיה במתה מחמת מלאכה. אמר ליה רב זביד, הכי אמר אביי: שואל עד שישלם. מאי טעמא - הואיל וכל הנאה שלו, בדיבורא לא מקני ליה כפילא. תניא כוותיה דרב זביד: השואל פרה מחבירו ונגנבה, וקידם השואל ושילם, ואחר כך נמצא הגנב - משלם תשלומי כפל לשואל. ללישנא קמא דרב פפא ודאי לא הויא תיובתא, ללישנא בתרא לימא תיהוי תיובתיה? - אמר לך רב פפא: מי אלימא ממתניתין, דקתני שילם ואוקימנא באמר, הכא נמי - באמר. - מי דמי? התם לא קתני קידם, הכא קתני קידם - מאי קידם - קידם ואמר. - הא מדקתני גבי שוכר ואמר, וגבי שואל קידם - שמע מינה דוקא קתני. - מידי גבי הדדי תניא? שיילנהו לתנאי דבי רבי חייא ודבי רבי אושעיא, ואמרי: גבי הדדי תניין. פשיטא, אמר איני משלם וחזר ואמר הריני משלם - הא קאמר הריני משלם. אלא אמר הריני משלם,

דף לד.ב

וחזר ואמר איני משלם, מאי? מי אמרינן: מהדר קא הדר ביה, או דלמא במלתיה קאי,

ודחויי הוא דקא מדחי ליה? אמר הריני משלם ומת, ואמרו בניו אין אנו משלמין מאי?
מי אמרינן מהדר קא הדרי בהו, או דלמא במלתא דאבוהון קיימי, ודחויי הוא דקא
מדחו ליה? שלמו בניס מאי? מצי אמר להו: כי אקנאי כפילא - לאבוכון דעבד לי ניח
נפשאי, לדידכו - לא, או דלמא לא שנא? שילם לבנים מאי? מצו אמרי ליה: כי אקני לך
אבונא כפילא - דעבדת ליה ניח נפשיה, אבל אנן לדידן - לא, או דלמא לא שנא? שלמו
בנים לבנים מאי? שילם מחצה מאי? שאל שתי פרות ושילם אחת מהן מאי? שאל מן
השותפין ושילם לאחד מהן מאי? שותפין ששאלו ושילם אחד מהן מאי? שאל מן
האשה ושילם לבעלה מאי? אשה ששאלה ושילם בעלה מאי? - תיקו. אמר רב הונא:
משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו. מאי טעמא - חיישין שמא עיניו נתן בה. מיתבי:
המלוה את חבירו על המשכון, ואבד המשכון, ואמר לו: סלע הלוייתך עליו, שקל היה
שוא. והלה אומר: לא כן, אלא סלע הלוייתני עליו, סלע היה שוא - פטור. סלע הלוייתך
עליו, שקל היה שוא והלה אומר לא כן, אלא סלע הלוייתני עליו, שלשה דינרים היה
שוא - חייב. סלע הלוייתני עליו, שנים היה שוא, והלה אומר לא כן, אלא סלע הלוייתך
עליו, סלע היה שוא - פטור. סלע הלוייתני עליו, שנים היה שוא והלה אומר לא כן, אלא
סלע הלוייתך עליו, חמשה דינרים היה שוא - חייב. מי נשבע - מי שהפקדון אצלו, שמא
ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון. אהייא? אילימא אסיפא - ותיפוק ליה דשבועה גבי
מלוה היא, דהא קא מודי מקצת הטענה אלא אמר שמואל: ארישא. מאי ארישא -
אסיפא דרישא: סלע הלוייתך עליו, שקל היה שוא, והלה אומר: לא כן, אלא סלע
הלוייתני עליו, שלשה דינרין היה שוא - חייב. דשבועה גבי לוח הוא, ואמור רבנן:
לשתבע מלוה, שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון. ואם

דף לה.א

איתא לדרב הונא, כיון דמשתבע מלוה שאינה ברשותו - היכי מצי מפיק לה? - אמר
רבא: שיש עדים שנשרפה. - אי הכי מהיכא מייתי לה? - אלא אמר רב יוסף: שיש עדים
שנגנבה. - סוף סוף מהיכא מייתי לה? - דטרח ומייתי לה. - אי הכי, כי משתבע מלוה
נמי, לטרח לוח וליתי - בשלמא מלוה - ידע מאן קא עייל ונפק בביתה, ואזיל וטרח
ומייתי לה, אלא לוח, מי ידע מאן עייל ונפיק בביתה דמלוה? - אביי אומר: גזירה שמא
יטעון ויאמר לו: אחר שבועה מצאתיה. רב אשי אמר: זה נשבע וזה נשבע - זה נשבע
שאינה ברשותו, וזה נשבע כמה היה שוא. והכי קאמר: מי נשבע תחילה - מלוה נשבע
תחילה, שמא ישבע זה - ויוציא הלה את הפקדון. רב הונא בר תחליפא משמיה דרבא
אמר: רישא דסיפא תיובתא לרב הונא: סלע הלוייתני עליו, שנים היה שוא, והלה אומר:
לא כן, אלא סלע הלוייתך עליו סלע היה שוא - פטור. ואם איתא לדרב הונא, מגו
דמשתבע מלוה שאינה ברשותו - לישתבע נמי אגילגול שבועה כמה היה שוא - אמר
רב אשי: אמריתה לשמעתיא קמיה דרב כהנא, ואמר לי: תהא במאמינו. - ונהמניה לוח
למלוה נמי בהא כמה הוה שוא - לא קים ליה בגויה. - ונהמניה מלוה ללוח, דקים ליה
בגויה - לא מהימן ליה. - ומאי שנא לוח דמהימן ליה למלוה, ומאי שנא מלוה דלא

מהימן ליה ללוה? - לוח מקיים ביה במלוה (משלי י"א) תמת ישרים תנחם, מלוה מקיים ביה בלוה (משלי י"א) וסלף בוגדים ישדם. ההוא גברא דאפקיד כיפי גביה חבריה, אמר ליה: הב לי כיפי. - אמר ליה: לא ידענא היכא אותבינהו. אתא לקמיה דרב נחמן, אמר ליה: כל לא ידענא - פשיעותא היא, זיל שלים. לא שילם, אזל רב נחמן אגביה לאפדניה מיניה. לסוף אישתכח כיפי, ואיקור. אמר רב נחמן: הדרי כיפי למרייהו, והדרא אפדנא למרה. אמר רבא: הוה יתיבנא קמיה דרב נחמן, ופרקין המפקיד הוה, ואמרי ליה: שילם ולא רצה לישבע ולא אהדר לי. ושפיר עבד דלא אהדר לי. מאי טעמא - התם לא אטרחיה לבי דינא, הכא אטרחיה לבי דינא. למימרא דסבר רב נחמן דשומא הדר? - שאני התם, דשומא בטעות הוה, דקא הוה כיפי מעיקרא. אמרי נהרדעי: שומא הדר עד תריסר ירחי שתא. ואמר אמימר: אנא מנהרדעא אנא וסבירא לי שומא הדר לעולם. והלכתא: שומא הדר לעולם. משום שנאמר (דברים ו') ועשית הישר והטוב. פשיטא, שמו ליה לבעל חוב, ואזל איהו ושמה לבעל חוב דידיה, אמרינן ליה: לא עדיף את מגברא דאתית מיניה. זבנה, אורתא, ויהבה במתנה - ודאי הני מעיקרא אדעתא דארעא נחות, ולא אדעתא דזוזי נחות. שמו לה לאשה ואינסיבא, או שמו מינה דאשה ואינסיבא ומתה - בעל בנכסי אשתו לוקח הוי, לא מיהדר ולא מהדרין ליה. דאמר רבי יוסי בר חנינא: באושא התקינו: האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה - הבעל מוציא מיד הלקוחות.

דף לה.ב

אגביה איהו בחובו, פליגי בה רב אחא ורבינא. חד אמר: הדרה, וחד אמר: לא הדרה. מאן דאמר לא הדרה - סבר: האי זביני מעליא היא, דהא מדעתא דנפשיה אגביה. ומאן דאמר הדרה - סבר: לא זביני מעליא הוא, והאי דאגביה מדעתיה ולא אתא לדינא - מחמת כיסופא הוא דאגביה. ומאימת אכיל פירי? רבה אמר: מכי מטיא אדרכתא לידיה, אביי אמר: עדיו בחתומיו זכין לו. רבא אמר: מכי שלימו ימי אכרזתא. משנה. השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה - ישבע השוכר שמתה כדרכה, והשואל ישלם לשוכר. אמר רבי יוסי: כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו? אלא, תחזור פרה לבעלים. גמרא. אמר ליה רב אידי בר אבין לאביי: מכדי שוכר במאי קני להאי פרה - בשבועה, ונימא ליה משכיר לשוכר: דל אנת ודל שבועתך, ואנא משתעינא דינא בהדי שואל. - אמר ליה: מי סברת שוכר בשבועה הוא דקא קני לה? משעת מיתה הוא דקני, ושבועה כדי להפיס דעתו של בעל הבית. אמר רבי זירא: פעמים שהבעלים משלמין כמה פרות לשוכר. היכי דמי? אגרה מיניה מאה יומי, והדר שיילה מיניה תשעין יומי. הדר אגרה מיניה תמנן יומי, והדר שיילה מיניה שבעין יומי, ומתה בתוך ימי שאלתה. דאכל שאלה ושאלה מיחייב חדא פרה. אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא: מכדי חדא פרה היא, עיילה ואפקה, אפקה משכירות ועיילה לשאילה, אפקה משאילה ועיילה לשכירות - אמר ליה: ומי איתא לפרה בעינא, דנימא ליה הכי? מר בר רב אשי אמר: אין לו עליהן אלא שתי פרות, חדא דשאלה וחדא דשכירות, שום שאלה אחת

היא, ושום שכירות אחת היא, דשאלה - קני לגמרי, דשכירות - עבד בה ימי שכירותיה, ומיהדר ליה למרה. אמר רבי ירמיה: פעמים ששניהם בחטאת,

דף לו.א

פעמים ששניהם באשם, פעמים שהשוכר בחטאת והשואל באשם, פעמים שהשוכר באשם והשואל בחטאת. הא כיצד? כפירת ממון - אשם, ביטוי שפתים - חטאת. פעמים ששניהם בחטאת - כגון שמתה כדרכה, ואמרו נאנסה. שוכר דבין כך ובין כך מיפטר פטור - בחטאת, שואל דבין כך ובין כך חיובי מיחייב - בחטאת. פעמים ששניהם באשם - כגון שנגנבה, ואמרו מתה מחמת מלאכה, דתרוייהו קא כפרי ממונא, דהא מיחייבי וקא פטרי נפשייהו. שוכר בחטאת ושואל באשם - כגון שמתה כדרכה, ואמרו מתה מחמת מלאכה. שוכר דבין כך ובין כך מיפטר פטור - חייב בחטאת, שואל דמיחייב במתה כדרכה, וקא פטר נפשיה במתה מחמת מלאכה - באשם. שוכר באשם ושואל בחטאת - כגון שנגנבה, ואמרו מתה כדרכה. שוכר הוא דמיחייב בגניבה ואבידה, וקא פטר נפשיה במתה כדרכה - באשם. שואל, דבין כך ובין כך חיובי מיחייב - בחטאת. - מאי קא משמע לן? - לאפוקי מדרבי אמי דאמר: כל שבועה שהדיינים משביעים אותה - אין חייבין עליה משום שבועת ביטוי, שנאמר (ויקרא ה') או נפש כי תשבע לבטא בשפתים כי תשבע מעצמה. קא משמע לן דלא כרבי אמי. אתמר, שומר שמסר לשומר. רב אמר: פטור, ורבי יוחנן אמר: חייב. אמר אביי: לטעמיה דרב לא מבעיא שומר חנם שמסר לשומר שוכר, דעלווי עלייה לשמירתו. אלא אפילו שומר שמסר לשומר חנם, דגרועי גרעה לשמירתו - פטור. מאי טעמא - דהא מסרה לבן דעת. ולטעמיה דרבי יוחנן, לא מבעיא שומר שוכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעה לשמירתו, אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר שוכר, דעלווי עלייה לשמירתו - חייב. דאמר ליה: אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר. אמר רב חסדא: הא דרב לאו בפירוש אתמר, אלא מכללא. דהנהו גינאי דכל יומא הוו מפקדי מרייהו גבה דההיא סבתא. יומא חד אפקדינהו לגבי חד מינייהו, שמע קלא בי הלולא, נפק אזל, אפקדינהו לגבה דההיא סבתא. אדאזל ואתא אגנוב מרייהו. אתא לקמיה דרב ופטריה. מאן דחזא סבר משום שומר שמסר לשומר - פטור, ולא היא. שאני התם, דכל יומא נמי אינהו גופייהו גבה דההיא סבתא הוו מפקדי להו. יתיב רבי אמי וקאמר לה להא שמעתא, איתיביה רבי אבא בר ממל לרבי אמי: השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר, ומתה כדרכה - ישבע השוכר שמתה כדרכה, והשואל משלם לשוכר ואם איתא, לימא ליה: אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר - אמר ליה: הכא במאי עסקינן - בשנתנו לו (רשות הבעלים) (מסורת הש"ס: [הבעלים רשות]) להשאיל. - אי הכי, לבעלים בעי לשלומי - דאמרו ליה: לדעתך. מתיב רמי בר חמא: המפקיד מעות אצל חבירו, צררן והפשילן לאחוריו, מסרן לבנו ובתו הקטנים, ונעל בפניהם שלא כראוי - חייב, שלא שמר כדרך השומרים. טעמא - דקטנים, הא גדולים - פטור. אמאי? נימא ליה: אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר אמר רבא: כל המפקיד

דף לו.ב

על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד. אמרי נהרדעי: דיקא נמי, דקתני: או שמסרן לבנו ובתו הקטנים - חייב. הא לבנו ולבתו הגדולים - פטור. מכלל דלאחרים, לא שנא גדולים ולא שנא קטנים - חייב. דאם כן - ליתני קטנים סתמא, שמע מינה. אמר רבא: הלכתא, שומר שמסר לשומר - חייב. לא מבעיא שומר שכר שמסר לשומר חנם, דגרועי גרעה לשמירתו. אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר - חייב, מאי טעמא - דאמר ליה: את מהימנת לי בשבועה, האיך לא מהימן לי בשבועה. אתמר, פשע בה ויצאת לאגם, ומתה כדרכה. אביי משמיה דרבה אמר: חייב, רבא משמיה דרבה אמר: פטור. אביי משמיה דרבה אמר: חייב, כל דיינא דלא דאין כי האי דינא לאו דיינא הוא. לא מבעיא למאן דאמר תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב - דחייב. אלא אפילו למאן דאמר פטור - הכא חייב. מאי טעמא - דאמרינן: הבלא דאגמא קטלה. רבא משמיה דרבה אמר: פטור, כל דיינא דלא דאין כי האי דינא לאו דיינא הוא. לא מיבעיא למאן דאמר: תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור - דפטור. אלא אפילו למאן דאמר חייב - הכא פטור. מאי טעמא - דאמרינן: מלאך המות, מה לי הכא ומה לי התם? ומודי אביי דאי הדרא לבי מרה ומתה דפטור. מאי טעמא - דהא הדרא לה, וליכא למימר הבלא דאגמא קטלה. ומודי רבא כל היכא דאיגנבה גנב באגם ומתה כדרכה בי גנב דחייב. מאי טעמא, דאי שבקה מלאך המות - בביתיה דגנבא הוה קיימא. אמר ליה אביי לרבא: לדידך דאמרת מלאך המות, מה לי הכא ומה לי התם, האי דאותביה רבי אבא בר ממל לרבי אמי, ושני ליה בשנתנו לו בעלים רשות להשאיל, ולימא ליה: מלאך המות, מה לי הכא ומה לי התם? - אמר ליה: לדידכו דמתניתו אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר - איכא לאותבה להיא, לדידי דאמינא אנת מהימנת לי בשבועה והאיך לא מהימן לי בשבועה - ליכא לאותבה כלל. מתיב רמי בר חמא: העלה לראשי צוקין ונפלה - אין זה אונס, וחייב. הא מתה כדרכה - הרי זה אונס, ופטור. ואמאי? לימא ליה אורא דהר קטלה, אי נמי אובצנא דהר קטלה - הכא במאי עסקינן שהעלה למרעה שמן וטוב. - אי הכי, נפלה נמי - שהיה לו לתוקפה, ולא תקפה. - אי הכי, אימא רישא: עלתה לראשי צוקין ונפלה - הרי זה אונס, איבעי ליה למיתקפה - לא צריכא, שתקפתו ועלתה, תקפתו וירדה. אמר רבי יוסי כיצד הלה עושה סחורה בפרתו כו'. אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי יוסי. אמר ליה רב שמואל בר יהודה לרב יהודה, אמרת לן משמיה דשמואל: חלוק היה רבי יוסי

דף לו.א

אף בראשונה. הלכה כמותו, או אין הלכה כמותו? אמר ליה: חלוק היה רבי יוסי אף בראשונה, והלכה כמותו אף בראשונה. אתמר נמי, אמר רבי אלעזר: חלוק היה רבי יוסי אף בראשונה, והלכה כמותו אף בראשונה. ורבי יוחנן אמר: מודה היה רבי יוסי בראשונה, שכבר שילם. - שילם - אין, לא שילם - לא? והאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: לא שילם ממש, אלא כיון שאמר הריני משלם, אף על פי שלא שילם -

אימא: מודה היה רבי יוסי בראשונה, שכבר אמר הריני משלם. משנה. אמר לשנים: גזלתי לאחד מכס מנה, ואיני יודע איזה מכס. או: אביו של אחד מכס הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא - נותן לזה מנה ולזה מנה, שהודה מפי עצמו. שנים שהפקידו אצל אחד, זה מנה וזה מאתים, זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים - נותן לזה מנה ולזה מנה, והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו. אמר רבי יוסי: אם כן מה הפסיד הרמאי? - אלא, הכל יהא מונח עד שיבא אליהו. וכן, שני כלים אחד יפה מנה ואחד יפה אלף זוז, זה אומר יפה שלי וזה אומר יפה שלי - נותן את הקטן לאחד מהן, ומתוך הגדול נותן דמי קטן לשני, והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו, אמר רבי יוסי: אם כן מה הפסיד הרמאי? אלא, הכל יהא מונח עד שיבא אליהו. גמרא. אלמא: מספיקא מפקינן ממונא, ולא אמרינן אוקי ממונא בחזקת מריה. ורמינהי: שנים שהפקידו אצל אחד, זה מנה וזה מאתים, זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים - נותן לזה מנה ולזה מנה, והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו - אמר ליה: פקדון אגזל קא רמינא? גזל דעבד איסורא - קנסוהו רבנן, פקדון דלא עבד איסורא - לא קנסוהו רבנן. ורמי פקדון אפקדון, ורמי גזל אגזל. פקדון אפקדון - דקתני רישא: או אביו של אחד מכס הפקיד אצלי מנה, ואיני יודע איזה הוא - נותן לזה מנה ולזה מנה. ורמינהי: שנים שהפקידו וכו' - אמר רבא: רישא נעשה כמי שהפקידו לו בכרך אחד, דלא הוה ליה למידק, כגון דאפקידו תרוייהו בהדי הדדי בחד זימנא, דאמר להו: אנת גופייכו לא קפדיטו אהדדי, אנא קפידנא? ורמי גזל אגזל - קתני הכא: אמר לשנים גזלתי לאחד מכס מנה ואיני יודע איזה מכס, או אביו של אחד מכס הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא - נותן לזה מנה ולזה מנה. ורמינהי: גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גזל, זה אומר אותי גזל וזה אומר אותי גזל - מניח גזילה ביניהם ומסתלק, דברי רבי טרפון. אלמא: מספיקא לא מפקינן ממונא, ואמרינן: אוקים ממונא בחזקת מריה. וממאי דמתניתין דהכא רבי טרפון היא - דקתני עלה דההיא: מודה רבי טרפון באומר לשנים גזלתי לאחד מכס מנה, ואיני יודע איזה מכס - שנותן לזה מנה ולזה מנה. - התם דקא תבעי ליה, הכא - בבא לצאת ידי שמים. דיקא נמי, דקתני שהודה מפי עצמו - שמע מינה. אמר מר: התם דקא תבעי ליה. והלה מה טוען? רב יהודה אמר רב: הלה שותק, רב מתנה אמר רב: הלה

דף לזב

צווח. מאן דאמר הלה צווח - אבל שתיקה כהודאה, ומאן דאמר הלה שותק - שתיקה דהכא לאו כהודאה הוא, מצי אמר ליה: האי דשתיקי לכל חד וחד - דאמינא: דלמא האי הוא. אמר מר: מניח גזילה ביניהם ומסתלק. ושקלי לה כולהו ואזלי? והאמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: כל ספק הינוח - לכתחילה לא יטול, ואם נטל - לא יחזיר - אמר רב ספרא: ויניח. אמר ליה אביי לרבא: מי אמר רבי עקיבא לא זו - הדרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל חד וחד, אלמא: מספיקא מפקינן ממונא, ולא אמרינן: אוקים ממונא בחזקת מריה. ורמינהי: נפל הבית עליו ועל אמו, יורשי הבן

אומרים: האם מתה ראשונה, ויורשי האם אומרים: הבן מת ראשון, אלו ואלו מודים שיחלוקו. ואמר רבי עקיבא: מודה אני בזו שהנכסים בחזקתן - אמר ליה: התם - שמא ושמא, גזל אחד מחמשה - ברי ושמא. והא מתניתין דהכא, אמר לשנים גזלתי לאחד מכס מנה, דשמא ושמא הוא, וקתני: נותן לזה מנה ולזה מנה - וממאי דרבי עקיבא היא - דקתני עלה דההיא: מודה רבי טרפון באומר לשנים גזלתי לאחד מכס מנה ואיני יודע איזה מכס כו'. למאן מודה, (לאו) לרבי עקיבא בר פלוגתיה? וממאי דשמא ושמא הוא? - חדא: דלא קתני תובעין אותנו, ועוד: הא תני רבי חייא: זה אומר איני יודע, וזה אומר איני יודע. - הא אוקימנא לה בבא לצאת ידי שמים. אמר ליה רבינא לרב אשי: ומי אמר רבא כל בשתי כריכות הוה ליה למידק? והאמר רבא, ואי תימא רב פפא: הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה, שמניח רועה ביניהן ומסתלק - אמר ליה: התם - כשהפקידו בעדרו של רועה שלא מדעתו. וכן שני כלים אחד יפה מנה ואחד יפה אלף זוז כו'. וצריכא, דאי אשמועינן הך קמייתא - בההיא קאמרי רבנן, משום דליכא פסידא. אבל בהא, דאיכא פסידא דגדול - אימא מודו ליה לרבי יוסי. ואי אתמר בהא - בהא קאמר רבי יוסי, אבל בהך - אימא מודי להו לרבנן, צריכא.

דף לח.א

- והא טעמא דרבי יוסי משום הפסד הרמאי הוא - אלא, תרוייהו לרבנן איצטריך, ולא זו אף זו קתני. משנה. המפקיד פירות אצל חבירו, אפילו הן אבודין - לא יגע בהן. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מוכרן בפני בית דין, מפני שהוא כמשיב אבידה לבעלים. גמרא. מאי טעמא? אמר רב כהנא: אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו. ורב נחמן בר יצחק אמר: חיישינן שמא עשאן המפקיד תרומה ומעשר על מקום אחר. - מיתבי: המפקיד פירות אצל חבירו - הרי זה לא יגע בהן, לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר. בשלמא לרב כהנא - היינו דקתני לפיכך, אלא לרב נחמן בר יצחק - מאי לפיכך? - הכי קאמר: השתא דאמור רבנן לא נזבין, דחיישינן, לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מחלוקת בכדי חסרון, אבל יותר מכדי חסרון - דברי הכל מוכרן בבית דין. - אדרב נחמן בר יצחק - ודאי פליגא. אדרב כהנא מי לימא פליגא? - כי קאמר רב כהנא - בכדי חסרון קאמר. - והא רוצה בקב שלו מתשעה קבין של חבירו קאמר - גוזמא בעלמא. - מיתבי: לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר. וליחוש דלמא הוה יותר מכדי חסרון, וזבנינהו, וקא אכיל טבלים - יותר מכדי חסרון לא שכיח. - ואי משתכחי מאי - מזבנינן להו, וליחוש שמא עשאן בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר - כי מזבנינן נמי - לכהנים בדמי תרומה מזבנינן להו. ולרב נחמן בר יצחק נמי, נזבנינהו לכהנים בדמי תרומה - בהא פליגי, דרבה בר בר חנה סבר: יותר מכדי חסרון לא שכיח מידי, וכי משתכח - לקמיה הוא דהויא יתיר מכדי חסרון, אי עביד להו בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר - מקמיה דהוה יותר מכדי חסרון עביד להו. הלכך, כי הוה יותר מכדי חסרון - נזבנינהו לכהנים בדמי

תרומה, ורב נחמן בר יצחק סבר: יתר מכדי חסרון משכח שכח, וכי הווי להו - לאלתר הוא דהווי להו. ואי אמרת נזבנינהו - זימנין דקדים ומזבין להו, וכי עביד להו בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר - לא ידע דזבנא, וקא אכיל טבלים. מיתיבי: המפקיד פירות אצל חבירו והרקיבו, יין והחמיץ, שמן והבאיש, דבש והדביש - הרי זה לא יגע בהן, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: עושה להם תקנה, ומוכרן בבית דין. וכשהוא מוכרן - מוכרן לאחרים, ואינו מוכרן לעצמו. כיוצא בו גבאי צדקה בזמן שאין להם עניים לחלק - פורטין לאחרים, ואין פורטין לעצמן. גבאי תמחוי בזמן שאין להם עניים לחלק - מוכרין לאחרים, ואין מוכרים לעצמן. קתני מיהת פירות והרקיבו, מאי לאו - אפילו יתר מכדי חסרון? - לא, בכדי חסרון. - והא יין והחמיץ, שמן והבאיש, דבש והדביש, דיתר מכדי חסרון נינהו - שאני הני, כיון דקם - קם. שמן והבאיש, דבש והדביש

דף לחב.

למאי חזו? - שמן חזי לגלדאי, דבש לכתישא דגמלי. וחכמים אומרים עושה להם תקנה ומוכרן בבית דין. מאי תקנתא עביד להו? - אמר רב אשי: לקנקנים. - במאי קא מיפלגי? - דמר סבר: להפסד מרובה - חששו, להפסד מועט - לא חששו. ומר סבר: אפילו להפסד מועט - נמי חששו. רבן שמעון בן גמליאל אומר ימכרם בבית דין מפני שהוא כמשיב אבידה לבעלים. אתמר, רבי אבא ברבי יעקב אמר רבי יוחנן: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, ורבא אמר רב נחמן: הלכה כדברי חכמים. - והא אמרה רבי יוחנן חדא זמנא, דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: כל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתנו - הלכה כמותו, חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה - אמוראי נינהו, ואלביא דרבי יוחנן. מדרבן שמעון בן גמליאל נשמע דמורידין קרוב לנכסי שבוי, מדרבן נשמע - דאין מורידין קרוב לנכסי שבוי. - וממאי? דלמא עד כאן לא קאמר רבן שמעון בן גמליאל הכא - אלא משום דקא כליא קרנא, אבל התם - הכי נמי דאין מורידין. ועד כאן לא קאמרי רבן הכא - אלא אי כרב כהנא, אי כרב נחמן בר יצחק. אבל התם - הכי נמי דמורידין. - למימרא דתרי טעמי נינהו? והאמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, ואמר שמואל: מורידין קרוב לנכסי שבוי, לאו משום דחד טעמא הוא? - לא, תרי טעמי נינהו. - הכי נמי מסתברא, דאמר רבא אמר רב נחמן: הלכה כדברי חכמים, ואמר רב נחמן: מורידין קרוב לנכסי שבוי. אלא שמע מינה: תרי טעמי נינהו, שמע מינה. אתמר, שבוי שנשבה. רב אמר: אין מורידין קרוב לנכסיו, שמואל אמר: מורידין קרוב לנכסיו. בשמעו בו שמת - כולי עלמא לא פליגי דמורידין, כי פליגי - בשלא שמעו בו שמת. רב אמר: אין מורידין, דלמא מפסיד להו. ושמואל אמר: מורידין, כיון דאמר מר שיימינן להו כאריס - לא מפסיד להו. מיתיבי, רבי אליעזר אומר: ממשמע שנאמר (שמות כ"ב) וחרה אפי והרגתי אתכם יודע אני שנשותיהם אלמנות ובניהם יתומים אלא מה תלמוד לומר והיו נשיכם וגו' - מלמד שנשותיהם מבקשות לינשא ואין מניחין אותן, ובניהן רוצים לירד לנכסי אביהן ואין מניחין אותן -

אמר רבא: לירד ולמכור תנן. - הוה עובדא בנהרדעא, ופשטה רב ששת מהא מתניתא. -
אמר ליה רב עמרם: דלמא לירד ולמכור תנן? - אמר ליה: דלמא מפומבדיתא את,
דמעילין פילא בקופא דמחטא? והא דומיא דנשותיהם [ובניהם] קתני, מה התם - כלל
לא, אף הכא נמי - כלל לא. ומורידין קרוב לנכסי שבוי תנאי היא, דתניא: היורד לנכסי
שבוי - אין מוציאין אותו מידו, ולא עוד אלא, אפילו שמע שממשמשין ובאין, וקדם
ותלש ואכל - הרי זה זריז ונשכר. ואלו הן נכסי שבויין: הרי שהיה אביו או אחיו או אחד
מן המורישין, הלכו להם למדינת הים, ושמעו בהן שמת. היורד לנכסי נטושים -
מוציאין אותו מידו. ואלו הן: נכסי נטושים: הרי שהיה אביו או אחיו או אחד מן
המורישין, הלכו להם למדינת הים ולא שמעו בהם שמת. ואמר רבן שמעון בן גמליאל:
שמעתי שהנטושים כשבויין. היורד לנכסי נטושים - מוציאין אותו מידו. ואלו הן נכסי
נטושים: הרי שהיה אביו או אחיו או אחד מן המורישין כאן, ואינו יודע להיכן הלכו. -
מאי שנא הנך דקרו להו נטושים, ומאי שנא הני דקרו להו נטושים?

דף לט.א

נטושים דבעל כרחן, דכתיב (שמות כ"ג) והשביעת תשמטנה ונטשתה - אפקעתא
דמלכא. רטושים - דמדעתן, דכתיב (הושע י') אם על בנים רטשה. תנא: וכולם שמין
להם כאריס. אהייא? אילימא אשבויין - השתא זריז ונשכר הוה, מאי דאשבח מיבעיא?
- אלא ארטושים - והא מוציאין אותן מידו קתני אלא אנטושים, למאן? אילימא לרבנן
- הא אמרי מוציאין אותו מידו, אי רבן שמעון בן גמליאל - הא אמר שמעתי
שהנטושים כשבויין - כשבויין, ולא שבויין. כשבויין - דאין מוציאין אותן מידו, ולא
שבויין - דאילו התם זריז ונשכר, ואילו הכא שיימינן ליה כאריס. - ומאי שנא מהא
דתנן: המוציא הוצאות על נכסי אשתו, הוציא הרבה ואכל קימעא, קימעא ואכל הרבה
- מה שהוציא הוציא, ומה שאכל אכל - הא לא דמיא אלא להא, (דתנן) (מסורת הש"ס:
[דאמר ר"י אמר רב חסדא]): המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה - כמוציא על נכסי
אחר דמי. אלמא: כיון דלא סמכא דעתיה - תקינו ליה רבנן, כי היכי דלא לפסדינהו.
הכא נמי, תקינו ליה רבנן כי היכי דלא לפסדינהו. וכולן שמין להם כאריס. וכולן
לאיתויי מאי? - לאיתויי הא דאמר רב נחמן אמר שמואל: שבוי שנשבה - מורידין קרוב
לנכסיו, יצא לדעת - אין מורידין קרוב לנכסיו. ורב נחמן דידיה אמר: בורח הרי הוא
כשבוי. - בורח מחמת מאי? אילימא מחמת כרגא - היינו לדעת, אלא בורח מחמת
מרדין. אמר רב יהודה אמר שמואל: שבוי שנשבה והניח קמה לקצור, ענבים לבצור,
תמרים לגדור, זיתים למסוק - בית דין יורדין לנכסיו ומעמידין אפוטרופוס, וקוצר
ובוצר וגודר ומוסק, ואחר כך מורידין קרוב לנכסיו. - ולוקים אפוטרופא לעולם -
אפוטרופא לדיקנני לא מוקמינן. אמר רב הונא: אין מורידין קטן לנכסי שבוי, ולא קרוב
לנכסי קטן, ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן. אין מורידין קטן לנכסי שבוי - דלמא
מפסיד להו. ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן - באחי מאימא. [ולא קרוב לנכסי קטן]
- כיון דלא מחי, אתי לאחזוקי ביה. אמר רבא, שמע מיניה מדרב הונא: אין מחזיקין

בנכסי קטן,

דף לטב

ואפילו הגדיל. - ולא אמרן אלא באחי דאבא, אבל באחי דאמא - לית לן בה. ואחי דאבא נמי לא אמרן אלא בארעתא, אבל בבתי - לית לן בה. ובארעתא נמי לא אמרן אלא דלא עביד - עיטדא, אבל עביד עיטדא - קלא אית לה. ולא היא, לא שנא אחי דאבא ולא שנא אחי דאמא, לא שנא ארעתא ולא שנא בתי, ולא שנא עביד עיטדא לא שנא לא עביד עיטדא - לא מחתינן. ההיא סבתא דהויא לה תלת בנתא, אישתבאי איהי וחדא ברתא, אידך תרתי בנתא שכיבא חדא מינייהו ושבקה ינוקא. - אמר אביי: היכי נעביד? לוקמינהו לנכסי בידא דאחתא - דלמא שכיבא סבתא, ואין מורידין קרוב לנכסי קטן. נוקמינהו לנכסיה בידא דינוקא - דלמא לא שכיבא סבתא, ואין מורידין קטן לנכסי שבוי אמר אביי: הלכך, פלגא יהבינא לה לאחתא, ואידך פלגא מוקמינן ליה אפוטרופא לינוקא. - רבא אמר: מגו דמוקמינן אפוטרופא לפלגא - מוקמינן ליה אפוטרופא לאידך פלגא. לסוף שמעו דשכיבא סבתא. אמר אביי: תילתא יהבינן לה לאחתא. ותילתא יהבינן ליה לינוקא, ואידך תילתא יהבינן דנקא לאחתא, ואידך דנקא מוקמינן ליה אפוטרופא לינוקא. - רבא אמר: מגו דמוקים אפוטרופא לדנקא - מוקמינן נמי אפוטרופא לאידך דנקא. מרי בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאי. אמר ליה: פלוג לי - אמר ליה: לא ידענא לך. אתא לקמיה דרב חסדא. אמר ליה: שפיר קאמר לך, שנאמר (בראשית מ"ב) ויכר יוסף את אחיו והם לא הכרוהו מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן. - אמר ליה: זיל אייתי סהדי דאחיה את. - אמר ליה: אית לי סהדי, ודחלי מיניה, דגברא אלימא הוא. - אמר ליה לדידיה: זיל אנת אייתי סהדי דלאו אחוך הוא. - אמר ליה: דינא הכי? המוציא מחבירו עליו הראיה - אמר ליה: הכי דיינינא לך ולכל אלימי דחברך. - אמר ליה: סוף סוף אתו סהדי ולא מסהדי - אמר ליה: תרתי לא עבדי. לסוף אתו סהדי דאחיה הוא. - אמר ליה: לפלוג לי נמי מפרדיסי ובוסתני דשתל. - אמר ליה: שפיר קאמר לך, דתנן: הניח בנים גדולים וקטנים, והשביחו גדולים את הנכסים - השביחו לאמצע,

דף מא

וכן אמר רבה: השביחו לאמצע. - אמר ליה אביי: מי דמי? - התם גדולים גבי קטנים ידעי וקא מחלי, הכא - מי ידע דליחיל. אגלגל מלתא ומטא לקמיה דרבי אמי. אמר להו: גדולה מזו אמרו: שמין להם כאריס, השתא דידיה לא יהבינן ליה אהדרוה הא לקמיה דרב חסדא. אמר להו: מי דמי? התם - ברשות נחית, הכא - לאו ברשות נחית. ועוד: קטן הוא, ואין מורידין קרוב לנכסי קטן. אהדרוה לקמיה דרבי אמי, אמר להו: לא סיימוה קמי דקטן הוא. - משנה. המפקיד פירות אצל חבירו - הרי זה יוציא לו חסרונות, לחטים ולאורז - תשעה חצאי קבין לכור, לשעורין ולדוחן - תשעה קבין לכור, לכוסמין ולזרע פשתן - שלש סאין לכור, הכל לפי המדה והכל לפי הזמן. אמר רבי יוחנן בן נורי: וכי מה אכפת להן לעכברין? והלא אוכלות בין מהרבה ובין מקמעה אלא, אינו יוציא לו

חסרונות אלא לכור אחד בלבד. רבי יהודה אומר: אם היתה מדה מרובה אינו מוציא לו חסרונות, מפני שמותירות. גמרא. אורז טובא חסר - אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: באורז קלוף שנו. לכוסמין ולזרע פשתן שלשה סאין לכור וכו'. אמר רבי יוחנן אמר רבי חייא: זרע פשתן בגבעולין שנו. תניא נמי הכי: לכוסמין ולזרע פשתן בגבעולין ולאורז שאינו קלוף - שלשה סאין לכור. הכל לפי המדה (וכו'). תנא: כן לכל כור וכור, וכן לכל שנה ושנה. אמר רבי יוחנן בן נורי וכו'. תניא, אמרו לו לרבי יוחנן: הרבה אובדות מהן, הרבה מתפזרות מהן. תנא: במה דברים אמורים - שעירבן עם פירותיו, אבל יחד לו קרן זוית - אומר לו: הרי שלך לפניך. - וכי עירבן עם פירותיו מאי הוי? ליחזי לדידיה כמה הויין - במסתפק מהם. - וליחזי כמה אסתפק - דלא ידעי כמה אסתפק. רבי יהודה אומר אם היתה וכו'. כמה מדה מרובה? - אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: עשרה כורין. תניא נמי הכי: כמה מדה מרובה - עשרה כורין. תני תנא קמיה דרב נחמן: במה דברים אמורים - שמדד לו מתוך גורנו והחזיר לו מתוך גורנו, אבל מדד לו מתוך גורנו והחזיר לו מתוך ביתו - אינו יוציא לו חסרונות, מפני שמותירות. אמר ליה: וכי בשופטני עסקינן, דיהבי בכיילא רבא ושקלי בכיילא זוטא? דלמא בימות הגורן קאמרת: במה דברים אמורים - שמדד לו בימות הגורן והחזיר לו בימות הגורן, אבל מדד לו בימות הגורן והחזיר לו בימות הגשמים - אינו יוציא לו חסרון, מפני שמותירות. - אמר ליה רב פפא לאביי: אם כן לפקע כדא הוה עובדא ופקע כדא. איבעית אימא: משום איצצא. משנה. יוציא לו שתות לין. רבי יהודה אומר: חומש. יוציא לו שלשה לוגין שמן למאה, לוג ומחצה שמרים, לוג ומחצה בלע. אם היה שמן מזוקק - אינו יוציא לו שמרים, אם היו קנקנים ישנים - אינו יוציא לו בלע. רבי יהודה אומר: אף המוכר שמן מזוקק לחבירו כל ימות השנה, הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה. גמרא. ולא פליגי, מר כי אתריה ומר כי אתריה. באתריה דמר חפו בקירא ולא מייץ טפי, באתריה דמר חפו בכופרא ומייץ טפי. איבעית אימא: משום גרגישתא, הא - מייצא טפי, והא - לא מייצא טפי. באתריה דרב יהודה רמו ארבעים ותמני כוזי בדנא, אזיל דנא בשיתא זוזי, פריס רב יהודה שיתא שיתא בזוזא

דף מב

דל תלתין ושיתא בשיתא, פשו ליה תריסר, דל תמניא שתותי, פשו להו ארבעה. - והאמר שמואל: המשתכר אל ישתכר יותר על שתות - איכא גולפי ושמריא. - אי הכי נפיש ליה טפי משתות - איכא טרחיה, ודמי ברזנייתא. אם היה שמן מזוקק אינו יוציא לו שמרים [וכו']. והא אי אפשר דלא בלע - אמר רב נחמן: במזופפין שנו. - אביי אמר: אפילו תימא שלא במזופפין, כיון דטעון טעון. רבי יהודה אומר: אף המוכר שמן מזוקק לחבירו כל ימות השנה הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה. אמר אביי: כשתמצא לומר לדברי רבי יהודה מותר לערב שמרים, לדברי חכמים אסור לערב שמרים. לדברי רבי יהודה מותר לערב שמרים - והיינו טעמא דמקבל, דאמר ליה: אי בעי לערובי לך - מי לא ערבי לך, השתא נמי קביל. - ולימא ליה: אי ערבת ליה - הוה

מזדבן לי, השתא מאי אעביד ליה? - לחודיה לא מזדבן לי בבעל הבית עסקינן, דניחא ליה בצילא. - ולימא ליה: מדלא ערבית לי - אחולי אחלת לי - רבי יהודה לטעמיה, דלית ליה מחילה. דתנן: מכר לו את הצמד - לא מכר לו את הבקר מכר לו את הבקר - לא מכר לו את הצמד. רבי יהודה אומר: הדמים מודיעין. כיצד? אמר לו: מכור לי צמדך במאתים זוז - הדבר ידוע שאין הצמד במאתיים זוז. וחכמים אומרים: אין הדמים ראייה. לדברי חכמים - אסור לערב שמרים, והיינו טעמא דלא מקבל, דאמר ליה: אי בעית לערובי - מי הוה שרי לך? השתא נמי לא מקבילנא. אמר ליה רב פפא לאביי: אדרבה, איפכא מסתברא. לדברי חכמים מותר לערב שמרים, והיינו טעמא דלא מקבל, דאמר ליה: מדלא ערבת לי - אחולי אחלית לי. לדברי רבי יהודה אסור לערב שמרים, והיינו טעמא דמקבל, דאמר ליה: אי בעי לערובי - לא שרי לי לערובי לך, קבולי לא מקבלת, זבון וזבין תגרא איקרי? תנא: אחד הלוקח ואחד המפקיד לפקטים. מאי לפקטים? אילימא כי היכי דלוקח לא מקבל פקטים, מפקיד נמי לא מקבל פקטים - ולימא ליה: פקטך מאי איעביד להו? אלא כי היכי דמפקיד מקבל פקטים - לוקח נמי מקבל פקטים. - ומי מקבל לוקח פקטים? והתניא, רבי יהודה אומר: לא אמרו שמן עכור אלא למוכר בלבד, שהרי לוקח מקבל עליו לוג ומחצה שמרים בלא פקטים. - לא קשיא: הא - דיהיב ליה זוזי בתשרי, וקא שקיל מיניה בניסן, כי מדה דתשרי. הא דיהיב ליה זוזי בניסן וקא שקיל מיניה בניסן כי מדה דניסן. משנה. המפקיד חבית אצל חבירו ולא יחדו לה בעלים מקום, וטלטלה ונשתברה, אם מתוך ידו נשברה, לצורכו - חייב, לצורכה - פטור. אם משהניחה נשברה, בין לצורכו בין לצורכה - פטור. יחדו לה הבעלים מקום, וטלטלה ונשברה, בין מתוך ידו ובין משהניחה, לצורכו - חייב, לצורכה - פטור. גמרא. הא מני - רבי ישמעאל היא, דאמר לא בעינן דעת בעלים. דתניא: הגונב טלה מן העדר וסלע מן הכיס - למקום שגנב יחזיר, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר:

דף מא.א

צריך דעת בעלים. - אי רבי ישמעאל, מאי איריא לא יחדו? אפילו יחדו נמי - לא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא יחדו - דמקומה הוא, אלא אפילו לא יחדו, דלאו מקומה הוא - לא בעינן דעת בעלים. אימא סיפא: יחדו לה הבעלים מקום, וטלטלה ונשברה, בין מתוך ידו בין משהניחה, לצורכו - חייב, לצורכה - פטור. אתאן לרבי עקיבא, דאמר בעינן דעת בעלים - אי רבי עקיבא מאי איריא יחדו? אפילו לא יחדו נמי - לא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא לא יחדו דלאו מקומה הוא, אלא אפילו יחדו נמי, דמקומה הוא - בעינן דעת בעלים. - רישא רבי ישמעאל וסיפא רבי עקיבא - אין, דאמר רבי יוחנן: מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא מובלנא מאניה בתריה לבי מסותא. תרגמה רבי יעקב בר אבא קמיה דרב: שנטלה על מנת לגוזלה. תרגמה רבי נתן בר אבא קמיה דרב: שנטלה על מנת לשלוח בה יד. - במאי קמיפלגי? בשליחות יד צריכה חסרון. מאן דאמר לגוזלה - קסבר: שליחות יד צריכה חסרון. ומאן דאמר לשלוח בה יד, קסבר: שליחות יד אינה

צריכה חסרון. - מתקיף לה רב ששת: מידי נטלה קתני? טלטלה קתני אלא אמר רב ששת: הכא במאי עסקינן - כגון שטלטלה להביא עליה גוזלות. וקא סבר: שואל שלא מדעת גזלן הוי, וכולה רבי ישמעאל היא, וסיפא שהניחה במקום שאינה מקומה. - ורבי יוחנן: הניחה - במקומה משמע. איתמר, רב ולוי, חד אמר: שליחות יד צריכה חסרון, וחד אמר: שליחות יד אינה צריכה חסרון. - תסתיים דרב הוא דאמר שליחות יד אינה צריכה חסרון, דתניא: רועה שהיה רועה עדרו והניח עדרו ובא לעיר, ובא זאב וטרף, ובא ארי ודרס - פטור. הניח מקלו ותרמילו עליה - חייב. והוינן בה: משום דהניח מקלו ותרמילו עליה חייב? הא שקלינהו - אמר רב נחמן אמר רבה בר אבובא אמר רב: בעודן עליה. - וכי עודן עליה מאי הוי? הא לא משכה - ואמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב: שהכישה במקל ורצתה לפניו. - והא לא חסרה אלא לאו שמע מינה קסבר: שליחות יד אינה צריכה חסרון. - אימא: שהכישה במקל. - דיקא נמי, דקתני שהכישה במקל, שמע מינה. ומדרב סבר שליחות יד צריכה חסרון, לוי סבר שליחות יד אינה צריכה חסרון. - מאי טעמא דלוי? - אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן נהוראי: משונה שליחות יד האמורה בשומר שכר משליחות יד האמורה בשומר חנם.

דף מא.ב

ואני אומר: אינה משונה. - ומאי משונה? לא תאמר שליחות יד בשומר שכר, ותיתי משומר חנם: ומה שומר חנם שפטור בגנבה ואבדה - שלח בה יד חייב, שומר שכר שחייב בגנבה ואבדה - לא כל שכן. למאי הלכתא כתבינהו רחמנא - לומר לך: שליחות יד אינה צריכה חסרון. ואני אומר: אינה משונה, כרבי אלעזר, דאמר דא ודא אחת היא. - מאי דא ודא אחת? משום דאיכא למפרך: מה לשומר חנם - שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב. - ומאן דלא פריך, סבר: קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה. - רבא אמר: לא תאמר שליחות יד לא בשומר חנם ולא בשומר שכר, ותיתי משואל: ומה שואל דלדעת בעלים קא עביד - שלח בה יד חייב, שומר חנם ושומר שכר - לא כל שכן. למה נאמר? - חדא: לומר לך שליחות יד אין צריכה חסרון, ואידך: שלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כנידון, מה שואל בבעלים פטור - אף שומר חנם ושומר שכר בבעלים פטור. - ולמאן דאמר שליחות יד צריכה חסרון, הני תרתי שליחות יד למה לי? - חדא: שלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כנידון, ואידך - לכדתניא: (שמות כ"ב) ונקרב בעל הבית אל האלהים - לשבועה. אתה אומר לשבועה, או אינו אלא לדין? נאמרה שליחות יד למטה, ונאמרה שליחות יד למעלה, מה להלן לשבועה - אף כאן לשבועה.

דף מב.א

משנה. המפקיד מעות אצל חברו, צררן והפשילן לאחוריו או שמסרם לבנו ולבתו הקטנים ונעל בפניהם שלא כראוי - חייב, שלא שימר כדרך השומרים. ואם שימר כדרך השומרים - פטור. גמרא. בשלמא כולהו - שלא שימר כדרך השומרים, אלא צררן והפשילן לאחוריו, מאי הוה ליה למיעבד? - אמר רבא אמר רבי יצחק: אמר קרא וצרת הכסף בידך אף על פי שצרורין - יהיו בידך. ואמר רבי יצחק: לעולם יהא כספו של אדם

מצוי בידו, שנאמר (דברים י"ד) וצרת הכסף בידך. ואמר רבי יצחק: לעולם ישליש אדם את מעותיו, שליש בקרקע ושליש בפרקמטיא ושליש תחת ידו. ואמר רבי יצחק: אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין, שנאמר (דברים כ"ח) יצו ה' אתך את הברכה באסמיק. תנא דבי רבי ישמעאל: אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו, שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמיק. תנו רבנן: ההולך למוד את גורנו, אומר: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו. התחיל למוד, אומר: ברוך השולח ברכה בכרי הזה. מדד ואחר כך בירך - הרי זה תפילת שוא, לפי שאין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד, ולא בדבר המנוי, אלא בדבר הסמוי מן העין, שנאמר: יצו ה' אתך את הברכה באסמיק. אמר שמואל: כספים אין להם שמירה אלא בקרקע. אמר רבא: ומודי שמואל בערב שבת בין השמשות, דלא אטרחוהו רבנן. ואי שהא למוצאי שבת שעור למקברינהו ולא קברינהו - מחייב. ואי צורבא מרבנן הוא - סבר: דלמא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא. - והאידינא דשכיחי גשושאי - אין להן שמירה אלא בשמי קורה. - והאידינא דשכיחי פרומאי - אין להם שמירה אלא ביני אורבי. - אמר רבא: ומודה שמואל בכותל, (אי נמי בין הקרנות). והאידינא דשכיחי טפוחאי אין להן שמירה אלא בטפח הסמוך לקרקע, או בטפח הסמוך לשמי קורה. - אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי: התם תנן: חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער, רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו. ותנא: כמה חפישת הכלב - שלשה טפחים. - הכא מאי? מי בעינן שלשה טפחים, או לא? - אמר ליה: התם משום ריחא - בעינן שלשה טפחים, הכא משום איכסויי מעינא - לא בעינן שלשה טפחים. - וכמה? - אמר רפרס מסיכרא: טפח. ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה, אותבינהו בצריפא דאורבני, איגנוב. אמר רב יוסף: אף על גב דלענין גנבי נטירותא היא, לענין נורא - פשיעותא היא, הוה תחילתו בפשיעה וסופו באונס - חייב. ואיכא דאמרי: אף על גב דלענין נורא פשיעותא היא, לענין גנבי נטירותא היא, ותחלתו בפשיעה וסופו באונס - פטור. והילכתא: תחילתו בפשיעה וסופו באונס - חייב. ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה, אמר ליה: הב לי זוזאי - אמר ליה: לא ידענא היכא אותבינהו. אתא לקמיה דרבא, אמר ליה: כל לא ידענא - פשיעותא היא, זיל שלם. ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה, אשלמינהו לאימיה, ואותבינהו בקרטליתא, ואיגנוב. - אמר רבא: היכי נדיינו דיני להאי דינא? נימא ליה לדידיה: זיל שלים, אמר:

דף מבב

כל המפקיד - על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד. נימא לה לאימיה: זילי שלימי, אמרה: לא אמר לי דלאו - דידיה נינהו, דאקברינהו. נימא ליה: אמאי לא אמרת לה? - אמר: כל שכן, דכי אמינא לה דדידי נינהו, טפי מזדהרא בהו. - אלא אמר רבא: משתבע איהו דהנהו זוזי אשלמינהו לאימיה, ומשתבעא אימיה דהנהו זוזי אותבינהו בקרטליתא ואיגנוב, ופטור. ההוא אפוטרופא דיתמי דזבן להו תורא ליתמי, ומסריה לבקרא, לא הו ליה ככי ושיני למיכל, ומית. - אמר רמי בר חמא: היכי נדיינו דיני להאי דינא? נימא

ליה לאפוטרופא: זיל שלים, אמר: אנא לבקרא מסרתיה. נימא ליה לבקרא: זיל שלים, אמר: אנא בהדי תורי אוקימתיה, אוכלא שדאי ליה, לא הוה ידעינן דלא אכל. - מכדי בקרא שומר שכר דיתמי הוא, איבעי ליה לעיוני אי איכא פסידא דיתמי - הכי נמי, והכא במאי עסקינן - דליכא פסידא דיתמי, דאשכחוהו למריה דתורא ושקול יתמי זוזי מיניה. - אלא מאן קא טעין - מריה דתורא קטעין. - איבעי ליה לאודוען - מאי מודעינן ליה, מידע ידע דמקח טעות הוי - בספסירא דזבן מהכא ומזבין להכא. הלכך, מישתבע איהו דלא הוה ידע, ומשלם בקרא דמי בשר בזול. ההוא גברא דאפקיד כשותא גבי חבריה, הוה ליה לדידיה נמי כריא דכשותא. אמר ליה לסרסיה: מהאי רמי. אזל רמא מאידך. - אמר רב עמרם: היכי נדיינו דייני להאי דינא? נימא ליה לדידיה: זיל שלים - אמר: אנא אמרי ליה מהאי רמי. נימא ליה לסרסיה: זיל שלים, אמר: לא אמר לי מהאי רמי ומהאי לא תרמי. - ואי דשהא שיעור לאיתויי ליה ולא אייתי ליה - גלי אדעתיה דניחא ליה - בדלא שהא. - סוף סוף, מאי פסידא איכא, והא קא משתרשי ליה - אמר רב סמא בריה דרבא: דהוה שיכרא חלא. רב אשי אמר: בכיסי

דף מגא

ומשלם ליה דמי כיסי. משנה. המפקיד מעות אצל שולחני, אם צרורין - לא ישתמש בהן, לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן. מותרין - ישתמש בהן, לפיכך אם אבדו חייב באחריותן. אצל בעל הבית, בין צרורין ובין מותרין - לא ישתמש בהן, לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן. חנוני כבעל הבית דברי רבי מאיר, רבי יהודה אומר: חנוני כשולחני. גמרא. משום דצרורין לא ישתמש בהן? - אמר רב אסי אמר רב יהודה: בצרורין וחתומין שנו. רב מרי אמר: בקשר משונה. איכא דאמרי, בעי רב מרי: קשר משונה מאי? - תיקו. מותרין ישתמש בהן כו'. אמר רב הונא: ואפילו נאנסו. - והא אבדו קתני - כדרבה, דאמר רבה: נגנבו - בלסטין מזויין, אבדו - שטבעה ספינתו בים. ורב נחמן אמר: נאנסו לא. - אמר ליה רבא לרב נחמן: לדידך דאמרת נאנסו לא, אלמא לא הוי שואל עלייהו. אי שואל לא הוי - שומר שכר נמי לא הוי - אמר ליה: בהא מודינא לך, דהואיל ונהנה מהנה, בההוא הנאה דאי מיתרמי ליה זבינא דאית בה רווחא זבן בהו, הוי עלייהו שומר שכר. - איתביה רב נחמן לרב הונא: המפקיד מעות אצל שולחני, אם צרורין - לא ישתמש בהן, לפיכך אם הוציא מעל הגזבר. ואם מותרין - ישתמש בהן, לפיכך אם הוציא מעל הגזבר. ואי אמרת אפילו נאנסו, מאי איריא הוציא? אפילו לא הוציא נמי - אמר ליה: הוא הדין אף על גב דלא הוציא, ואידי דתנא רישא הוציא, תנא סיפא נמי הוציא. משנה. השולח יד בפקדון, בית שמאי אומרים: ילקה בחסר וביתר, ובית הלל אומרים: כשעת הוצאה, רבי עקיבא אומר: כשעת התביעה. גמרא. אמר רבה: האי מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה, מעיקרא שויה זוזא השתא שויה ארבעה, תברה או שתייה - משלם ארבעה, איתבר ממילא - משלם זוזא. מאי טעמא - כיון דאי איתה הדרא למרה בעינא, ההיא שעתא דקא שתי ליה או דקא תבר לה קא גזל מיניה, ותנן: כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה. איתבר ממילא - משלם זוזא. מאי

טעמא - השתא לא עביד לה ולא מידי, אמאי קא מחייבת ליה - אההיא שעתא דגזלה, ההיא שעתא זוזא הוא דשויא. תנן, בית הלל אומרים: כשעת הוצאה. - מאי כשעת הוצאה? - אילימא כשעת הוצאה מן העולם. - ובמאי? - אי בחסר - מי איכא למאן דאמר? והא תנן: כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה. ואי ביתר - היינו בית שמאי

דף מגב

אלא פשיטא כשעת הוצאה מבית בעלים. לימא רבה דאמר כבית שמאי - אמר לך רבה: ביתר - כולי עלמא לא פליגי, כי פליגי - בחסר. בית שמאי סברי: שליחות יד אינה צריכה חסרון, וכי חסר - ברשותא דידיה חסר. ובית הלל סברי: שליחות יד צריכה חסרון, וכי חסר - ברשותא דמריה חסר. - אלא הא דאמר רבא: שליחות יד אינה צריכה חסרון. לימא רבא דאמר כבית שמאי? - אלא הכא במאי עסקינן כגון שטלטה להביא עליה גוזלות, ובשואל שלא מדעת קא מיפלגי. בית שמאי סברי: שואל שלא מדעת גזלן הוי, וכי חסר - ברשותא דידיה חסר. ובית הלל סברי: שואל שלא מדעת - שואל הוי, וכי חסר - ברשותא דמריה חסר. - אלא הא דאמר רבא: שואל שלא מדעת לרבנן גזלן הוי, לימא רבא דאמר כבית שמאי? - אלא, הכא בשבח של גזילה קמיפלגי. בית שמאי סברי: שבח גזילה דנגזל הוי, ובית הלל סברי: שבח גזילה דגזלן הוי. - ובפלוגתא דהני תנאי, דתניא: הגוזל את הרחל, גזזה וילדה - משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: גזילה חוזרת בעיניה. - דיקא נמי, דקתני: בית שמאי אומרים: ילקה בחסר וביתר, ובית הלל אומרים: כשעת הוצאה, שמע מינה. רבי עקיבא אומר כשעת התביעה. אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי עקיבא. ומודה רבי עקיבא במקום שיש עדים. - מאי טעמא? דאמר קרא (ויקרא ה') לאשר הוא לו יתנו ביום אשמתו, וכיון דאיכא עדים - מההוא שעתא הוא דאיחייב ליה אשמה. - אמר ליה רבי אושעיא לרב יהודה: רבי, אתה אומר כן? - הכי אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: חלוק היה רבי עקיבא אפילו במקום שיש עדים, מאי טעמא - דאמר קרא לאשר הוא לו יתנו ביום אשמתו, ובי דינא הוא דקא מחייבי ליה אשמה. - אמר ליה רבי זירא לרבי אבא בר פפא: כי אזלת להתם אקיף אסולמא דצור, ועול לגביה דרבי יעקב בר אידי, ובעי מיניה אי שמייעא ליה לרבי יוחנן הלכה כרבי עקיבא או אין הלכה כרבי עקיבא. - אמר ליה, הכי אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי עקיבא לעולם. - מאי לעולם? - אמר רב אשי: שלא תאמר הני מילי - היכא דליכא עדים, אבל היכא דאיכא עדים - לא. - ואי נמי, דאהדרה לדוכתה ואיתברא, לאפוקי מדרבי ישמעאל דאמר לא בעינן דעת בעלים, קא משמע לן: דבעינן דעת בעלים. ורבא אמר: הלכה כבית הלל. משנה. החושב לשלוח יד בפקדון, בית שמאי אומרים: חייב, ובית הלל אומרים: אינו חייב עד שישלח בו יד, שנאמר (שמות כ"ב) אם לא שלח ידו במלאכת רעהו. הטה את החבית ונטל הימנה רביעית ונשברה - אינו משלם אלא רביעית. הגביהה ונטל הימנה רביעית ונשברה - משלם דמי כולה.

דף מדא

גמרא. מנהני מילי? - דתנו רבנן: (שמות כ"ב) על כל דבר פשע, בית שמאי אומרים:

מלמד שחייב על המחשבה כמעשה, ובית הלל אומרים: אינו חייב עד שישלח בו יד, שנאמר (שמות כ"ב) אם לא שלח ידו במלאכת רעהו. - אמרו להן בית שמאי לבית הלל: והלא כבר נאמר על כל דבר פשע - אמרו להן בית הלל לבית שמאי: והלא כבר נאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו. אם כן מה תלמוד לומר על כל דבר פשע - שיכול אין לי אלא הוא, אמר לעבדו ולשלוחו מנין? תלמוד לומר על כל דבר פשע. הטה את החבית כו'. אמר רבה: לא שנו אלא נשברה, אבל החמיצה - משלם את כולה. מאי טעמא - גירי דידיה הוא דאהנו לה. הגביהה ונטל הימנה כו'. אמר שמואל: לא נטל - נטל ממש, אלא כיון שהגביהה ליטול אף על פי שלא נטל. - לימא קא סבר שמואל שליחות יד אינה צריכה חסרון? - אמרי: לא, שאני הכא דניחא ליה דתיהוי הא חבית כולה בסיס להא רביעית. - בעי רב אשי: הגביה ארנקי ליטול הימנה דינר, מהו? חמרא הוא דלא מינטר אלא אגב חמרא, אבל זוזא - מינטר, או דלמא: שאני נטירותא דארנקי מנטירותא דדינר? - תיקו. הדרן עלך המפקיד. משנה. הזהב קונה את הכסף, והכסף אינו קונה את הזהב. הנחשת קונה את הכסף, והכסף אינו קונה את הנחשת. מעות הרעות קונות את היפות, והיפות אינן קונות את הרעות. אסימון קונה את המטבע, והמטבע אינו קונה את אסימון. מטלטלין קונין את המטבע, מטבע אינו קונה את המטלטלין. (זה הכלל): כל המטלטלים קונין זה את זה. כיצד? משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות - אינו יכול לחזור בו, נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות - יכול לחזור בו. אבל אמרו: מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדבורו. רבי שמעון אומר: כל שהכסף בידו - ידו על העליונה. גמרא. מתני ליה רבי לרבי שמעון בריה: הזהב קונה את הכסף. - אמר לו: רבי, שנית לנו בילדותיך הכסף קונה את הזהב ותחזור ותשנה לנו בזקנותיך הזהב קונה את הכסף? - בילדותיה מאי סבר ובזקנותיה מאי סבר? בילדותיה סבר: דהבא דחשיב - הוי טבעא, כספא דלא חשיב - הוי פירא, וקני ליה פירא לטבעא. בזקנותיה סבר: כספא

דף מדב

דחריף - הוי טבעא, דהבא דלא חריף - הוי פירא, וקני ליה פירא לטבעא. - אמר רב אשי: כילדותיה מסתברא, מדקתני הנחשת קונה את הכסף. אי אמרת בשלמא כספא לגבי דהבא פירא הוי - היינו דקא תני הנחשת קונה את הכסף, דאף על פי דלגבי דהבא פירא הויא - לגבי נחשת טבעא הוי. אלא אי אמרת כספא לגבי דהבא טבעא הוי, השתא לגבי דהבא דחשיב מיניה אמרת טבעא הוי, לגבי נחשת דאיהו חשיב ואיהו חריף - מבעיא? - איצטריך, סלקא דעתך אמינא: הני פריטי, באתרא דסגיי - אינהו חריפי טפי מכספא, אימא טבעא הוי, קא משמע לן: כיון דאיכא דוכתא דלא סגי ביה - פירא הוי. ואף רבי חייא סבר דהבא טבעא הוי. דרב אוזיף דינרי מברתיה דרבי חייא, לסוף אייקור דינרי. אתא לקמיה דרבי חייא, אמר ליה: זיל שלים לה טבין ותקילין. אי אמרת בשלמא דהבא טבעא הוי - שפיר. אלא אי אמרת פירא הוי, הוה ליה סאה בסאה, ואסור - רב דינרי הוו ליה, וכיון דהוו ליה דינרי - נעשה כאומר לה הלויני עד שיבא בני

או עד שאמצא מפתח. - אמר רבא: האי תנא סבר דהבא טבעא הוי, דתניא: פרוטה שאמרו - אחד משמונה באיסר האיטלקי. למאי נפקא מינה - לקדושי אשה. איסר - אחד מעשרים וארבעה בדינר של כסף. למאי נפקא מינה - למקח וממכר. דינר של כסף - אחד מעשרים וחמשה בדינר של זהב, למאי נפקא מינה - לפדיון הבן. אי אמרת בשלמא טבעא הוי - משער תנא במידי דקיץ. אלא אי אמרת פירא הוי, משער תנא במידי דאוקיר וזיל? זימנין דמהדר ליה כהנא וזימנין דמוסיף ליה איהו לכהנא. אלא שמע מינה: טבעא הוי, שמע מינה. תנן התם, בית שמאי אומרים: לא יעשה אדם סלעין דינרי זהב, ובית הלל מתירין. רבי יוחנן וריש לקיש, חד אמר: מחלוקת בסלעים על דינרין, דבית שמאי סברי: כספא טבעא ודהבא פירא, וטבעא אפירא לא מחללינן, ובית הלל סברי: כספא פירא, ודהבא טבעא, ופירא אטבעא מחללינן. אבל פירות על דינרין - דברי הכל מחללינן. מאי טעמא - מידי דהוה אכסף לבית הלל. כסף לבית הלל, אף על גב דכספא לגבי דהבא פירא הוי, לגבי פירא - טבעא הוי, זהב נמי לבית שמאי, אף על גב דדהבא לגבי כספא פירא הוי, לגבי פירא טבעא הוי. וחד אמר: אף בפירות על דינרין מחלוקת. ולמאן דאמר אף בפירות על דינרין מחלוקת, אדמיפלגי בסלעין על דינרין - לפלוג בפירות על דינרין - אי איפלוג בפירות על דינרין - הוה אמינא: הני מילי - בפירות על דינרין, אבל בסלעין על דינרין - מודו להן בית הלל לבית שמאי דדהבא לגבי כספא פירא הוי, ולא מחללינן, קא משמע לן. - תסתיים דרבי יוחנן הוא דאמר אין מחללינן, דאמר רבי יוחנן:

דף מה.א

אסור ללוות דינר בדינר. דינר דמאי? אילימא דינר של כסף בדינר של כסף, לגבי נפשיה מי איכא למאן דאמר לאו טבעא הוי? אלא פשיטא - דינר של זהב בדינר של זהב. ולמאן? אי לבית הלל - הא אמרי טבעא הוי, אלא לאו - לבית שמאי. ושמע מינה: רבי יוחנן הוא דאמר אין מחללינן. - לא, לעולם אימא לך רבי יוחנן הוא דאמר מחללינן, ושאני הלואה, כיון דלענין מקח וממכר שווהו רבנן כי פירא, דאמרינן איהו ניהו דאוקיר וזיל, לגבי הלואה נמי פירא הוי. - הכי נמי מסתברא, דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן: אף על פי שאמרו אסור ללוות דינר בדינר, אבל מחללינן מעשר - שני עליו, שמע מינה. תא שמע: הפורט סלע ממעות מעשר שני, בית שמאי אומרים: בכל הסלע מעות, ובית הלל אומרים: בשקל כסף, בשקל מעות. השתא לבית שמאי לגבי פריטי מחללינן, לגבי דהבא מיבעיא? - שאני פריטי, באתרא דסגיין - חריפי. לישנא אחרינא, אמרי לה: רבי יוחנן וריש לקיש, חד אמר: מחלוקת בסלעין על דינרים, דבית שמאי סברי: הכסף - כסף ראשון, ולא כסף שני. ובית הלל סברי: הכסף כסף ריבה, ואפילו כסף שני. אבל פירות על דינרין - דברי הכל מחללינן, דאכתי כסף ראשון הוא. וחד אמר: אף בפירות על דינרין נמי מחלוקת. - ולמאן דאמר סלעין על דינרין מחלוקת, אדמיפלגי בסלעין על דינרין לפלגי בסלעין על סלעין? - אי אפלגי בסלעין על סלעין - הוה אמינא: הני מילי - בסלעין על סלעין, אבל בסלעין על דינרין - מודו להו בית הלל לבית שמאי

דדהבא לגבי כספא פירא הוי, ולא מחללינן, קא משמע לן. תא שמע: הפורט סלע של מעשר שני בירושלים, בית שמאי אומרים: בכל הסלע מעות, ובית הלל אומרים: בשקל כסף, בשקל מעות. השתא כספא לגבי פריטי מחללינן, ולא אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני, לגבי דהבא דחשיב מיניה, מי אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני? - אמר רבא: ירושלים קמותבת? שאני ירושלים, דכתיב ביה (דברים י"ד) ונתתה הכסף בכל אשר תאווה נפשך בבקר ובצאן. תא שמע: הפורט סלע ממועות מעשר שני, בית שמאי אומרים: בכל הסלע מעות, ובית הלל אומרים: בשקל כסף, בשקל מעות אלא: דכולי עלמא הכסף כסף ריבה, ואפילו כסף שני. אלא אי איתמר דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש - הכי איתמר, חד אמר: מחלוקת בסלעין על דינרין, דבית שמאי סברי: גזרינן

דף מהב

שמא ישהה עליותיו, דזימנן דלא מלו זוזי בדינרא ולא מסיק. ובית הלל סברי: לא גזרינן שמא ישהה עליותיו, דכי לא מלו נמי בדינרא אסוקי מסיק להו. אבל בפירות על דינרין - דברי הכל מחללינן, דכיון דמרקבי לא משהי להו. וחד אמר: אפילו בפירות על דינרין נמי מחלוקת. - בשלמא להך לישנא דאמרת דמדאורייתא משרא שרי, ורבנן הוא דגזרו ביה - היינו דקתני יעשה ולא יעשה. אלא להך לישנא דאמרת דמדאורייתא פליגי, מחללינן ולא מחללינן מבעי ליה - קשיא. איתמר, רב ולוי, חד אמר: מטבע נעשה חליפין, וחד אמר: אין מטבע נעשה חליפין. - אמר רב פפא: מאי טעמא דמאן דאמר אין מטבע נעשה חליפין - משום דדעתיה אצורתא, וצורתא עבידא דבטלא. תנן: הזהב קונה את הכסף, מאי לאו בחליפין, ושמע מינה: מטבע נעשה חליפין - לא, בדמים. אי הכי הזהב קונה [את] הכסף? מחייב מבעי ליה - תני: הזהב מחייב. הכי נמי מסתברא, מדקתני סיפא: הכסף אינו קונה את הזהב. אי אמרת בשלמא בדמים - היינו דאמרינן דהבא פירא וכספא טבעא, וטבעא פירא לא קני. אלא אי אמרת בחליפין - תרווייהו לקנו אהדדי. ועוד, תניא: הכסף אינו קונה את הזהב. כיצד? מכר לו עשרים וחמשה דינר של כסף בדינר של זהב, אף על פי שמשך את הכסף - לא קנה עד שימשוך את הזהב. אי אמרת בשלמא בדמים - משום הכי לא קני. אלא אי אמרת בחליפין - נקני - אלא מאי - בדמים? אי הכי אימא רישא: הזהב קונה את הכסף, כיצד? מכר לו דינר של זהב בעשרים וחמשה דינר של כסף, כיון שמשך את הזהב - נקנה כסף בכל מקום שהוא. אי אמרת בשלמא בחליפין - היינו דקתני נקנה כסף בכל מקום שהוא. אלא אי אמרת בדמים - האי נקנה כסף בכל מקום שהוא? נתחייב גברא מיבעי ליה - אמר רב אשי: לעולם בדמים, ומאי בכל מקום שהוא - כמות שהוא, כדאמר ליה. אי אמר ליה מארנקי חדשה יהבינא לך - לא מצי יהיב ליה מארנקי ישנה אף על גב דעדיפי מינייהו. מאי טעמא? דאמר ליה: לישנן קא בעינא להו. אמר רב פפא: אפילו למאן דאמר אין מטבע נעשה חליפין, מיעבד הוא דלא עביד חליפין, אקנויי - מיקנו בחליפין, מידי דהוה אפירא לרב נחמן. פירא לרב נחמן, לאו אף על גב דאינהו לא עבדי חליפין אקנויי מקנו בחליפין, טבעא נמי לא שנא. - מיתבי: היה עומד בגורן ואין בידו מעות, אמר לחבירו:

הרי פירות הללו נתונים לך במתנה,

דף מ.א

וחוזר ואומר: הרי הן מחוללן על מעות שיש לי בבית. טעמא: דאין בידו מעות, הא אם יש בידו מעות - ליקני להו לאידך במשיכה, ופריק. דהכי עדיף דהוה ליה נכרי. ואי אמרת מטבע נקנה בחליפין - ניקנו ליה מעות להיאך אגב סודר, ולפרוק - דלית ליה סודר. ונקנינהו נהליה אגב קרקע - דלית ליה קרקע. - והא עומד בגורן קתני - בגורן שאינו שלו. - ואיכפל תנא לאשמועינן גברא ערטילאי, דלית ליה ולא כלום - אלא לאו שמע מינה: אין מטבע נקנה בחליפין, שמע מינה. ואף רב פפא הדר ביה. כי הא דרב פפא הוה ליה תריסר אלפי דינרי בי חוזאי, אקנינהו לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה. כי אתא - נפק לאפיה עד תווך. וכן אמר עולא: אין מטבע נעשה חליפין. וכן אמר רב אסי: אין מטבע נעשה חליפין. - איתביה רבי אבא לעולא: הרי שהיו חמריו ופועליו תובעין אותו בשוק, ואמר לשולחני: תן לי בדינר מעות ואפרנסם, ואני אעלה לך יפה דינר וטריסית ממעות שיש לי בביתי. אם יש לו מעות - מותר, ואם לאו - אסור. ואי סלקא דעתך אין מטבע נעשה חליפין - הויה ליה הלואה, ואסור - אשתיק. - אמר ליה: דלמא אידי ואידי בפרוטטות שנו דליכא עלייהו טבעא, ואידי ואידי פירא הוו, ומשום הכי נקנו בחליפין. - אמר ליה: אין. דיקא נמי, דקתני: יפה דינר וטריסית. ולא קתני דינר יפה וטריסית, שמע מינה. - רב אשי אמר: לעולם בדמים ובפרוטטות, כיון דאית ליה - נעשה כאומר הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח. תא שמע: כל הנעשה דמים באחר, כיון שזכה זה - נתחייב זה בחליפין. כל הנעשה דמים באחר מאי ניהו - מטבע, ושמע מינה: מטבע נעשה חליפין - אמר רב יהודה, הכי קאמר:

דף מ.ב

כל הנישום דמים באחר, כיון שזכה זה - נתחייב זה בחליפין. הכי נמי מסתברא, מדקתני סיפא: כיצד? החליף שור בפרה, או חמור בשור. שמע מינה. ולמאי דסליק אדעתיה מעיקרא מטבע, מאי כיצד? - הכי קאמר: ופירי נמי עבדי חליפין, כיצד? החליף שור בפרה או חמור בשור. הניחא לרב ששת דאמר: פירי עבדי חליפין, אלא לרב נחמן, דאמר: כלי - אין, אבל פירי - לא עבדי חליפין, מאי כיצד? - הכי קאמר: יש דמים שהן כחליפין, כיצד? החליף דמי שור בפרה, או דמי חמור בשור. מאי טעמיה דרב נחמן? - סבר לה כרבי יוחנן, דאמר: דבר תורה מעות קונות, ומפני מה אמרו משיכה קונה - גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה, ומלתא דשכיחא - גזרו ביה רבנן, מלתא דלא שכיחא - לא גזרו ביה רבנן. - ולריש לקיש, דאמר: משיכה מפורשת מן התורה, הניחא אי סבר לה כרב ששת - מתרץ לה כרב ששת, אלא אי סבר לה כרב נחמן, דאמר: פירי לא עבדי חליפין ומטבע לא קני, היכי מתרץ לה? - על כרחך כרב ששת מתרץ לה. תנן: כל המטלטלין קונין זה את זה. - ואמר ריש לקיש: ואפילו כיס מלא מעות בכיס מלא מעות. - תרגמא רב אחא: בדינר אנקא ואניגרא, אחד שפסלתו מלכות ואחד שפסלתו

מדינה. וצריכא, דאי אשמועינן פסלתו מלכות - משום דלא סגי כלל, אבל פסלתו מדינה, דסגי ליה במדינה אחריתי - אימא אכתי מטבע הוא, ואין מטבע נקנה בחליפין. ואי אשמועינן פסלתו מדינה - משום דלא סגי ליה לא בצנעא ולא בפרהסיא, אבל פסלתו מלכות דסגי ליה בצנעא - אימא אכתי מטבע הוא, ואין מטבע נקנה בחליפין - צריכא. אמר רבה אמר רב הונא: מכור לי באלו - קנה,

דף מזא

ויש לו עליו אונאה. קנה אף על גב דלא משך, דכיון דלא קפיד - קנה, דכי חליפין דמי. ויש לו עליו אונאה - דמכור לי באלו קאמר ליה. רב אבא אמר רב הונא: מכור לי באלו - קנה, ואין לו עליו אונאה. - פשיטא, דמים ואין מקפיד עליהן, הא קאמרינן דקני, דכחליפין דמו. חליפין ומקפיד עליהן מאי? - אמר רב אדא בר אהבה, תא שמע: הרי שהיה תופש פרתו ועומד, ובא חבירו ואמר לו: פרתך למה? - לחמור אני צריך. - יש לי חמור שאני נותן לך. פרתך בכמה? - בכך וכך. - חמורך בכמה? - בכך וכך. משך בעל החמור את הפרה, ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור - לא קנה בעל החמור את הפרה. שמע מינה: חליפין ומקפיד עליהן - לא קנה. - אמר רבא: אטו חליפין בשופטני עסקינן, דלא קפדי? אלא: כל חליפין מיקפד קפדי, וקנה. והכא במאי עסקינן - דאמר ליה: חמור בפרה וטלה, ומשך את הפרה ועדיין לא משך את הטלה, דלא הוה ליה משיכה מעליא. - אמר מר: מכור לי באלו - קנה, ויש לו עליו אונאה. - לימא סבר רב הונא מטבע נעשה חליפין - לא, רב הונא סבר לה כרבי יוחנן, דאמר: דבר תורה מעות קונות. ומפני מה אמרו משיכה קונה - גזירה שמא יאמר לו: נשרפו חטיך בעלייה. מלתא דשכיחא - גזרו בה רבנן, ומלתא דלא שכיחא - לא גזרו בה רבנן. - אמר ליה מר הונא בריה דרב נחמן לרב אשי: אתון הכי מתניתו לה, אנן הכי מתנינן לה: וכן אמר רב הונא: אין מטבע נעשה חליפין. במה קונינן? רב אמר: בכליו של קונה, דניחא ליה לקונה דלהוי מקנה קונה, כי היכי דלגמר ולקני ליה. ולוי אמר: בכליו של מקנה, כדבעינן למימר לקמן. - אמר ליה רב הונא מדסקרתא לרבא: וללוי, דאמר בכליו של מקנה, הא קא קני ארעא אגב גלימא. אם כן, הווי ליה נכסים שיש להן אחריות ונקנין עם נכסים שאין להן אחריות, ואנן איפכא תנן: נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות - אמר ליה: אי הוה לוי הכא הוה מפיך לאפך פולסי דנורא מי סברת גלימא מקנה ליה? בההיא הנאה דקא מקבל מיניה - גמר ואקני ליה. - כתנאי: (רות ד') וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה לקים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו. גאולה - זו מכירה, וכן הוא אומר (ויקרא כ"ז) לא יגאל. תמורה - זו חליפין, וכן הוא אומר (ויקרא כ"ז) לא יחליפנו ולא ימיר אותנו, לקים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו. - מי נתן למי? - בועז נתן לגואל. רבי יהודה אומר: גואל נתן לבועז. תנא: קונין בכלי, אף על פי שאין בו שוה פרוטה. אמר רב נחמן: לא שנו אלא בכלי, אבל בפירי - לא. רב ששת אמר: אפילו בפירות. - מאי טעמא דרב נחמן: אמר קרא נעלו נעל - אין, מידי אחרינא - לא. מאי טעמיה דרב ששת - אמר קרא: לקים כל דבר. לרב נחמן

נמי, הכתיב לקים כל דבר - ההוא לקים כל דבר דניקנין במנעל. - ורב ששת נמי, הכתיב נעלו - אמר לך רב ששת: מה נעלו דבר המסויים - אף כל דבר המסויים, לאפוקי חצי רמון וחצי אגוז, דלא. - אמר רב ששת בריה דרב אידי: כמאן כתבינן האידנא במנא דכשר למקניא ביה. במנא - לאפוקי מדרב ששת, דאמר קונין בפירות. דכשר - לאפוקי מדשמואל, דאמר: קונין

דף מז.ב

במרוקא. למקניא - לאפוקי מדלוי, דאמר בכליו של מקנה, קא משמע לן למקניא - ולא לקנוי. ביה רב פפא אמר: למעוטי מטבע, ורב זביד ואיתימא רב אשי אמר: למעוטי איסורי הנאה. איכא דאמרי: ביה, אמר רב פפא: למעוטי מטבע. דכשר אמר רב זביד ואיתימא רב אשי: למעוטי איסורי הנאה. אבל מוריקא לא אצטריך. אסימון קונה את המטבע וכו'. מאי אסימון? אמר רב: מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ. - מיתבי: אין מחללין מעשר שני על אסימון, ולא על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ. מכלל דאסימון לאו מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ וכי תימא פרושי קמפרש - והא לא תנא הכי: מחללין מעשר שני על אסימון, דברי רבי דוסא. וחכמים אומרים: אין מחללין. ושון - שאין מחללין על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ - אלא אמר רבי יוחנן: מאי אסימון - פולסא. ואזדא רבי יוחנן לטעמיה, דאמר רבי יוחנן: רבי דוסא ורבי ישמעאל אמרו דבר אחד. רבי דוסא - הא דאמרן. רבי ישמעאל מאי היא - דתניא: (דברים י"ד) וצרת הכסף בידך - לרבות כל דבר הנצטר ביד, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: לרבות כל דבר שיש עליו צורה. כיצד? משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות - אינו יכול לחזור בו וכו'. אמר רבי יוחנן: דבר תורה מעות קונות, ומפני מה אמרו משיכה קונה - גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה. - סוף סוף, מאן דשדא דליקה בעי שלומי - אלא, גזירה שמא תפול דליקה באונס. אי מוקמת להו ברשותיה מסר נפשיה, טרח ומציל, ואי לא - לא מסר נפשיה טרח ומציל. ריש לקיש אמר: משיכה מפורשת מן התורה. מאי טעמא דריש לקיש - אמר קרא: (ויקרא כ"ה) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך - דבר הנקנה מיד ליד. ורבי יוחנן אמר: מיד - למעוטי קרקע דלית בה אונאה. - וריש לקיש: אם כן לכתוב קרא וכי תמכרו ממכר מיד עמיתך אל תונו, או קנה למה לי? שמע מינה למשיכה. - ורבי יוחנן: או קנה מאי עביד ליה? - מיבעי ליה לכדתניא: וכי תמכרו ממכר אל - תונו אין לי אלא שנתאנה לוקח, נתאנה מוכר מנין? תלמוד לומר או קנה אל תונו. - וריש לקיש: תרתני גמר מיניה. תנן, רבי שמעון אומר: כל שהכסף בידו - ידו על העליונה. מוכר הוא דמצי הדר ביה, לוקח לא מצי הדר ביה. אי אמרת בשלמא מעות קונות - משום הכי מוכר מצי הדר ביה, לוקח - לא מצי הדר ביה. אלא אי אמרת מעות אינן קונות - לוקח נמי ליהדר ביה - אמר לך ריש לקיש: אליבא דרבי שמעון - לא קאמינא, כי קאמינא - אליבא דרבנן. - בשלמא לריש לקיש - היינו דאיכא בין רבי שמעון לרבנן. אלא לרבי יוחנן, מאי איכא בין רבי שמעון לרבנן? - איכא בינייהו דרב חסדא, דאמר רב חסדא: כדרך שתקנו

משיכה במוכרין כך תקנו משיכה בלקוחות. רבי שמעון - לית ליה דרב חסדא, רבן אית להו דרב חסדא. תנן: אבל אמרו מי שפרע מדור המבול הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו. אי אמרת בשלמא מעות קונות - משום הכי קאי באבל, אלא אי אמרת מעות אינן קונות - אמאי קאי באבל? - משום דברים. - ובדברים מי קאי באבל? והתניא,

דף מח.א

רבי שמעון אומר: אף על פי שאמרו טלית קונה דינר זהב, ואין דינר זהב קונה טלית - מכל מקום כך הלכה, אבל אמרו: מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים בים, הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו. והנושא ונותן בדברים - לא קנה, והחוזר בו - אין רוח חכמים נוחה הימנו. ואמר רבא: אנו אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו. - דברים ואיכא בהדיהו מעות - קאי באבל, דברים וליכא בהדיהו מעות - לא קאי באבל. אמר רבא: קרא ומתניתא מסייע ליה לריש לקיש. קרא - דכתיב (ויקרא ה') וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו. תשומת יד - אמר רב חסדא: כגון שיחד לו כלי להלוואתו, עשק - אמר רב חסדא: כגון שיחד לו כלי לעשקו. וכי אהדריה קרא כתיב (ויקרא ה') והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל או את העשק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אתו ואילו תשומת יד לא אהדריה. מאי טעמא - לאו משום דמחסרא משיכה? - אמר ליה רב פפא לרבא: אימא מעושק הוא דהדר קרא. - הכא במאי עסקינן - כגון שנטלו ממנו וחזרו והפקידו אצלו. - היינו פקדון - תרי גוני פקדון. - אי הכי תשומת יד נמי ליהדריה, ולוקמיה כגון שנטלו הימנו וחזרו והפקידו אצלו. - אי אהדריה קרא - לא תיובתא ולא סייעתא, השתא דלא אהדריה קרא - מסייע ליה. - ותשומת יד לא אהדריה קרא? והתניא, אמר רבי שמעון: מנין ליתן את האמור למעלה למטה - דכתיב (ויקרא ה') או מכל אשר ישבע עליו לשקר, ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבובא אמר רב: לרבות תשומת יד להישבון. - בהדיא מיהא לא אהדריה קרא. מתניתא מנלן - דתניא: נתנה לבלן - מעל, ואמר רב: דוקא בלן הוא, דלא מחסרא משיכה. אבל מידי אחריתא, דמחסרא משיכה - לא מעל עד דמשיך. והתניא: נתנה לספר - מעל, וספר הא בעי לממשך תספורת - הכא במאי עסקינן - בספר נכרי, דלאו בר משיכה הוא. תניא נמי הכי: נתנה לספר או לספן או לכל בעלי אומנות - לא מעל עד דמשך. - קשיין אהדדי - אלא לאו שמע מינה: כאן - בספר נכרי, כאן בספר ישראל, שמע מינה. - וכן אמר רב נחמן: דבר תורה מעות קונות. ובדקה לוי במתניתיה ואשכח: נתנה לסיטון - מעל,

דף מח.ב

אלא קשיא לריש לקיש - אמר לך ריש לקיש: הא מני - רבי שמעון היא. אבל אמרו מי שפרע וכו'. איתמר, אביי אמר: אודועי מודעינן ליה, רבא אמר: מילט לייטינן ליה. אביי אמר: אודועי מודעינן ליה, דכתיב (שמות כ"ב) ונשיא בעמך לא תאר. רבא אמר: מילט

לייטינן ליה, דכתיב בעמך - בעושה מעשה עמך. - אמר רבא: מנא אמינא לה - דרבי חייא בר יוסף יהבו ליה זוזי אמלחא, לסוף אייקר מלחא. אתא לקמיה דרבי יוחנן, אמר ליה: זיל הב להו, ואי לא - קביל עליך מי שפרע. - ואי אמרת אודועי מודעינן ליה, רבי חייא בר יוסף בר אודועי הוא? - ואלא מאי - מילט לייטינן ליה, רבי חייא בר יוסף אתי לקבולי עליה לטותא דרבנן? - אלא רבי חייא בר יוסף ערבון הוא דיהבי ליה. הוא סבר: כנגדו הוא קונה, ואמר ליה רבי יוחנן: כנגד כולו הוא קונה. אתמר: ערבון, רב אומר: כנגדו הוא קונה, ורבי יוחנן אמר: כנגד כולו הוא קונה. מיתיבי: הנותן ערבון לחבירו, ואמר לו: אם אני חוזר בי - ערבוני מחול לך, והלה אמר לו: אם אני אחזור בי - אכפול לך ערבונך, נתקיימו התנאים, דברי רבי יוסי. - רבי יוסי לטעמיה, דאמר: אסמכתא קניא. רבי יהודה אומר: דיו שיקנה כנגד ערבונו. אמר רבן שמעון בן גמליאל: במה דברים אמורים - בזמן שאמר לו ערבוני יקון. אבל מכר לו בית או שדה באלף זוז, ופרע לו מהם חמש מאות זוז - קנה, ומחזיר לו את השאר אפילו לאחר כמה שנים. - מאי לאו הוא הדין למטלטלין, בדסתמא קני להו לכולהו. - לא, מטלטלין בדסתמא לא קני. - ומאי שנא? - קרקע דבכספא קני ליה ממש - קני ליה לכולה, מטלטלי דלא קני אלא לקבולי מי שפרע - לא קני ליה כוליה. - לימא כתנאי: המלוה את חבירו על המשכון ונכנסה השמיטה, אף על פי שאינו שוה אלא פלג - אינו משמט, דברי רבן שמעון בן גמליאל. רבי יהודה הנשיא אומר: אם היה משכון כנגד הלואתו - אינו משמט, ואם לאו - משמט. - מאי אינו משמט דקאמר רבן שמעון בן גמליאל? אילימא כנגדו - מכלל דרבי יהודה הנשיא סבר: להך פלגא נמי משמט?

דף מט.א

אלא משכון דנקיט למה ליה? אלא לאו שמע מיניה, מאי אינו משמט דקאמר רבן שמעון בן גמליאל - אינו משמט בכולו, ומאי משמט דקאמר רבי יהודה הנשיא - להך פלגא דלא נקיט עליה משכון. ובהא קמיפלגי: דרבן שמעון בן גמליאל סבר: כנגד כולו הוא קונה, ורבי יהודה הנשיא סבר: כנגדו הוא קונה. - לא, מאי אינו משמט דקאמר רבן שמעון בן גמליאל - להך פלגא דנקיט עליה משכון. - מכלל דרבי יהודה הנשיא סבר: להך פלגא דנקיט עליה משכון - נמי משמט, אלא משכון דנקיט למה ליה? - לזכרון דברים בעלמא. רב כהנא יהבי ליה זוזי אכיתנא, לסוף אייקר כיתנא. אתא לקמיה דרב. אמר ליה: במאי דנקיטת זוזי - הב להו, ואידך - דברים נינהו, ודברים אין בהן משום מחוסרי אמנה. דאיתמר דברים, רב אמר: אין בהן משום מחוסרי אמנה, ורבי יוחנן אמר: יש בהם משום מחוסרי אמנה. - מיתיבי, רבי יוסי ברבי יהודה אומר: מה תלמוד לומר (ויקרא י"ט) הין צדק? והלא הין בכלל איפה היה? אלא לומר לך: שיהא הן שלך צדק, ולא שלך צדק - אמר אביי: ההוא שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב. - מיתיבי, רבי שמעון אומר: אף על פי שאמרו טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית, מכל מקום כך הלכה, אבל אמרו: מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה - הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו - תנאי היא, דתנן: מעשה ברבי יוחנן בן מתאי

שאמר לבנו: צא ושכור לנו פועלים. הלך ופסק להם מזונות. וכשבא אצל אביו אמר לו: בני, אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם, שהן בני אברהם יצחק ויעקב. אלא, עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם: על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד. ואי סלקא דעתך דברים יש בהן משום מחוסרי אמנה - היכי אמר ליה זיל הדר בדך? - שאני התם, דפועלים גופייהו לא סמכא דעתייהו. מאי טעמא - מידע ידעי דעל אבוה סמך. - אי הכי, אפילו התחילו במלאכה נמי - התחילו במלאכה ודאי סמכי דעתייהו, אמרו: מימר אמר קמיה דאבוה, וניחא ליה. - ומי אמר רבי יוחנן הכי? והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: האומר לחבירו מתנה אני נותן לך - יכול לחזור בו. - יכול, פשיטא - אלא: מותר לחזור בו. - אמר רב פפא ומודה רבי יוחנן במתנה מועטת, דסמכא דעתייהו. הכי נמי מסתברא, דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: ישראל שאמר לבן לוי: כור מעשר יש לך בידי - בן לוי רשאי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר. אי אמרת בשלמא לא מצי למיהדר ביה - משום הכי רשאי, אלא אי אמרת מצי למיהדר ביה - אמאי רשאי? אישתכח דקא אכיל טבלים - הכא במאי עסקינן - כגון שנטלו ממנו, וחזר והפקידו אצלו. - אי הכי אימא סיפא: נתנו לבן לוי אחר - אין לו עליו אלא תרעומת. ואי סלקא דעתך כגון שנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו, אמאי אין לו עליו אלא תרעומת? כיון דמשכיה - ממונא אית ליה גביה אלא לאו שמע מינה - בדלא נטלו, שמע מינה. ההוא גברא דיהיב זוזי אשומשמי, לסוף אייקר שומשמי, הדרו בהו ואמרו ליה: לית לן שומשמי, שקול זוזך. לא שקיל זוזיה, איגנוב. אתו לקמיה דרבא. אמר ליה: כיון דאמרי לך שקול זוזך ולא שקלית - לא מבעיא שומר שכר דלא הוי, אלא אפילו שומר חנם נמי לא הוי. - אמרו ליה רבנן לרבא: והא בעי לקבולי עליה מי שפרע - אמר להו: הכי נמי. - אמר רב פפי אמר לי רבינא: לדידי אמר לי ההוא מרבנן ורב טבות שמיה, ואמרי לה רב שמואל בר זוטרא שמיה, דאי הוו יהבי ליה כל חללא דעלמא לא הוי קא משני בדבוריה. בדידי הוה עובדא, ההוא יומא אפניא דמעלי שבתא הוה, והוה יתיבנא ואתא ההוא גברא וקאי אבבא. אמר לי: אית לך שומשמי לזבוני?

דף מטב.

אמרי ליה: לא. - אמר לי: ליהו הנך זוזי בפקדון גבך, דהא חשכה לי. - אמרי ליה: הא ביתא קמך. אותבינהו בביתא, ואיגנוב. אתא לקמיה דרבא, אמר ליה: כל הא ביתא קמך, לא מיבעיא שומר שכר דלא הוי - אלא אפילו שומר חנם נמי לא הוי. - אמרי ליה: והא אמרו [ליה] רבנן לרבא: איבעי ליה לקבולי עליה מי שפרע - ואמר לי: לא היו דברים מעולם. רבי שמעון אומר כל שהכסף בידו על העליונה וכו'. תניא, אמר רבי שמעון: אימתי - בזמן שהכסף והפירות ביד מוכר, אבל כסף ביד מוכר ופירות ביד לוקח - אינו יכול לחזור בו, מפני שכספו בידו. - בידו? - ביד מוכר הוא אלא: מפני שדמי כספו בידו. - פשיטא - אמר רבא: הכא במאי עסקינן - כגון שהיתה עלייה של לוקח מושכרת ביד מוכר. טעמא מאי תקינו רבנן משיכה - גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיף

בעלייה, הכא ברשותיה דלוקח נינהו. אי נפלה דליקה באונס - איהו טרח ומייתי לה. ההוא גברא דיהיב זוזי אחמרא, לסוף שמע דקא בעי למנסביה דבי פרזק רופילא, אמר ליה: הב לי זוזי, לא בעינא חמרא. אתא לקמיה דרב חסדא, אמר ליה: כדרך שתיקנו משיכה במוכרין, כך תיקנו משיכה בלקוחות. משנה. האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע, שתות למקח. עד מתי מותר להחזיר? עד כדי שיראה לתגר או לקרובו. הורה רבי טרפון בלוד: האונאה שמונה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע, שליש למקח, ושמחו תגרי לוד. אמר להם: כל היום מותר לחזור, אמרו לו: יניח לנו רבי טרפון במקומינו, וחזרו לדברי חכמים. גמרא. אתמר, רב אמר: שתות מקח שנינו, ושמאל אמר: שתות מעות נמי שנינו. שוי שיתא בחמשא, שוי שיתא בשבעה - כולי עלמא לא פליגי דבתר מקח אזלינן, ואונאה הויא. כי פליגי - שוי חמשא בשיתא, ושוי שבעה בשיתא. לשמואל דאמר בתר מעות אזלינן - אידי ואידי אונאה הוי, לרב דאמר בתר מקח אזלינן - שוי חמשא בשיתא ביטול מקח הויא, שוי שבעה בשיתא - מחילה הויא. ושמאל אמר: כי אמרינן מחילה וביטול מקח - היכא דליכא שתות משני צדדים, אבל היכא דאיכא שתות מצד אחד - אונאה הויא. תנן: האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע, שתות למקח. מאי לאו - דזבין שוי עשרים בעשרין וארבעה, ושמע מינה שתות מעות נמי שנינו - לא, דזבין שוי עשרים וארבעה בעשרים. מי נתאנה - מוכר. אימא סיפא: עד מתי מותר להחזיר - בכדי שיראה לתגר או לקרובו. ואמר רב נחמן: לא שנו אלא לוקח, אבל מוכר - לעולם חוזר. אלא דזבין שוי עשרים וארבעה בעשרין ותמניא. תנן: הורה רבי טרפון בלוד: האונאה שמונה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע, שליש למקח. מאי לאו - דזבין שוי שיתסרי בעשרים וארבעה, ושמע מינה שליש מעות נמי שנינו - לא דזבין שוי עשרים וארבעה בשיתסר, מי נתאנה - מוכר. אימא סיפא: אמר להם כל היום מותר לחזור, ואמר רב נחמן: לא שנו אלא לוקח, אבל מוכר לעולם חוזר - אלא דזבין שוי עשרים וארבעה בתלתין ותרין. תניא כוותיה דשמואל: מי שהוטל עליו ידו על העליונה. כיצד? מכר לו שוה חמשה בששה, מי נתאנה - לוקח, יד לוקח על העליונה, רצה - אומר תן לי מעותי, או תן לי מה שאוניתני. מכר לו

דף נא

שוה שש בחמש מי נתאנה - מוכר, יד מוכר על העליונה. רצה - אומר לו תן לי מקחי, או תן לי מה שאוניתני. איבעיא להו: פחות משתות לרבנן, לאלתר הויא מחילה או בכדי שיראה לתגר או לקרובו? ואם תמצי לומר בכדי שיראה לתגר או לקרובו, מאי איכא בין שתות לפחות משתות? - איכא, דאלו שתות - ידו על העליונה, רצה - חוזר, רצה - קונה ומחזיר אונאה. ואילו פחות משתות - קנה ומחזיר אונאה. מאי? - תא שמע: חזרו לדברי חכמים. סברוה: פחות משליש לרבי טרפון כפחות משתות לרבנן דמי. אי אמרת בשלמא פחות משתות לרבנן בכדי שיראה לתגר או לקרובו, - ולרבי טרפון כל היום - משום הכי חזרו. אלא אי אמרת פחות משתות לרבנן לאלתר הויא מחילה,

דף נב

ולרבי טרפון נמי, לאלתר הויא מחילה. אמאי חזרו? בדברי טרפון ניחא להו טפי, דמאי דרבנן קא משוי להו אונאה, לרבי טרפון הויא מחילה - מי סברת פחות משליש לרבי טרפון כפחות משתות לרבנן דמי? - לא, משתות ועד שליש לרבי טרפון - כשתות עצמה לרבנן דמי. - אי הכי, במאי שמחו מעיקרא? תפשוט דבטול מקח לרבנן לעולם חזרו, דכיון דאמר להו רבי טרפון הויא אונאה - שמחו, כי אמר להו כל היום - חזרו. דאי סלקא דעתך דבטול מקח לרבנן בכדי שיראה לתגר או לקרובו, במאי שמחו? - שמחו בשתות עצמה, דלרבי טרפון מחילה ולרבנן אונאה. איבעיא להו: בטול מקח לרבנן לעולם חזרו, או דלמא בכדי שיראה לתגר או לקרובו? ואם תמצא לומר בכדי שיראה לתגר או לקרובו, מה איכא בין שתות ליתר על שתות? - איכא, דאילו שתות - מי שנתאנה חזרו, ואילו יתר על שתות - שניהם חוזרים. - מאי? - תא שמע: חזרו לדברי חכמים. אי אמרת בשלמא בטול מקח לרבנן בכדי שיראה לתגר או לקרובו, ולרבי טרפון כל היום - משום הכי חזרו. אלא אי אמרת בטול מקח לרבנן לעולם חזרו, אמאי חזרו? בדברי טרפון ניחא להו טפי, דקא משוי להו אונאה כל היום ותו לא - בטול מקח לא שכח. - אמר רבא, הלכתא: פחות משתות - נקנה מקח, יותר על שתות - ביטול מקח. שתות - קנה ומחזיר אונאה, וזה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרובו. תניא כוותיה דרבא: אונאה פחות משתות - נקנה מקח, יתר על שתות - בטל מקח. שתות - קנה ומחזיר אונאה, דברי רבי נתן. רבי יהודה הנשיא אומר: יד מוכר על העליונה, רוצה - אומר לו תן לי מקחי, או תן לי מה שאניתני. וזה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרובו. עד מתי מותר להחזיר כו'. אמר רב נחמן: לא שנו אלא לוקח, אבל מוכר - לעולם חזרו. - נימא מסייע ליה, חזרו לדברי חכמים. אי אמרת בשלמא מוכר לעולם חזרו -

דף נא.א

משום הכי חזרו. אלא אי אמרת מוכר נמי כלוקח דמי - מאי נפקא להו מינה? כי היכי דעבדי ליה רבנן תקנתא ללוקח הכי נמי עבדי ליה רבנן תקנתא למוכר - תגרי לוד לא שכיח דטעו. אושפיזיכניה דרמי בר חמא זבין חמרא וטעה. אשכחיה דהוה עציב, אמר ליה: אמאי עציבת? - אמר ליה: זביני חמרא וטעאי. - אמר ליה: זיל הדר בך. - אמר ליה: הא שהאי לי יותר מכדי שאראה לתגר או לקרובי. שדריה לקמיה דרב נחמן. אמר ליה: לא שנו אלא לוקח, אבל מוכר - לעולם חזרו. מאי טעמא - לוקח מקחו בידו, כל היכא דאזיל מחוי ליה, ואמרי ליה אי טעה אי לא טעה. מוכר דלא נקט מקחיה בידיה, עד דמיתרמי ליה זבינתא כזבינתיה, וידע אי טעה ואי לא טעה. ההוא גברא דהוה נקט ורשכי לזבוני, קרי שיתא ושויה חמשא, ואי הוו יהבי ליה חמשא ופלגא - הוה שקיל. אתא ההוא גברא ואמר: אי יהיבנא ליה חמשא ופלגא - הויא מחילה, אתן ליה שיתא ואתבעיה לדינא. אתא לקמיה דרבא, אמר ליה: לא שנו אלא בלוקח מן התגר, אבל בלוקח מבעל הבית - אין לו עליו אונאה. ההוא גברא דהוה נקיט כיפי לזבוני, קרי שתין ושויה חמשין, ואי הוו יהבי ליה חמשין וחמשא הוה שקיל. אתא ההוא גברא ואמר: אי יהיבנא ליה חמשין וחמשא הויא מחילה, אתן ליה שיתין, ואתבעיה לדינא. אתא לקמיה

דרב חסדא. אמר ליה: לא שנו אלא בלוקח מן התגר, אבל בלוקח מן בעל הבית - אין לו עליו אונאה. - אמר ליה רב דימי: ישר, וכן אמר רבי אלעזר. - ישר. - והא אן תנן: כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר, מאן הדיוט - לאו בעל הבית? - אמר רב חסדא: בצדרייתא, אבל מאני תשמישתיה דיקירי עליה - לא מזבין להו אי לאו בדמי יתירי. משנה. אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה. כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר. ורבי יהודה אומר: אין אונאה לתגר. מי שהוטל עליו ידו על העליונה, רצה - אומר לו: תן לי מעותי, או תן לי מה שאניתני. גמרא. מנהני מילי? דתנו רבנן: (ויקרא כ"ה) וכי תמכרו ממכר לעמיתך אל תונו. אין לי אלא שנתאנה לוקח, נתאנה מוכר מנין - תלמוד לומר (ויקרא כ"ה) או קנה אל תונו. ואיצטריך למכתב לוקח, ואיצטריך למכתב מוכר. דאי כתב רחמנא מוכר - משום דקים ליה בזבינתיה, אבל לוקח דלא קים ליה בזבינתיה - אימא לא אזהריה רחמנא בלא תונו. ואי כתב רחמנא לוקח - משום דקא קני, דאמרי אינשי: זבנית - קנית. אבל מוכר, דאבודי קא מוביד, דאמרי אינשי: זבין אוביד, אימא לא אזהריה רחמנא בלא תונו - צריכא. רבי יהודה אומר אין אונאה לתגר. משום שהוא תגר אין לו אונאה? - אמר רב נחמן אמר רב: בתגר ספסר שנו. מאי טעמא - מידע ידע זבינתיה כמה שויה, ואחולי אחיל גביה. והאי דזבנא הכי - משום דאתרמיא ליה זבינתא אחריתי. - והשתא מיהא קא הדר ביה - רב אשי אמר: מאי אין לתגר אונאה - אינו בתורת אונאה, שאפילו פחות מכדי אונאה חוזר. תניא כוותיה דרב נחמן, רבי יהודה אומר: תגר אין לו אונאה, מפני שהוא בקי. מי שהוטל עליו ידו על העליונה וכו'. מני מתניתין? לא רבי נתן, ולא רבי יהודה הנשיא. אי רבי נתן - מתניתין קתני רצה וברייתא לא קתני רצה. אי רבי יהודה הנשיא - מתניתין קתני לוקח, ברייתא קתני מוכר (סימן: ז"ב ר"ש). אמר רבי אלעזר: אונאה זו, איני יודע מי שנאה. רבה אמר: לעולם רבי נתן היא, ותני נמי בברייתא רצה. רבא אמר: לעולם רבי יהודה הנשיא היא, ומאי דשייר במתניתין קא מפרש בברייתא. אמר רב אשי: דיקא נמי, דקתני אחד הלוקח ואחד המוכר ומפרש ליה ללוקח, שמע מינה שיוריה שייריה למוכר, שמע מינה. איתמר, האומר לחבירו: על מנת שאין לך עלי אונאה, רב אמר: יש לו עליו אונאה, ושמואל אמר: אין לו עליו אונאה. לימא רב דאמר כרבי מאיר, ושמואל דאמר כרבי יהודה. דתניא: האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה - הרי זו מקודשת, ותנאו בטל, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: בדבר שבממון תנאו קיים. - אמר לך רב: אנא דאמרי - אפילו לרבי יהודה עד כאן לא קאמר רבי יהודה התם - אלא דידעה וקא מחלה,

דף נא.ב

אבל הכא - מי ידע דמחיל? - ושמואל אמר: אנא דאמרי אפילו לרבי מאיר עד כאן לא קאמר רבי מאיר התם - אלא דודאי קא עקר, אבל הכא - מי יימר דקא עקר מידי? - אמר רב ענן, לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל: האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה - אין לו עליו אונאה, על מנת שאין בו אונאה - הרי יש בו אונאה. - מיתבי:

הנושא והנותן באמנה, והאומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה - אין לו עליו אונאה. - לרב דאמר: אנא דאמרי אפילו לרבי יהודה, הא מניי? - אמר אביי: מחוורתא רב אמר כרבי מאיר, ושמואל דאמר כרבי יהודה. - רבא אמר: לא קשיא כאן - בסתם, כאן - במפרש. דתניא: במה דברים אמורים - בסתם, אבל במפרש, מוכר שאמר ללוקח: חפץ זה שאני מוכר לך במאתים, יודע אני בו שאינו שוה אלא מנה, על מנת שאין לך עלי אונאה - אין לו עליו אונאה. וכן לוקח שאמר למוכר: חפץ זה שאני לוקח ממך במנה, יודע אני בו ששוה מאתים, על מנת שאין לך עלי אונאה - אין לו עליו אונאה. תנו רבנן: הנושא והנותן באמנה - הרי זה לא יחשב את הרע באמנה ואת היפה בשוה, אלא: או זה וזה באמנה, או זה וזה בשוה. ונותן לו שכר כתף, שכר גמל, שכר פונדק. שכר עצמו אינו נוטל, שכבר נתן לו שכרו משלם. - שכרו משלם מהיכא קא יהיב ליה? - אמר רב פפא: בצדוויי, דיהבי ארבע למאה. משנה. כמה תהא הסלע חסירה ולא יהא בה אונאה? רבי מאיר אומר: ארבע איסרות, איסר לדינר. ורבי יהודה אומר: ארבע פונדיונות, פונדיון לדינר. ורבי שמעון אומר:

דף נבא

שמונה פונדיונות, שני פונדיונות לדינר. עד מתי מותר להחזיר? בכרכים - עד כדי שיראה לשולחני, בכפרים - עד ערבי שבתות. אם היה מכירה - אפילו לאחר שנים עשר חדש מקבלה הימנו, ואין לו עליו אלא תרעומת. ונותנה למעשר שני ואינו חושש, שאינו אלא נפש רעה. גמרא. ורמינהי: עד כמה תהא הסלע חסירה ויהיה בה אונאה? - אמר רב פפא: לא קשיא תנא דידן קא חשיב ממטה למעלה, תנא ברא קא חשיב מלמעלה למטה. - מאי שנא בסלע דפליגי, ומאי שנא בטלית דלא פליגי? - אמר רבא: מאן תנא טלית - רבי שמעון היא. אביי אמר: טלית עד שתות מחיל איניש, דאמרי אינשי: עשיק לגביך ושוי לכרסיך. סלע, כיון דלא סגי ליה - לא מחיל. גופא: עד כמה תהא הסלע חסירה ויהא בה אונאה? רבי מאיר אומר: ארבעה איסרות, איסר לדינר. רבי יהודה אומר: ארבעה פונדיונות, פונדיון לדינר. רבי שמעון אומר: שמונה פונדיונות, שני פונדיון לדינר. יתר על כן - מוכרה בשויה. עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה? בסלע עד שקל, בדינר עד רובע. פחות מכן איסר - אסור (להוציאה). הרי זה לא ימכרנה לא לתגר ולא לחרם ולא להרג, מפני שמרמין בה את אחרים, אלא יקבנה ויתלנה בצואר בנו או בצואר בתו. אמר מר: בסלע עד שקל, בדינר עד רובע. - מאי שנא בסלע עד שקל, ומאי שנא בדינר עד רובע? אמר אביי: מאי רובע דקתני - נמי רובע שקל. אמר רבא: דיקא נמי, דקא תני רובע ולא קתני רביע, שמע מינה. - למה ליה למתלייה לדינר בשקל? - מלתא אגב אורחיה קא משמע לן, דאיכא דינר דאתי משקל. - מסייע ליה לרבי אמי, דאמר רבי אמי: דינר הבא משקל - מותר לקיימו, דינר הבא מסלע - אסור לקיימו. פחות מכן איסר אסור (להוציאה). מאי קאמר? - אמר אביי, הכי קאמר: פחתה סלע יותר מכדי אונאה איסר - אסור. - אמר ליה רבא: אי הכי - אפילו משהו נמי אלא אמר רבא: פחתה סלע איסר לדינר - אסור, וסתמא כרבי מאיר. תנן התם: סלע שנפסלה,

והתקינה שיהא שוקל בה משקלות - טמאה. עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה?
לסלע שני דינרים, פחות מכן - יקוץ. - יתר על כן מאי? - אמר רב הונא: פחות מכן -
יקוץ, יתר על כן - יקוץ. רבי אמי אמר: פחות מכן - יקוץ, יתר על כן - יקיים. מיתבי:

דף נבב

יתר על כן מוכרה בשויה. מאי לאו - שפחתה יותר מכדי אונאתה? - לא, יתירה דאכתי
לא פחתה בכדי אונאתה מוכרה בשויה. - מיתבי: עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה?
בסלע עד שקל. מאי לאו - דפחית פורתא פורתא? - לא, דנפיל לנורא ואפחות בחדא
זימנא. - אמר מר: יקבנה ויתלנה בצואר בנו או בצואר בתו. - ורמינהו: לא יעשנה משקל
בין משקלותיו, ולא יזרקנה בין גרוטותיו, ולא יקבנה ויתלנה בצואר בנו ובצואר בתו.
אלא, או ישחוק או יתוך או יקוץ או יוליך לים המלח. - אמר רבי אלעזר, ואמרי לה רב
הונא אמר רבי אלעזר: לא קשיא: כאן - באמצע, כאן - מן הצד. עד מתי מותר להחזיר,
בכרכים עד שיראה לשולחני, בכפרים עד ערבי שבתות. מאי שנא בסלע דמפליג, ומאי
שנא בטלית דלא מפליג? - אמר אביי: כי תנן נמי מתניתין בטלית בכרכין תנן. רבא
אמר: טלית - כל איניש קים ליה בגוה. סלע, כיון דלאו כל איניש קים ליה בגוה אלא
שולחני, הלכך, בכרכים דאיכא שולחני - עד שיראה לשולחני, בכפרים דליכא שולחני -
עד ערבי שבתות דסלקין לשוקא. ואם היה מכירה אפילו לאחר שנים עשר חדש כו'
היכא? אי בכרכין - הא אמרת עד שיראה לשולחני, אי בכפרים - הא אמרת עד ערבי
שבתות - אמר רב חסדא: מידת חסידות שנו כאן. - אי הכי, אימא סיפא: אין לו עליו
אלא תרעומת. למאן? אי לחסיד - לא קבולי ליקבלה מיניה, ולא תרעומת תיהוי ליה.
ואלא להאיך דקבלה מיניה, ולבתר דמקבלה מיניה - תרעומת תיהוי ליה? - הכי קאמר:
הא אחר, אף על פי שאין מקבלה הימנו - אין לו עליו אלא תרעומת. ונותנה למעשר שני
ואינו חושש שאינו אלא נפש רעה. אמר רב פפא: שמע מינה, האי מאן דמוקים אזוזי -
מיקרי נפש רעה, והני מילי הוא דסגי להו. מסייע ליה לחזקיה, דאמר חזקיה: בא
לפורטה - פורטה בשויה, בא לחללה - מחללה ביפה. - מאי קאמר? - הכי קאמר: אף
על פי כשבא לפורטה - פורטה בשויה, כשהוא מחללה - מחללה ביפה. - למימרא
דסבר חזקיה דמזלזלינן במעשר שני? והאמר חזקיה: מעשר שני שאין בו שוה פרוטה,
אומר: הוא וחומשו מחולל על מעות הראשונות. לפי שאי אפשר לו לאדם לצמצם
מעותיו. - מאי ביפה - בתורת יפה, דתרי זילי לא מזלזלינן ביה. גופא, אמר חזקיה:
מעשר שני שאין בו שוה פרוטה, אומר: הוא וחומשו מחולל על מעות הראשונות, לפי
שאי אפשר לו לאדם לצמצם מעותיו. - מיתבי: התרומה והביכורים חייבין עליהן
מיתה, וחומש,

דף נגא

ואסורים לזרים, והן נכסי כהן, ועולים באחד ומאה, וטעונין רחיצת ידים, והערב שמש.
הרי אלו בתרומה - ובכורים, מה שאין כן במעשר. - מאי מה שאין כן במעשר לאו
מכלל דמעשר בטיל ברובא? ואם איתא דחזקיה, הוה ליה דבר שיש לו מתירין - וכל

דבר שיש לו מתירין - אפילו באלף לא בטיל - וממאי דמה שאין כן במעשר דבטיל ברובא? דלמא לא בטיל כלל - לא מצית אמרת הכי, דלגבי תרומה חומרי דתרומה קתני, קולי דתרומה לא קתני. - והא קא תני והן נכסי כהן - לא סלקא דעתך, דתניא בהדיא: מעשר שני בטיל ברובא. ובאיזה מעשר שני אמרו - במעשר שאין בו שוה פרוטה, ושנכנס לירושלים ויצא. - ואם איתא לדחזקיה - ליעבד ליה לדחזקיה, וניחל ליה על מעות הראשונות - דלא פריק. - וניתי מעשר דאית ליה, ונצטרפינהו - דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי. - וניתי דמאי - דלמא אתי לאתויי ודאי. - וניתי שתי פרוטות ונחלל עלייהו מעשר בפרוטה ומחצה, ונחלל האי על היאך יתירא - מי סברת פרוטה ומחצה תפסה שתי פרוטות? - לא, פרוטה תפסה פרוטה, וחצי פרוטה לא תפסה. הדר הויא ליה דאורייתא ודרבנן, ודאורייתא ודרבנן לא מצטרפי. - וניתי איסר - דלמא אתי לאתויי פרוטות. ושנכנס לירושלים ויצא, ואמאי? וליהדר ונעייליה - בשנטמא. - ונפרקיה, דאמר רבי אלעזר: מנין למעשר שני שנטמא, שפודין אותו

דף נגב

אפילו בירושלים - שנאמר (דברים י"ד) כי לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה, שנאמר (בראשית מ"ג) וישא משאת מאת פניו - אלא, בלקוח בכסף מעשר שני. - לקוח בכסף מעשר נמי ליפרקיה, דתנן: הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא - יפדה - כרבי יהודה דאמר: יקבר. - אי רבי יהודה, מאי איריא יצא? אפילו לא יצא נמי - אלא, לעולם בטהור, ומאי יצא - דנפול מחיצות. - והאמר רבא: מחיצה לאכול - דאורייתא, מחיצות לקלוט - דרבנן. וכי גזרו דרבנן - כי איתנהו למחיצות, כי ליתנהו למחיצות - לא גזרו רבנן. - לא פלוג רבנן בין איתנהו למחיצות בין ליתנהו למחיצות. רב הונא בר יהודה אמר רב ששת: חדא קתני: מעשר שני שאין בו שוה פרוטה שנכנס לירושלים ויצא. - אמאי? וניהדר ונעייליה וניכליה - דנפול מחיצות. - ונפרקיה, האמר רבא: מחיצה לאכול - דאורייתא, מחיצה לקלוט - דרבנן. וכי גזרו רבנן - כי איתנהו למחיצות, כי ליתנהו למחיצות - לא גזרו רבנן - לא פלוג רבנן. - אי הכי, מאי איריא אין בו שוה פרוטה? אפילו יש בו נמי - לא מיבעיא קאמר: לא מיבעיא יש בו, דקלטן ליה מחיצות. אבל אין בו, אימא לא קלטו ליה מחיצות - קא משמע לן. תנו רבנן: (ויקרא כ"ז) אם גאל יגאל איש ממעשרו - ממעשרו ולא כל מעשרו, פרט למעשר שני שאין בו שוה פרוטה. איתמר, רב אמי אמר: אין בו, רב אסי אמר: אין בחומשו. רבי יוחנן אמר: אין בו, רבי שמעון בן לקיש אמר: אין בחומשו. מיתיבי: מעשר שני שאין בו שוה פרוטה, דיו שיאמר הוא וחומשו מחולל על מעות ראשונות. בשלמא למאן דאמר אין בחומשו - היינו דקתני דיו, דאף על גב דבדידיה אית ביה, כיון דבחומשיה ליכא - שפיר. אלא למאן דאמר אין בו, מאי דיו? - קשיא. איבעיא להו: חומשא מלגיו או חומשא מלבר? אמר רבינא, תא שמע: הבעלים אומרים בעשרים, וכל אדם בעשרים - הבעלים קודמין, מפני שמוסיפין חומש. אמר אחד: הרי עלי בעשרים ואחד,

דף נדא

הבעלים נותנין עשרים ושש. עשרים ושנים - הבעלים נותנין עשרים ושבע. בעשרים ושלוש - הבעלים נותנין עשרים ושמונה. בעשרים וארבע - הבעלים נותנין עשרים ותשע. עשרים וחמש - הבעלים נותנין שלשים, לפי שאין מוסיפין חומש על עילוי של זה. שמע מינה: חומשא מלבר, שמע מינה. - כתנאי, (ויקרא כ"ז) ויסף חמשתו עליו - שיהא הוא וחומשו חמשה, דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: חמישיתו - חומשו של קרן. איבעיא להו: חומש מעכב או אינו מעכב? ארבעה בארבעה פריק, ואכנפשיה מוסיף חומש, אלמא חומש לא מעכב. או דלמא: ארבעה בחמשה פריק, וחומש מעכב? - אמר רבינא תא שמע: הדמאי אין לו חומש, ואין לו ביעור. הא קרן - יש לו. מאי טעמא? קרן דמעכב בדאורייתא - איתא בדרבנן, חומש דלא מעכב בדאורייתא - ליתא בדרבנן. - לימא כתנאי: נתן את הקרן ולא נתן את החומש, רבי אליעזר אומר: יאכל, רבי יהושע אומר: לא יאכל. אמר רבי: נראין דברי רבי אליעזר בשבת, ודברי רבי יהושע בחול. מדאמר נראין דברי רבי אליעזר בשבת - מכלל דפליגי אפילו בחול, מדאמר נראין דברי רבי יהושע בחול - מכלל דפליגי אפילו בשבת. מאי לאו, בהא סברא קמיפלגי, דרבי אליעזר סבר: חומש לא מעכב, ורבי יהושע סבר: חומש מעכב. - אמר רב פפא: לא, דכולי עלמא חומש לא מעכב, והכא בחיישינן לפשיעותא קמיפלגי. מר סבר: חיישינן לפשיעותא, ומר סבר: לא חיישינן לפשיעותא. אמר רבי יוחנן: הכל מודים בהקדש שחילל, הואיל וגזברין תובעין אותו בשוק. ובהקדש לא פליגי? והתניא: נתן את הקרן ולא נתן לו את החומש, רבי אליעזר אומר: חילל, וחכמים אומרים: לא חילל. אמר רבי: נראין דברי רבי אליעזר בהקדש, ודברי חכמים במעשר. מדאמר נראין דברי רבי אליעזר בהקדש - מכלל דפליגי אפילו במעשר, מדקאמר נראין דברי חכמים במעשר - מכלל דאינהו פליגי אפילו בהקדש אלא, אי אתמר הכי אתמר, אמר רבי יוחנן: הכל מודים בשבת בהקדש שחילל, חדא, דכתיב (ישעיהו נ"ח) וקראת לשבת ענג. ועוד: הואיל וגזברין תובעין אותו בשוק. אמר רמי בר חמא: הרי אמרו הקדש אינו מתחלל על הקרקע, דרחמנא אמר (ויקרא כ"ז) ונתן הכסף וקם לו, חומשו מהו שיתחלל על הקרקע? תרומה אינה משתלמת אלא מן החולין, דרחמנא אמר (ויקרא כ"ב) ונתן לכהן את הקדש - דבר הראוי להיות קדש, חומשה מהו שישתלם שלא מן החולין? מעשר אין מתחלל על האסימון, דרחמנא אמר (דברים י"ד) וצרת הכסף בידך - לרבות כל דבר שיש עליו צורה. חומשו מהו שיתחלל על האסימון? אתגלגל מלתא ומטא לקמיה דרבא, אמר להו: אמר קרא עליו - לרבות חומשו כמותו. אמר רבינא: אף אנן נמי תנינא, הגונב תרומה ולא אכלה - משלם תשלומי כפל דמי תרומה. אכלה - משלם שני קרנים וחומש, קרן וחומש מן החולין, והקרן דמי תרומה.

דף נדב

שמע מינה: חומשו כמותו, שמע מינה. אמר רבא: גבי גזל כתיב (ויקרא ה') וחמשתיו יסף עליו, ותנן: נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש - הרי זה מוסיף חומש על חומש עד שיתמעט הקרן פחות משוה פרוטה. גבי תרומה כתיב (ויקרא כ"ב) איש כי יאכל קדש

בשגגה ויסף חמשייתו עליו, ותנן: האוכל תרומה בשוגג משלם קרן וחומש אחד האוכל ואחד השותה ואחד הסך, אחד תרומה טהורה ואחד תרומה טמאה - משלם חומשה וחומשא דחומשא. ואילו גבי מעשר לא מכתב כתיב ולא מיתנא תנא, ולא איבעויי איבעיא לן. גבי הקדש כתיב (ויקרא כ"ז) ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף ערכך, ותנן: הפודה את הקדשו מוסיף חומש. חומשא - תנן, חומשא דחומשא - לא תנן. מאי? גבי תרומה כתיב ויסף, גבי קדש נמי הא כתיב ויסף, או דלמא: גבי תרומה כתיב ויסף, אי שקלת ליה לוי"ו דויסף ושדית ליה על חמשייתו - הוה ליה חמישיתו. גבי הקדש כתיב (ויקרא כ"ז) ויסף חמישית, אף על גב דכי שקלת ליה לוי"ו דויסף ושדית ליה על חמישית - סוף סוף הוה ליה חמשתו. - ותיפוק ליה דהוה ליה הקדש שני, ואמר רבי יהושע בן לוי: אהקדש ראשון - מוסיף חומש, על הקדש שני - אין מוסיף חומש - אמר ליה רב פפי לרבינא, הכי אמר רבא: חומש כתחילת הקדש דמי. - מאי הוה עלה? - אמר רב טביומי משמיה דאביי: אמר קרא ויסף חמישית כסף ערכך - מקיש חומשו לכסף ערכו, מה כסף ערכו מוסיף חומש, אף כסף חומשו נמי מוסיף חומש. גופא, אמר רבי יהושע בן לוי: על הקדש ראשון מוסיף חומש, ועל הקדש שני אין מוסיף חומש. אמר רבא: מאי טעמא דרבי יהושע בן לוי - אמר קרא (ויקרא כ"ז) ואם המקדיש יגאל את ביתו - המקדיש ולא המתפיש. תני תנא קמיה דרבי אלעזר: (ויקרא כ"ז) ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך. מה בהמה טמאה מיוחדת שתחילתה הקדש וכולה לשמים, ומועלין בה, אף כל שתחילתה הקדש וכולה לשמים - מועלין בה. אמר ליה רבי אלעזר לתנא: בשלמא כולה לשמים - למעוטי קדשים קלים, כיון דאית להו לבעלים בגוייהו לית בהו מעילה. אלא תחילת הקדש למעוטי מאי? תחילת הקדש הוא דאית ביה מעילה, סוף הקדש לית ביה מעילה? דלמא לענין חומש קאמרת, וכרבי יהושע בן לוי. אמר ליה: אין, הכי קאמינא. אמר ליה רב אשי לרבינא: בהמה טמאה בתחילת הקדש איתא,

דף נה.א

באמצע הקדש ליתא? - אמר ליה: לפי שאינה בסוף הקדש. - אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא: באמצע הקדש מיהא איתא, ולוסיף נמי חומש - אמר ליה: הרי הוא כסוף הקדש, מה סוף הקדש אינו מוסיף חומש - אף אמצע הקדש אינו מוסיף חומש. - אמר ליה רב זוטרא בריה דרב מרי לרבינא: מאי חזית דמדמית ליה לסוף הקדש? נדמייה לתחילת הקדש - אמר ליה: מסתברא, לסוף הקדש הוה ליה לדמויי - שכן נתפס מנתפס. - אדרבה, לתחילת הקדש הוה ליה לדמויי, שכן דבר שיש אחריו קדושה מדבר שיש אחריו קדושה. - כדאמר רבא: (ויקרא ו') העלה - עולה ראשונה, הכי נמי: הטמאה - טמאה ראשונה. תניא כוותיה דרבי יהושע בן לוי: פרה זו תחת פרה של הקדש, טלית זו תחת טלית של הקדש - הקדשו פדוי, ויד הקדש על העליונה. פרה זו בחמש סלעים תחת פרה של הקדש, טלית זו בחמש סלעים תחת טלית של הקדש - הקדשו פדוי. על הקדש ראשון מוסיף חומש, על הקדש שני אין מוסיף חומש. משנה. האונאה - ארבעה

כסף, והטענה - שתי כסף, וההודאה - שוה פרוטה. חמש פרוטות הן: ההודאה שוה פרוטה, והאשה מתקדשת בשוה פרוטה, והנהנה בשוה פרוטה מן ההקדש מעל, והמוצא שוה פרוטה חייב להכריז, והגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו - יוליכנו אחריו אפילו למדי. גמרא. תנינא חדא זימנא: האונאה ארבעה כסף, מעשרים וארבעה כסף לסלע, שתות למקח - הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה אצטריכא ליה. - הא נמי תנינא: שבועת הדיינין, הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה - סיפא אצטריכא ליה, דקתני: חמש פרוטות הן. חמש פרוטות הן כו', וליתני נמי האונאה פרוטה - אמר רב כהנא: זאת אומרת אין אונאה לפרוטות. ולוי אמר: יש אונאה לפרוטות. וכן תני לוי במתניתיה חמש פרוטות הן: האונאה פרוטה, וההודאה פרוטה, וקדושי אשה בפרוטה, וגזל בפרוטה, ושיבת הדיינין בפרוטה. - ותנא דידן מאי טעמא לא קתני ישיבת הדיינין? - תנא ליה גזל. - ומי לא תני גזל וקתני אבידה? - הנך אצטריכא ליה, גזל - הגוזל מחבירו שוה פרוטה ונשבע לו, יוליכנו אחריו ואפילו למדי. אבידה - המוצא אבידה שוה פרוטה חייב להכריז, ואף על גב דזל. - ולוי, מאי טעמא לא תני אבידה בפרוטה? - תנא ליה גזל. - ומי לא קתני גזל וקתני ישיבת הדיינין? - ישיבת הדיינין אצטריכא ליה לאפוקי מדרב קטינא. דאמר רב קטינא: בית דין נזקקין אפילו לפחות משוה פרוטה. - ולוי, מאי טעמא לא קתני הקדש? - בחולין קמיירי, בקדשים לא קמיירי. - אלא תנא דידן דקא מיירי בקדשים, נתני מעשר בפרוטה - כמאן דאמר: אין בחומשו פרוטה. - וליתני חומש מעשר בפרוטה - בקרנא קא מיירי, בחומש לא קא מיירי. גופא, אמר רב קטינא: בית דין נזקקין אפילו לפחות משוה פרוטה. - מתיב רבא: (ויקרא ה') ואת אשר חטא מן הקדש ישלם -

דף נהב

לרבות פחות משוה פרוטה להישבון. לקדש - אין, אבל להדיוט - לא - אלא אי אתמר הכי אתמר, אמר רב קטינא: אם הוזקקו בית דין לשוה פרוטה - גומרין אפילו לפחות משוה פרוטה. תחילת הדין - בעינן פרוטה, גמר הדין - לא בעינן פרוטה. משנה. חמשה חומשין הן, אלו הן: האוכל תרומה, ותרומת מעשר, ותרומת מעשר של דמאי, והחלה והבכורים - מוסיף חומש. והפודה נטע רבעי ומעשר שני שלו - מוסיף חומש. הפודה את הקדשו - מוסיף חומש, הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש - מוסיף חומש, והגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו - מוסיף חומש. גמרא. אמר רבא: קשיא ליה לרבי אלעזר תרומת מעשר של דמאי: וכי עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה? - אמר רב נחמן אמר שמואל: הא מני - רבי מאיר היא, דאמר: עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה. דתניא: המביא גט ממדינת הים, נתנו לה ולא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם - יוציא והולד ממזר, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין הולד ממזר. כיצד יעשה? יטלנו ממנה, ויחזור ויתננו לה בפני שנים, ויאמר לה בפני נכתב ובפני נחתם. ולרבי מאיר, משום דלא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם - יוציא והולד ממזר? - אין, רבי מאיר לטעמיה, דאמר - רב המנונא משמיה דעולא, אומר היה רבי מאיר: כל המשנה ממטבע

שטבעו חכמים בגיטין - יוציא והולד ממזר. - מתיב רב ששת: מחללין אותו כסף על כסף, נחושת על נחושת, כסף על נחושת, ונחושת על הפירות, ויחזור ויפדה את הפירות, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: יעלו פירות ויאכלו בירושלים. - ומי מחללין כסף על נחושת? והא תנן: סלע של מעשר שני ושל חולין שנתערבו - מביא בסלע מעות, ואומר כל מקום שישנה סלע של מעשר שני מחוללת על מעות הללו. ובורר את היפה שבהן, ומחללו עליה,

דף נ.א

מפני שאמרו: מחללין אותו כסף על נחשת מדוחק, לא שיקיים כן אלא שחוזר ומחללין על הכסף. קתני מיהת: מחללין מדוחק. מדוחק - אין, שלא מדוחק - לא - אמר רב יוסף: אף על פי שמיקל רבי מאיר בפדיונו, מחמיר הוא באכילתו. דתניא: לא התירו למכור דמאי אלא לסיטון בלבד, ובעל הבית בין כך ובין כך צריך לעשר, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אחד הסיטון ואחד בעל הבית - מוכר, ושולח לחבירו, ונותן לו במתנה, ואינו חושש. מתיב רבינא: הלוקח מן הנחתום מעשר מן החמה על הצוננת, ומן הצוננת על החמה, ואפילו מדפוסים הרבה, דברי רבי מאיר. בשלמא מן הצוננת על החמה - כדברי אילעאי, דאמר רבי אילעאי: מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה - שנאמר (במדבר י"ח) ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו, אם אינו קדש - נשיאת חטא למה? מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה. אלא אפילו מדפוסים הרבה, ליחוש דלמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור, ומן הפטור על החיוב? - אמר אביי: רבי אלעזר שפיר קא קשיא ליה, ושמואל לא שפיר קא משני ליה. דקשיא ליה לרבי אלעזר מיתה דבידי שמים, ומשני ליה שמואל מיתת בית דין, דלמא שאני מיתת בית דין דחמירא. ורב ששת לא שפיר קא מותיב ליה דקאמרי אינהו מיתה, ומותיב רב ששת לאו, דכתיב (דברים י"ב) לא תוכל לאכל בשעריך. ולמאי דמותיב רב ששת - רב יוסף שפיר קא משני ליה. אלא רבינא, עד דמותיב מנחתום לסייע ליה מפלט. דתנן: הלוקח מן הפלטר - מעשר מן כל דפוס ודפוס, דברי רבי מאיר. אלא מאי אית לך למימר - פלטר מתרי תלתא גברא זבין, נחתום נמי - מחד גברא הוא זבין. רבא אמר: שמואל שפיר קא משני ליה שם מיתה בעולם. משנה. אלו דברים שאין להם אונאה: העבדים, והשטרות, והקרקעות, וההקדשות, אין להן תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה. שומר חנם אינו נשבע, ונושא שכר אינו משלם. רבי שמעון אומר:

דף נ.ב

קדשים שהוא חייב באחריותן - יש להן אונאה, ושאינו חייב באחריותן - אין להן אונאה. רבי יהודה אומר: אף המוכר ספר תורה, בהמה, ומרגלית - אין להם אונאה. אמרו לו: לא אמרו אלא את אלו. גמרא. מנהני מילי? דתנו רבנן: (ויקרא כ"ה) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך - דבר הנקנה מיד ליד, יצאו קרקעות שאינן מטלטלים, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות דכתיב וכי תמכרו ממכר -

שגופו מכור וגופו קנוי, יצאו שטרות שאין גופן מכור ואין גופן קנוי, ואינן עומדין אלא לראיה שבהם. מכאן אמרו: המוכר שטרותיו לבשם - יש להם אונאה. - פשיטא - לאפוקי מדרב כהנא, דאמר: אין אונאה לפרוטות. קא משמע לן: יש אונאה לפרוטות. הקדשות - אמר קרא (ויקרא כ"ה) אחיו - אחיו ולא הקדש. - מתקיף לה רבה בר ממל: כל היכא דכתיב ידו ידו ממש הוא? אלא מעתה דכתיב (במדבר כ"א) ויקח את כל ארצו מידו הכי נמי דכל ארעא בידיה הוה נקיט לה? אלא - מרשותו, הכא נמי - מרשותו. וכל היכא דכתיב ידו לאו ידו ממש הוא? והתניא: (שמות כ"ב) אם המצא תמצא בידו, אין לי אלא ידו, גגו חצירו וקרפיפו מנין? תלמוד לומר: אם המצא תמצא מכל מקום. טעמא דכתב רחמנא אם המצא תמצא, הא לאו הכי - הוה אמינא: כל היכא דכתב ידו - ידו ממש הוא. ותו, תניא: ונתן בידה אין לי אלא ידה, גגה חצירה וקרפיפה מנין? תלמוד לומר: ונתן מכל מקום. טעמא דכתב רחמנא ונתן, הא לאו הכי - הוה אמינא כל היכא דכתב ידו - ידו ממש? אלא: כל ידו - ידו ממש הוא, ושאיני התם דליכא למימר הכי, אלא ברשותו. בעי רבי זירא: שכירות יש לו אונאה או אין לו אונאה? ממכר אמר רחמנא - אבל לא שכירות, או דלמא לא שנא? - אמר ליה אביי: מי כתיב ממכר לעולם? ממכר סתמא כתיב, והאי נמי ביומיה מכירה היא. - בעי רבא: חטין וזרען בקרקע, מהו? יש להם אונאה או אין להם אונאה? כמאן דשדיין בכדא דמיין - ויש להם אונאה, או דלמא בטלינהו על גב ארעא? היכי דמי? אילימא דאמר איהו: שדאי בה שיתא, ואתו סהדי ואמרי דלא שדא בה אלא חמשה - והאמר רבא: כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין - אפילו פחות מכדי אונאה, חוזר. אלא דאמר איהו: שדאי בה כדאבעי לה, ואיגלאי מילתא דלא שדא בה כדאבעי לה, יש להם אונאה או אין להם אונאה? כמאן דשדי בכדא דמיין ויש להם אונאה, או דלמא בטלינהו אגב ארעא? נשבעין עליהן, או אין נשבעין עליהן? כמאן דשדיין בכדא דמיין ונשבעין עליהן, או דלמא בטלינהו אגב ארעא ואין נשבעין עליהן? - עומר מתירן, או אין עומר מתירן? היכי דמי? אי דאשרוש - תנינא, אי דלא אשרוש - תנינא. דתנן: אם השרישו קודם לעומר - עומר מתירן, ואם לאו - אסורין עד שיבא עומר הבא. - לא צריכא, דחצדינהו וזרעינהו קודם לעומר, ואתא ליה עומר וחליף עילויהו, ולא אשרוש קודם לעומר.

דף נזא

מהו למינקט ומיכל מינייהו? כמאן דשדיין בכדא דמי - ושרינהו עומר, או דלמא: בטלינהו אגב ארעא? - תיקו. אמר רבא אמר רב חסא בעי רבי אמי: אונאה אין להם, ביטול מקח יש להם או אין להם? - אמר רב נחמן, הדר אמר רב חסא פשיט רבי אמי: אונאה אין להם, ביטול מקח יש להם. רבי יונה אמר: אהקדשות, רבי ירמיה אמר אקרקות, ותרוייהו משמיה דרבי יוחנן אמרו: אונאה - אין להם, ביטול מקח - יש להן. מאן דאמר אהקדשות - כל שכן אקרקות, מאן דאמר אקרקות - אבל אהקדשות לא, כדשמואל. דאמר שמואל: הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה - מחולל. - תנן התם: אם היה קודש בעל מום - יצא לחולין, וצריך לעשות לו דמים. אמר רבי יוחנן:

יצא לחולין - דבר תורה, וצריך לעשות לו דמים - מדבריהם. וריש לקיש אמר: אף צריך לעשות לו דמים מן התורה. - במאי עסקינן? אילימא בכדי אונאה - בהא לימא ריש לקיש צריך לעשות לו דמים דבר תורה? והתנן: אלו דברים שאין להם אונאה: הקרקעות והעבדים והשטרות וההקדשות אלא ביטול מקח, בהא לימא רבי יוחנן צריך לעשות לו דמים מדבריהם? - והאמר רבי יונה אהקדשות, ורבי ירמיה אמר אקרקעות, ותרוייהו משמיה דרבי יוחנן אמרי: אונאה אין להם, ביטול מקח יש להם - לעולם בביטול מקח, ואיפוך דרבי יוחנן לריש לקיש ודריש לקיש לרבי יוחנן. במאי קמיפלגי - בדשמואל, דאמר שמואל: הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה - מחולל. מר אית ליה דשמואל, ומר לית ליה דשמואל. איבעית אימא: דכולי עלמא אית להו דשמואל, והכא בהא קמיפלגי, מר סבר: שחיללו - אין, לכתחילה - לא, ומר סבר: אפילו לכתחילה. איבעית אימא: לעולם בכדי אונאה, ולא תיפוך. ובדרב חסדא קמיפלגי, דאמר: מאי אין להם אונאה - אינן בתורת אונאה,

דף נ"ב

דאפילו פחות מכדי אונאה חוזר. מיתיבי: רבית ואונאה להדיט, ואין רבית ואונאה להקדש - מי אלימא ממתניתין, דאוקימנא בתורת אונאה? הכי נמי - רבית ודין אונאה להדיט, ואין רבית ודין אונאה להקדש. - אי הכי, היינו דקתני סיפא: זה חומר בהדיט מבהקדש? - ארבית. - ליתני נמי: זה חומר בהקדש מבהדיט אאונאה - הכי השתא בשלמא זה חומר בהדיט מבהקדש - ותו לא. אלא הקדש, זה חומר ותו לא? רבית דהקדש היכי דמי? אילימא דאוזפיה גזבר מאה במאה ועשרים - והלא מעל הגזבר, וכיון שמעל הגזבר יצאו מעותיו לחולין והוה להו דהדיט - אמר רב הושעיא: הכא במאי עסקינן - כגון שקיבל עליו לספק סלתות מארבע, ועמדו משלש. כדתניא: המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש - מספק מארבע, משלש ועמדו מארבע - מספק מארבע, שיד הקדש על העליונה. - רב פפא אמר: הכא באבני בנין המסורות לגזבר עסקינן, כדשמואל. דאמר שמואל: בונין בחול, ואחר כך מקדישין. אין בהן תשלומי כפל (וכו'). מנהני מילי? - דתנו רבנן: (שמות כ"ב) על כל דבר פשע - כלל. על שור על חמור על שה על שלמה - פרט, על כל אבדה אשר יאמר - חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מן הפרט מפורש - דבר המטלטל וגופו ממון - אף כל דבר המטלטל וגופו ממון. יצאו קרקעות שאינן מטלטלין, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין - אין גופן ממון. הקדשות, אמר קרא (שמות כ"ב) רעהו - רעהו ולא הקדש. ולא תשלומי ארבעה וחמשה (וכו'). מאי טעמא? תשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא, ולא תשלומי שלשה וארבעה. שומר חנם אינו נשבע (וכו'). מנהני מילי? - דתנו רבנן: - (שמות כ"ב) כי יתן איש אל רעהו - כלל, כסף או כלים - פרט, (וגנב מבית האיש) (מסורת הש"ס: [לשמור]) - חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט: מה הפרט מפורש - דבר המטלטל וגופו ממון, אף כל דבר המטלטל וגופו ממון. יצאו קרקעות שאינן מטלטלין, יצאו עבדים שהוקשו

לקרקעות, יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון. הקדשות, אמר קרא רעהו - רעהו ולא של הקדש. נושא שכר אינו משלם (וכו'). מנהני מילי? - דתנו רבנן: (שמות כ"ב) כי יתן איש אל רעהו - כלל, -- חמור או שור או שה - פרט, וכל בהמה לשמור - חזר וכלל. כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש - דבר המטלטל וגופו ממון, אף כל דבר המטלטל וגופו ממון. יצאו קרקעות שאינן מטלטלין, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון. הקדשות, אמר קרא רעהו - רעהו ולא של הקדש. שומר חנם אינו נשבע וכו'. ורמינהו: בני העיר ששלחו את שקליהן ונגנבו או שאבדו, אם משנתרמה התרומה -

דף נח.א

נשבעין לגזברין, ואם לאו - נשבעין לבני העיר, ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן. נמצאו או שהחזירו הגנבים - אלו ואלו שקלים הם, ואין עולין להם לשנה הבאה - אמר שמואל: הכא בנושא שכר עסקינן, ונשבעין ליטול שכרן. - אי הכי נשבעין לגזברין? לבני העיר מבעי ליה - אמר רבה: נשבעין לבני העיר במעמד גזברין, כי היכי דלא נחשדינהו. ואי נמי: כי היכי דלא לקרו להו פושעים. - והא נגנבו או שאבדו קתני, ושומר שכר בגניבה ואבידה חיובי מיחייב והכא נמי, נהי דשלומי לא משלמי - אגרייהו מיהא לפסיד - אמר רבה: נגנבו - בלסטים מזויין, אבדו - שטבעה ספינתו בים. רבי יוחנן אמר: הא מני - רבי שמעון היא, דאמר: קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה, ונשבעין עליהם. - התניח עד שלא נתרמה התרומה, משנתרמה התרומה - קדשים שאינו חייב באחריותן נינהו. דתניא: תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות - אלא אמר רבי אלעזר: שבועה זו תקנת חכמים היא, שלא יהו בני אדם מזלזלים בהקדשות. נושא שכר אינו משלם. רמי ליה רב יוסף בר חמא לרבה תנן: נושא שכר אינו משלם, ורמינהו: השוכר את הפועל לשמור את הפרה, לשמור את התינוק, לשמור את הזרעים - אין נותנים לו שכר שבת, לפיכך אין אחריות שבת עליו. היה שכיר שבת, שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע - נותנין לו שכר שבת, לפיכך אחריות שבת עליו. מאי לאו - לשלם - לא, להפסיד שכרו. - אי הכי, רישא דקתני אין אחריות שבת עליו - הכי נמי דלהפסיד שכרו? ומי אית ליה שכר שבת, והא קתני אין נותנין לו שכר שבת אשתיק. - אמר ליה: מידי שמיע לך בהא? - אמר ליה, הכי אמר רב ששת: בשקנו מידו. וכן אמר רבי יוחנן: בשקנו מידו. רבי שמעון אומר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה, ושאינו חייב באחריותן אין להן אונאה. תני תנא קמיה דרבי יצחק בר אבא: קדשים שחייב באחריותן - חייב, שאני קורא בהן כחש, ושאינו חייב באחריותן - פטור, שאני קורא בהן בעמיתו וכחש. - אמר ליה: כלפי לייא?

דף נח.ב

איפכא מסתברא - אמר ליה: איסמיה? - אמר ליה: לא, הכי קאמר: קדשים שחייב באחריותן - חייב, דאיתרבו מבה' וכחש, ושאינו חייב באחריותן - פטור, דאמעית מבעמיתו וכחש. רבי יהודה אומר אף המוכר ספר תורה, - מרגלית, ובהמה אין להם

אונאה. תניא, רבי יהודה אומר: אף המוכר ספר תורה אין לה אונאה, לפי שאין קץ לדמיה. בהמה ומרגלית אין להם אונאה - מפני שאדם רוצה לזווגן. אמרו לו: והלא הכל אדם רוצה לזווגן - ורבי יהודה: הני חשיבי ליה, והני לא חשיבי ליה. - ועד כמה? - אמר אמימר: עד כדי דמיהם. תניא, רבי יהודה בן בתירא אומר: אף המוכר סוס וסיף וחטיטוס במלחמה אין להם אונאה, מפני שיש בהן חיי נפש. משנה. כשם שאונאה במקח וממכר כך אונאה בדברים. לא יאמר לו בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה ליקח. אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים, אם הוא בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך, שנאמר (שמות כ"ב) וגר לא תונה ולא תלחצנו. גמרא. תנו רבנן: (ויקרא כ"ה) לא תונו איש את עמיתו - באונאת דברים הכתוב מדבר. אתה אומר באונאת דברים, או אינו אלא באונאת ממון? כשהוא אומר (ויקרא כ"ה) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך - הרי אונאת ממון אמור, הא מה אני מקיים (ויקרא כ"ה) לא תונו איש את עמיתו - באונאת דברים. הא כיצד? אם היה בעל תשובה אל יאמר לו זכור מעשיך הראשונים, אם היה בן גרים אל יאמר לו זכור מעשה אבותיך, אם היה גר ובא ללמוד תורה אל יאמר לו פה שאכל נבילות וטריפות, שקצים ורמשים בא ללמוד תורה שנאמרה מפי הגבורה. אם היו יסורין באין עליו, אם היו חלאים באין עליו, או שהיה מקבר את בניו, אל יאמר לו כדרך שאמרו לו חביריו לאיוב (איוב ד') הלא יראתך כסלתך תקותך ותם דרכיך זכר נא מי הוא נקי אבד. אם היו חמרים מבקשין תבואה ממנו, לא יאמר להם לכו אצל פלוני שהוא מוכר תבואה - ויודע בו שלא מכר מעולם. רבי יהודה אומר: אף לא יתלה עיניו על המקח בשעה שאין לו דמים, שהרי הדבר מסור ללב, וכל דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך. אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: גדול אונאת דברים מאונאת ממון, שזה נאמר בו (ויקרא כה) ויראת מאלהיך וזה לא נאמר בו ויראת מאלהיך. ורבי אלעזר אומר: זה בגופו וזה בממונו. רבי שמואל בר נחמני אמר: זה - ניתן להישבון, וזה - לא ניתן להישבון. - תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק: כל המלבין פני חבירו ברבים כאילו שופך דמים. - אמר ליה: שפיר קא אמרת, דחזינא ליה דאזיל סומקא ואתי חוורא. - אמר ליה אביי לרב דימי: במערבא במאי זהירי? - אמר ליה: באחוורי אפי. דאמר רבי חנינא: הכל יורדין לגיהנם, חוץ משלשה. הכל סלקא דעתך? אלא אימא: כל היורדין לגיהנם עולים, חוץ משלשה שיורדין ואין עולין. ואלו הן: הבא על אשת איש, והמלבין פני חבירו ברבים, והמכנה שם רע לחבירו. - מכנה היינו מלבין - אף על גב דדש ביה בשמיה. - אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

דף נט.א

נוח לו לאדם שיבוא על ספק אשת איש ואל ילבין פני חבירו ברבים. - מנא לך? - מדרש רבא. דדרש רבא: מאי דכתיב (תהלים ל"ה) ובצלעי שמחו ונאספו,,, קרעו ולא דמו. אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שאם היו מקרעים בשרי לא היה דמי שותת לארץ. ולא עוד, אלא אפילו בשעה שעוסקין בנגעים

ואהלות אומרים לי: דוד, הבא על אשת איש מיתתו במה? - ואני אומר להם: מיתתו בחנק, ויש לו חלק לעולם הבא, אבל המלבין את פני חבירו ברבים - אין לו חלק לעולם הבא. (ואמר) (מסורת הש"ס: [אמר]) מר זוטרא בר טוביה אמר רב, ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, ואמרי לה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים. מנא לן - מתמר, דכתיב (בראשית ל"ח) היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה. אמר רב חננא בריה דרב אידי: מאי דכתיב (ויקרא כ"ה) ולא תונו איש את עמיתו - עם שאתך בתורה ובמצוות אל תוניהו. אמר רב: לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו, שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה. אמר רבי אלעזר: מיום שנחרב בית המקדש ננעלו שערי תפילה, שנאמר (איכה ג') גם כי אזעק ואשוע שתם תפילתי. ואף על פי ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו, שנאמר (תהלים ל"ט) שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש. - ואמר רב: כל ההולך בעצת אשתו נופל בגיהנם, שנאמר (מלכים א' כ"א) רק לא היה כאחאב וגו'. - אמר ליה רב פפא לאביי: והא אמרי אינשי: איתתך גוצא גחין ותלחוש לה - לא קשיא, הא - במילי דעלמא, והא - במילי דביתא. לישנא אחרינא: הא - במילי דשמיא, והא - במילי דעלמא. - אמר רב חסדא: כל השערים ננעלים חוץ משערי אונאה, שנאמר (עמוס ז') הנה ה' נצב על חומת אנך ובידו אנך. - אמר רבי אלעזר: הכל נפרע בידי שליח חוץ מאונאה, שנאמר ובידו אנך. אמר רבי אבהו: שלשה אין הפרגוד ננעל בפניהם: אונאה, וגזל, ועבודה זרה. אונאה - דכתיב ובידו אנך, גזל - דכתיב (ירמיהו ו') חמס ושד ישמע בה על פני תמיד, עבודה זרה - דכתיב (ישעיהו ס"ה) העם המכעיסים אתי על פני תמיד [וגו']. אמר רב יהודה: לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו, שאין מריבה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא על עסקי תבואה, שנאמר (תהלים קמ"ז) השם גבולך שלום חלב חטים ישביעך. אמר רב פפא: היינו דאמרי אינשי: כמשלם שערי מכדא נקיש ואתי תגרא בביתא. ואמר רב חיננא בר פפא: לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו, שלא נקראו ישראל דלים אלא על עסקי תבואה, שנאמר (שופטים ו') והיה אם זרע ישראל וגו'. וכתוב (שופטים ו') ויחנו עליהם וגו', (שופטים ו') וכתוב וידל ישראל מאד מפני מדין. (ואמר רבי) (מסורת הש"ס: [אמר ר']) חלבו: לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, שנאמר (בראשית י"ב) ולאברם הטיב בעבורה. והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא: אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו. תנן התם: חתכו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא, רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאין.

דף נטב

וזה הוא תנור של עכנאי. מאי עכנאי? - אמר רב יהודה אמר שמואל: שהקיפו דברים כעכנא זו, וטמאוהו. תנא: באותו היום השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קיבלו הימנו. אמר להם: אם הלכה כמותי - חרוב זה יוכיח. נעקר חרוב ממקומו מאה אמה, ואמרי לה: ארבע מאות אמה: אמרו לו: אין מביאין ראיה מן החרוב. חזר ואמר

להם: אם הלכה כמותי - אמת המים יוכיחו. חזרו אמת המים לאחוריהם. אמרו לו: אין מביאין ראיה מאמת המים. חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי - כותלי בית המדרש יוכיחו. הטו כותלי בית המדרש ליפול. גער בהם רבי יהושע, אמר להם: אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה - אתם מה טיבכם? לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע, ולא זקפו מפני כבודו של רבי אליעזר, ועדין מטין ועומדין. חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי - מן השמים יוכיחו. יצאתה בת קול ואמרה: מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: לא בשמים היא. - מאי (דברים ל') לא בשמים היא? - אמר רבי ירמיה: שכבר נתנה תורה מהר סיני, אין אנו משגיחין בבת קול, שכבר כתבת בהר סיני בתורה (שמות כ"ג) אחרי רבים להטת. - אשכחיה רבי נתן לאליהו, אמר ליה: מאי עביד קודשא בריך הוא בההיא שעתא? - אמר ליה: קא חייך ואמר נצחוני בני, נצחוני בני. אמרו: אותו היום הביאו כל טהרות שטיהר רבי אליעזר ושרפום באש, ונמנו עליו וברכוהו. ואמרו: מי ילך ויודיעו? - אמר להם רבי עקיבא: אני אלך, שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיעו, ונמצא מחריב את כל העולם כולו. מה עשה רבי עקיבא? לבש שחורים, ונתעטף שחורים, וישב לפניו בריחוק ארבע אמות. - אמר לו רבי אליעזר: עקיבא, מה יום מיומים? - אמר לו: רבי, כמדומה לי שחבירים בדילים ממך. - אף הוא קרע בגדיו וחלץ מנעליו, ונשמט וישב על גבי קרקע. זלגו עיניו דמעות, לקה העולם שליש בזיתים, ושליש בחטים, ושליש בשעורים. ויש אומרים: אף בצק שבידי אשה טפת. תנא: אך גדול היה באותו היום, שבכל מקום שנתן בו עיניו רבי אליעזר נשרף. ואף רבן גמליאל היה בא בספינה, עמד עליו נחשול לטבעו. אמר: כמדומה לי שאין זה אלא בשביל רבי אליעזר בן הורקנוס. עמד על רגליו ואמר: רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי, ולא לכבוד בית אבא עשיתי, אלא לכבודך, שלא ירבו מחלוקות בישראל. נח הים מזעפו. - אימא שלום דביתהו דרבי אליעזר אחתיה דרבן גמליאל הואי. מההוא מעשה ואילך לא הוה שבקה ליה לרבי אליעזר למיפל על אפיה. ההוא יומא ריש ירחא הוה, ואיחלף לה בין מלא לחסר. איכא דאמרי: אתא עניא וקאי אבבא, אפיקא ליה ריפתא. אשכחתי דנפל על אנפיה, אמרה ליה: קום, קטלית לאחי. אדהכי נפק שיפורא מבית רבן גמליאל דשכיב. אמר לה: מנא ידעת? אמרה ליה: כך מקובלני מבית אבי אבא: כל השערים ננעלים חוץ משערי אונאה. תנו רבנן: המאנה את הגר עובר בשלשה לאוין, והלוחצו עובר בשנים. מאי שנא מאנה - דכתיבי שלשה לאוין: (שמות כ"ב) וגר לא תונה, (ויקרא י"ט) וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אתו, (ויקרא כ"ה) ולא תונו איש את עמיתו - וגר בכלל עמיתו הוא. לוחצו נמי, שלשה כתיבי: (שמות כב) ולא תלחצנו, (שמות כג) וגר לא תלחץ, (שמות כב) ולא תהיה לו כנשה - וגר בכלל הוא - אלא: אחד זה ואחד זה בשלשה. תניא, רבי אליעזר הגדול אומר: מפני מה הזהירה תורה בשלשים וששה מקומות, ואמרי לה בארבעים וששה מקומות בגר - מפני שסורו רע. מאי דכתיב וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים? (תנינא) (מסורת הש"ס: [תניא]) רבי נתן אומר: מום שבך אל תאמר

לחברך, והיינו דאמרי אינשי: דזקיף ליה זקיפא בדיותקיה לא נימא ליה לחבריה זקיף
ביניתא. משנה. אין מערבין פירות בפירות אפילו חדשים בחדשים.

דף ס.א

ואין צריך לומר חדשים בישנים. באמת אמרו: בין התירו לערב קשה ברך, מפני שהוא
משביחו. אין מערבין שמרי יין בין, אבל נותן לו את שמריו. מי שנתערב מים בינו לא
ימכרנו בחנות, אלא אם כן הודיעו. ולא לתגר אף על פי שהודיעו, שאינו אלא לרמות בו.
מקום שנהגו להטיל מים בין - יטילו. התגר נוטל מחמש גרנות ונותן לתוך מגורה
אחת, מחמש גתות ונותן לתוך פיטום אחד, ובלבד שלא יהא מתכוין לערב. גמרא. תנו
רבנן: אין צריך לומר חדשות מארבע וישנות משלש דאין מערבין, אלא אפילו חדשות
משלש וישנות מארבע - אין מערבין, מפני שאדם רוצה לישן. באמת אמרו: בין התירו
לערב קשה ברך מפני שהוא משביחו (וכו'). אמר רבי אלעזר: עדא אמרה כל באמת
אמרו - הלכה היא. אמר רב נחמן: ובין הגיתות שנו. - והאידינא דקא מערבי שלא בית
הגיתות? - אמר רב פפא: דידיעי וקא מחלי. רב אחא בריה דרב איקא אמר: הא מני -
רבי אחא היא. דתניא: רבי אחא מתיר בדבר הנטעם. ואין מערבין שמרי יין בין אבל
נותן לו את שמריו (וכו'). והא אמרת רישא אין מערבין כלל וכי תימא מאי נותן לו את
שמריו - דקא מודע ליה, הא מדקתני סיפא לא ימכרנו בחנות אלא אם כן מודיעו, ולא
לתגר אף על פי שמודיעו - מכלל דרישא אף על גב דלא מודע ליה - אמר רב יהודה:
הכי קאמר: אין מערבין שמרים של אמש בשל יום, ולא של יום בשל אמש, אבל נותן לו
את שמריו. תניא נמי הכי: רבי יהודה אומר: השופה יין לחבירו - הרי זה לא יערב של
אמש בשל יום, ולא של יום בשל אמש. אבל מערב של אמש בשל אמש, ושל יום בשל
יום. מי שנתערב מים בינו הרי זה לא ימכרנו בחנות אלא אם כן מודיעו וכו'. רבא אייתו
ליה חמרא מחנותא, מזגיה, טעמיה, לא הוה בסיס, שדריה לחנותא. - אמר ליה אביי:
והא אנן תנן: ולא לתגר אף על פי שהודיעו - אמר ליה: מזגא דידי מידע ידיע. וכי תימא
דטפי ומחיליה ומזבין ליה - אם כן אין לדבר סוף. מקום שנהגו להטיל מים בין יטילו
וכו'. תנא: למחצה לשליש ולרביע. אמר רב: ובין הגיתות שנו. משנה. רבי יהודה אומר:
לא יחלק החנוני קליות ואגוזין לתינוקות, מפני שהוא מרגילן לבא אצלו. וחכמים
מתירין. ולא יפחות את השער, וחכמים אומרים: זכור לטוב. לא יבור את הגריסין, דברי
אבא שאול, וחכמים מתירין. ומודים שלא יבור מעל פי מגורה, שאינו אלא כגונב את
העין. אין מפרכסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים. גמרא. מאי
טעמייהו דרבנן? - דאמר ליה: אנא מפליגנא אמגוזי, ואת פליג שיסקי. ולא יפחות את
השער וחכמים אומרים: זכור לטוב וכו'. מאי טעמא דרבנן?

דף ס.ב

משום דקא מרווח לתרעא. ולא יבור את הגריסין דברי אבא שאול, וחכמים מתירין
וכו'. מאן חכמים - רבי אחא, דתניא: רבי אחא מתיר בדבר הנראה. אין מפרכסין לא
את האדם וכו' ולא את הכלים. תנו רבנן: אין משרבטין את הבהמה, ואין נופחין

בקרביים, ואין שורין את הבשר במים. - מאי אין משרבטין? הכא תרגמו: מיא דחיזרא, זעירי אמר רב כהנא: מזקפתא. - שמואל שרא למרמא תומי לסרבלא. - רבי יהודה שרא לכסכוסי קרמי. רבא שרא למידק צרדי. רבא שרא לצלומי גירי. רב פפא בר שמואל שרא לצלומי דיקולי. - והא אגן תנן: אין מפרכסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים - לא קשיא, הא - בחדתי, הא - בעתיקי. - פרכוס דאדם מאי היא? כי הא, דההוא עבדא סבא דאזל צבעיה לרישיה ולדיקניה. אתא לקמיה דרבא, אמר ליה: זיבנן. - אמר ליה: יהיו עניים בני ביתך. אתא לקמיה דרב פפא בר שמואל, זבניה. יומא חד אמר ליה: אשקיין מיא, אזל חווריה לרישיה ולדיקניה. - אמר ליה: חזי דאנא קשיש מאבוך. - קרי אנפשיה: (משלי י"א) צדיק מצרה נחלץ ויבא אחר תחתיו. הדרן עלך הזהב. משנה. איזהו נשך ואיזהו תרבות? איזהו נשך: המלוה סלע בחמשה דינרין, סאתים חטין בשלש - אסור, מפני שהוא נושך. ואיזהו תרבות - המרבה בפירות. כיצד? לקח הימנו חטין בדינר זהב הכור, וכן השער, עמדו חטין בשלשים דינרין, אמר לו: תן לי חטיי, שאני רוצה למוכרן וליקח בהן יין, אמר לו: הרי חטיך עשויות עלי בשלשים, והרי לך אצלי בהן יין, ויין אין לו. גמרא. מדשביק לריבית דאורייתא וקא מפרש דרבנן - מכלל דאורייתא דנשך ותרבות חדא מלתא היא, והא קראי כתיבי נשך כסף וריבית אוכל - ותיסברא דאיכא נשך בלא תרבות ותרבות בלא נשך? נשך בלא תרבות היכי דמי? אי דאוזפיה מאה במאה ועשרים, מעיקרא קיימי מאה בדנקא ולבסוף קיימי מאה ועשרים בדנקא - נשך איכא, דקא נכית ליה, דקא שקיל מיניה מידי דלא יהיב, ותרבות ליכא - דלית ליה רווחא, דדנקא אוזפיה ודנקא קא שקיל מיניה. סוף סוף, אי בתר מעיקרא אזלת - הרי נשך והרי תרבות, אי בתר בסוף אזלת - לא נשך איכא ולא תרבות איכא. ותו, תרבות בלא נשך היכי דמי? אי דאוזיף מאה במאה, מעיקרא קיימי מאה בדנקא ולבסוף מאה בחומשא, אי בתר מעיקרא אזלת - לא נשך איכא ולא תרבות איכא, אי בתר סוף אזלת - הרי נשך והרי תרבות. אלא אמר רבא: אי אתה מוצא לא נשך בלא תרבות ולא תרבות בלא נשך, ולא חלקן הכתוב אלא לעבור עליו בשני לאוין. תנו רבנן: (ויקרא כ"ה) את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבות לא תתן אכלך - אין לי אלא נשך בכסף ורבות באוכל, נשך באוכל מנין - תלמוד לומר (דברים כ"ג) נשך אכל, רבית בכסף מנין - תלמוד לומר נשך כסף

דף סא.א

אם אינו ענין לנשך כסף - שהרי כבר נאמר (דברים כ"ג) לא תשיך לאחיד, תנהו ענין לרבית כסף. אין לי אלא בלוה, במלוה מנין? נאמר נשך בלוה, ונאמר נשך במלוה, מה נשך האמור בלוה - לא חלקת בו בין בכסף בין באוכל, בין בנשך בין ברבית - אף נשך האמור במלוה לא תחלוק בו בין בכסף בין באוכל, בין בנשך בין ברבית. מנין לרבות כל דבר - תלמוד לומר (דברים כ"ג) נשך כל דבר אשר ישך. רבינא אמר: לא נשך באוכל ולא רבית בכסף צריכי קרא, דאי כתיב: את כספך לא תתן לו בנשך ואכלך במרבית - כדקאמרת, השתא דכתיב: את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבות לא תתן אכלך - קרי

ביה הכי: את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית, ובנשך ובמרבית לא תתן אכלך. - והא תנא, נאמר נאמר קאמר - הכי קאמר: אילו לא נאמר קרא - הייתי אומר גזירה שוה, עכשיו שנאמר קרא - גזירה שוה לא צריך. - אלא גזירה שוה למה לי? - לנשך כל דבר אשר ישך, דלא כתב במלוה. אמר רבא: למה לי דכתב רחמנא לאו ברבית, לאו בגזל, לאו באונאה? צריכי. דאי כתב רחמנא לאו ברבית - משום דחידוש הוא, דאפילו בלוה אסרה רחמנא. ואי כתב רחמנא לאו בגזל - משום דבעל כרחיה, אבל אונאה - אימא לא. ואי כתב רחמנא לאו באונאה - משום דלא ידע דמחיל. חדא מחדא לא אתיא, תיתי חדא מתרתיה. הי תיתי? לא לכתוב רחמנא לאו ברבית, ותיתי מהנך - מה להנך שכן שלא מדעת, תאמר ברבית דמדעתיה. לא לכתוב רחמנא לאו באונאה, ותיתי מהנך - מה להנך שכן אין דרך מקח וממכר בכך. אלא לא לכתוב רחמנא לאו בגזל, ותיתי מהנך דמאי פרכת? מה לרבית שכן חידוש - אונאה תוכיח, מה לאונאה שכן לא ידע ומחיל - רבית תוכיח. וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה, הצד השוה שבהן שכן גוזלו - אף אני אביא גזל אמרי: הכי נמי. - אלא לאו בגזל למה לי - לכובש שכר שכיר. - כובש שכר שכיר בהדיא כתיב ביה (דברים כ"ד) לא תעשק שכיר עני ואביון - לעבור עליו בשני לאוין. - ולוקמה ברבית ואונאה, ולעבור עליו בשני לאוין - דבר הלמד מעניינו,

דף סאב

ובעניינא דשכיר כתיב. (ויקרא י"ט) לא תגנבו דכתב רחמנא למה לי? לכדתניא: (שמות כ') לא תגנב - על מנת למיקט, לא תגנב על מנת לשלם תשלומי כפל. אמר ליה רב יימר לרב אשי: לאו דכתב רחמנא במשקלות למה לי? - אמר ליה: לטומן משקלותיו במלח. - היינו גזל מעליא הוא - לעבור עליו משעת עשייה. תנו רבנן: (ויקרא י"ט) לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה. במדה - זו מדידת קרקע, שלא ימדוד לאחד בימות החמה ולאחד בימות הגשמים. במשקל - שלא יטמין משקלותיו במלח, ובמשורה - שלא ירתיה. והלא דברים קל וחומר: ומה משורה, שהיא אחד משלשים (ושלשה) (מסורת הש"ס: וששה) בלוג, הקפידה עליו תורה - קל וחומר להין, וחצי הין, ושלישית הין, ורביעית ההין, ולוג, וחצי לוג, ורביעית הלוג. אמר רבא: למה לי דכתב רחמנא יציאת מצרים ברבית, יציאת מצרים גבי ציצית, יציאת מצרים במשקלות? אמר הקדוש ברוך הוא: אני הוא שהבחנתי במצרים בין טפה של בכור לטפה שאינה של בכור - אני הוא שעתיד ליפרע ממי שתולה מעותיו בנכרי ומלוה אותם לישראל ברבית, וממי שטומן משקלותיו במלח, וממי שתולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא. רבינא איקלע לסורא דפרת. אמר ליה רב חנינא מסורא דפרת לרבינא: יציאת מצרים דכתב רחמנא גבי שרצים למה לי? - אמר ליה: אמר הקדוש ברוך הוא: אני הוא שהבחנתי בין טפה של בכור לטפה שאינה של בכור, אני עתיד ליפרע ממי שמערב קרבי דגים טמאין בקרבי דגים טהורין, ומוכרן לישראל. - אמר ליה: אנא המעלה קא קשיא לי, מאי שנא הכא המעלה דכתב רחמנא? - אמר ליה: לכדתנא דבי רבי ישמעאל, דתנא דבי רבי

ישמעאל: אמר הקדוש ברוך הוא: אילמלא (לא) העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה, שאין מטמאין בשרצים - דיי. - אמר ליה: ומי נפיש אגרייהו טפי מרבית ומציצית וממשקלות? - אמר ליה: אף על גב דלא נפיש אגרייהו טפי, מאיסי למכלינהו. ואיזהו תרבות המרבה בפירות, כיצד לקח הימנו חטים בדינר זהב וכו'. אטו כל הני דאמרינן עד השתא לאו רבית הוא? - אמר רבי אבהו: עד כאן של תורה, מכאן ואילך של דבריהם. וכן אמר רבא: עד כאן של תורה, מכאן ואילך של דבריהם. עד כאן (איוב כ"ז) יכין רשע וילבש צדיק. - עד כאן ותו לא? - אלא, אפילו עד כאן יכין רשע וילבש צדיק. עד כאן רבית קצוצה, מכאן ואילך אבק רבית. אמר רבי אלעזר: רבית קצוצה - יוצאה בדיינין, אבק רבית - אינה יוצאה בדיינין. רבי יוחנן אמר: אפילו רבית קצוצה נמי אינה יוצאה בדיינין. אמר רבי יצחק: מאי טעמא דרבי יוחנן - דאמר קרא (יחזקאל י"ח) בנשך נתן ותרבות לקח וחי לא יחיה את כל התעבות האלה עשה - למיתה ניתן ולא להישבון. רב אדא בר אהבה אמר: אמר קרא (ויקרא כ"ה) אל תקח מאתו נשך ותרבות ויראת מאלהיך - למורא ניתן ולא להשבון. רבא אמר: מגופיה דקרא שמיע ליה - (יחזקאל י"ח) מות יומת דמיו בו יהיה - הוקשו מלוי רבית לשופכי דמים, מה שופכי דמים לא ניתנו להשבון - אף מלוי רבית לא נתנו להשבון. אמר רב נחמן בר יצחק: מאי טעמא דרבי אלעזר דאמר קרא

דף סבא

(ויקרא כ"ה) וחי אחיך עמך - אהדר ליה כי היכי דניח. ורבי יוחנן, האי וחי אחיך עמך מאי עביד ליה? - מבעי ליה לכדתניא: שנים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם - מתים, ואם שותה אחד מהן - מגיע לישוב. דרש בן פטורא: מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו. עד שבא רבי עקיבא ולימד: וחי אחיך עמך - חייך קודמים לחיי חבריך. מיתיבי: הניח להם אביהם מעות של רבית, אף על פי שיודעים שהן של רבית - אינן חייבין להחזירן. הא אביהן - חייב להחזיר - בדין הוא דאבוהון נמי לא מיחייב להחזיר, ואידי דקא בעי למתני סיפא: הניח להן אביהם פרה וטלית וכל דבר המסוים - חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם, תני נמי רישא בדידהו. - והני, מפני כבוד אביהם מי מיחייבי? קרי כאן (שמות כ"ב) ונשיא בעמך לא תאר - בעושה מעשה עמך - כדאמר רבי פנחס משמיה דרבא: בשעשה תשובה, הכא נמי - בשעשה תשובה. - אי עשה תשובה, מאי בעי גביה? - שלא הספיק להחזיר עד שמת. מיתיבי: הגזלנין ומלוי רבית, אף על פי שגבו - מחזירין. גזלנים, מאי אף על פי שגבו איכא? אי גזול - גזול, אי לא גזול - גזלנין קרית להו? אלא אימא: גזלנין מאי ניהו - מלוי רבית, אף על פי שגבו - מחזירין - תנאי היא, דתניא: רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב פוטרין את המלוה ואת הערב, מפני שיש בהן קום עשה. מאי קום עשה - לאו משום דאמרינן להו קומו אהדורו? מכלל דתנא קמא סבר: לאו בני אהדורי ניהו. - לא, מאי קום עשה - לקרוע שטרא. - מאי קסבר? אי קסבר שטר העומד לגבות כגבוי דמי, והא עבדו איסורייהו, ואי לאו כגבוי דמי - הא לא עבוד ולא

כלום - לעולם קסבר שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי, והא קא משמע לן: דשומא מילתא היא. הכי נמי מסתברא, דתנן: ואלו עוברים בלא תעשה: המלוה והלווה, הערב והעדים. בשלמא כולו - עבוד מעשה, אלא עדים מאי עבוד? אלא, לאו שמע מינה דשומא מילתא היא, שמע מינה. אמר רב ספרא: כל שאילו בדיניהם מוציאים מלוה למלוה - בדינינו מחזירין ממלוה ללוה, כל שאילו בדיניהם אין מוציאים מלוה למלוה - בדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה. - אמר ליה אביי לרב יוסף: וכללא הוא? והרי סאה בסאה, דבדיניהם מוציאים מלוה למלוה, ובדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה - אמר ליה: אינהו בתורת פקדון אתא לידיה. - אמר ליה רבינא לרב אשי: והרי משכנתא בלא נכיתא, דבדיניהם מוציאים מלוה למלוה,

דף סבב

ובדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה - אמר ליה: אינהו בתורת זביני אתא לידייהו. - אלא כל שאילו בדיניהן דקאמר רב ספרא מאי אתא לאשמועינן? - הכי אתא לאשמועינן: כל שאילו בדיניהן מוציאים מלוה למלוה - בדינינו מחזירין ממלוה ללוה, ומאי ניהו - ברבית קצוצה, וכדרכי אלעזר. כל שאילו בדיניהם אין מוציאים בדינינו אין מחזירין - רבית מוקדמת, רבית מאוחרת. כיצד? לקח הימנו חטים בדינר זהב הכור וכן השער וכו'. וכי אין לו יין מאי הוי? והתניא: אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער, יצא השער - פוסקין, אף על פי שאין לזה יש לזה - אמר רבה: מתניתין בבא לחוב בדמיהן עסקינן. וכדתניא: הרי שהיה נושה בחבירו מנה, והלך ועמד על גורנו, ואומר: תן לי מעותי, שאני רוצה ליקח בהם חטים. אמר לו: חטים יש לי, שאני נותן לך, צא ועשה עלי כשער של עכשיו, ואני אעלה לך כל שנים עשר חדש - אסור, דלאו כאיסרו הבא לידו דמי. אמר ליה אביי: אי דלא כאיסרו הבא לידו - מאי איריא אין לו? אפילו יש לו נמי - אלא, אמר אביי: מתניתין כדתני רב ספרא ברבית דבי רבי חייא. דתני רב ספרא ברבית דבי רבי חייא: יש דברים שהם מותרין, ואסורין מפני הערמת רבית. כיצד? אמר לו: הלויני מנה - אמר לו: מנה אין לי, חטין במנה יש לי, שאני נותן לך. נתן לו חטין במנה, וחזר ולקחן הימנו בעשרים וארבע סלע - מותר, ואסור לעשות כן מפני הערמת רבית. הכא נמי, כגון דאמר הלויני שלשים דינרים. אמר ליה: שלשים דינרים אין לי, חטין בשלשים דינרים יש לי, שאני נותן לך. נתן לו חטין בשלשים דינרים, וחזר ולקחם הימנו בדינר זהב. אי אית ליה חמרא ללוה דיהיב ליה בשלשים דינר - פירא הוא דקא שקיל מיניה, ולית לן בה. ואי לא, כיון דלית ליה חמרא - ודאי משקל זוזי מיניה, מחזי כרבית. אמר ליה רבא: אי הכי, תן לי חיטי? דמי חיטי מבעי ליה - תני: דמי חיטי. - שאני מוכר? שמכרתים לך מבעיא ליה - תני: שמכרתים לך. - הרי חטיך עשויות עלי בשלשים דינרין? - מעיקרא נמי הכי אוקמינהו עילויה - הכי קאמר ליה: בדמי חטיך שעשית עלי בשלשים דינר, הרי לך אצלי בהן יין ויין אין לו, והא בדינר זהב הכור, וכן השער קתני. - אלא אמר רבא: כי שכיבנא, רבי אושעיא נפק לוותי,

דף סגא

דמתרצנא מתניתין כוותיה. דתני רבי אושעיא: הרי שהיה נושה בחבירו מנה, והלך ועמד על גורנו, ואמר: תן לי מעותי שאני רוצה ליקח בהן חטין. ואמר לו: חטין יש לי שאני נותן לך, צא ועשאן עלי כשער של עכשיו. הגיע זמן חטין למכור, אמר לו: תן לי חטין, - שאני רוצה למוכרן וליקח בהן יין, אמר לו: יש לי יין שאני נותן לך, צא ועשאן עלי כשער של עכשיו. הגיע זמן יין למכור, ואמר לו: תן לי ייני, שאני רוצה למוכרו וליקח בו שמן. אמר לו: שמן יש לי שאני נותן לך, צא ועשהו עלי כשער של עכשיו. כולם, אם יש לו - מותר, אין לו - אסור. ומאי לקח - לקח בהלואתו. אמר רבא: שמע מינה מדרבי אושעיא תלת: שמע מינה דמעמידין מלוה על גבי פירות, ולא אמרינן דלא כאיסרו הבא לידו הוא. ושמע מינה: הוא דיש לו, ושמע מינה: איתא לדרבי ינאי. דאמר רבי ינאי: מה לי הן, מה לי דמיהן. דאתמר, רב אמר: עושין אמנה בפירות, ואין עושין אמנה בדמים. ורבי ינאי אמר: מה לי הן, ומה לי דמיהן. מיתבי: כולם, אם יש לו - מותר - אמר רב הונא אמר רב: בשמשך. - אי בשמשך צריכא למימר? - אלא: כגון שיחד לו קרן זוית. ושמואל אמר: הא מני - רבי יהודה היא, דאמר: צד אחד ברבית מותר. דתניא: הרי שהיה נושה בחבירו מנה, ועשה לו שדהו מכר, בזמן שהמוכר אוכל פירות - מותר, לוקח אוכל פירות - אסור. רבי יהודה אומר: אף בזמן שהלוקח אוכל פירות - מותר. אמר להם רבי יהודה: מעשה בביתוס בן זונין שעשה שדהו מכר על פי רבי אלעזר בן עזריה, ולוקח אוכל פירות היה. אמרו לו: משם ראייה? מוכר אוכל פירות היה, ולא לוקח. - מאי בינייהו? - אמר אביי: צד אחד ברבית איכא בינייהו. רבא אמר: רבית על מנת להחזיר איכא בינייהו. אמר רבא: השתא דאמר רבי ינאי:

דף סגב

מה לי הן ומה לי דמיהן אמרינן, מה לי דמיהן ומה לי הן - נמי אמרינן, ופוסקין על שער שבשוק, ואף על פי שאין לו. איתביה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע לרבא: כולם, אם יש לו - מותר, אם אין לו - אסור - אמר להו: התם הלואה, הכא זביני. רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: מאי טעמא אמרו רבנן פוסקין על שער שבשוק ואף על פי שאין לו - דאמר ליה: שקילא טיבותיך ושדייא אחיזרי, מאי אהנית לי? אי הוו לי זוזי בידי הוה מזבנינא בהיני ובשילי בזולא. אמר ליה אביי לרב יוסף: אלא מעתה מותר ללות סאה בסאה משום דמצי אמר ליה: שקילא טיבותיך ושדייא אחיזרי, דאמר ליה: חטי דקדחי באכלבאי - אמר ליה: התם - הלואה, הכא - זביני. אמר ליה אדא בר אבא לרבא: והא בעי למיתב זוזי לספסירא אמר ליה: דקא יהיב ליה נמי. רב אשי אמר: זוזי דאינשי אינהו עבדי ליה ספסירותיה. רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: האי מאן דיהיב זוזי אתרעא חריפא צריך לאיתחזוי לבי דרי. למאי? אי למקנא - הא לא קני, אי לקבולי עליה מי שפרע - כי לא מיתחזי נמי מקבל עליה מי שפרע - לעולם לקבולי עליה מי שפרע, ומאן דיהיב זוזי אתרעא [חריפא] לבי תרי תלתא יהיב, אי מיתחזי ליה - סמכא דעתיה, ואי לא - אמר ליה: אמינא דאשכחת פירי דשפירי מדידי, ושקלת. אמר רב אשי: השתא דאמרת משום מסמך דעתא, אפילו אשכחיה בשוקא ואמר ליה - סמכא

דעתיה. אמר רב נחמן, כללא דריביתא: כל אגר נטר ליה - אסור. ואמר רב נחמן: האי מאן דיהיב זוזי לקיראה וקא אזלי ארבע ארבע, ואמר ליה יהיבנא לך חמש חמש איתנהו גביה - שרי, ליתנהו גביה - אסור. - פשיטא - לא צריכא דאית ליה אשראי במתא. מהו דתימא: כיון דאית ליה אשראי במתא - כעד שיבא בני או עד שאמצא מפתח דמי, קא משמע לן: כיון דמחסרי גוביינא כמאן דליתנהו דמי. ואמר רב נחמן: האי מאן דאוזיף פשיטי מחבריה ואשכח ביה טופיינא, אי בכדי שהדעת טועה - מיחייב לאהדוריה ליה, ואי לאו - מתנה בעלמא הוא דיהיב ליה. - היכי דמי בכדי שהדעת טועה? - אמר רב אחא בריה דרב יוסף:

דף סזא

בעישורייתא וחומשייתא. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: ואי איניש תקיפא הוא דלא יהיב מתנה, מאי? - אמר ליה: דלמא מיגזל גזליה, ואבלע ליה בחשבון. דתניא: הגוזל את חברו והבליע לו בחשבון - יצא. - ואי איניש דאתי מעלמא, דלא שקיל וטרי בהדיה, מאי? - אמר ליה: דלמא איניש אחרינא גזליה, ואמר ליה: כי יזיף פלוני פשיטי מינך - אבלע ליה בחשבון. אמר רב כהנא: הוה יתיבנא בשילהי פרקי דרב, ושמעית דקאמר קרי קרי, ולא ידענא מאי קאמר. בתר דקם רב, אמרי להו: מאי קרי קרי דקאמר רב? אמרו לי: הכי קאמר רב האי מאן דיהיב זוזי לגינאה אקרי, וקא אזלי עשרה קרי בני זרתא. ואמר ליה: יהיבנא לך בני גרמידא, איתנהו - שרי, ליתנהו - אסור. - פשיטא - מהו דתימא: כיון דממילא קא רבו - שפיר דמי, קא משמע לן. - כמאן - כי האי תנא, דתניא: ההולך לחלוב את עזיו ולגזוז את רחליו ולרדות את כוורתו, מצאו חברו ואמר לו: מה שעזי חולבות מכור לך, מה שרחלי גוזזות מכור לך, מה שכוורתתי רודה מכור לך - מותר. אבל אם אמר לו: מה שעזי חולבות כך וכך מכור לך, מה שרחלי גוזזות כך וכך מכור לך, מה שכוורתתי רודה כך וכך מכור לך - אסור. ואף על גב דממילא קא רבו, כיון דליתנהו בההיא שעתא - אסור. איכא דאמרי אמר רבא: כיון דממילא קא רבו - שפיר דמי. - והתניא: כך וכך אסור - התם לאו מיניה קא רבו, דשקלי ליה להאי ואתי אחרינא בדוכתיה. הכא - מיניה קא רבו, דכי שקלי ליה להאי לא אתי אחרינא בדוכתיה. אמר אביי: שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה: הילך ארבעה זוזי אחביתא דחמרא, אי תקפה - ברשותך, אי יקרא אי זילא - ברשותי. אמר ליה רב שרביא לאביי:

דף סזב

האי קרוב לשכר ורחוק להפסד הוא - אמר ליה: כיון דמקבל עליה זולא, קרוב לזה ולזה הוא. משנה. המלוה את חברו לא ידור בחצרו חנם, ולא ישכור ממנו בפחות מפני שהוא רבית. גמרא. אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: אף על פי שאמרו הדר בחצר חברו שלא מדעתו - אינו צריך להעלות לו שכר, הלוחו ודר בחצרו - צריך להעלות לו שכר. - מאי קא משמע לן? תנינא: המלוה את חברו לא ידור בחצרו חנם, ולא ישכור ממנו בפחות - מפני שהוא רבית - אי ממתניתין הוה אמינא: הני מילי -

בחצר דקיימא לאגרא, וגברא דעביד למיגר. אבל חצר דלא קיימא לאגרא, וגברא דלא עביד למיגר - אימא לא, קא משמע לן. איכא דאמרי, אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: אף על פי שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו - אינו צריך להעלות לו שכר, הלויני ודור בחצרי - צריך להעלות לו שכר. מאן דאמר הלוהו - כל שכן הלויני, ומאן דאמר הלויני - אבל הלוהו לא. מאי טעמא? כיון דמעיקרא לאו אדעתא דהכי אוזפיה - לית לן בה. רב יוסף בר חמא תקיף עבדי דאינשי דמסיק בהו זוזי ועביד בהו עבידתא. אמר ליה רבא בריה: מאי טעמא עביד מר הכי? - אמר ליה: אנא כרב נחמן סבירא לי, דאמר רב נחמן: עבדא נהום כריסיה לא שוי. אמר ליה: אימור דאמר רב נחמן - כגון דארי עבדיה, דמרקיד בי כובי, עבדי אחריני מי אמר? - אמר ליה: אנא כי הא דרב דניאל בר רב קטינא אמר רב סבירא לי, דאמר: התוקף עבדו של חבירו ועשה בו מלאכה - פטור,

דף סה.א

דניחא ליה דלא נסתרי עבדיה. - אמר ליה: הני מילי - היכא דלא מסיק ביה זוזי. מר, כיון דמסיק בהו זוזי - מחזי כרבית. דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: אף על פי שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו - אינו צריך להעלות לו שכר, הלוהו ודר בחצירו - צריך להעלות לו שכר. - אמר ליה: הדרי בי. אמר אביי: האי מאן דמסיק זוזי דריביתא בחבריה, וקא אזלי חטי ארבעה גריוי בזוזא בשוקא, ויהיב ליה איהו חמשה, כי מפקינן מיניה - ארבעה מפקינן מיניה, אידך אוזולי הוא דקא מוזיל גביה. רבא אמר: חמשה מפקינן מיניה. דמעיקרא בתורת ריביתא אתאי לידיה. ואמר אביי: האי מאן דמסיק ארבעה זוזי דריביתא בחבריה, ויהיב ליה גלימא בגוייהו, כי מפקינן מיניה - ארבעה מפקינן מיניה, גלימא לא מפקינן מיניה. רבא אמר: גלימא מפקינן מיניה. מאי טעמא - כי היכי דלא לימרו גלימא דמכסי וקאי גלימא דריביתא הוא. אמר רבא: האי מאן דמסיק תריסר זוזי דריביתא בחבריה, ואגר ליה חצר דמתגרא בעשרה ואוגריה נהליה בתריסר. כי מפקינן מיניה - תריסר מפקינן מיניה. אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא: ולימא ליה: כי אגרא הכי - דהוה קא משתרשי לי, השתא דלא משתרשי לי - כדאגרי כולי עלמא הוא דאגרנא - משום דאמר ליה: סברת וקבלת. משנה. מרבין על השכר ואין מרבין על המכר. כיצד? השכיר לו את חצרו, ואמר לו: אם מעכשיו אתה נותן לי - הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה, ואם של חודש בחודש - סלע לחודש, מותר. מכר לו את שדהו, ואמר לו: אם מעכשיו אתה נותן לי - הרי היא שלך באלף זוז, אם לגורן בשנים עשר מנה - אסור. גמרא. מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? - רבה ורב יוסף, דאמרי תרוייהו: שכירות אינה משתלמת אלא בסוף, והאי כיון דלא מטא זמניה למיגבא - לאו אגר נטר ליה, משווא הוא דהכי שויא, והאי דקאמר ליה אם מעכשיו אתה נותן לי הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה - אוזולי הוא דקא מוזיל גביה. סיפא, כיון דזביני נינהו ובעי למשקל דמי מעכשיו, הלכך אגר נטר ליה הוא, ואסור. אמר רבא: דקו בה רבנן בהא מילתא ואוקמוה אקרא (ויקרא כ"ה) כשכיר שנה בשנה, שכירות של שנה זו

אינה משתלמת אלא בשנה אחרת. ואם לגורן בשנים עשר מנה אסור. אמר רב נחמן: טרשא שרי. איתיביה רמי בר חמא לרב נחמן, ואמרי לה רב עוקבא בר חמא לרב נחמן: ואם לגורן בשנים עשר מנה - אסור - אמר ליה: התם - קץ ליה, הכא - לא קץ ליה. אמר רב פפא: טרשא דידי שרי, מאי טעמא - שכראי לא פסיד, זווי לא צריכנא, אנא הוא דקא עבידנא מילתא גבי לוקח. - אמר ליה רב ששת בריה דרב אידי לרב פפא: מאי חזי מר דקא אזלת בתר דידך? זיל בתר דידהו, דאילו הוה להו זווי - הוה שקלי כי השתא, השתא דלית להו זווי - שקלי כיוקרא דלקמיה. - אמר רב חמא: טרשא דידי ודאי שרי. מאי טעמא - ניחא להו דליקו ברשותי, דכל היכא דקא אזלי - שבקי להו מכסא ונקוט להו שוקא.

דף סה.ב

והלכתא כרב חמא, והלכתא כרבי אלעזר, והלכתא כרבי ינאי, דאמר: מה לי הן ומה לי דמיהן. משנה. מכר לו את השדה ונתן לו מקצת דמים, ואמר לו: אימתי שתראה הבא מעות וטול את שלך - אסור. הלוחו על שדהו, ואמר לו: אם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים - הרי היא שלי - הרי היא שלו. וכך היה ביתוס בן זונין עושה על פי חכמים. גמרא. מי אוכל פירות? - רב הונא אמר: מוכר אוכל פירות, רב ענן אמר: משלשין את הפירות. ולא פליגי, הא דאמר: לכי מייתית קני, הא דאמר: לכי מייתית קני מעכשיו. תני רב ספרא ברבית דבי רבי חייא: פעמים ששניהם מותרין, פעמים ששניהם אסורין, ופעמים שהמוכר מותר ולוקח אסור, ופעמים שהלוקח מותר ומוכר אסור. עני רבא בתריה: פעמים ששניהם מותרין - דאמר ליה קני כשיעור זוזך, פעמים ששניהם אסורין - דאמר ליה לכי מייתית קני מעכשיו, פעמים מוכר מותר ולוקח אסור - דאמר ליה לכי מייתית קני, פעמים שהלוקח מותר ומוכר אסור דאמר ליה קני מעכשיו וזוזאי להו הלואה גבך. - מאן תנא שניהם אסורין? - אמר רב הונא בריה דרב יהושע: דלא כרבי יהודה, דאי רבי יהודה - הא אמר צד אחד ברבית - מותר. משכן לו בית, משכן לו שדה, ואמר לו: לכשתראה למוכרם, לא תמכרם אלא לי בדמים הללו - אסור, בשוייהן - מותר. - מאן תנא בדמים הללו אסור? - אמר רב הונא בריה דרב יהושע: דלא כרבי יהודה, דאי רבי יהודה - האמר צד אחד ברבית - מותר. מכר לו בית, מכר לו שדה, ואמר לו: לכשיהיו לי מעות החזירם לי - אסור. לכשיהיו לך מעות אחזירם לך - מותר. - מאן תנא? - אמר רב הונא בריה דרב יהושע: דלא כרבי יהודה. דאי רבי יהודה - האמר: צד אחד ברבית - מותר. מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? אמר רבא: (רישא דלא אמר ליה מדעתיה), סיפא דאמר ליה מדעתיה. ההוא גברא דזבין ליה ארעא לחבריה שלא באחריות, חזייה דהוה קא עציב. אמר ליה: אמאי עציבת? אי טרפו לה מינך - מגבינא לך שופרא, שבחא, ופירי. אמר אמימר:

דף סו.א

פטומי מילי בעלמא הוא. אמר ליה רב אשי לאמימר: טעמא מאי - כיון דלוקח בעי לאתנויי, והכא מוכר קא מתני, אמרת פטומי מילי בעלמא הוא. אלא מתניתא, דקתני:

לכשיהיו לך מעות אחזיר לך - מותר, דמוכר הוא דבעי לאתנויי, מוכר לא אתני ולוקח קא מתני. - ואמרינן: מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? ואמר רבא: סיפא - דאמר ליה מדעתיה. טעמא: דאמר ליה - מדעתיה, הא לא אמר ליה מדעתיה - לא אמרינן פטומי מילי בעלמא הוא - אמר ליה: נעשה כמאן דאמר ליה מדעתיה אתמר. ההוא שכיב מרע דכתב לה גיטא לדביתהו, אנגיד ואתנת. אמרה ליה: אמאי קא מתנחת? אי קיימת - דידך אנא. - אמר רב זביד: פטומי מילי בעלמא הוא. - אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא: ואי לאו פטומי מילי מאי? בדידה קיימא למישדי תנאה בגיטא? בדידה קיימא למישדי תנאה - מהו דתימא: הוא גופיה אדעתא דידה קא גמיר ויהיב גיטא, קא משמע לן. הלוהו על שדהו. אמר רב הונא: בשעת מתן מעות - קנה הכל, לאחר מתן מעות - לא קנה אלא כנגד מעותיו. ורב נחמן אמר: אפילו לאחר מתן מעות קנה הכל. עבד רב נחמן עובדא גבי ריש גלותא כשמעתיה, קרעיה רב יהודה לשטריה. אמר ליה ריש גלותא: רב יהודה קרע לשטרך. - אמר ליה: דרדקא קרעיה? גברא רבה קרעיה, חזא ביה טעמא וקרעיה איכא דאמרי, אמר ליה: דרדקא קרעיה, דכולי עלמא לגבי דידי בדינא דרדקי נינהו. הדר אמר רב נחמן, אפילו בשעת מתן מעות - לא קנה ולא כלום. איתיביה רבא לרב נחמן: אם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי - הרי היא שלו - אמר ליה: אני אומר אסמכתא קניא, ומניומי אמר אסמכתא לא קניא. - ולמניומי קשיא מתניתין - איבעית אימא: מתניתין רבי יוסי היא, דאמר: אסמכתא קניא

דף ס"ב

איבעית אימא: דאמר ליה קני מעכשיו. אמרו ליה מר ינוקא ומר קשישא בני דרב חסדא לרב אשי: הכי אמרי נהרדעאי משמיה דרב נחמן: האי אסמכתא, בזמניה - קניא, בלא זמניה - לא קניא. - אמר להו: כל מידי בזמניה קני בלא זמניה לא קני. דלמא הכי קאמריתו: אשכחיה בגו זמניה ואמר ליה: קני - קני, בתר זמניה ואמר ליה קני - לא קני. מאי טעמא - מחמת כיסופא הוא דקאמר ליה. ולא היא, דאפילו בגו זמניה נמי לא קני. והאי דקאמר ליה קני - קא סבר: כי מטי זמניה לא ליתי ליטרדן. אמר רב פפא: האי אסמכתא, זימנין קניא וזימנין לא קניא. אשכחיה דקא שתי שכרא - קני, דקא מהפך אזוזי - לא קני. אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא: דלמא לפכוחי פחדיה קא שתי? אי נמי, איניש אחרינא אסמכיה אזוזי? אלא אמר רבינא: אי קפיד בדמי - ודאי קני. אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא: דלמא סבר, כי היכי דלא תיתזיל ארעיה? - אלא אמר רב פפא: אי קפיד בארעא - ודאי קני. ואמר רב פפא: אף על גב דאמור רבנן אסמכתא לא קניא - אפותיקי הויא למיגבא מינה. אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא: מי קאמר ליה קני לגוביינא? אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא, ואי אמר קני למיגבא מיניה - קני? סוף סוף אסמכתא היא, ואסמכתא לא קניא - אלא אפותיקי דאמר רב פפא מאי היא? - דאמר ליה: לא יהא לך פרעון אלא מזו. ההוא גברא דזבין ליה ארעא לחבריה באחריות. אמר ליה: אי טרפו ליה מנאי - מגבית לי מעידי עידית דאית לך. - אמר ליה: מעידי עידית לא מגבינא לך, דבעינן למיקם קמאי. אלא מגבינא

לך מעידית אחרים דאית לי. לסוף טרפוה מיניה, אתא בדקא שקיל לעידי עידית. סבר רב פפא למימר: מעידית אמר ליה - והא קיימא. - אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא: ולימא ליה כי אמרי לך אנא מגבינא לך - דהוה עידית קיימא, השתא קיימא ליה עידית במקום עידי עידית. רב בר שבא הוה מסיק ביה רב כהנא זוזי. אמר ליה: אי לא פרענא לך ליום פלוני - גבי מהאי חמרא. סבר רב פפא למימר: כי אמרינן אסמכתא לא קניא - הני מילי בארעא, דלאו לזבוני קיימא. אבל חמרא, כיון דלזבוני קאי - כזוזי דמי. אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא: הכי אמרינן משמיה דרבה: כל דאי - לא קני. אמר רב נחמן: השתא דאמור רבנן אסמכתא לא קניא - הדר ארעא והדרי פירי. למימרא דסבר רב נחמן: מחילה בטעות לא הויא מחילה? והאיתמר: המוכר פירות דקל לחבירו, אמר רב הונא: עד שלא באו לעולם - יכול לחזור בו. משבאו לעולם - אין יכול לחזור בו, ורב נחמן אמר: אף משבאו לעולם - יכול לחזור בו. ואמר רב נחמן: מודינא, דאי שמיט ואכיל - לא מפקינן מיניה - התם זביני, הכא הלואה. אמר רבא:

דף סזא

הוה יתיבנא קמיה דרב נחמן, ובעי לאותביה אונאה, ואודיק: חזיתן איילונית. והרי אונאה דמחילה בטעות היא ולא הויא מחילה. ואודיק: חזיתן איילונית, הרי איילונית דמחילה בטעות היא - והויא מחילה. דתנן: הממאנת והשנייה והאיילונית - אין להן לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות. - ולא היא: לא אונאה הויא תיובתיה, ולא איילונית מסייע ליה. לא אונאה תיובתיה - דלא ידע דאיתיה אונאה, דמחיל גביה. ולא איילונית מסייע ליה - דניחא לה דתיפוק עלה שמא דאישות. ההיא איתתא דאמרה ליה לההוא גברא: זיל זבין לי ארעא מקריביי. אזל זבן לה. אמר ליה: אי הווי לי זוזי מהדרת לה ניהלי? - אמר ליה: את ונוולא אחי. אמר רבה בר רב הונא: כל את ונוולא אחי אמר, סמכא דעתיה, ולא גמר ומקני. ארעא הדרה, פירי מאי? רבית קצוצה הווי - ויוצאין בדיינין, או דילמא כי אבק רבית הווי, ואין יוצאין? - אמר רבה בר רב הונא: מסתברא, כי אבק רבית הווי, ואין יוצאין בדיינין. וכן אמר רבא: כי אבק רבית הווי, ואין יוצאין בדיינין. אמר ליה אביי לרבה: משכנתא מאי? התם טעמא מאי - משום דלא קץ ליה, הכא נמי - לא קץ ליה. או דילמא התם זביני, הכא הלואה? - אמר ליה: התם טעמא מאי - משום דלא קץ ליה, הכא נמי - לא קץ ליה. אמר רב פפי: עבד רבינא עובדא, וחשיב ואפיק פירי, דלא כרבה בר רב הונא. אמר רב בריה דרב יוסף משמיה דרבה: הא משכנתא באתרא דמסלקי, אכל שיעור זוזי - מסלקינן ליה, אכל טפי - לא מפקינן מיניה, ולא מחשבינן משטרא לשטרא. ובדיתמי, אכל שיעור זוזי - מסלקינן ליה, אכל טפי - מפקינן מיניה, ומחשבינן משטרא לשטרא. אמר רב אשי: השתא דאמרת אכל טפי לא מפקינן מיניה, אכל שיעור זוזי - נמי לא מסלקינן ליה בלא זוזי. מאי טעמא - סלוקי בלא זוזי אפוקי מיניה הוא, הוי אבק רבית, ואבק רבית אינה יוצאה בדיינין. עבד רב אשי עובדא ביתומים קטנים

דף סזב

כגדולים. אמר רבא בריה דרב יוסף משמיה דרבא: האי משכנתא, באתרא דמסלקי - לא ניכול אלא בנכייתא, וצורבא מדרבנן אפילו בנכייתא לא ניכול. אלא במאי ניכול - בקיצותא. - הניחא למאן דאמר קיצותא שריא, אלא למאן דאמר קיצותא אסירא, מאי איכא למימר? דאתמר: קיצותא, פליגא בה רב אחא ורבינא: חד אמר קיצותא שריא, וחד אמר קיצותא אסירא. היכי דמי קיצותא? דאמר ליה: עד חמש שנין אכילנא לה בלא נכייתא, מכאן ואילך שיימנא לך כולהו פירי. איכא דאמרי: כל בלא נכייתא - אסור. אבל היכי דמי קיצותא - דאמר ליה: עד חמש שנין אכילנא בנכייתא, מכאן ואילך שיימנא לך כולהו פירי. מאן דאסר בקמייתא - שרי בבתרייתא, מאן דאסר בבתרייתא - היכי שרי למיכל? - שרי כי משכנתא דסורא, דכתבי בה הכי: במשלם שניא אילין תיפוק ארעא דא בלא כסף. רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אמרי תרוייהו: האי משכנתא, באתרא דמסלקי - אין בעל חוב גובה הימנה, ואין הבכור נוטל בה פי שנים, ושביעית משמטתה. ובאתרא דלא מסלקי - בעל חוב גובה הימנו, ובכור נוטל בו פי שנים, ואין שביעית משמטתה. ואמר מר זוטרא משמיה דרב פפא: האי משכנתא, באתרא דמסלקי - מסלקי ליה ואפילו מתמרי דאבודיא, ואי אגבהנהו בסיסני - קננהו. ולמאן דאמר כליו של לוקח ברשות מוכר - קנה לוקח, אפילו דלא אגבהנהו בסיסני - קננהו. פשיטא, באתרא דמסלקי ואמר לא מסתלקנא - הא קאמר דלא מסתלקנא. אלא באתרא דלא מסלקי, ואמר מסתלקנא, מאי? צריך למיקנא מיניה, או לא? - רב פפא אמר: לא צריך למקנא מיניה, רב ששת בריה דרב אידי אמר: צריך למקנא מיניה. והלכתא: צריך למקנא מיניה. אמר: איזיל ואייתי זוזי - לא אכיל. איזיל ואטרח ואייתי זוזי - רבינא אמר: אכיל, ומר זוטרא בריה דרב מרי אמר: לא אכיל. והלכתא: לא אכיל. רב כהנא ורב פפא ורב אשי לא אכלי בנכייתא, רבינא אכיל בנכייתא. אמר מר זוטרא: טעמא דמאן דאכיל בנכייתא - מידי דהוה אשדה אחוזה. שדה אחוזה, לאו אף על גב דקא אכיל פירי טובא, אמר רחמנא

דף סח.א

קא פריק לה בארבעה זוזי, הכא נמי לא שנא. ומאן דאסר - אמר לך: שדה אחוזה הקדש היא, ורחמנא אוקמיה אפדיון. הכא - הלואה היא, ומיחזי כרבית. אמר רב אשי: אמרו לי סבי דמתא מחסיא: סתם משכנתא - שתא. למאי נפקא מינה? דאי אכיל לה שתא - מצי מסלק ליה, ואי לא - לא מצי מסלק ליה. ואמר רב אשי: אמרו לי סבי דמתא מחסיא: מאי משכנתא - דשכונה גביה. למאי נפקא מינה - לדינא דבר מצרא. אמר רבא: לית הלכתא לא כטרשי פפונאי, ולא כשטרי מחוזנאי, ולא כחכירי נרשאי. כטרשי פפונאי - כטרשי דרב פפא. שטרי מחוזנאי - דזקפי ליה לרווחא אקרנא, וכתבי ליה בשטרא. מי יימר דהוה רווחא? אמר ליה מר בר אמרימר לרב אשי: אבא עביד הכי, וכי אתו לקמיה - מהימן להו. - אמר ליה: תינח היכא דאיתיה לדידיה, אי שכיב ונפל שטרא קמי יתמי מאי? הוי (קהלת י') כשגגה שיצא מלפני השליט, ונח נפשיה דאמימר. חכירי נרשאי - דכתבי הכי: משכן ליה פלניא ארעיה לפלניא, והדר חכרה מיניה. אימת

קנאה דאקנייה נהליה? והאידנא דקא כתבי הכי: קנינא מיניה ושהינא כמה עידני, והדר חכרה. כדי שלא תנעול דלת בפני לווין - שפיר דמי. ולא מלתא היא. משנה. אין מושיבין חנוני למחצית שכר, ולא יתן מעות ליקח בהן פירות למחצית שכר, אלא אם כן נותן לו שכרו כפועל. אין מושיבין תרנגולין למחצה, ואין שמין עגלין וסייחין למחצה, אלא אם כן נותן לו שכר עמלו ומזונו. אבל מקבלין עגלין וסייחין למחצה, ומגדלין אותן עד שיהו משולשין, וחמור - עד שתהא טוענת. גמרא. תנא: כפועל בטל. מאי כפועל בטל?

דף סח.ב

אמר אביי: כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה. וצריכא, דאי תנא חנוני - חנוני הוא דסגי ליה כפועל בטל, משום דלא נפיש טרחיה. אבל מעות ליקח בהן פירות, דנפיש טרחיה - אימא לא סגי ליה כפועל בטל. ואי תנא מעות ליקח בהן פירות - הוה אמיאנא התם הוא דבעי כפועל בטל, משום דנפיש טרחיה, אבל חנוני דלא נפיש טרחיה - אימא סגי ליה במשהו בעלמא, דאפילו לא טבל עמו אלא בציר, ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחת - זהו שכרו, צריכא. (כמה עיזי, ותרנגולין מעלין סימן). תנו רבנן: כמה הוא שכרו - בין מרובה ובין מועט, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: אפילו לא טבל עמו אלא בציר, ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחת - זהו שכרו. רבי שמעון בן יוחאי אומר: נותן לו שכרו משלם. תנו רבנן: אין שמין לא את העזים ולא את הרחלים, ולא כל דבר שאינו עושה ואוכל למחצה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: שמין את העזים מפני שחולבות, ואת הרחלים מפני שגוזזות ושוטפות ומורטות, ואת התרנגולת מפני שהיא עושה ואוכלת. - ותנא קמא - גיזה וחלב לא ספק שכר עמלו ומזונו? - בגיזה וחלב כולי עלמא לא פליגי, כי פליגי - בנסיובי ותותרי. תנא קמא סבר לה כרבי שמעון בן יוחאי, דאמר: נותן לו שכרו משלם, רבי יוסי ברבי יהודה סבר לה כאבוב, דאמר: אפילו לא טבל עמו אלא בציר, ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחת - זהו שכרו. תנו רבנן: משכרת אשה לחברתה תרנגולת בשני אפרוחין. אשה שאמרה לחברתה: תרנגולת שלי וביצים שליכי, ואני ואת נחלוק באפרוחין - רבי יהודה מתיר, רבי שמעון אוסר. - ורבי יהודה לא בעי שכר עמלו ומזונו? - איכא ביצים מוזרות. תנו רבנן: מקום שנהגו להעלות שכר כתף, למעות, לבהמה - מעלין, ואין משנין ממנהג המדינה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: שמין עגל עם אמו, וסיח עם אמו, ואפילו במקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות. - ורבן שמעון בן גמליאל לא בעי שכר עמלו ומזונו? - איכא גללים. - ואידך: גללים אפקורי מפקיר להו. אמר רב נחמן: הלכה כרבי יהודה, והלכה כרבי יוסי ברבי יהודה, והלכה כרבן שמעון בן גמליאל. בני רב עיליש נפק עליהו ההוא שטרא דהוה כתיב ביה פלגא באגר, פלגא בהפסד. אמר רבא: רב עיליש גברא רבה הוא, ואיסורא לאינשי לא הוי ספי. מה נפשך, אי פלגא באגר - תרי תילתי בהפסד,

דף טט.א

אי פלגא בהפסד - תרי תילתי באגר. אמר רב כהנא: אמריתא לשמעתא קמיה דרב

זביד מנהרדעא, ואמר לי: דלמא רב עיליש טובל עמו בציר הוה, ואמר רב נחמן: הלכה כרבי יהודה - אמר ליה: לאו הלכתא איתמר, אלא שיטה איתמר. הכי נמי מסתברא, דאי לא תימא הכי - למה ליה למיחשב ולמימר הלכה הלכה? לימא הלכה כרבי יהודה, דמיקל מכולהו. אמר רב: מותר שלישי בשכרך - הרי זה מותר, ושמואל אמר: לא מצא מותר שלישי ילך לביתו ריקן? אלא אמר - שמואל: קוצץ לו דינר. וסבר רב: אין קוצצין לו דינר. והאמר רב: ריש עגלא לפטומא. מאי לאו דאמר ליה: מותר שלישי בשכרך? - לא, דקאמר ליה: אי מותר שלישי, אי ריש עגלא לפטומא. איבעית אימא: כי קאמר רב מותר שלישי בשכרך מותר - כגון דאית ליה בהמה לדידיה, דאמרי אינשי: גביל לתורא, גביל לתורי. רבי אלעזר מהגרוניא זבין בהמה, ויהיב ליה לאריסיה מפטים ליה, ויהיב ליה רישא באגריה, ויהיב פלגא רווחא. אמרה ליה דביתהו: אי משתתפת בהדיה יהיב לך נמי אליתא. אזל זבין בהדיה, פליג ליה מאליתא. אמר ליה: תא נפלגיה לרישא. - אמר ליה: השתא כמעיקרא נמי לא? - אמר ליה: עד האידינא זוזי דידי הו, אי לא הוה יהיבנא לך טפי פורתא - מיחזי כרבית, השתא שותפי אנן. מאי קאמרת טרחנא טפי פורתא - אמרי אינשי: סתם אריסא למרי ארעא קמשעבד נפשיה לאתויי ליה רעיא. תנו רבנן: השם בהמה לחבירו, עד מתי חייב לטפל בה? סומכוס אומר: באתונות שמונה עשר חדש, בגודרות עשרים וארבעה חדש. ואם בא לחלוק בתוך זמנו - חברו מעכב עליו, אבל אינו דומה טיפולה של שנה זו לטיפולה של שנה אחרת. (אבל מאי קאמר?) (מסורת הש"ס: מאי אבל דקאמר) אלא: לפי שאינו דומה טיפולה של שנה זו לטיפולה של שנה אחרת. תניא אידך: השם בהמה לחבירו, עד מתי חייב לטפל בולדות - בדקה שלשים יום, ובגסה חמשים יום. רבי יוסי אומר: בדקה שלשה חדשים, מפני שטיפולה מרובה. מאי טיפולה מרובה? מפני ששיניה דקות. מכאן ואילך נוטל מחצה שלו, וחצי מחצה בשל חבירו. רב מנשיא בר גדא שקל מחצה שלו וחצי מחצה בשל חבירו. אתא לקמיה דאביי. אמר ליה: מאן פלג לך? ועוד: מקום שנהגו לגדל הוא, ותנן: מקום שנהגו לגדל - יגדילו. הנהו תרי כותאי דעבוד עסקא בהדי הדדי, אזיל חד מנייהו פליג זוזי בלא דעתיה דחבריה. אתו לקמיה דרב פפא, אמר ליה: מאי נפקא מינה? הכי אמר רב נחמן: זוזי כמאן דפליגי דמו. לשנה זבון חמרא בהדי הדדי, קם אידך פליג ליה בלא דעתיה דחבריה. אתו לקמיה דרב פפא. אמר ליה: מאן פלג לך? - אמר ליה: קא חזינא דבתר דידי קא אתי מר. אמר רב פפא:

דף סט"ב

כהאי גונא ודאי צריך לאודועיה. זוזי, מי שקיל טבי ושביק חסרי? (-אמר ליה: לא. - אמר ליה): חמרא, כולי עלמא ידעי דאיכא דבסיס ואיכא דלא בסיס. גופא, אמר רב נחמן: זוזי כמאן דפליגי דמו. הני מילי טבי וטבי, תקולי ותקולי. אבל טבי ותקולי - לא. רב חמא הוה מוגר זוזי בפשיטא ביומא, כלו זוזי דרב חמא. הוא סבר: מאי שנא ממרא. - ולא היא, מרא הדרא בעינא וידיע פחתיה, זוזי לא הדרי בעינייהו ולא ידיע פחתיה. אמר רבא: שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה: הילך ארבעה זוזי ואוזפיה לפלניא זוזי,

לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה. ואמר רבא: שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה: שקיל לך ארבעה זוזי ואמור ליה לפלוני לאוזפן זוזי. מאי טעמא - שכר אמירה קא שקיל. כי הא דאבא מר בריה דרב פפא הוה שקיל אוגנא דקירא מקיראי, ואמר ליה לאבוה: אוזפינהו זוזי. אמרו ליה רבנן לרב פפא: אכיל בריה דמר רביתא - אמר להו: כל כי האי רביתא ניכול, לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה. הכא שכר אמירה קא שקיל, ושרי. משנה. שמין פרה וחמור, וכל דבר שהוא עושה ואוכל, למחצה. מקום שנהגו לחלוק את הולדות מיד - חולקין, מקום שנהגו לגדל - יגדילו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: שמין עגל עם אמו, וסיח עם אמו, ומפריז על שדהו, ואינו חושש משום רבית. גמרא. תנו רבנן: מפריז על שדהו ואינו חושש משום רבית, כיצד? השוכר את השדה מחבירו בעשרה כורים חטין לשנה, ואומר לו: תן לי מאתים זוז ואפרנסנה, ואני אעלה לך שנים עשר כורין לשנה - מותר. אבל אין מפריז לא על חנות ולא על ספינה. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: פעמים שמפריז על חנות לצור בה צורה, ספינה לעשות לה איסקריא. חנות לצור בה צורתא - דצבו בה אינשי, והוי אגרא טפי. ספינה לעשות לה איסקריא, כיון דשפירא איסקריא טפי אגרא טפי. ספינתא, אמר רב: אגרא ופגרא. אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב: אי אגרא - לא פגרא, אי פגרא - לא אגרא. שתיק רב. אמר רב ששת: מאי טעמא שתיק רב? לא שמיעא ליה הא דתניא: אף על פי שאמרו אין מקבלין צאן ברזל מישראל, אבל מקבלין צאן ברזל מן הנכרים. אבל אמרו: השם פרה לחבירו ואמר לו: הרי פרתך עשויה עלי בשלשים דינר, ואני אעלה לך סלע בחדש - מותר, לפי שלא עשאה דמים. - ולא עשאה? - אמר רב ששת: לא עשאה דמים מחיים, אלא לאחר מיתה. אמר רב פפא, הלכתא: ספינה אגרא ופגרא.

דף ע.א

ונהגו בני כופרא: אגרא - בשעת משיכה, פגרא - בשעת שבירה. אטו במנהגא תליא מילתא? - משום דמתניתא תניא מנהגא. אמר רב ענן אמר שמואל: מעות של יתומים מותר להלוותן ברבית. אמר ליה רב נחמן: משום דיתמי נינהו ספינא להו איסורא? יתמי דאכלי דלאו דידהו ליזלו בתר שבקיהו. אמר ליה: אימא לי איזו, גופא דעובדא היכי הוה? - אמר ליה: ההוא דודא דבני מר עוקבא דהוה בי מר שמואל תקיל ויהיב ליה, תקיל ושקיל ליה. שקיל אגרא ושקיל פחתא, אי אגרא - לא פחתא, ואי פחתא - לא אגרא - אמר ליה: כי הא - אפילו בדקנני נמי שרי למיעבד, דהא מקבלי עליהו חוסכא דנחשא, דכמה דמקלי נחשא בציר דמיה. אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא, ואמרי לה אמר רבה בר יוסף בר חמא אמר רב ששת: מעות של יתומים מותר להלוותן קרוב לשכר ורחוק להפסד. תנו רבנן: קרוב לשכר ורחוק להפסד - רשע, קרוב להפסד ורחוק לשכר - חסיד, קרוב לזה ולזה, רחוק מזה ומזה - זו היא מדת כל אדם. אמר ליה רבה לרב יוסף: הני זוזי דיתמי היכי עבדינן להו? - אמר ליה: מותבינן להו בי דינא, ויהבינן להו זוזא זוזא. - אמר ליה: והא קא כליא קרנא - אמר ליה: מר היכי עביד? - אמר ליה:

בדקינן גברא דאית ליה דהבא פריכא, ונקטינן דהבא מיניה, ויהבינן להו ניהליה קרוב לשכר ורחוק להפסד. - אבל דבר מסוים - לא, דלמא פקדון ניהו, ואתי מריה יהיב סימנין ושקיל ליה. אמר רב אשי: תינח אי משתכח גברא דאית ליה דהבא פריכא, אי לא משתכח גברא דאית ליה דהבא פריכא ניכלו זוזי דיתמי? אלא אמר רב אשי: חזינן גברא דמשפו נכסיה, ומהימן, ושמע דינא דאורייתא ולא מקבל שמתא דרבנן, ויהבינן להו ניהליה בבי דינא.

דף ע.ב

משנה. אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית, אבל מקבלין צאן ברזל מן הנכרים, ולוין מהן ומלוין אותן ברבית, וכן בגר תושב. מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי, אבל לא מדעת ישראל. גמרא. למימרא דברשותא דמקבל קיימא? ורמינהו: המקבל צאן ברזל מן הנכרים - ולדות פטורין מן הבכורה - אמר אביי: לא קשיא הא - דמקבל עליה אונסא וזולא, הא - דלא קביל עליה אונסא וזולא. אמר ליה רבא: אי דקביל עליה מרה אונסא וזולא - צאן ברזל קרית ליה? - ועוד: אדתני סיפא: אבל מקבלין צאן ברזל מן הנכרים, ליפלוג בדידיה: במה דברים אמורים - דלא קביל עליה אונסא וזולא, אבל קביל מרה אונסא וזולא - שפיר דמי. אלא אמר רבא: אידי ואידי דלא קביל עליה מרה אונסא וזולא, וגבי בכורות היינו טעם דולדות פטורין מן הבכורה - כיון דאי לא יהיב זוזי אתי נכרי תפיס לה לבהמה, ואי לא משכח לה לבהמה תפיס להו לולדות, והוי ליה יד נכרי באמצע. וכל יד נכרי באמצע - פטור מן הבכורה. (משלי כ"ח) מרבה הונו בנשך ותרבית לחונן דלים יקבצנו. מאי לחונן דלים? - אמר רב: כגון שבור מלכא. אמר רב נחמן: אמר לי הונא: לא נצרכא, אלא דאפילו רבית דנכרי. איתיביה רבא לרב נחמן: (דברים כ"ג) לנכרי תשיך, מאי תשיך - לאו תשוד? - לא, תשיך. - לא סגי דלאו הכי? - לאפוקי אחיך דלא. - אחיך בהדיא כתב ביה ולאחיך לא תשיך - לעבור עליו בעשה ולא תעשה. איתיביה: לויין מהן ומלוין אותם ברבית, וכן בגר תושב - אמר רב חייה בריה דרב הונא: לא נצרכא, אלא

דף ע.א

בכדי חייו. רבינא אמר: הכא בתלמידי חכמים עסקינן. טעמא מאי גזור רבנן - שמא ילמוד ממעשיו, וכיון דתלמיד חכם הוא - לא ילמוד ממעשיו. איכא דמתני לה להא דרב הונא אהא, דתני רב יוסף: (שמות כ"ב) אם כסף תלוה את עמי את העני עמך, עמי ונכרי - עמי קודם, עני ועשיר - עני קודם, ענייך ועניי עירך - ענייך קודמין, עניי עירך ועניי עיר אחרת - עניי עירך קודמין. אמר רב: עמי ונכרי עמי קודם פשיטא - אמר רב נחמן אמר לי הונא: לא נצרכא דאפילו לנכרי ברבית ולישראל בחנם. תניא, אמר רבי יוסי: בא וראה סמיות עיניהם של מלוי ברבית: אדם קורא לחבירו רשע - יורד עמו לחייו. והם מביאין עדים ולבלר וקולמוס ודין, וכותבין וחותמין: פלוני זה כפר באלהי ישראל. תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל מי שיש לו מעות ומלוה אותם שלא ברבית - עליו הכתוב אומר (תהלים ט"ז) כספו לא נתן בנשך ושחד על נקי לא לקח

עשה אלה לא ימוט לעולם. הא למדת שכל המלוה ברבית נכסיו מתמוטטין. והא קא חזינן דלא מוזפי ברבית וקא מתמוטטין - אמר רבי אלעזר: הללו מתמוטטין ועולין, והללו מתמוטטין ואינן עולין. (חבוקוק א') למה תביט בוגדים תחריש כבלע רשע צדיק ממנו - אמר רב הונא: צדיק ממנו - בולע, צדיק גמור - אינו בולע. תניא, רבי אומר: גר צדק האמור לענין מכירה, וגר תושב האמור לענין רבית איני יודע מה הוא. - גר צדק האמור לענין מכירה - דכתיב (ויקרא כ"ה) וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך, ולא לך אלא לגר, שנאמר (ויקרא כ"ה) לגר, ולא לגר צדק אלא לגר תושב, שנאמר (ויקרא כ"ה) לגר תושב. משפחת גר - זה הנכרי, כשהוא אומר או לעקר - זה הנמכר לעבודת כוכבים עצמה. אמר מר: ולא לך אלא לגר שנאמר לגר. למימר דגר קני עבד עברי? ורמינהי: אין הגר נקנה בעבד עברי, ואין אשה וגר קונין עבד עברי. גר לא נקנה בעבד עברי - (ויקרא כ"ה) ושב אל משפחתו, בעינן, והא ליכא. ואין אשה וגר קונין עבד עברי, אשה - לאו אורח ארעא. גר נמי, גמירי דמקני - קני, דלא מקני - לא קני. אמר רב נחמן בר יצחק: אינו קונה ודינו כישראל, אבל קונה ודינו כנכרי. דתניא: הנרצע והנמכר לנכרי אינו עובד לא את הבר ולא את הבת. אמר מר: ואין אשה וגר קונין עבד עברי, נימא דלא כרבן שמעון בן גמליאל, דתניא: אשה קונה את השפחות ואינה קונה את העבדים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף קונה את העבדים. - אפילו תימא רבן שמעון בן גמליאל, ולא קשיא: כאן - בעבד עברי, כאן בעבד כנעני. עבד עברי - צניע לה, עבד כנעני - פריץ לה. - אלא הא דתני רב יוסף: ארמלתא לא תרבי כלבא, ולא תשרי בר בי רב באושפיזא. בשלמא בר בי רב - צניע לה, אלא כלבא כיון דמסריך בה - מירתתא - אמרי: כיון דכי שדיא ליה אומצא מסריך בתרה, אמרי אינשי: משום אומצא דשדיא ליה הוא דמסריך. גר תושב האמור לענין רבית, מאי היא? דכתיב (ויקרא כ"ה) וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך. ורמינהי: לויין מהן ומלוין אותן ברבית, וכן בגר תושב אמר רב נחמן בר יצחק: מי כתיב אל תקח מאתם? מאתו כתיב - מישראל. תנו רבנן: אל תקח מאתו נשך ותרבית - אבל אתה נעשה לו ערב

דף עא.ב

ערב למאן? אילימא ערב לישראל - והא תנא אלו עוברין בלא תעשה: המלוה והלוה, הערב והעדים אלא לנכרי. וכיון דדיניה דנכרי דאזיל בתר ערבא - איהו ניהו דקא שקיל מיניה רביתא - אמר רב ששת: שקיבל עליו לדון בדיני ישראל. - אי קיבל עליו לדון בדיני ישראל - רבית נמי לא לשקול - אמר רב ששת: שקיבל עליו לזו, ולא קיבל עליו לזו. מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי כו'. תנו רבנן: מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי, אבל לא מדעת ישראל. כיצד? ישראל שלוה מעות מן הנכרי ברבית, וביקש להחזירם לו. מצאו ישראל אחר ואמר לו: תנס לי, ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו - אסור. ואם העמידו אצל נכרי - מותר. וכן נכרי שלוה מעות מישראל ברבית, וביקש להחזירם לו, מצאו ישראל אחר ואמר לו: תנס לי, ואני אעלה לך כדרך שאתה

מעלה לו - מותר. ואם העמידו אצל ישראל - אסור. בשלמא סיפא - לחומרא, אלא רישא, כיון דאין שליחות לנכרי - איהו ניהו דקא שקיל מיניה רביתא - אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא: הכא במאי עסקין - כגון דאמר ליה: הניחם על גבי קרקע והיפטר. - אי הכי מאי למימרא? - אלא אמר רב פפא: כגון שנטל ונתן ביד. - ואכתי, מאי למימרא? - מהו דתימא: נכרי גופיה כי עביד - אדעתא דישאל קא גמיר ויהיב, קא משמע לן. רב אשי אמר: כי אמרינן אין שליחות לנכרי - הני מילי - בתרומה, אבל בכל התורה כולה - יש שליחות לנכרי. והא דרב אשי ברותא היא, מאי שנא תרומה דלא - דכתיב (במדבר י"ח) אתם גם אתם מה אתם בני ברית - אף שלוחכם נמי בני ברית. שליחות דכל התורה כולה נמי מתרומה גמרינן לה. אלא דרב אשי ברותא היא. איכא דאמרי, אמר רב אשי: כי אמרינן אין שליחות לנכרי - הני מילי אינהו לדידן, אבל אנן לדידהו הוינא להו שלית. והא דרב אשי ברותא היא. מאי שנא אינהו לדידן דלא - דכתיב אתם, גם אתם לרבות שלוחכם מה אתם בני ברית - אף שלוחכם בני ברית, אנן לדידהו נמי, מה אתם בני ברית קאמר. אלא הא דרב אשי ברותא היא. רבינא אמר: נהי דשליחות לנכרי לית ליה, זכיה מדרבנן אית ליה. מידי דהוי אקטון, קטן לאו אף על גב דלית ליה שליחות

דף עבא

אית ליה זכיה מדרבנן. הכא נמי לא שנא. - ולא היא, ישראל אתי לכלל שליחות, נכרי לא אתי לכלל שליחות. תנו רבנן: ישראל שלוח מעות מן הנכרי ברבית, וזקפן עליו במלוה, ונתגייר, אם קודם שנתגייר זקפן עליו במלוה - גובה את הקרן וגובה את הרבית. ואם לאחר שנתגייר זקפן עליו במלוה - גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית. וכן נכרי שלוח מעות מישראל ברבית וזקפן עליו במלוה ונתגייר, אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה - גובה את הקרן וגובה את הרבית, אם משנתגייר זקפן עליו במלוה - גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית. רבי יוסי אומר: נכרי שלוח מעות מישראל ברבית - בין כך ובין כך גובה את הקרן וגובה את הרבית. אמר רבא אמר רב חסדא אמר רב הונא: הלכה כרבי יוסי. אמר רבא: מאי טעמא דרבי יוסי - כדי שלא יאמרו בשביל מעותיו נתגייר זה. תנו רבנן: שטר שכתוב בו רבית - קונסין אותו, ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית. במאי קמיפלגי? רבי מאיר סבר: קנסינן התירא משום איסורא, ורבנן סברי: לא קנסינן התירא משום איסורא. תנן התם: שטרי חוב המוקדמין - פסולין, והמאוחרין - כשרין. מוקדמין אמאי פסולין? נהי דלא גבו מזמן ראשון, ניגבו מזמן שני אמר רבי שמעון בן לקיש: במחלוקת שנויה, ורבי מאיר היא. ורבי יוחנן אמר: אפילו תימא רבנן, גזירה שמא יגבה מזמן ראשון. ההוא גברא דמשכין ליה פרדיסא לחבריה, אכלה תלת שני. אמר ליה: אי מזבינת לה ניהלי - מוטב, ואי לא - כבישנא לה לשטר משכנתא, ואמינא: לקוחה היא בידי. - אזל, קם אקנייה לבנו קטן, והדר זבנה ניהליה, זביני - ודאי לא הוי זביני, זוזי, כמלוה בשטר דמו וגובה מנכסים משועבדים, או דילמא: כמלוה על

פה דמו ואינו גובה מנכסים משועבדים? - אמר אביי: ולאוינו דרבי אסי? דאמר רבי אסי:

דף עבב

מודה בשטר שכתבו - אינו צריך לקיימו, וגובה מנכסים משועבדים. אמר ליה רבא: מי דמי? התם - ניתן להכתב, הכא - לא ניתן להכתב. יתיב מרימר וקאמר להא שמעתא. אמר ליה רבינא למרימר: אלא הא דאמר רבי יוחנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון, נימא: לא ניתן ליכתב - אמר ליה: הכי השתא התם - נהי דלא ניתן ליכתב מזמן ראשון - אבל ניתן ליכתב מזמן שני, הכא - לא ניתן ליכתב כלל. - אלא הא דתניא: לשבח קרקעות כיצד? הרי שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה, והרי היא יוצאה מתחת ידו, כשהוא גובה - גובה את הקרן מנכסים משועבדים, ושבח גובה מנכסים בני חורין. נימא: לא ניתן ליכתב - הכי השתא התם, אי למאן דאמר ניחא ליה דלא ניקרייה גזלנא, אי למאן דאמר ניחא ליה דליקום בהימנותיה - מפייס ליה למריה ומוקים ליה לשטריה, הכא - לאברוחי מיניה קמכוין, שטרא מקיים ליה? משנה. אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער, יצא השער - פוסקין, ואף על פי שאין לזה יש לזה. היה הוא תחילה לקוצרים - פוסק עמו על הגדיש, ועל העביט של ענבים, ועל המעטן של זיתים, ועל הביצים של יוצר, ועל הסיד מששקעו בכבשן. ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה, רבי יוסי אומר: אין פוסקין על הזבל אלא אם כן היתה לו זבל באשפה, וחכמים מתירים. ופוסק עמו בשער הגבוה, רבי יהודה אומר: אף על פי שלא פסק עמו בשער הגבוה - יכול לומר: תן לי כזה או תן לי את מעותי. גמרא. אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: אין פוסקין על השער שבשוק. אמר ליה רבי זירא לרבי אסי: אמר רבי יוחנן אפילו כדורמוס הזה? - אמר ליה: לא אמר רבי יוחנן אלא בשוק של עיירות, דלא קביעי תרעייהו. ולמאן דסליק אדעתין מעיקרא דאמר רבי יוחנן אפילו כדורמוס הזה, אלא מתניתין דקתני אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער, יצא השער - פוסקין, הכי משכחת לה? - מתניתין בחיטי דאכלבי וארבי, דמשוך תרעיה טפי. תנו רבנן: אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער, יצא השער, אף על פי שאין לזה יש לזה. היו חדשות מארבע וישנות משלש - אין פוסקין עד שיצא השער לחדש ולישן. היו לקוטות מארבע, ולכל אדם משלש - אין פוסקין עד שיצא השער ללוקט ולמוכר. אמר רב נחמן: פוסקין ללקוטות כשער הלקוטות. אמר ליה רבא לרב נחמן: מאי שנא לוקט - דאי לית ליה יזיף מלקוט חבריה, בעל הבית נמי יזיף מלקוט - אמר ליה: בעל הבית זילא ביה מילתא למיזף מלקוט. איבעית אימא: מאן דיהיב זוזי לבעל הבית - אפירי שפירי יהיב. אמר רב ששת אמר רב הונא: אין לויין על שער שבשוק. אמר ליה רב יוסף בר חמא לרב ששת, ואמרי לה רב יוסי בר אבא לרב ששת: ומי אמר רב הונא הכי? והא בעי מיניה מרב הונא: הני בני בי רב דיזפי בתשרי ופרעי בטבת, שרי או אסיר? אמר להו: הא חיטי בהיני והא חיטי בשילי, אי בעי זבני ופרעי ליה. - מעיקרא סבר רב הונא: אין לויין, כיון דשמעה להא דאמר רבי שמואל בר חייא אמר רבי אלעזר: לויין, אמר איהו נמי

לוי. תנו רבנן: המוליך חבילה ממקום למקום, מצאו חבירו ואמר לו: תנה לי ואני אעלה לך כדרך שמעלין לך באותו מקום.

דף עגא

ברשות מוכר - מותר, ברשות לוקח - אסור. המוליך פירות ממקום למקום, מצאו חבירו ואמר לו: תנם לי ואני אעלה לך פירות שיש לי באותו מקום, אם יש לו פירות באותו מקום - מותר, ואם לאו - אסור. והחמיר מעלים במקום היוקר כבמקום הזול, ואינן חוששין. מאי טעמא? רב פפא אמרה ניחא להו דמגלו להו תרעא, רב אחא בריה דרב איקא אמר: ניחא להו דמוזלי גבייהו. מאי בינייהו? - איכא בינייהו: תגרא חדתא. בסורא אזלי ארבעה ארבעה, בכפרי אזלן שיתא שיתא. יהיב רב זוזי לחמרי, וקביל עליה אונסא דאורחא, ושקיל מינייהו חמשה. - ונשקול שיתא - אדם חשוב שאני. בעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן: מהו לעשות בגרוטאות כן? - אמר ליה: ביקש רבי ישמעאל ברבי יוסי לעשות כן בכלי פשתן, ולא הניחו רבי. איכא דאמרי: ביקש רבי לעשות בגרוטאות כן, ולא הניחו רבי ישמעאל ברבי יוסי. פרדיסא, רב אסר ושמואל שרי. רב אסר, כיון דלקמיה שויא טפי - מתחזי כי אגר נטר ליה. ושמואל שרי, כיון דהוי ביה תיוהא - לא מיחזי כי אגר נטר ליה. אמר רב שימי בר חייא: ומודי רב בתורי, דנפיש פסידייהו. אמר להו שמואל להנהו דשבשי שבשא: הפוכו בארעא, כי היכי דקני לכו גופא דארעא. ואי לא - הויא לכו כהלואה, ואסור. אמר להו רבא להנהו דמנטרי באגי: פוקו הפוכו בבי דרי, כי היכי דלא תשתלם שכירות דידכו עד ההיא שעתא, דשכירות אינה משתלמת אלא בסוף, וההיא שעתא אוזולי דקא מוזלי גבייכו. אמרו ליה רבנן לרבא: קא אכיל מר רבית דכולי עלמא שקלי ארבעה ומסלקי לאריסא בניסן, מר נטר להו עד אייר, ושקיל שיתא - אמר להו: אתון קא עבדיתון שלא כדין ארעא לאריס משתעבד, אי אתון מסלקיתו להו בניסן - מפסידתו להו בכמה, אנא נטרנא להו עד אייר ומרווחנא להו בכמה.

דף עגב

רב מרי בר רחל משכן ליה ההוא נכרי ביתא, הדר זבנה לרבא. נטר תריסר ירחי שתא, שקל אגר ביתא אמטי ליה לרבא, אמר ליה: האי דלא אמטאי למר אגר ביתא עד האינדא דסתם משכנתא שתא, אי בעי נכרי לסלקי לא הוה מצי מסלק לי, השתא לשקול מר אגר ביתא. אמר ליה: אי הוה ידענא דהוה ממושכן ליה למר לא הוה זביננא ליה. השתא כדיניהם עבדינן לך, כל אימת דלא מסלקי בזוזי לא שקיל אגר ביתא, אנא נמי לא שקילנא מינך אגר ביתא עד דמסלקנא לך בזוזי. אמר ליה רבא מברניש לרב אשי: חזי מר רבנן דקא אכלי רביתא, דיהבי זוזי אחמרא בתשרי ומבחרי לה בטבת. אמר ליה: אינהו נמי, אחמרא קא יהבי, אחלא - לא קא יהבי. מעיקרא דחמרא - חמרא, דחלא חלא, ההיא שעתא הוא דקמבחרי. רבינא הוה יהיב זוזי לבני אקרא דשנוותא ושפכי ליה טפי כופיתא. אתא לקמיה דרב אשי, אמר ליה: מי שרי? - אמר ליה: אין, אחולי הוא דקא מחלי גבך. - אמר ליה: הא ארעא לאו דידהו היא - אמר ליה: ארעא

לטסקא משעבדא, ומלכא אמר: מאן דיהיב טסקא - ליכול ארעא. אמר ליה רב פפא לרבא: חזי מר הני רבנן דיהבי זוזי אכרגא דאינשי ומשעבדי בהו טפי - אמר ליה: השתא איכו שכיבא לא אמרי לכו הא מילתא. הכי אמר רב ששת: מוהרקייהו דהני בטפסא דמלכא מנח, ומלכא אמר: מאן דלא יהיב כרגא לשתעביד למאן דיהיב כרגא. רב סעורס אחוה דרבא הוה תקיף אינשי דלא מעלו, ומעייל להו בגוהרקא דרבא. אמר ליה רבא: שפיר קא עבדת, דתנינא: ראית שאינו נוהג כשורה, מנין שאתה רשאי להשתעבד בו - תלמוד לומר (ויקרא כ"ה) לעולם בהם תעבדו ובאחיכם. יכול אפילו נוהג כשורה - תלמוד לומר ובאחיכם בני ישראל איש באחיו וגו'. אמר רב חמא: האי מאן דיהיב זוזי לחבריה למיזבן ליה חמרא, ופשע ולא זבין ליה - משלם ליה כדקא אזיל אפרוותא דזולשפט. אמר אמרימר: אמריתא לשמענתא קמיה דרב זביד מנהרדעא. אמר: כי קאמר רב חמא - הני מילי ביין סתם, אבל ביין זה - לא, מי יימר דמזבני ליה ניהליה? רב אשי אמר: אפילו סתם נמי לא, מאי טעמא? אסמכתא היא, ואסמכתא לא קניא. ולרב אשי מאי שנא מהא דתנן: אם אוביר ולא אעביד - אשלם במיטבא - התם בידו

דף ע"א

הכא לאו בידו. אמר רבא: הני בי תלתא דיהבי זוזי לחד למזבן להו מידי, וזבן לחד מינייהו - זבן לכולהו. ולא אמרן אלא דלא צר וחתים איניש לחודיה, אבל צר וחתים איניש לחודיה - למאן דזבן זבן, ולמאן דלא זבן - לא זבן. אמר רב פפי משמיה דרבא: האי סיטומתא קניא. למאי הלכתא? - רב חביבא אמר: למקניא ממש, רבנן אמרי: לקבולי עליה מי שפרע. והלכתא: לקבולי עליה מי שפרע. ובאתרא דנהיגו למקני ממש - קנו. היה הוא תחלה לקוצרים אמר רב: מחוסר שתים - פוסק, שלש - אינו פוסק. ושמואל אמר: בידי אדם - אפילו מאה פוסק, בידי שמים - אפילו אחת אינו פוסק. תנן: פוסק עמו על הגדיש, והא מחוסר משדא בחמה, למיבש ולמידש, ומידרא - כגון דשדא בחמה ויבש. ולשמואל, דאמר בידי שמים אפילו אחת אינו פוסק, והא מחוסר מידרא, דבידי שמים היא - אפשר בנפוותא. ועל העביט של ענבים. והא מחוסר מכמר ועיולי לבי מעצרתא למידש ולמנגד - כדתני רבי חייא: על הכומר של זיתים, הכא נמי - על הכומר של ענבים. - והא מחוסרי תלת - באתרא דההוא דזבין הוא דנגיד. ועל המעטן של זיתים. והא מחוסר מכמר ועיולי לבי דפי למידש ולמנגד - תני רבי חייא: על כומר של זיתים. - הא איכא תלת - באתרא דההוא דזבין הוא מנגיד. ועל הביצים של יוצר. אמאי? והא מחוסר לפופי ויבושי, עיולי לאתונא למישרף ולמיפק - כגון דמלפפה ויבשו. - והא איכא תלת - באתרא דההוא דזבין הוא דמפיק. ועל הסיד משישקענו בכבשן. והא מחוסר מקלה, ואפוקי, ומידק - באתרא דההוא דזבין הוא דייק. ולשמואל, דאמר בידי אדם - אפילו מאה פוסק, למה לי משישקענו בכבשן? - אימא: משראוי לשקעו בכבשן. ועל הביצים של יוצר. תנו רבנן: אין פוסקים על הביצים של יוצר עד שיעשו, דברי רבי מאיר. אמר רבי יוסי: במה דברים אמורים - בעפר לבן, אבל בעפר שחור, כגון כפר חנניא וחברותיה, כפר שיחין וחברותיה - פוסקין, אף על פי שאין

לזה יש לזה. אממר יהיב זוזי מכי מעיילי עפרא. כמאן? אי כרבי מאיר - האמר עד שיעשו, אי כרבי יוסי - האמר אף על פי שאין לזה יש לזה - לעולם כרבי יוסי, ובאתריה דאממר עשיק עפרא. אי דמעילי עפרא - סמכא דעתיה ויהיב להו זוזי, ואי לא - לא סמכא דעתיה. ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה חכמים היינו תנא קמא - אמר רבא:

דף עז.ב

ימות הגשמים - איכא בינייהו. - ופוסק עמו כשער הגבוה. ההוא גברא דיהיב זוזי לנדוניא דבי חמוה, לסוף זל נדוניא. אתו לקמיה דרב פפא. אמר ליה: אי פסקת עמו כשער הגבוה - שקיל כהשתא, ואי לא - שקיל כי מעיקרא. אמרו ליה רבנן לרב פפא: ואי לא פסק שקיל כמעיקרא? מעות ניהו, ומעות לא קנו - אמר להו: אנא נמי לקבולי עליה מי שפרע קא אמינא. אי פסק כשער הגבוה מוכר קא הדר ביה - מקבל עליה מוכר מי שפרע, אי לא פסק - לוקח קא הדר ביה, מקבל עליה לוקח מי שפרע. אמר ליה רבינא לרב פפא: וממאי דרבנן היא דפליגי עליה דרבי שמעון, דאמרי: מעות לא קנו ואפילו הכי, אי פסק כשער הגבוה - שקיל כדהשתא, אי לא פסק - שקיל כדמעיקרא, דלמא רבי שמעון היא, דאמר מעות קונות. וכי פסק כשער הגבוה - שקיל כי השתא, אי לא פסק - שקיל כמעיקרא, משום דקני להו זוזי. אבל לרבנן, בין פסק בין לא פסק - שקיל כי השתא, דדעתיה דאיניש אתרעא זילא - אמר ליה: אימור דאמר רבי שמעון בחד תרעא, בתרי תרעי - מי אמר? דאי לא תימא הכי מי שפרע בלוקח - לרבי שמעון לית ליה וכי תימא - הכי נמי? והתניא: מכל מקום כך הלכה, אבל אמרו חכמים מי שפרע כו'. מאי מכל מקום? לאו דלא שנא לוקח ולא שנא מוכר מקבל עליה מי שפרע? אלא, כי קאמר רבי שמעון - בחד תרעא, בתרי תרעי - לא אמר. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: ותיפוק ליה דשליח שוייה מעיקרא - אמר ליה: בתגרא דזבין ומזבין. משנה. מלוה אדם את אריסיו חטין בחטין לזרע, אבל לא לאכול. שהיה רבן גמליאל מלוה את אריסיו חטין בחטין לזרע, ביוקר והוזלו, או בזול והוקרו - נוטל מהן כשער הזול. ולא מפני שהלכה כן, אלא שרצה להחמיר על עצמו. גמרא. תנו רבנן: מלוה אדם את אריסיו חטים בחטים לזרע. במה דברים אמורים - שלא ירד, אבל ירד - אסור. מאי שנא תנא דידן דלא קא מפליג בין ירד ובין לא ירד, ומאי שנא תנא ברא דקא מפליג בין ירד ובין לא ירד? - אמר רבא: רבי אידי אסברה ניהלי, באתרא דתנא דידן אריסא יהיב ביזרא, בין ירד ובין לא ירד - כמה דלא יהיב ביזרא מצי מסליק ליה, וכי קא נחית לבציר מהכי קא נחית. באתרא דתנא ברא מרי ארעא יהיב ביזרא, אי לא ירד דמצי מסליק ליה, כי קא נחית - לבציר מהכי קא נחית, אי ירד, דלא מצי מסליק ליה - אסור. תנו רבנן: אומר אדם לחבירו

דף עה.א

הלויני כור חטין וקוצץ לו דמים, הוזלו - נותן לו חטים, הוקרו - נותן דמיהם. - והלא קצץ - אמר רב ששת, הכי קאמר: אם לא קצץ, הוזלו נוטל חטין, הוקרו - נותן דמיהם. משנה. לא יאמר אדם לחבירו: הלויני כור חטין ואני אתן לך לגורן. אבל אומר לו: הלויני

עד שיבא בני, או עד שאמצא מפתח - והלל אוסר. וכן היה הלל אומר: לא תלוה אשה ככר לחברתה עד שתעשיה דמים, שמא יוקרו חטין, ונמצאו באות לידי רבית. גמרא. אמר רב הונא: יש לו סאה - לוח סאה, סאתים - לוח סאתים. רבי יצחק אומר: אפילו יש לו סאה - לוח עליה כמה כורין. תני רבי חייה לסיועיה לרבי יצחק: טיפת יין אין לו, טיפת שמן אין לו. הא יש לו - לוח עליה כמה טיפין. והלל אוסר. אמר רב נחמן אמר שמואל: הלכה כדברי הלל. ולית הלכתא כוותיה. וכן היה הלל אומר: לא תלוה אשה [וכו']. אמר רב יהודה אמר שמואל: זו דברי הלל, אבל חכמים אומרים: לויס סתם, ופורעים סתם. ואמר רב יהודה אמר שמואל: בני חבורה המקפידין זה על זה - עוברין משום מדה, ומשום משקל, ומשום מנין, ומשום לויין ופורעין ביום טוב, וכדברי הלל אף משום רבית. ואמר רב יהודה אמר שמואל: תלמידי חכמים מותרים ללוות זה מזה ברבית. מאי טעמא - מידע ידעי דרבית אסורה, ומתנה הוא דיהבו אהדדי. אמר ליה שמואל לאבוה בר איהי: הלויני מאה פלפלין במאה ועשרין פלפלין, ואריך. אמר רב יהודה אמר רב: מותר לו לאדם להלוות בניו ובני ביתו ברבית כדי להטעימן טעם רבית. ולא מילתא היא, משום דאתי למיסרך. משנה. אומר אדם לחבירו: נכש עמי ואנכש עמך, עדור עמי ואעדור עמך. ולא יאמר לו: נכש עמי ואעדור עמך, עדור עמי ואנכש עמך.

דף עה.ב

כל ימי גריד - אחד, כל ימי רביעה - אחת. לא יאמר לו: חרוש עמי בגריד ואני אחרוש עמך ברביעה. רבן גמליאל אומר: יש רבית מוקדמת, ויש רבית מאוחרת. כיצד? נתן עיניו ללוות הימנו, והוא משלח לו ואומר: בשביל שתלוני - זו היא רבית מוקדמת. לוח הימנו והחזיר לו את מעותיו, והוא משלח לו, ואומר: בשביל מעותיך שהיו בטילות אצלי - זו היא רבית מאוחרת. רבי שמעון אומר: יש רבית דברים לא יאמר לו דע כי בא איש פלוני ממקום פלוני. ואלו עוברין בלא תעשה: המלוה והלוה והערב והעדים, וחכמים אומרים: אף הסופר, עוברים משום (ויקרא כ"ה) לא תתן ומשום (ויקרא כ"ה) אל תקח מאתו, ומשום (שמות כ"ב) לא תהיה לו לנושה, ומשום (שמות כ"ב) לא תשימון עליו נשך, ומשום (ויקרא י"ט) ולפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלהיך אני ה'. גמרא. תניא, רבי שמעון בן יוחי אומר: מנין לנושה בחבירו מנה, ואינו רגיל להקדים לו שלום שאסור להקדים לו שלום - תלמוד לומר (דברים כ"ג) נשך כל דבר אשר ישך - אפילו דיבור אסור. ואלו עוברין. אמר אביי: מלוה עובר בכולן, לוח עובר משום (דברים כ"ג) לא תשיך לאחיך (דברים כ"ג) ולאחיך לא תשיך, ולפני עור לא תתן מכשול, ערב והעדים אין עוברין אלא משום לא תשימון עליו נשך. תניא, רבי שמעון אומר: מלוי רבית יותר ממה שמרויחים - מפסידים, ולא עוד אלא שמשוימים משה רבינו חכם ותורתו אמת. ואומרין: אילו היה יודע משה רבינו שיהיה ריוח בדבר לא היה כותבו. כי אתא רב דימי אמר: מנין לנושה בחבירו מנה, ויודע שאין לו, שאסור לעבור לפניו - תלמוד לומר לא תהיה לו כנושה. רבי אמי ורבי אסי דאמרי תרווייהו: כאילו דנו בשני דינין, שנאמר

(תהלים ס"ו) הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים. אמר רב יהודה אמר רב: כל מי שיש לו מעות, ומלוה אותן שלא בעדים - עובר משום ולפני עור לא תתן מכשל, וריש לקיש אמר: גורם קללה לעצמו, שנאמר (תהלים לא) תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק. אמרו ליה רבנן לרב אשי: קא מקיים רבינא כל מה דאמור רבנן. שלח ליה בהדי פניא דמעלי שבתא: לישדר לי מר עשרה זוזי, דאתרמי לי קטינא דארעא למזבן. - שלח ליה: ניתי מר סהדי, ונכתב כתבא. - שלח ליה: אפילו אנא נמי? - שלח ליה: כל שכן מר, דטריד בגירסיה משתלי וגורם קללה לעצמי. תנו רבנן: שלשה צועקין ואינן נענין, ואלו הן: מי שיש לו מעות ומלוה אותן שלא בעדים, והקונה אדון לעצמו, ומי שאשתו מושלת עליו. קונה אדון לעצמו מאי היא? איכא דאמרי: תולה נכסיו בנכרי, איכא דאמרי: הכותב נכסיו לבניו בחייו, איכא דאמרי: דביש ליה בהא מתא ולא אזיל למתא אחריתא. הדרן עלך איזהו נשך. משנה. השוכר את האומנין והטעו זה את זה - אין להם זה על זה אלא תרעומת. שכר את החמר ואת הקדר להביא פרייפרין וחלילים לכלה או למת, ופועלין להעלות פשתנו מן המשרה, וכל דבר שאבד, וחזרו בהן - מקום שאין שם אדם, שוכר עליהן או מטען. השוכר את האומנין וחזרו בהן - ידם על התחתונה

דף ע"א

אם בעל הבית חוזר בו - ידו על התחתונה. כל המשנה - ידו על התחתונה, וכל החוזר בו - ידו על התחתונה. גמרא. חזרו זה בזה לא קתני, אלא הטעו זה את זה דאטעו פועלים אהדדי. היכי דמי? דאמר ליה בעל הבית: זיל אוגר לי פועלים, ואזל איהו ואטעינהו. היכי דמי? אי דאמר ליה בעל הבית בארבעה, ואזיל איהו אמר להו בתלתא - תרעומת מאי עבידתיה? סבור וקביל אי דאמר ליה בעל הבית בתלתא, ואזיל איהו אמר להו בארבעה, היכי דמי? אי דאמר להו שכרכם עלי - נתיב להו מדידיה דתניא: השוכר את הפועל לעשות בשלו, והראהו בשל חבירו - נותן לו שכרו משלם, וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שהנהו. - לא צריכא, דאמר להו שכרכם על בעל הבית. ולחזי פועלים היכי מיתגרי - לא צריכא, דאיכא דמגר בארבעה ואיכא דמתגר בתלתא. דאמרו ליה: אי לאו דאמרת לן בארבעה - טרחינן ומתגרינן בארבעה. איבעית אימא: הכא בבעל הבית עסקינן, דאמרו ליה: אי לאו דאמרת לן בארבעה - הוה זילא בן מילתא לאתגורי. איבעית אימא: לעולם בפועלים עסקינן, דאמרי ליה: כיון דאמרת לן בארבעה - טרחינן ועבדינן לך עבידתא שפירתא. - ולחזי עבידתייהו - בריפקא. - ריפקא נמי מידע ידע - דמלי מיא, ולא ידע. איבעית אימא: לעולם דאמר ליה בעל הבית בארבעה, ואזל איהו אמר להו בתלתא. ודקאמרת סבור וקביל - דאמרי ליה: לית לך (משלי ג') אל תמנע טוב מבעליו? פשיטא, אי אמר ליה בעל הבית בתלתא, ואזל איהו א"ל: בארבעה, ואמרי ליה: כמו שאמר בעל הבית - דעתיהו אעילויה. אלא אי אמר ליה בעל הבית בארבעה, ואזל איהו אמר להו בתלתא, ואמרי: כמה שאמר בעל הבית, מאי? אדיבורא דידיה קא סמכי, דאמרי ליה מהימנת לן דהכי אמר בעל הבית, או דלמא אדיבורא דבעל הבית קא סמכי? תא שמע: הבא לי גיטי, ואשתך אמרה התקבל לי גיטי, והוא אומר הילך

כמה שאמרה. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב: אפילו הגיע גט לידה אינה מגורשת. שמעת מינה: אדיבורא דידיה קא סמיך, דאי סלקא דעתך דאדיבורא דידה קא סמיך - מכי מטי גיטא לידה מיהא תיגרש - אמר רב אשי:

דף ע"ב

הכי השתא? בשלמא אי איתמר איפכא: התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא לי גיטי והוא אומר הילך כמו שאמרה, ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב: משיגיע גט לידו מגורשת - אלמא דאדיבורא דידה קא סמיך. אי נמי: משהגיע גט לידה מגורשת - אלמא דאדיבורא דידה קא סמיך. אלא התם - משום דעקר שליח לשליחותיה לגמרי, דאמר ליה: שליח לקבלה הוינא, להולכה לא הוינא. איבעית אימא: האי תנא חזרו נמי הטעו קרי ליה. דתניא: השוכר את האומנין והטעו את בעל הבית, או בעל הבית הטעה אותן - אין להם זה על זה אלא תרעומת. במה דברים אמורים - שלא הלכו, אבל הלכו חמרים ולא מצאו תבואה, פועלין ומצאו שדה כשהיא לחה - נותן להן שכרן משלם, אבל אינו דומה הבא טעון לבא ריקן, עושה מלאכה ליושב ובטל. במה דברים אמורים - שלא התחילו במלאכה, אבל התחילו במלאכה - שמין להן מה שעשו. כיצד? קבלו קמה לקצור בשני סלעים, קצרו חציה. והניחו חציה, בגד לארוג בשני סלעים, ארגו חציו והניחו חציו - שמין להן את מה שעשו. היה יפה ששה דינרים - נותן להן סלע, או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים. ואם סלע - נותן להם סלע. רבי דוסא אומר: שמין להן מה שעתידי להעשות, היה יפה ששה דינרים - נותן להם שקל, או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים. ואם סלע - נותן להם סלע. במה דברים אמורים - בדבר שאין אבוד, אבל בדבר האבוד - שוכר עליהן או מטען. כיצד מטען? אומר להן: סלע קצצתי לכם - באו וטלו שתיים. ועד כמה שוכר עליהן - עד ארבעים וחמשים זוז. במה דברים אמורים - בזמן שאין שם פועלים לשכור, אבל יש שם פועלים לשכור, ואמר צא ושכור מאלו - אין לו עליהן אלא תרעומת. תני תנא קמיה דרב: נותן להם שכרן משלם. אמר ליה: חביבי אמר: אילו אנא הואי - לא הוה יהיבנא להן אלא כפועל בטל, ואת אמרת נותן להם שכרן משלם והא עלה קתני: אינו דומה הבא טעון להבא ריקן, עושה מלאכה ליושב ובטל - לא סיימוה קמיה. איכא דאמרי: סיימוה קמיה, והכי קאמר: חביבי אמר: אי הואי אנא לא הוה יהיבנא ליה כלל, ואת אמרת כפועל בטל אלא קשיא הך - לא קשיא: הא - דסיירא לארעיה מדאורתא, הא - דלא סיירא לארעיה מאורתא. כי הא דאמר רבא: האי מאן דאגר אגירי לרפקא, ואתא מטרם ומלייה מיא. אי סיירא לארעיה מאורתא -

דף ע"א

פסידא דפועלים, לא סיירא לארעיה מאורתא - פסידא דבעל הבית, ויהיב להו כפועל בטל. ואמר רבא: האי מאן דאוגיר אגורי לדוולא, ואתא מטרם - פסידא דפועלים. אתא נהרא - פסידא דבעל הבית, ויהיב להו כפועל בטל. ואמר רבא: האי מאן דאוגיר אגורי לדוולא, ופסק נהרא בפלגא דיומא. אי לא עביד דפסיק - פסידא דפועלים. עביד

דפסיק, אי בני מתא - פסידא דפועלים, לאו בני מתא - פסידא דבעל הבית. ואמר רבא: האי מאן דאגר אגורי לעבידתא ושלים עבידתא בפלגא דיומא, אי אית ליה עבידתא דניחא מינה - יהיב להו, אי נמי, דכותה - מפקד להו, דקשה - מינה - לא מפקד להו, ונותן להם שכרן משלם. אמאי? וליתיב להו כפועל בטל - כי קאמר רבא באכלושי דמחוזא, דאי לא עבדי חלשי. אמר מר: שמין להם את מה שעשו, כיצד? היה יפה ששה דינרים - נותן להם סלע. קא סברי רבנן: יד פועל על העליונה. או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים. פשיטא - לא צריכא, דאייקר עבידתא ואימרו פועלים, ואזל בעל הבית ופייסינהו. מהו דתימא מצו אמרי ליה: כי מפייסינן - אדעתא דטפת לן אאגרא, קא משמע לן דאמר להו: אדעתא דטרחנא לכו באכילה ושתיה. סלע נותן להם סלע. פשיטא - לא צריכא, דזל עבידתא מעיקרא, ואגרינהו בטפי זוזא, ולסוף אייקר עבידתא, וקם בטפי זוזא. מהו דתימא אמרי ליה: טפי זוזא אמרת לן - טפי זוזא הב לן קא משמע לן, דאמר להו: כי אמרי לכו טפי זוזא - דלא הוה קים לכו, השתא קים לכו. רבי דוסא אומר: שמין להן את מה שעתיד להיעשות: היה יפה ששה דינרים נותן להם שקל. קסבר: יד פועל על התחתונה. או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים. פשיטא - לא צריכא, דזל עבידתא ואימר בעל הבית, ואזול פועלים ופייסוהו. מהו דתימא, מצי אמר להו: אדעתא דבצירתו לי מאגריי, קא משמע לן דאמרי ליה: אדעתא דעבדינן לך עבידתא שפירתא. סלע נותן להם סלע. פשיטא - אמר רב הונא בריה דרב נתן: לא צריכא, דאוזילו אינהו גביה זוזא מעיקרא, ולסוף זל עבידתא. מהו דתימא: בציר זוזא אמריתו לי - בציר זוזא יהבינא לכו. קא משמע לן דאמרי ליה: כי אמרנא לך בבציר זוזא - דלא הוה קים לך, השתא קים לך. אמר רב: הלכה כרבי דוסא. ומי אמר רב הכי? והאמר רב: פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום וכי תימא: שאני ליה לרבי דוסא בין שכירות לקבלנות, ומי שאני ליה? והתניא: השוכר את הפועל, ולחצי היום שמע שמת לו מת או שאחזתו חמה, אם שכיר הוא -

דף עז.ב

נותן לו שכרו, אם קבלן הוא - נותן לו קבלנותו. מני? אילימא רבנן מאי איריא שמע שמת לו מת או שאחזתו חמה, דאניס, כי לא אניס נמי - הא אמרו רבנן יד פועל על העליונה אלא לאו - רבי דוסא היא, ושמע מינה: לא שאני ליה לרבי דוסא בין שכירות לקבלנות. - אמר רב נחמן בר יצחק: בדבר האבוד ודברי הכל. תנן: כל המשנה - ידו על התחתונה, וכל החוזר בו - ידו על התחתונה. בשלמא כל המשנה ידו על התחתונה - דסתם לן תנא כרבי יהודה. אלא כל החוזר בו ידו על התחתונה לאתויי מאי? לאו לאתויי פועל וכרבי דוסא? אלא, רבי דוסא תרתי קאמר, ורב סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא. איבעית אימא: כל החוזר בו ידו על התחתונה - לכדתניא: כל החוזר בו - כיצד? הרי שמכר שדה לחבירו באלף זוז - ונתן לו מעות מהן מאתים זוז, בזמן שהמוכר חוזר בו - יד לוקח על העליונה, רצה - אומר לו תן לי מעותי, או תן לי קרקע כנגד מעותי. מהיכן מגביהו - מן העידית. ובזמן שלוקח חוזר בו - יד מוכר על העליונה,

רצה - אומר לו: הילך מעותיך, רצה - אומר: הילך קרקע כנגד מעותיך. מהיכן מגביהו - מן הזיבורית. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מלמדן אותן שלא יחזרו. כיצד? כותב לו: אני פלוני בן פלוני מכרתי שדה פלונית לפלוני באלף זוז, ונתן לי מהם מאתים זוז, והריני נושה בו שמונה מאות זוז. קנה, ומחזיר לו את השאר אפילו לאחר כמה שנים. אמר מר: מהיכן מגביהו מן העידית. קא סלקא דעתך מעידית דנכסיו, ולא יהא אלא בעל חוב, ותנן: בעל חוב דינו בבינונית ועוד: הא ארעא דיהיב זוזי. - אמר רבי נחמן בר יצחק: מעידית שבה, ומזיבורית שבה. רב אחא בריה דרב איקא אמר: אפילו תימא מעידית דנכסיו, סתם מאן דזבין ארעא באלפא זוזי - אוזולי מוזיל ומזבין נכסיו, והוה ליה כניזק, ותנן: הניזקין שמין להן בעידית, רבן שמעון בן גמליאל אומר: מלמדן אותן שלא יחזרו, כיצד? כותב לו: אני פלוני בן פלוני כו'. טעמא דכתב ליה הכי, הא לא כתב הכי - לא קניי? והתניא: הנותן ערבון לחבירו ואמר לו: אם אני חוזר בי - ערבוני מחול לך, והלה אומר: אם אני חוזר בי - אכפול לך ערבונך. נתקיימו התנאין, דברי רבי יוסי. רבי יוסי לטעמיה, דאמר אסמכתא קניא. רבי יהודה אומר: דיו שיקנה כנגד ערבוננו. אמר רבן שמעון בן גמליאל: במה דברים אמורים - בזמן שאמר לו ערבוני יקון. אבל מכר לו שדה באלף זוז ונתן לו מהם חמש מאות זוז - קנה, ומחזיר לו את השאר אפילו לאחר כמה שנים - לא קשיא הא - דקא עייל ונפיק אזוזי, הא - דלא קא עייל ונפיק אזוזי. דאמר רבא: האי מאן דזבין מידי לחבריה וקא עייל ונפיק אזוזי - לא קני, לא קא עייל ונפיק אזוזי - קני. ואמר רבא: האי מאן דאוזפיה מאה זוזי לחבריה ופרעיה זוזא זוזא - פרעון הוי, אלא דאית ליה תרעומת גביה. דאמר ליה: אפסדתינהו מינאי. ההוא גברא דזבין ליה חמרא לחבריה, ופש ליה חד זוזא, וקא עייל ונפיק אזוזא. יתיב רב אשי וקא מעיין בה: כי האי גוונא מאי, קני או לא קני? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא: זוזא כזוזי דמי, ולא קני. אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי: והא אמרינן משמיה דרבא קני - אמר ליה: תתרגם שמעתך במוכר שדהו

דף עח.א

מפני רעתה. פשיטא, בעי לזבונא במאה ולא אשכח, וזבין במאתים, וקא עייל ונפיק אזוזי - לא קני. אלא, אי בעי לזבונא במאה ולא אשכח, ואי טרח הוה משכח, ולא טרח וזבין במאתים, וקא עייל ונפיק אזוזי, מאי? כמוכר שדהו מפני רעתה דמי או לא? - תיקו. שכר את החמר ואת הקדר וכו' שוכר עליהן או מטען. עד כמה שוכר עליהן? - אמר רב נחמן: עד כדי שכרן. איתביה רבא לרב נחמן: עד ארבעים וחמשים זוז - אמר ליה: כי תניא ההיא - שבאתה חבילה לידו. משנה. השוכר את החמור להוליכו בהר והוליכו בבקעה, בבקעה והוליכו בהר, אפילו זו עשר מילין וזו עשר מילין, ומתה - חייב. השוכר את החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה, אם החליקה - פטור, ואם הוחמה - חייב. להוליכה בבקעה והוליכה בהר, אם החליקה - חייב, ואם הוחמה - פטור, אם מחמת המעלה - חייב. השוכר את החמור והבריקה, או שנעשית אנגריא - אומר לו: הרי שלך

לפניך. מתה או נשברה - חייבה להעמיד [לו] חמור. גמרא. מאי שנא רישא דלא קא מפליג, ומאי שנא סיפא דקא מפליג? - אמרי דבי רבי ינאי: רישא - שמתה מחמת אויר, דאמרינן אוירא דהר קטלה ואמרינן אוירא דבקעה קטלה. רבי יוסי בר חנינא אמר: כגון שמתה מחמת אובצנא. רבה אמר: כגון שהכישה נחש. רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן: הא מני - רבי מאיר היא, דאמר: כל המעביר על דעת של בעל הבית

דף עח.ב

נקרא גזלן. הי רבי מאיר? אילימא רבי מאיר דצבע, דתנן: הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום - רבי מאיר אומר: נותן לו דמי צמרו, רבי יהודה אומר: אם השבח יתר על היציאה - נותן לו את היציאה, ואם היציאה יתירה על השבח - נותן לו את השבח. ממאי? דלמא שאני התם דקניא בשינוי מעשה. אלא הא רבי מאיר דמגבת פורים דתניא: מגבת פורים - לפורים, מגבת העיר - לאותה העיר, ואין מדקדקין בדבר. אבל לוקחין את העגלים ושוחטין ואוכלים אותן, והמותר יפול לכיס של צדקה. רבי אלעזר אומר: מגבת פורים לפורים, ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו, אלא אם כן התנה במעמד אנשי העיר, דברי רבי יעקב שאמר משום רבי מאיר. ורבן שמעון בן גמליאל מיקל. - דלמא התם נמי, דאדעתא דפורים הוא דיהיב ליה, אדעתא דמידי אחרינא - לא יהיב ליה. אלא הא רבי מאיר דתניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: הנותן דינר לעני ליקח לו חלוק, לא יקח בו טלית, טלית - לא יקח בו חלוק, מפני שמעביר על דעתו של בעל הבית. - ודלמא שאני התם, דאתו למחשדיה, דאמרי אינשי: אמר פלניא זבנינא ליה לבושא לפלוני עניא, ולא זבן ליה, אי נמי זבנינא ליה גלימא ולא זבן ליה. - אם כן ליתני מפני החשד, מאי מפני שמעביר על דעתו של בעל הבית - שמע מינה משום דשני הוא וכל המעביר על דעת של בעל הבית נקרא גזלן. השוכר את החמור והבריקה. מאי והבריקה? הכא תרגימו נהוריתא, רבא אמר: אבזקת. ההוא דאמר להו: אבזקת במילתא דמלכא, אמרו ליה: במאי, בטלי כסף או בטלי דהב? איכא דאמרי: בטלי כסף אמר, וקטלוהו. איכא דאמרי: בטלי דהב אמר, ושבקוה. או שנעשית אנגריא אומר לו הרי שלך לפניך. אמר רב: לא שנו אלא באנגריא חוזרת, אבל אנגריא שאינה חוזרת - חייב להעמיד לו חמור. ושמואל אמר: בין אנגריא חוזרת בין אנגריא שאינה חוזרת, אם בדרך הליכה ניטלה - אומר לו: הרי שלך לפניך, ואם לאו בדרך הליכתה ניטלה - חייב להעמיד לו חמור. מיתבי: השוכר את החמור והבריקה או שנשתטתה, אומר לו: הרי שלך לפניך. מתה או שנעשית אנגריא - חייב להעמיד לו חמור. בשלמא לרב - לא קשיא כאן - באנגריא חוזרת, כאן - באנגריא שאינה חוזרת. אלא לשמואל קשיא וכי תימא: לשמואל נמי לא קשיא כאן - שבדרך הליכתה ניטלה, כאן - שלא בדרך הליכתה ניטלה. הא מדקתני סיפא: רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם בדרך הליכתה ניטלה - אומר לו: הרי שלך לפניך, ואם לאו - חייב להעמיד לו חמור. מכלל דלתנא קמא לא שאני ליה - אמר לך שמואל: לאו מי איכא רבי שמעון בן אלעזר דקאי כוותי? אנא דאמרי כרבי שמעון בן אלעזר. איבעית אימא: כולה

רבי שמעון בן אלעזר היא, וחסורי מיחסרא והכי קתני: השוכר את החמור והבריקה או נשתטית אומר לו: הרי שלך לפניך. מתה או שנעשית אנגריא - חייב להעמיד לו חמור. במה דברים אמורים - שלא בדרך הליכתה ניטלה, אבל ניטלה בדרך הליכתה - אומר לו: הרי שלך לפניך,

דף עט.א

דברי רבי שמעון בן אלעזר. שהיה רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם בדרך הילוכה ניטלה - אומר לו: הרי שלך לפניך, ואם לא - חייב להעמיד לו חמור. ומי מצית מוקמת לה כרבי שמעון בן אלעזר? והא קתני רישא: השוכר את החמור והבריקה או שנשתטתה, אומר לו: הרי שלך לפניך. ואילו רבי שמעון בן אלעזר אמר: השוכר את החמור לרכוב עליה והבריקה או שנשתטתה - חייב להעמיד לו חמור - אמר רבה בר רב הונא: לרכוב עליה שאני. אמר רב פפא: וכלי זכוכית - כלרכוב עליה דמי. אמר רבה בר רב הונא אמר רב: השוכר את החמור לרכוב עליה, ומתה לו בחצי הדרך - נותן לו שכרו של חצי הדרך, ואין לו עליו אלא תרעומות. היכי דמי? אי דשכיח לאגורי - תרעומות מאי עבידתיה? אי דלא שכיח לאגורי - אגרא בעי למיתב ליה - לעולם דלא שכיח לאגורי, ומשום דאמר ליה: אילו בעית למיתי עד הכא - לאו אגרא בעית למיתב? היכי דמי, אי דאמר ליה: חמור סתם - הא חייב להעמיד לו חמור אחר אי דאמר ליה: חמור זה - אם יש בדמיה ליקח - יקח - לא צריכא בשאין בדמיה ליקח. - אם יש בדמיה לשכור - ישכור - רב לטעמיה, דאמר רב: לא מכלינן קרנא. דאתמר: השוכר את החמור ומתה לו בחצי הדרך. אמר רב: אם יש בדמיה ליקח - יקח, לשכור - אל ישכור. ושמואל אמר: אף לשכור - ישכור. במאי קמיפלגי? רב סבר: לא מכלינן קרנא, ושמואל סבר: מכלינן קרנא. מיתבי: יבש האילן או נקצץ - שניהם אסורין בו, כיצד יעשה? ילקח בו קרקע, והוא אוכל פירות. והא הכא, כיון דכי מטי יובל קא הדרא ארעא למרה, וקא כליא קרנא - הכא במאי עסקינן - דזבין ליה לשתין שנין. דאמר רב חסדא אמר רב קטינא: מנין למוכר שדהו לששים שנה שאינה חוזרת ביובל - שנאמר (ויקרא כ"ה) והארץ לא תמכר לצמיתות - מי שאין שם יובל - נצמתת, יש שם יובל - אינה נצמתת, יצתה זו שאף על פי שאין שם יובל - אינה נצמתת. - סוף סוף, לכי מטו שיתין שנין קא הדרא ארעא למרה, וקא כליא קרנא - אלא, הכא במאי עסקינן - בזמן שאין היובל נוהג. - הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך בזמן שהיובל נוהג, ומכלינן קרנא - נצלחיה לציבי ונשקליה - אי משום הא - לא קשיא, זמנין דשלמו שני משכנתא מקמי יובל, אי נמי דמטו ליה זוזי ופריק לה ארבע וחמש שנין מקמי יובל. תנו רבנן: השוכר את הספינה וטבעה לה בחצי הדרך, רבי נתן אומר: אם נתן לא יטול, ואם לא נתן - לא יתן. היכי דמי? אילימא בספינה זו, ויין סתם - אם נתן אמאי לא יטול? נימא ליה: הב לי ספינתא, דאנא מייתינא חמרא. אלא בספינה סתם ויין זה, אם לא נתן אמאי לא יתן?

דף עט.ב

נימא ליה: הב לי ההוא חמרא, ואנא מייתינא ספינתא - אמר רב פפא: לא משכחת לה

אלא בספינה זו ויין זה, אבל בספינה סתם ויין סתם - חולקין. תנו רבנן: השוכר את הספינה ופרקה לה בחצי הדרך - נותן לו שכרו של חצי הדרך, ואין לו עליו אלא - תרעומת. היכי דמי? אילימא דקא משכח לאגורה - אמאי אית ליה תרעומת? ואי דלא קא משכח לאגורה - כוליה אגרה בעי שלומי - לעולם דקא משכח לאגורה, אלא אמאי אית ליה תרעומת - משום רפסתא דספינתא. - אי הכי, טענתא מעלייתא הוא, וממונא אית ליה גביה אלא מאי פרקה - דפרקה - לטועניה בגויה. - אלא מאי תרעומת? - משום שינוי דעתא. אי נמי: לאשלא יתירא. תנו רבנן: השוכר את החמור לרכוב עליה - שוכר מניח עליה כסותו ולגנותו ומזונות של אותה הדרך, מכאן ואילך חמר מעכב עליו. חמר - מניח עליו שעורים ותבן ומזונותיו של אותו היום, מכאן ואילך שוכר מעכב עליו. היכי דמי? אי דשכיח למזבן - חמר נמי ליעכב, ואי דלא שכיח למזבן - שוכר נמי לא ליעכב אמר רב פפא: לא צריכא, דשכיח למטרר ולמזבן מאוונא לאוונא. חמר דרכיה למטרר ולמזבן שוכר לאו דרכיה למטרר ולמזבן. תנו רבנן: השוכר את החמור לרכוב עליה איש - לא תרכב עליה אשה, אשה - רוכב עליה איש. ואשה - בין גדולה ובין קטנה אפילו מעוברת ואפילו מניקה. - השתא מניקה אמרת, מעוברת מיבעיא? - אמר רב פפא: מעוברת והיא מניקה קאמר. אמר אביי: שמע מינה ביניתא אכרסה תקלה. למאי נפקא מינה - למקח וממכר.

דף פ.א

משנה. השוכר את הפרה לחרוש בהר וחרש בבקעה, אם נשבר הקנקן - פטור. בבקעה וחרש בהר, אם נשבר הקנקן - חייב. לדוש בקטנית ודש בתבואה - פטור, לדוש בתבואה ודש בקטנית - חייב, מפני שהקטנית מחלקת. גמרא. היכא דלא שני בה, מאן משלם? - אמר רב פפא: דנקיט פרשא משלם. רב שישא בריה דרב אידי אמר: דנקיט מנא משלם. והלכתא: דנקיט מנא משלם. ואי דוכתא דמחזקי גונדרי - תרוייהו משלמין. אמר רבי יוחנן: המוכר פרה לחבירו, ואמר לו: פרה זו נגחנית היא, נשכנית היא, בעטנית היא, רבצנית היא, והיה בה מום אחד וסנפו בין המומין - הרי זה מקח טעות. מום זה ומום אחר - אין זה מקח טעות. תניא נמי הכי: המוכר שפחה לחבירו, ואמר לו: שפחה זו שוטה היא. ניכפית היא, משועממת היא, והיה בה מום אחד וסנפו בין המומין - הרי זה מקח טעות. מום זה ומום אחר - אין זה מקח טעות. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: היו בה כל המומין הללו, מהו? - אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: הכי אמרינן משמיה דרבא: היו בה כל המומין הללו - אין זה מקח טעות. משנה. השוכר את החמור להביא עליה חטין והביא עליה שעורין - חייב, תבואה והביא עליה תבן - חייב, מפני שהנפח קשה כמשאוי. להביא לתך חטין והביא לתך שעורין - פטור, ואם מוסיף על משאו - חייב? וכמה יוסיף על משאו ויהא חייב? סומכוס אומר משום רבי מאיר: סאה לגמל, שלשה קבין לחמור. גמרא. איתמר, אביי אמר: קשה כמשאוי תנן, רבא אמר: קשה למשאוי תנן. אביי אמר: קשה כמשאוי תנן, נפחא כי תקלא, ואי מוסיף שלשה קבין - חייב. רבא אמר: קשה למשאוי תנן, תקלא כי תקלא, ונפחא הוי תוספת. תנן:

להביא לתך חטין והביא לתך שעורין - פטור, ואם הוסיף על משאו - חייב. מאי לאו - שלשת קבין? לא, סאה. - והא עלה קתני: וכמה יוסיף על משאו ויהא חייב? - סומכוס אומר משום רבי מאיר: סאה לגמל, שלשה קבין לחמור - הכי קאמר: היכא דלא שני, חטין והביא חטין, שעורין והביא שעורין, כמה יוסיף על משאו ויהא חייב? סומכוס אומר משום רבי מאיר: סאה לגמל, שלשה קבין לחמור. תא שמע: להביא לתך חטין והביא

דף פ.ב

שש עשרה שעורים - חייב הא שלשת קבין - פטור - תרגמה אביי במחיקתא. תנו רבנן: קב לכתף, אדריב לעריבה, כור לספינה, שלשת כורים לבורני גדולה. אמר מר: קב לכתף. אם איתא דלא מצי ביה - בר דעת הוא, לשדיה - אמר אביי: בשחבטו לאלתר. רבא אמר: אפילו תימא בשלא חבטו לאלתר, לא צריכא אלא לאגרא יתירא. רב אשי אמר: הוא סבור חולשא הוא דנקיט ליה. כור לספינה, שלשת כורין לבורני גדולה. אמר רב פפא: שמע מינה סתם ספינות בת תלתין כורין. למאי נפקא מינה? - למקח וממכר. משנה. כל האומנין שומרי שכר הן, וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות - שומר חנם. שמור לי ואשמור לך - שומר שכר. שמור לי ואמר לו הנח לפני - שומר חנם. הלוחו על המשכון - שומר שכר. רבי יהודה אומר: הלוחו מעות - שומר חנם, הלוחו פירות - שומר שכר. אבא שאול אומר: רשאי אדם להשכיר משכונו של עני להיות פוסק והולך עליו, מפני שהוא כמשיב אבידה. גמרא. לימא מתניתין דלא כרבי מאיר, דתניא: שוכר כיצד משלם? רבי מאיר אומר: כשומר חנם, רבי יהודה אומר: כשומר שכר - אפילו תימא רבי מאיר, בההיא הנאה דקא שביק כולי עלמא ואגיר ליה לדידיה - הוי עילויה שומר שכר. - אי הכי, שוכר נמי, בההיא הנאה דקא שביק כולי עלמא ומוגר ליה לדידיה - הוי עילויה שומר שכר אלא, אפילו תימא רבי מאיר: בההיא הנאה דקא יהיב ליה טפי פורתא - הוי עילויה שומר שכר. שוכר נמי, מי לא עסקינן דקא משוי ליה טפי פורתא? - אלא, אפילו תימא רבי מאיר: בההיא הנאה דתפיש ליה אאגריה, דלא בעי למיעל ולמיפק אזוזי - הוי עליה שומר שכר. איבעית אימא כדמחליף רבה בר אבוה ותני: שוכר כיצד משלם? רבי מאיר אומר כשומר שכר, רבי יהודה אומר: כשומר חנם. וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם. תנן התם: אמר לו שואל שלח, ושלחה ומתה - חייב, וכן בשעה שמחזירה. אמר רפרס בר פפא אמר רב חסדא: לא שנו אלא שהחזירה בתוך ימי שאילתה, אבל לאחר ימי שאילתה - פטור. מתיב רב נחמן בר פפא: וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות - שומר חנם.

דף פ.א

הא גמרתיו - שומר שכר - לא, הא הבא מעות וטול את שלך - שומר שכר. - אבל גמרתיו מאי - שומר חנם? אי הכי, אדתני: וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם, נשמעינן גמרתיו, וכל שכן טול את שלך - טול את שלך אצטריכא ליה. סלקא דעתך אמינא: שומר חנם נמי לא הוי, קא משמע לן. איכא דאמרי, אמר רב נחמן בר

פפא: אף אנן נמי תנינא: וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות - שומר חנם. מאי לאו - הוא הדין גמרתיו. - לא, טול את שלך שאני. הונא מר בר מרימר קמיה דרבינא, רמי מתניתין אהדדי ומשני תנן: וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות - שומר חנם, והוא הדין לגמרתיו, ורמינהו: אמר לו שואל שלח, ושלחה ומתה - חייב, וכן בשעה שמחזירה ומשני, אמר רפרס בר פפא אמר רב חסדא: לא שנו אלא שהחזיר בתוך ימי שאילתה, אבל לאחר ימי שאילתה - פטור. איבעיא להו: פטור משואל וחייב כשומר שכר, או דלמא: שומר שכר נמי לא הוי? - אמר אמימר: מסתברא, פטור משואל וחייב כשומר שכר, הואיל ונהנה מהנה הוה. תניא כוותיה דאמימר: הלוקח כלים מבית האומן לשגרן לבית חמיו, ואמר לו: אם מקבלין אותן ממני - אני נותן לך דמיהן, ואם לאו - אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן. ונאנסו בהליכה - חייב, בחזירה - פטור, מפני שהוא כנושא שכר. ההוא גברא דזבין ליה חמרא לחבריה, אמר ליה: קא ממטינא ליה לדוכתא פלוני, אי מזדבנא - מוטב, ואי לא - מהדרנא ליה נהליך. אזל ולא אזדבנא, ובהדי דקא אתא אתניס. אתא לקמיה דרב נחמן, חייביה. איתיביה רבה לרב נחמן: נאנסו, בהליכה - חייב, ובחזרה - פטור, מפני שהוא כנושא שכר - אמר ליה: חזרה דהאי הליכה היא. מאי טעמא - סברה הוא: בחזירתו, אילו אשכח לזבוניה מי לא זבנה? שמור לי ואשמור לך - שומר שכר. ואמאי? שמירה בבעלים היא - אמר רב פפא: דאמר ליה שמור לי היום ואשמור לך למחר. תנו רבנן: שמור לי ואשמור לך, השאילני ואשאילך, שמור לי ואשאילך, השאילני ואשמור לך - כולן נעשו שומרי שכר זה לזה. ואמאי? שמירה בבעלים היא - אמר רב פפא: דאמר ליה שמור לי היום ואשמור לך למחר. הנהו אהלויי, דכל יומא הוה אפי לה חד מינייהו. ההוא יומא אמרו ליה לחד מינייהו: זיל אפי לן. אמר להו: נטרו לי גלימאי. אדאתא פשעו בה ואגנוב. אתו לקמיה דרב פפא, חייבינהו. אמרו ליה רבנן לרב פפא: אמאי? פשיעה בבעלים היא אכסיף. לסוף איגלאי מילתא דההוא שעתא שכרא הוה קא שתי. הניחא למאן דאמר פשיעה בבעלים פטור - משום הכי אכסיף, אלא למאן דאמר חייב - אמאי אכסיף? אלא, ההוא יומא לאו דידיה הוה, ואמרו ליה לדידיה: זיל אפי לן את. ואמר להו: בההוא אגרא דקא אפינא לכו נטורו גלימאי.

דף פא.ב

עד דאתא אגניב. אתו לקמיה דרב פפא חייבינהו. אמרו ליה רבנן לרב פפא: הא שמירה בבעלים היא אכסיף. לסוף איגלאי מילתא דההיא שעתא שכרא הוה שתי. הנהו בי תרי דהוו קא מסגו באורחא, חד אריך וחד גוצא. אריכא רכיב חמרא והוה ליה סדינא, גוצא מיכסי סרבלא וקא מסגי בכרעיה. כי מטי לנהרא שקליה לסרבליה, ואותביה עילוי חמרא, ושקליה לסדיניה דההוא ואיכסי ביה. שטפוה מיא לסדיניה. אתא לקמיה דרבא, חייביה. אמרו ליה רבנן לרבא: אמאי? שאלה בבעלים היא אכסיף. לסוף איגלאי מילתא דבלא דעתיה שקליה, ובלא דעתיה אותביה. ההוא גברא דאוגר ליה חמרא לחבריה, אמר ליה: חזי, לא תיזול באורחא דנהר פקוד דאיכא מיא, זיל באורחא דנרש

דליכא מיא. אזיל באורחא דנהר פקוד, ומית חמרא. כי אתא אמר: אין, באורחא דנהר פקוד אזלי, ומיהו ליכא מיא. אמר ליה רבא: מה ליה לשקר, אי בעי אמר ליה: אנא באורחא דנרש אזלי. - אמר ליה אביי: מה לי לשקר במקום עדים - לא אמרינן. שמור לי ואמר לו הנח לפני שומר חנם. אמר רב הונא: אמר לו הנח לפניך - אינו לא שומר חנם ולא שומר שכר. איבעיא להו: הנח סתמא מאי? תא שמע: שמור לי ואמר לו הנח לפני - שומר חנם. הא סתמא - ולא כלום אדרבה, מדאמר רב הונא: הנח לפניך - הוא דאינו לא שומר חנם ולא שומר שכר, הא סתמא - שומר חנם הוי אלא, מהא ליכא למשמע מינה. לימא כתנאי: אם הכניס ברשות בעל חצר - חייב, רבי אומר: בכולם אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור. - ממאי? דלמא עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא בחצר, דבת נטורי היא. וכי קאמר ליה עייל - עייל דאינטר לך קאמר ליה. אבל הכא, שוקא לאו בר נטורי הוא, אנח ותיב נטר לך קאמר ליה. אי נמי, עד כאן לא קאמר רבי התם אלא בחצירו, דלעיולי רשותא קא בעי למשקל מיניה. וכי יהיב ליה רשותא לעיולי - תיב ונטר לך קאמר ליה. אבל הכא - הנח ואנא מנטרנא קאמר ליה, דאי סלקא דעתך הנח ותיב ונטר קאמר ליה, אי לאותבה - רשותא בעי למשקל מיניה? הלוהו על המשכון שומר שכר. לימא מתניתין דלא כרבי אליעזר? דתניא: המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון - ישבע ויטול מעותיו, דברי רבי אליעזר. רבי עקיבא אומר: יכול לומר לו: כלום הלוייתי אלא על המשכון? אבד המשכון - אבדו מעותיך. אבל הלוהו אלף זוז בשטר, והניח לו משכון עליהם - דברי הכל: אבד המשכון אבדו מעותיו. - אפילו תימא רבי אליעזר, ולא קשיא כאן - שמשכנו בשעת הלואתו, כאן שמשכנו שלא בשעת הלואתו. - והא אידי ואידי

דף פבא

הלוהו על המשכון קתני אלא, לא קשיא כאן - שהלוהו מעות, כאן - שהלוהו פירות. והא מדקתני סיפא, רבי יהודה אומר: הלוהו מעות - שומר חנם, הלוהו פירות - שומר שכר. מכלל דלתנא קמא לא שני ליה - כולה רבי יהודה היא, וחסורי מיחסרא והכי קתני: הלוהו על המשכון - שומר שכר. במה דברים אמורים - שהלוהו פירות, אבל הלוהו מעות - שומר חנם. שרבי יהודה אומר: הלוהו מעות - שומר חנם, הלוהו פירות - שומר שכר. - אי הכי, קמה לה מתניתין דלא כרבי עקיבא - אלא מחוורתא: מתניתין דלא כרבי אליעזר. לימא בדלא שוי משכון שיעור זוזי, ובדשמואל קא מיפלגי. דאמר שמואל: האי מאן דאזופיה אלפא זוזי לחבריה, ואנח ליה קתא דמגלא עילויהו, אבד קתא דמגלא - אבדו אלפא זוזי. - אי בדלא שוי משכון שיעור זוזי - דכולי עלמא לית להו דשמואל, והכא - בדשוי שיעור זוזי, וקא מיפלגי בדברי יצחק, דאמר רבי יצחק: מנין לבעל חוב שקונה משכון - שנאמר (דברים כ"ד) ולך תהיה צדקה, אם אינו קונה משכון - - צדקה מנא ליה? מכאן לבעל חוב שקונה משכון. - ותסברא? אימור דאמר רבי יצחק במשכנו שלא בשעת הלואתו, אבל משכנו בשעת הלואתו - מי אמר? - אלא, משכנו שלא בשעת הלואתו - כולי עלמא אית להו דרבי יצחק, והכא - במשכנו בשעת

הלואתו, ובשומר אבידה קא מיפלגי. דאיתמר, שומר אבידה, רבה אמר: כשומר חנם, רב יוסף אמר: כשומר שכר. - לימא דרב יוסף תנאי היא - לא, בשומר אבידה - דכולי עלמא אית להו דרב יוסף, והכא

דף פ.ב.

במלוה צריך למשכון קמיפלגי. מר סבר: מצוה קא עביד שהלוהו, והוי שומר שכר. ומר סבר: לאו מצוה קא עביד, שלהנאתו מתכוין, והוי שומר חנם. אבא שאול אומר מותר לאדם להשכיר משכונו של עני להיות פוחת והולך. אמר רב חנן בר אמי אמר שמואל: הלכה כאבא שאול. ואף אבא שאול לא אמר אלא במרא ופסל וקרדום, הואיל ונפיש אגרייהו וזוטר פחתייהו. משנה. המעביר חבית ממקום למקום ושברה, בין שומר חנם בין שומר שכר - ישבע. רבי אליעזר אומר: זה וזה ישבע, ותמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע. גמרא. תנו רבנן: המעביר חבית לחבירו ממקום למקום ושברה, בין שומר חנם בין שומר שכר - ישבע, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: שומר חנם - ישבע, נושא שכר - ישלם. רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע, ותמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע למימרא דסבר רבי מאיר נתקל לאו פושע הוא? והתניא: נשברה כדו ולא סילקו, נפלה גמלו ולא העמידה - רבי מאיר מחייב בהיזיקו, וחכמים אומרים: פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. וקיימא לן דבנתקל פושע פליגי אמר ר' אלעזר: תברה, מי ששנה זו לא שנה זו. ואתא רבי יהודה למימר: שומר חנם - ישבע, נושא שכר - ישלם, האי כי דיניה והאי כי דיניה. ואתא רבי אליעזר למימר: אין, גמרא כרבי מאיר. ומיהו, תמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע. בשלמא שומר חנם - משתבע דלא פשע בה, אלא שומר שכר אמאי משתבע? כי לא פשע נמי שלומי בעי. ואפילו שומר חנם נמי, התינח במקום מדרון, שלא במקום מדרון, מי מצי משתבע דלא פשע בה?

דף פ.ג.

ואפילו במקום מדרון נמי, התינח היכא דליכא ראייה, אבל היכא דאיכא ראייה - ניתי ראייה ונפטר. דתניא, איסי בן יהודה אומר: (שמות כ"ב) אין ראה שבעת ה' תהיה בין שניהם, הא יש רואה - יביא ראייה ויפטר. ורבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן: שבועה זו תקנת חכמים היא, שאם אי אתה אומר כן - אין לך אדם המעביר חבית לחבירו ממקום למקום. היכי משתבע? אמר רבא: שבועה שלא בכוונה שברתיה. ואתא רבי יהודה למימר: שומר חנם ישבע, נושא שכר ישלם, האי כדיניה והאי כדיניה. ואתא רבי אלעזר למימר: אין, גמרא כרבי מאיר, ומיהו, תמיה אני אם יכולים זה וזה לישבע. בשלמא שומר חנם - משתבע שלא פשע בה, אלא שומר שכר אמאי משתבע? כי לא פשע נמי בעי שלומי. ואפילו שומר חנם נמי, הא תינח במקום מדרון, שלא במקום מדרון מי מצי משתבע שלא פשע? ואפילו במקום מדרון נמי, הא תינח - היכא דליכא ראייה, היכא דאיכא ראייה - ניתי ראייה ויפטר. דתניא, איסי בן יהודה אומר: אין ראה שבעת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה - יביא ראייה ויפטר. ההוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא בריסתקא דמחוזא ותברה בזיזא דמחוזא. אתא לקמיה דרבא,

אמר ליה: ריסתקא דמחוזא שכיחי בה אינשי, זיל אייתי ראיא, ואיפטר. אמר ליה רב יוסף בריה: כמאן, כאיסי? - אמר ליה: אין, כאיסי, וסבירא לן כוותיה. ההוא גברא דאמר ליה לחבריה: זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא. אזל זבן ליה. לסוף אתא לקמיה, אמר ליה: זביני לך ארבע מאה דני חמרא ותקיפו להו. אתא לקמיה דרבא. אמר ליה: ארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה למילתא, זיל אייתי ראיא דמעיקרא כי מזבנת להו חמרא מעליא הוה, ואיפטר. אמר ליה רב יוסף בריה: כמאן - כאיסי? - אמר ליה: אין, כאיסי, וסבירא לן כוותיה. אתקין רב חייא בר יוסף בסיכרא: הני דדרו באגרא ואיתבר - נשלם פלגא. מאי טעמא - נפיש לחד וזוטר לתרי, קרוב לאונס וקרוב לפשיעה. בדיגלא - משלם כולה. רבה בר בר חנן תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא. שקל לגלימיהו, אתו אמרו לרב. אמר ליה: הב להו גלימיהו. - אמר ליה: דינא הכי? - אמר ליה: אין, (משלי ב') למען תלך בדרך טובים. יהיב להו גלימיהו. אמרו ליה: עניי אנן, וטרחינן כולה יומא, וכפינן, ולית לן מידי. אמר ליה: זיל הב אגרייהו. - אמר ליה: דינא הכי? - אמר ליה: אין, (משלי ב') וארחות צדיקים תשמר. הדרן עלך השוכר את האומנין. משנה. השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב. מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב - אינו רשאי לכופן. מקום שנהגו לזון - יזון, לספק במתיקה - יספק, הכל כמנהג המדינה. מעשה ברבי יוחנן בן מתאי שאמר לבנו: צא שכור לנו פועלין. הלך ופסק להם מזונות. וכשבא אצל אביו, אמר לו: בני, אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן, שהן בני אברהם יצחק ויעקב. אלא, עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם: על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד. רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא היה צריך לומר, הכל כמנהג המדינה. גמרא. פשיטא לא צריכא, דטפא להו אאגרייהו. מהו דתימא, אמר להו: הא דטפאי לכו אאגרייכו - אדעתא דמקדמיתו ומחשכיתו בהדאי, קא משמע לן דאמרו ליה: האי דטפת לן - אדעתא דעבדינן לך עבידתא שפירתא. אמר ריש לקיש:

דף פגב

פועל, בכניסתו - משלו, ביציאתו - משל בעל הבית, שנאמר (תהלים קד) תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירבצון יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב. וליחזי היכי נהיגי - בעיר חדשה. - וניחזי מהיכא קא אתו - בנקוטאי. איבעית אימא, דאמר להו: דאגרייתו לי כפועל דאורייתא. דרש רבי זירא, ואמרי לה תני רב יוסף: מאי דכתיב (תהלים קד) תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער. תשת חשך ויהי לילה - זה העולם הזה שדומה ללילה, בו תרמש כל חיתו יער - אלו רשעים שבו, שדומין לחיה שביער. תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירבצון תזרח השמש - לצדיקים, יאספון - רשעים לגיהנם, ואל מעונתם ירבצון - אין לך כל צדיק וצדיק שאין לו מדור לפי כבודו. יצא אדם לפעלו - יצאו צדיקים לקבל שכרן, ולעבודתו עדי ערב - במי שהשלים עבודתו עדי ערב. רבי אלעזר ברבי שמעון אשכח לההוא פרהגונא דקא תפיס גנבי, אמר ליה: היכי יכלת להו, לאו כחיותא מתילי? דכתיב בו תרמש כל חיתו יער. איכא דאמרי מהאי קרא קאמר

ליה: (תהלים י) יארב במסתר כאריה בסוכו, דלמא שקלת צדיקי ושבקת רשיעי? - אמר ליה: ומאי אעביד? הרמנא דמלכא הוא - אמר: תא אגמרך היכי תעביד עול בארבע שעי לחנותא, כי חזית איניש דקא שתי חמרא וקא נקיט כסא בידיה וקא מנמנס שאול עילויה, אי צורבא מרבנן הוא וניים - אקדומי קדים לגרסיה, אי פועל הוא - קדים קא עביד עבידתיה, ואי עבידתיה בליליא - רדודי רדיד. ואי לא - גנבא הוא, ותפסיה. אישתמע מילתא בי מלכא, אמרו: קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרונקא. אתיוה לרבי אלעזר ברבי שמעון, וקא תפיס גנבי ואזיל. שלח ליה רבי יהושע בן קרחה: חומץ בן יין, עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה - שלח ליה: קוצים אני מכלה מן הכרם. - שלח ליה: יבא בעל הכרם ויכלה את קוציו. יומא חד פגע ביה ההוא כובס, קרייה חומץ בן יין. אמר: מדחציף כולי האי - שמע מינה רשיעא הוא, אמר להו: תפסוהו. תפסוהו, לבתר דנח דעתיה אזל בתריה לפרוקיה ולא מצי. קרי עליה (משלי כ"א) שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו. זקפוהו, קם תותי זקיפא וקא בכי. אמרו ליה: רבי, אל ירע בעיניך, שהוא ובנו בעלו נערה מאורסה ביום הכפורים. הניח ידו על בני מעיו, אמר: שישו בני מעי, שישו ומה ספיקות שלכם כך, ודאית שלכם על אחת כמה וכמה, מובטח אני בכם שאין רמה ותולעה שולטת בכם. ואפילו הכי לא מייטבא דעתיה, אשקוהו סמא דשינתא, ועיילוהו לביתא דשישא, וקרעו לכריסיה. הוו מפקו מיניה דיקולי דיקולי דתרבא ומותבי בשמשא בתמוז ואב ולא מסרחי. - כל תרבא נמי לא סריח - כל תרבא לא סריח - שורייקי סומקי מסריח, הכא - אף על גב דאיתא שורייקי סומקי - לא מסריח. קרי אנפשיה (תהלים ט"ז) אף בשרי ישכן לבטח. ואף רבי ישמעאל ברבי יוסי מטא

דף פד.א

כי האי מעשה לידיה. פגע ביה אליהו, אמר ליה: עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה? - אמר ליה: מאי אעביד? הרמנא דמלכא הוא - אמר ליה: אבוך ערק לאסיא, את ערוק ללודקיא. כי הוו מקלעי רבי ישמעאל ברבי יוסי ורבי אלעזר ברבי שמעון בהדי הדדי הוה עייל בקרא דתורי בנייהו, ולא הוה נגעה בהו. אמרה להו ההיא מטרוניתא: בניכם אינם שלכם - אמרו לה: שלהן גדול משלנו. - כל שכן איכא דאמרי, הכי אמרו לה: (שופטים ח') כי כאיש גבורתו. איכא דאמרי, הכי אמרו לה: אהבה דוחקת את הבשר. ולמה להו לאהדורי לה? והא כתיב (משלי כו) אל תען כסיל כאיולתו - שלא להוציא לעז על בניהם. אמר רבי יוחנן: איבריה דרבי ישמעאל [ברבי יוסי] כחמת בת תשע קבין. אמר רב פפא: איבריה דרבי יוחנן כחמת בת חמשת קבין, ואמרי לה בת שלשת קבין. דרב פפא גופיה כי דקורי דהרפנא. אמר רבי יוחנן: אנא אשתיירי משפירי ירושלים. האי מאן דבעי מחזי שופריה דרבי יוחנן, נייתי כסא דכספא מבי סלקי, ונמלייה פרצידיא דרומנא סומקא, ונהדר ליה כלילא דוורדא סומקא לפומיה ונותביה בין שמשא לטולא, ההוא זהרורי - מעין שופריה דרבי יוחנן. איני? והאמר מר: שופריה דרב כהנא מעין שופריה דרבי אבהו, שופריה דרבי אבהו מעין שופריה דיעקב אבינו,

שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון. ואילו רבי יוחנן לא קא חשיב ליה - שאני רבי יוחנן, דהדרת פנים לא הווא ליה. רבי יוחנן הוה אזיל ויתיב אשערי טבילה, אמר: כי סלקן בנות ישראל מטבילת מצוה לפגעו בי, כי היכי דלהווי להו בני שפירי כוותי, גמירי אורייתא כוותי. אמרו ליה רבנן: לא מסתפי מר מעינא בישא? אמר להו: אנא מזרעא דיוסף קאתינא, דלא שלטא ביה עינא בישא. דכתיב (בראשית מט) בן פרת יוסף בן פרת עלי עין, ואמר רבי אבהו: אל תקרי עלי עין אלא עולי עין. רבי יוסי בר חנינא אמר, מהכא: (בראשית מח) וידגו לרב בקרב הארץ, מה דגים שבים מים מכסים אותם, ואין העין שולטת בהן - אף זרעו של יוסף אין העין שולטת בהן. יומא חד הוה קא סחי רבי יוחנן בירדנא, חזייה ריש לקיש ושוור לירדנא אבתריה, אמר ליה: חילך לאורייתא - אמר ליה: שופרך לנשי - אמר ליה: אי הדרת בך - יהיבנא לך אחותי, דשפירא מינאי. קביל עליה. בעי למיהדר לאתויי מאניה - ולא מצי הדר. אקרייה ואתנייה, ושווייה גברא רבא. יומא חד הוו מפלגי בי מדרשא: הסייף והסכין והפגיון והרומח ומגל יד ומגל קציר מאימתי מקבלין טומאה - משעת גמר מלאכתן, ומאימתי גמר מלאכתן? רבי יוחנן אומר: משיצרפם בכבשן, ריש לקיש אמר: משיצחצחן במים. - אמר ליה: לסטאה בלסטיותיה ידע - אמר ליה: ומאי אהנת לי? התם רבי קרו לי, הכא רבי קרו לי. אמר ליה: אהנאי לך דאקרבינך תחת כנפי השכינה. חלש דעתיה דרבי יוחנן, חלש ריש לקיש. אתאי אחתיה קא בכיא, אמרה ליה: עשה בשביל בני אמר לה: (ירמיהו מ"ט) עזבה יתמיך אני אחיה. - עשה בשביל אלמנותי - אמר לה: (ירמיהו מ"ט) ואלמנותיך עלי תבטחו. נח נפשיה דרבי שמעון בן לקיש, והוה קא מצטער רבי יוחנן בתריה טובא. אמרו רבנן: מאן ליזיל ליתביה לדעתיה - ניזיל רבי אלעזר בן פדת, דמחדדין שמעתתיה. אזל יתיב קמיה, כל מילתא דהוה אמר רבי יוחנן אמר ליה: תניא דמסייעא לך. אמר: את כבר לקישא? בר לקישא, כי הוה אמינא מילתא - הוה מקשי לי עשרין וארבע קושייתא, ומפרקינא ליה עשרין וארבעה פרוקי, וממילא רווחא שמעתא. ואת אמרת תניא דמסייע לך, אטו לא ידענא דשפיר קאמינא? הוה קא אזיל וקרע מאניה, וקא בכי ואמר: היכא את בר לקישא, היכא את בר לקישא, והוה קא צוח עד דשף דעתיה [מיניה]. בעו רבנן רחמי עליה ונח נפשיה.

דף פדב

ואפילו הכי לא סמך רבי אלעזר ברבי שמעון אדעתיה, קביל עליה יסורי. באורתא הווי מייכי ליה שיתין נמטי, לצפרא נגדי מתותיה שיתין משיכלי דמא וכיבא. למחר עבדה ליה דביתהו שיתין מיני לפדא, ואכיל להו וברי. ולא הות שבקא ליה דביתהו למיפק לבי מדרשא, כי היכי דלא לדחקוהו רבנן. באורתא אמר להו: אחיי ורעי בואו בצפרא אמר להו: זילו, מפני ביטול תורה. יומא חד שמעה דביתהו, אמרה ליה: את קא מיייתית להו עילויד, כלית ממון של בית אבא אימרדה, אזלה לבית נשא. סליקו ואתו הנך [שיתין] ספונאי, עיילו ליה שיתין עבדי כי נקיטי שיתין ארנקי, ועבדו ליה שיתין מיני לפדא, ואכיל להו. יומא חד אמרה לה לברתה: זילי בקי באבונך מאי קא עביד האינדנא.

אתיא, אמר לה: זילי אמרי לאמך, שלנו גדול משלהם. קרי אנפשיה (משלי לא) היתה כאניות סוחר - ממרחק תביא לחמה. אכל ושתי וברי נפק לבי מדרשא. אייתו לקמיה שיתין מיני דמא - טהרינהו. הוה קא מרנני רבנן ואמרי: סלקא דעתך לית בהו חד ספק? - אמר להו: אם כמותי הוא - יהיו כולם זכרים, ואם לאו - תהא נקבה אחת ביניהם. היו כולם זכרים, ואסיקו להו רבי אלעזר על שמיה, תניא אמר רבי: כמה פריה ורביה ביטלה רשעה זו מישראל. כי הוה קא ניחא נפשיה אמר לה לדביתהו: ידענא בדרבנן דרתיחי עלי ולא מיעסקי בי שפיר, אוגנין בעיליתאי ולא תדחלין מינאי. אמר רבי שמואל בר נחמני: אישתעיא לי אימיה דרבי יונתן, דאישתעיא לה דביתהו דרבי אלעזר ברבי שמעון: לא פחות מתמני סרי, ולא טפי מעשרין ותרין שנין אוגניתיה בעיליתא. כי הוה סליקנא מעיננא ליה במזייה, כי הוה משתמטא ביניתא מיניה הוה אתי דמא. יומא חד חזאי ריחשא דקא נפיק מאוניה, חלש דעתאי. איתחזי לי בחלמא, אמר לי: לא מידי הוא, יומא חד שמעי בזלותא דצורבא מרבנן ולא מחאי כדבעי לי. כי הוה אתו בי תרי לדינא הוה קיימי אבבא, אמר מר מילתיה, ומר מילתיה, נפיק קלא מעיליתיה ואמר: איש פלוני אתה חייב, איש פלוני אתה זכאי. יומא חד הוה קא מינציא דביתהו בהדי שבבתא, אמרה לה: תהא כבעלה שלא ניתן לקבורה אמרי רבנן: כולי האי ודאי לאו אורח ארעא איכא דאמרי, רבי שמעון בן יוחאי איתחזאי להו בחלמא, אמר להו: פרידה אחת יש לי ביניכם ואי אתם רוצים להביאה אצלי. אזול רבנן לאעסוקי ביה, לא שבקו בני עכבריא. דכל שני דהוה ניים רבי אלעזר ברבי שמעון בעיליתיה לא סליק חיה רעה למתייהו. יומא חד מעלי יומא דכיפורי הוה, הוה טרידי, שדרו רבנן לבני בירי ואסקוהו לערסיה, ואמטיוה למערתא דאבוה. אשכחוה לעכנא דהדרא לה למערתא, אמרו לה: עכנא עכנא פתחי פיק ויכנס בן אצל אביו פתח להו. שלח רבי לדבר באשתו, שלחה ליה: כלי שנשתמש בו קודש ישתמש בו חול? תמן אמרי: באתר דמרי ביתא תלא זייניה, כולבא רעיא קולתיה תלא. שלח לה: נהי דבתורה גדול ממני, אבל במעשים טובים מי גדול ממני? - שלחה ליה: בתורה מיהא גדול ממך - לא ידענא, במעשים - ידענא, דהא קביל עליה יסורי. בתורה מאי היא? - דכי הוה יתבי רבן שמעון בן גמליאל ורבי יהושע בן קרחה אספסלי, יתבי קמייהו רבי אלעזר ברבי שמעון ורבי ארעא, מקשו ומפרקו. אמרי: מימיהן אנו שותים והם יושבים על גבי קרקע? עבדו להו ספסלי, אסקינהו. אמר להן רבן שמעון בן גמליאל: פרידה אחת יש לי ביניכם, ואתם מבקשים לאבדה הימני? אחתוהו לרבי. אמר להן רבי יהושע בן קרחה: מי שיש לו אב יחיה, ומי שאין לו אב ימות? אחתוהו נמי לרבי אלעזר ברבי שמעון, חלש דעתיה. אמר: קא חשביתו ליה כוותי? עד ההוא יומא, כי הוה אמר רבי מילתא - הוה מסייע ליה רבי אלעזר ברבי שמעון, מכאן ואילך, כי הוה אמר רבי יש לי להשיב, אמר ליה רבי אלעזר ברבי שמעון: כך וכך יש לך להשיב, זו היא תשובתך, השתא היקפתנו תשובות חבילות שאין בהן ממש. חלש דעתיה דרבי, אתא אמר ליה לאבוה. אמר ליה: בני, אל ירע שהוא ארי בן ארי, ואתה ארי בן שועל. והיינו דאמר רבי: שלשה ענוותנין הן, ואלו הן: אבא,

דף פה.א

ובני בתירה, ויונתן בן שאול. רבן שמעון בן גמליאל - הא דאמרן. בני בתירה - דאמר מר: הושיבוהו בראש ומינוהו לנשיא עליהן. יונתן בן שאול - דקאמר ליה לדוד (שמואל א' כ"ג) ואתה תמלך על ישראל ואני אהיה לך למשנה. ממאי? דלמא יונתן בן שאול - דחזא דגריר עלמא בתר דוד, בני בתירה נמי, דחזו להלל דעדיף מינייהו. אלא רבן שמעון בן גמליאל - ודאי ענוותן הוה. אמר רבי: חביבין יסורין. קבל עליה תליסר שני - שית בצמירתא, ושבע בצפרנא. ואמרי לה: שבעה בצמירתא, ושית בצפרנא. אהורייריה דבי רבי הוה עתיר משבור מלכא, כד הוה רמי כיסתא לחיותא הוה אזיל קלא בתלתא מילי, הוה מכוין דרמי בההיא שעתא דעייל רבי לבית הכסא, ואפילו הכי מעבר ליה קליה לקלייהו, ושמעו ליה נחותי ימא. ואפילו הכי, יסורי דרבי אלעזר ברבי שמעון עדיפי מדרבי. דאילו רבי אלעזר ברבי שמעון - מאהבה באו ומאהבה הלכו, דרבי - על ידי מעשה באו ועל ידי מעשה הלכו. על ידי מעשה באו מאי היא? דההוא עגלא דהוה קא ממטו ליה לשחיטה, אזל תליא לרישיה בכנפיה דרבי, וקא בכי. אמר ליה: זיל, לכך נוצרת. אמרי: הואיל ולא קא מרחם - ליתו עליה יסורין. ועל ידי מעשה הלכו - יומא חד הוה קא כנשא אמתיה דרבי ביתא, הוה שדיא בני כרכושתא וקא כנשא להו, אמר לה: שבקינהו, כתיב (תהלים קמה) ורחמיו על כל מעשיו. אמרו: הואיל ומרחם - נרחם עליה. כולהו שני יסורי דרבי אלעזר לא שכיב איניש בלא זמניה. כולהו שני יסורי דרבי לא איצטריך עלמא למיטרא. דאמר רבה בר רב שילא: קשי יומא דמיטרא כיומא דדינא. ואמר אמיר: אי לאו צריך לעלמא - בעו רבנן רחמי עליה ומבטלי ליה, אפילו הכי כי הוה עקרי פוגלא ממשרא הוה קיימא בירא מליא מיא. איקלע רבי לאתריה דרבי אלעזר ברבי שמעון, אמר להם: יש לו בן לאותו צדיק? - אמרו לו: יש לו בן, וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בשמנה. אתייה, אסמכיה ברבי, ואשלמיה לרבי שמעון בן איסי בן לקוניא אחות דאמיה. כל יומא הוה אמר: לקרייתי אנא איזיל. אמר ליה: חכים עבדו יתך, וגולתא דדהבא פרסו עלך, ורבי קרו לך, ואת אמרת לקרייתי אנא איזיל? אמר ליה: מומי עזובה דא. כי גדל אתא יתיב במתיבתא דרבי, שמעיה לקליה, אמר: הא קלא דמי לקליה דרבי אלעזר ברבי שמעון. אמרו ליה: בריה הוא. קרי עליה: (משלי י"א) פרי צדיק עץ חיים ולקח נפשות חכם. פרי צדיק עץ חיים - זה רבי יוסי ברבי אלעזר ברבי שמעון, ולקח נפשות חכם - זה רבי שמעון בן איסי בן לקוניא. כי נח נפשיה אמטוהו למערתא דאבוה, הוה הדרא לה עכנא למערתא. אמר ליה: עכנא עכנא, פתח פיק, ויכנס בן אצל אביו. לא פתחא להו. כסבורים העם לומר שזה גדול מזה, יצתה בת קול ואמרה: לא מפני שזה גדול מזה, אלא זה היה בצער מערה וזה לא היה בצער מערה. איקלע רבי לאתריה דרבי טרפון, אמר להו: יש לו בן לאותו צדיק שהיה מקפח את בניו? אמרו לו: בן אין לו, בן בת יש לו, וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בשמנה. אתיוהו לקמיה, אמר ליה: אי הדרת בך - יהיבנא לך ברתאי, הדר ביה. איכא דאמרי: נסבה וגירשה, איכא דאמרי: לא נסבה כלל, כדי שלא יאמרו בשביל זו חזר זה. ולמה

ליה כולי האי? - דאמר רב יהודה אמר רב, ואמרי לה אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, ואמרי לה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר (ירמיהו ט"ו) אם תשוב ואשיבך לפני תעמד. וכל המלמד את בן עם הארץ תורה אפילו הקדוש ברוך הוא גוזר גזירה - מבטלה בשבילו, שנאמר (ירמיהו ט"ו) ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה. אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן: כל שהוא תלמיד חכם, ובנו תלמיד חכם, ובן בנו תלמיד חכם, - שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם, שנאמר (ישעיהו נט) ואני זאת בריתי וגו' לא ימושו מפיד ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם. מאי אמר ה' - אמר הקדוש ברוך הוא: אני ערב לך בדבר זה. מאי מעתה ועד עולם - אמר רבי ירמיה: מכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה. רב יוסף יתיב ארבעין תעניתא, ואקריוהו לא ימושו מפיד, יתיב ארבעים תעניתא אחריני ואקריוהו לא ימושו מפיד ומפי זרעך. יתיב מאה תעניתא אחריני אתא ואיקריוהו לא ימושו מפיד ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר: מכאן ואילך לא צריכנא, תורה מחזרת על אכסניא שלה. רבי זירא כי סליק לארעא דישראל יתיב מאה תעניתא דלשתכח גמרא בבלאה מיניה, כי היכי דלא נטרדיה. יתיב מאה אחריניתא דלא לשכוב רבי אלעזר בשניה ונפלין עילויה מילי דצבורא. ויתיב מאה אחריני דלא נשלוט ביה נורא דגיהנם. כל תלתין יומי הוה בדיק נפשיה, שגר תנורא סליק ויתיב בגויה, ולא הוה שלטא ביה נורא. יומא חד יהבו ביה רבנן עינא, ואיחרכו שקיה, וקרו ליה קטין חריך שקיה. אמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב (ירמיהו ט') מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגדה על מה אבדה הארץ, דבר זה

דף פה.ב

אמרו חכמים ולא פירשוהו, אמרו נביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו. שנאמר (ירמיהו ט') ויאמר ה' על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם. אמר רב יהודה אמר רב: שלא ברכו בתורה תחילה. אמר רב חמא: מאי דכתיב (משלי י"ד) בלב נבון תנוח חכמה ובקרב כסילים תודע. בלב נבון תנוח חכמה - זה תלמיד חכם בן תלמיד חכם, ובקרב כסילים תודע - זה תלמיד חכם בן עם הארץ. אמר עולא: היינו דאמרי אינשי: אסתירא בלגינא קיש קיש קריא. אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא: מאי דכתיב (איוב ג) קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי מאדניו, אטו לא ידעינן דקטן וגדול שם הוא? אלא, כל המקטין עצמו על דברי תורה בעולם הזה - נעשה גדול לעולם הבא, וכל המשים עצמו כעבד על דברי תורה בעולם הזה - נעשה חפשי לעולם הבא. ריש לקיש הוה מציין מערתא דרבנן, כי מטא למערתיה דרבי חייא איעלמא מיניה. חלש דעתיה, אמר: רבונו של עולם לא פלפלתי תורה כמותו? יצתה בת קול ואמרה לו: תורה כמותו פלפלת, תורה כמותו לא ריבצת. כי הווי מינצו רבי חנינא ורבי חייא, אמר ליה רבי חנינא לרבי חייא: בהדי דידי קא מינצית? חס וחלילה, אי משתכחא תורה מישראל מהדרנא לה מפילפולי - אמר ליה רבי חייא לרבי חנינא: בהדי דידי קא מינצית? דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל! מאי עבידנא, אזלינא ושדינא כיתנא, וגדילנא נישבי, וציידנא

טבי ומאכילנא בשרייהו ליתמי, ואריכנא מגילתא וכתבנא חמשה חומשי, וסליקנא למתא ומקרנא חמשה ינוקי בחמשה חומשי, ומתנינא שיתא ינוקי שיתא סדרי, ואמרנא לה: עד דהדרנא ואתינא - אקרו אהדדי ואתנו אהדדי, ועבדי לה לתורה דלא תשתכח מישראל. היינו דאמר רבי: כמה גדולים מעשי חייא אמר ליה רבי ישמעאל ברבי יוסי: אפילו ממר? - אמר ליה: אין. - אפילו מאבא? - אמר ליה: חס וחלילה, לא תהא כזאת בישראל. אמר רבי זירא: אמש נראה לי רבי יוסי ברבי חנינא, אמרתי לו: אצל מי אתה תקוע? - אמר לי: אצל רבי יוחנן. - ורבי יוחנן אצל מי? - אצל רבי ינאי. - ורבי ינאי אצל מי? - אצל רבי חנינא. - ורבי חנינא אצל מי? - אצל רבי חייא. - אמרתי לו: ורבי יוחנן אצל רבי חייא לא? - אמר לי: באתר דזקוקין דנורא ובעורין דאשא - מאן מעייל בר נפחא לתמן. אמר רב חביבא: אשתעי לי רב חביבא בר סורמקי: חזי ליה ההוא מרבנן דהוה שכיח אליהו גביה, דלצפרא הוה שפירן עיניה, ולאורתא דמיין כדמיקלין בנורא. אמרי ליה: מאי האי? ואמר לי: דאמר ליה לאליהו: אחוי לי רבנן כי סלקי למתיבתא דרקיע, אמר לי: בכולהו מצית אסתכולי בהו, לבר מגוהרקא דרבי חייא דלא תסתכל ביה. מאי סימנייהו? בכולהו אזלי מלאכי כי סלקי ונחת, לבר מגוהרקא דרבי חייא דמנפשיה סליק ונחת. לא מצאי לאוקמא אנפשאי, אסתכלי בה, אתו תרי בוטיטי דנורא ומחיוהו לההוא גברא וסמינהו לעיניה. למחר אזלי אשתטחי אמערתיה, אמינא: מתנייתא דמר מתנינא, ואתסאי. אליהו הוה שכיח במתיבתא דרבי, יומא חד ריש ירחא הוה, נגה ליה ולא אתא. אמר ליה: מאי טעמא נגה ליה למר? - אמר ליה: אדאוקימנא לאברהם ומשינא ידיה ומצלי, ומגנינא ליה. וכן ליצחק, וכן ליעקב. - ולוקמינהו בהדי הדדי - סברי: תקפי ברחמי, ומייתי ליה למשיח בלא זמניה. - אמר ליה: ויש דוגמתן בעולם הזה? - אמר ליה: איכא, רבי חייא ובניו. גזר רבי תעניתא, אחתינהו לרבי חייא ובניו. אמר משיב הרוח - ונשבה זיקא, אמר מוריד הגשם - ואתא מיטרא, כי מטא למימר מחיה המתים - רגש עלמא. אמרי ברקיעא: מאן גלי רזיא בעלמא? - אמרי: אליהו. אתיוהו לאליהו, מחיוהו שתין פולסי דנורא. אתא אידמי להו כדובא דנורא, על בינייהו וטרדינהו. שמואל ירחינא אסייה דרבי הוה, חלש רבי בעיניה. אמר ליה: אימלי לך סמא. - אמר ליה: לא יכילנא. - אשטר לך משטר? - [אמר ליה]: לא יכילנא. הוה מותיב ליה בגובתא דסמני תותי בי סדייה, ואיתסי. הוה קא מצטער רבי למסמכיה, ולא הוה מסתייעא מילתא. אמר ליה: לא לצטער מר, לדידי חזי לי סיפרא דאדם הראשון, וכותיב ביה: שמואל ירחינא,

דף פ.א

חכים - יתקרי, ורבי - לא יתקרי, ואסו דרבי על ידו תהא. רבי ורבי נתן סוף משנה, רב אשי ורבינא סוף הוראה. וסימנך: (תהלים ע"ג) עד אבוא אל מקדשי אל אבינה לאחריתם. אמר רב כהנא: אשתעי לי רב חמא בר ברתיה דחסא: רבה בר נחמני אגב שמדא נח נפשיה. אכלו ביה קורצא בי מלכא, אמרו: אכא חד גברא ביהודאי דקא מבטל תריסר אלפי גברי מישראל ירחא בקייטא וירחא בסתוא מכרגא דמלכא. שדרו

פריסתקא דמלכא בתריה ולא אשכחיה. ערק ואזל מפומבדיתא לאקרא, מאקרא לאגמא, ומאגמא לשחין, ומשחין לצריפא, ומצריפא לעינא דמים, ומעינא דמים לפומבדיתא. בפומבדיתא אשכחיה. איקלע פריסתקא דמלכא לההוא אושפיזא דרבה, קריבו תכא קמיה ואשקוהו תרי כסי ודליוה לתכא מקמיה - הדר פרצופיה לאחוריה. אמרו ליה: מאי נעביד ליה? גברא דמלכא הוא - אמר להו: קריבו תכא לקמיה, ואשקוהו חד כסא, ודליוהו לתכא מקמיה, ולתסי. עבדו ליה הכי ואתסי. אמר: מידע ידענא דגברא דקא בעינא הכא הוא. בחיש אבתריה ואשכחיה. אמר: אזלינא מהא, אי מקטל קטלו לההוא גברא - לא מגלינא, ואי נגידי מנגדין ליה - מגלינא. אתיוהו לקמיה, עייליה לאדרונא וטרקיה לבבא באנפיה. בעא רחמי, פרק אשיתא, ערק ואזיל לאגמא. הוה יתיב אגירדא דדקולא וקא גריס. קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא אם בהרת קודמת לשער לבן - טמא, ואם שער לבן קודם לבהרת - טהור. ספק, הקדוש ברוך הוא אומר: טהור, וכולהו מתיבתא דרקיעא אמרי טמא. ואמרי: מאן נוכח - נוכח רבה בר נחמני. דאמר רבה בר נחמני: אני יחיד בנגעים, אני יחיד באהלות. שדרו שליחא בתריה, לא הוה מצי מלאך המות למקרב ליה, מדלא הוה קא פסיק פומיה מגרסיה. אדהכי נשב זיקא ואויש ביני קני, סבר גונדא דפרשי הוא. אמר: תינח נפשיה דההוא גברא, ולא ימסר בידא דמלכותא. כי הוה קא ניחא נפשיה אמר: טהור, טהור. יצאת בת קול ואמרה: אשריך רבה בר נחמני שגופך טהור, ויצאתה נשמתך בטהור. נפל פתקא מרקיעא בפומבדיתא: רבה בר נחמני נתבקש בישיבה של מעלה. נפקו אביי ורבא וכולהו רבנן לאיעסוקי ביה, לא הוו ידעי דוכתיה. אזלו לאגמא חזו צפרי דמטללי וקיימי, אמרי: שמע מינה התם הוא. ספדוהו תלתא יומי ותלתא לילותא. נפל פתקא: כל הפורש יהא בנידוי. ספדוהו שבעה יומי, נפל פתקא: לכו לביתכם לשלום. ההוא יומא דנח נפשיה דלייה זעפא ודרי לההוא טייעא כי רכיב גמלא מהאי גיסא - דנהר פפא ושדייה בהך גיסא, אמר: מאי האי? - אמרי ליה: נח נפשיה דרבה בר נחמני. אמר לפניו: רבונו של עולם, כולי עלמא דידך הוא, ורבה בר נחמני דידך, את דרבה ורבה דידך - אמאי קא מחרבת ליה לעלמא? נח זעפא. רבי שמעון בן חלפתא בעל בשר הוה, יומא חד הוה חמימא ליה, הוה סליק ויתיב אשינא דטורא. אמר לה לברתיה: בת, הניפי עלי במניפא ואני אתן לך ככרין דנרד. אדהכי נשבא זיקא, אמר: כמה ככרין דנרד למרי דיכי. הכל כמנהג המדינה וכו'. הכל לאתויי מאי? - לאתויי באתרא דנהגי מכרך ריפתא ומשתה אנפקא. דאי אמר להו קדימו ואייתי לכו - אמרו לו: לא כל כמינך. מעשה ברבן יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא ושכור וכו'. מעשה לסתור? - חסורי מחסרא והכי קתני: ואם פסק להן מזונות

דף פ.ב.

- ריבה להן. ומעשה נמי ברבי יוחנן בן מתיא. שאמר לבנו צא שכור לנו פועלים, הלך ופסק להן מזונות. וכשבא אצל אביו אמר לו: בני, אפילו אתה עושה להן כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן, שהן בני אברהם יצחק ויעקב. למימרא

דסעודתא דאברהם אבינו עדיפא מדשלמה? והכתיב (מלכים א' ה') ויהי לחם שלמה ליום אחד שלשים כר סלת וששים כר קמת, עשרה בקר בראים ועשרה בקר רעי ומאה צאן לבד מאיל וצבי ויחמור וברברים אבוסים ואמר גוריון בן אסטיון משמיה דרב: הללו לעמילן של טבחים, ורבי יצחק אמר: הללו לציקי קדירה. ואמר רבי יצחק: אלף נשים היו לשלמה, כל אחת ואחת עשתה לו בביתה כך. מאי טעמא? זו סבורה: שמא אצלי סועד היום, וזו סבורה: [שמא] אצלי סועד היום. ואילו גבי אברהם כתיב (בראשית יח) ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב, ואמר רב יהודה אמר רב: בן בקר - אחד, רך - שנים, וטוב - שלשה - התם תלתא תורי לתלתא גברי, הכא - לכל ישראל ויהודה, שנאמר (מלכים א' ד') יהודה וישראל רבים כחול אשר על (שפת) הים. מאי ברבורים אבוסים? אמר רב: שאובסים אותן בעל כרחן. ושמואל אמר: שאבוסים ועומדים מאליהם. ורבי יוחנן אמר: מביאין תור ממרעיתו בדלא אניס, ותרגולת מאשפתה בדלא אניסא. אמר רבי יוחנן: מובחר שבבהמות - שור, מובחר שבעופות - תרנגולת. אמר אמימר: זגתא אוכמתא בי בטניתא, דמשתכחא ביני עצרי, דלא מציא פסיא קניא. (בראשית יח) ואל הבקר רץ אברהם. אמר רב יהודה אמר רב: בן בקר - אחד, רך - שנים, וטוב - שלשה. ואימא חד, כדאמרי אינשי: רכיך וטב - אם כן לכתוב: רך טוב, מאי וטוב - שמע מינה לדרשה. - אימא תרי - מדטוב לדרשה, רך נמי לדרשה. מתיב רבה בר עולא, ואיתימא רב הושעיא, ואיתימא רב נתן ברבי הושעיא: (בראשית יח) ויתן אל הנער וימהר לעשות אתו - כל חד וחד יהביה לנער חד. (בראשית יח) ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם - דקמא קמא דמטיא, אייתי לקמייהו. - ולמה לי תלתא? תסגי בחד - אמר רב חנן בר רבא: כדי להאכילן שלש לשונות בחרדל. אמר רבי תנחום בר חנילאי לעולם אל ישנה אדם מן המנהג, שהרי משה עלה למרום - ולא אכל לחם, מלאכי השרת ירדו למטה - ואכלו לחם. ואכלו סלקא דעתך? אלא אימא: נראו כמי שאכלו ושתו. אמר רב יהודה אמר רב: כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו - עשה הקדוש ברוך הוא לבניו בעצמו, וכל [מה] שעשה אברהם על ידי שליח - עשה הקדוש ברוך הוא לבניו על ידי שליח. (בראשית י"ח) ואל הבקר רץ אברהם - (במדבר יא) ורוח נסע מאת ה'. (בראשית י"ח) ויקח חמאה וחלב - (שמות ט"ז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. (בראשית י"ח) והוא עמד עליהם תחת העץ - (שמות י"ז) הנני עמד לפניך שם על הצור [וגו']. (בראשית י"ח) ואברהם הלך עמם לשלחם - (שמות י"ג) וה' הלך לפניהם יומם. (בראשית י"ח) יקח נא מעט מים - (שמות י"ז) והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם. ופליגא דרבי חמא ברבי חנינא - דאמר רבי חמא ברבי חנינא, וכן תנא דבי רבי ישמעאל: בשכר שלשה זכו לשלשה, בשכר חמאה וחלב - זכו למן, בשכר והוא עמד עליהם - זכו לעמוד הענן, בשכר יקח נא מעט מים - זכו לבארה של מרים. יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם, אמר רבי ינאי ברבי ישמעאל, אמרו לו: וכי בערביים חשדתנו שהם משתחווים לאבק רגליהם? כבר יצא ממנו ישמעאל. (בראשית י"ח) וירא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האהל כחם היום. מאי כחום

היום? אמר רבי חמא ברבי חנינא: אותו היום יום שלישי של מילה של אברהם היה, ובא הקדוש ברוך הוא לשאול באברהם. הוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה כדי שלא יטריח אותו צדיק באורחים. שדריה לאליעזר למיפק לברא, נפק ולא אשכח, אמר: לא מהימנא לך. היינו דאמרי תמן: לית הימנותא בעבדי. נפק איהו, חזייה להקדוש ברוך הוא דקאי אבבא, היינו דכתיב (בראשית י"ח) אל נא תעבור מעל עבדך. כיון דחזא דקא אסר ושרי, אמר: לאו אורח ארעא למיקם הכא, היינו דכתיב (בראשית י"ח) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם. מעיקרא אתו קמו עליה, כי חזוהו דהוה ליה צערא, אמרו: לאו אורח ארעא למיקם הכא. מאן נינהו שלשה אנשים - מיכאל וגבריאל ורפאל. מיכאל - שבא לבשר את שרה, רפאל - שבא לרפא את אברהם, גבריאל - אזל למהפכיה לסדום. והא כתיב (בראשית י"ט) ויבאו שני המלאכים סדמה בערב - דאזל מיכאל בהדיה לשזביה ללוט. דיקא נמי, [דכתיב] (בראשית י"ט) ויהפך את הערים האל ולא כתיב ויהפכו, שמע מינה. מאי שנא לגבי אברהם, דכתיב (בראשית י"ח) כן תעשה כאשר דברת, ומאי שנא לגבי לוט, דכתיב

דף פזא

(בראשית יט) ויפצר בס מאד? - אמר רבי אלעזר: מכאן שמסרבין לקטן ואין מסרבין לגדול. כתיב (בראשית י"ח) ואקחה פת לחם, וכתיב (בראשית יח) ואל הבקר רץ אברהם - אמר רבי אלעזר: מכאן שצדיקים אומרים מעט ועושים הרבה, רשעים אומרים הרבה ואפילו מעט אינם עושים. מנלן - מעפרון. מעיקרא כתיב (בראשית כג) ארץ ארבע מאות שקל כסף, ולבסוף כתיב (בראשית כג) וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרן את הכסף אשר דבר באזני בני חת ארבע מאות שקל כסף עבר לסחר - דלא שקל מיניה אלא קנטרי, דאיכא דוכתא דקרי ליה לתיקלא קנטירא. כתיב (בראשית יח) קמח וכתיב סלת אמר רבי יצחק: מכאן שהאשה צרה עיניה באורחים יותר מן האיש. כתיב (בראשית יח) לושי ועשי עגות וכתיב (בראשית יח) ויקח חמאה וחלב ובן הבקר, ואילו לחם לא אייתי לקמייהו - אמר אפרים מקשאה תלמידו של רבי מאיר משמיה דרבי מאיר: אברהם אבינו אוכל חולין בטהרה היה, ושרה אמנו אותו היום פירסה נדה. (בראשית יח) ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל - להודיע ששרה אמנו צנועה היתה. אמר רב יהודה אמר רב, ואיתימא רבי יצחק: יודעים היו מלאכי השרת ששרה אמנו באהל היתה, אלא מאי באהל - כדי לחבבה על בעלה. רבי יוסי ברבי חנינא אמר: כדי לשגר לה כוס של ברכה. תני משום רבי יוסי: למה נקוד על אינו שבאליו - לימדה תורה דרך ארץ שישאל אדם באכסניא שלו. והאמר שמואל: אין שואלין בשלום אשה כלל - על ידי בעלה שאני. (בראשית יח) אחרי בלתי היתה לי עדנה, אמר רב חסדא: אחר שנתבלה הבשר ורבו הקמטין, נתעדן הבשר ונתפשטו הקמטין, וחזר היופי למקומו. כתיב (בראשית יח) ואדני זקן וכתיב (בראשית יח) ואני זקנתי - דלא מותיב הקדוש ברוך הוא כדקאמרה איהי. תנא דבי רבי ישמעאל: גדול שלום, שאפילו הקדוש ברוך הוא שינה בו, שנאמר (בראשית יח) ותצחק שרה בקרבה

וגו' ואדני זקן וכתוב (בראשית יח) ויאמר ה' אל אברהם וגו' ואני זקנתי. (בראשית כ"א) ותאמר מי מלל לאברהם הניקה בניס שרה - כמה בניס הניקה שרה? - אמר רבי לוי: אותו היום שגמל אברהם את יצחק בנו עשה סעודה גדולה, היו כל אומות העולם מרננים ואומרים: ראיתם זקן וזקנה שהביאו אסופי מן השוק ואומרים: בנינו הוא, ולא עוד אלא שעושין משתה גדול להעמיד דבריהם מה עשה אברהם אבינו - הלך וזימן כל גדולי הדור, ושרה אמנו זימנה את נשותיהם, וכל אחת ואחת הביאה בנה עמה ומניקתה לא הביאה, ונעשה נס בשרה אמנו ונפתחו דדיה כשני מעיינות, והניקה את כולו. ועדיין היו מרננים ואומרים: אם שרה הבת תשעים שנה תלד, אברהם בן מאה שנה יוליד? מיד נהפך קלסתר פנים של יצחק ונדמה לאברהם. פתחו כולם ואמרו (בראשית כה) אברהם הוליד את יצחק. עד אברהם לא היה זקנה, מאן דהוה בעי למשתעי בהדי אברהם - משתעי בהדי יצחק, בהדי יצחק - משתעי בהדי אברהם. אתא אברהם, בעא רחמי והוה זקנה, שנאמר (בראשית כד) ואברהם זקן בא בימים. עד יעקב לא הוה חולשא, אתא יעקב בעא רחמי והוה חולשא, שנאמר (בראשית מח) ויאמר ליוסף הנה אביך חלה. עד דאתא אלישע לא הוה דחליש ואתפח, אתא אלישע בעא רחמי ואתפח, שנאמר (מלכים ב' י"ג) ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו - מכלל דחלה חלי אחריתי. תנו רבנן: שלשה חלאין חלה אלישע אחד - שדחפו לגיחזי בשתי ידיו, ואחד - שגירה דובין בתינוקות, ואחד שמת בו. שנאמר ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו. אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית כו'. אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב חסדא: פת קטנית תנן, או פת וקטנית תנן? - אמר ליה: האלהים, צריכה וי"ו כי מורדיא דלברות. רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו צריך הכל כמנהג המדינה. הכל לאתווי מאי? - לאתווי הא דתנן: השוכר את הפועל ואמר לו כאחד וכשנים מבני העיר - נותן לו כפחות שבשכירות, דברי רבי יהושע וחכמים אומרים: משמנין ביניהם. משנה. ואלו אוכלין מן התורה: העושה במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה, ובתלוש מן הקרקע עד שלא נגמרה מלאכתו, ובדבר שגידולו מן הארץ. ואלו שאין אוכלים: העושה במחובר לקרקע

דף פז.ב

בשעה שאין גמר מלאכה, ובתלוש מן הקרקע מאחר שנגמרה מלאכתו, ובדבר שאין גידולו מן הארץ. גמרא. מנא הני מילי? דכתיב (דברים כ"ג) כי תבא בכרם רעך ואכלת. אשכחן כרם, כל מילי מנא לן? - גמרינן מכרם: מה כרם מיוחד - דבר שגידולי קרקע, ובשעת גמר מלאכה - פועל אוכל בו, אף כל דבר שגידולי קרקע בשעת גמר מלאכה - פועל אוכל בו. מה לכרם - שכן חייב בעוללות - גמרינן מקמה. - קמה גופה מנא לן? - דכתיב (דברים כ"ג) כי תבא בקמת רעך וקטפת מלילות בידך. - מה לקמה - שכן חייבת בחלה - וממאי דהאי קמה קמה דמתחייבת בחלה היא? דלמא כל קמה קאמר רחמנא - אתיא קמה קמה, כתיב הכא כי תבא בקמת רעך וכתוב התם (דברים ט"ז) מהחל חרמש בקמה, מה התם - קמה דמיחייבא בחלה, אף הכא נמי - קמה דמיחייבא בחלה.

איכא למיפרך: מה לקמה שכן חייבת בחלה - כרם יוכיח. - מה לכרם - שכן חייב בעוללות - קמה תוכיח. וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה, הצד השווה שבהן: שכן דבר שגידולי קרקע ובשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו, אף כל דבר שגידולי קרקע בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו. - מה להצד השווה שבהן - שכן יש בהן צד מזבח. ואתא נמי זית, דאית ביה צד מזבח. - וזית במה הצד אתי? הוא גופיה כרם איקרי, דכתיב (שופטים טו) ויבער מגדיש ועד קמה ועד כרם זית - אמר רב פפא: כרם זית - אקרי, כרם סתמא - לא אקרי. מכל מקום קשיא אלא אמר שמואל: אמר קרא וחרמש - לרבות כל בעלי חרמש. - והאי חרמש מיבעי ליה: בשעת חרמש - אכול, שלא בשעת חרמש - לא תיכול - ההוא (דברים כ"ג) מואל כליך לא תתן נפקא. תינח דבר חרמש, דלאו בר חרמש מנא לן? - אלא אמר רבי יצחק: אמר קרא קמה - לרבות כל בעלי קמה. והא אמרת קמה - קמה דמיחייבא בחלה - הני מילי - מקמי דניתי חרמש, השתא דאתי חרמש - איתרבי ליה כל דבר חרמש ואף על גב דלא מיחייב בחלה. קמה למה לי - לרבות כל בעלי קמה. והשתא דנפקא לן מחרמש ומקמה, כי תבא בכרם רעך למה לי? - אמר רבא: להלכותיו. כדתניא: כי תבא, נאמר כאן ביאה ונאמר להלן (דברים כ"ד) לא תבוא עליו השמש, מה להלן בפועל הכתוב מדבר - אף כאן בפועל הכתוב מדבר. בכרם רעך - ולא בכרם נכרי. הניחא למאן דאמר גזל נכרי אסור - היינו דאיצטריך קרא למישרי פועל, אלא למאן דאמר גזל נכרי מותר - השתא גזילה מותר, פועל מיבעיא? - מוקים לה: בכרם רעך - ולא של הקדש, ואכלת - ולא מוצץ, ענבים - ולא ענבים ודבר אחר. כנפשך של בעל הבית כך נפשו של פועל, מה נפשך - אכול ופטור, אף נפשו של פועל - אכול ופטור. שבעך - ולא אכילה גסה, ואל כליך לא תתן - בשעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית - אתה אוכל, ובשעה שאי אתה נותן לכליו של בעל הבית - אי אתה אוכל. אמר רבי ינאי: אין הטבל מתחייב במעשר

דף פח.א

עד שיראה פני הבית, שנאמר (דברים כ"ו) בערתי הקדש מן הבית, ורבי יוחנן אמר: אפילו חצר קובעת, שנאמר (דברים כ"ו) ואכלו בשעריך ושבעו. ורבי יוחנן נמי, הא כתיב מן הבית - אמר לך: חצר דומיא דבית מה בית המשתמר - אף חצר המשתמרת. - ורבי ינאי נמי, הכתיב בשעריך - ההוא מיבעי ליה דמעיל ליה דרך שער, לאפוקי דרך גגות וקרפיות דלא. מתיב רב חנינא חוזאה: כנפשך כך נפשו של פועל, מה נפשך - אכול ופטור, אף נפשו של פועל - אכול ופטור, הא לוקח - חייב. מאי לאו - בשדה - אמר רב פפא: הכא בתאנה העומדת בגינה ונופה נוטה לחצר עסקינן, ולמאן דאמר לבית לבית. אי הכי, בעל הבית נמי ניחייב - בעל הבית עיניו בתאנתו, ולוקח עיניו במקחו. - ולוקח מדאורייתא מי מחייב? והתניא: מפני מה חרבו חנויות של בית הינו שלש שנים קודם ירושלים - מפני שהעמידו דבריהם על דברי תורה, שהיו אומרין: -

דף פח.ב

(דברים י"ד) עשר תעשר,,, ואכלת - ולא מוכר, תבואת זרעך - ולא לוקח. - אלא מדרבנן,

וקרא אסמכתא בעלמא. אלא כנפשך למאי אתא? לכדתניא: כנפשך, מה נפשך אם חסמת פטור, אף פועל, אם חסמת - פטור. מתיב מר זוטרא: איזהו גורן למעשרות? בקישואים ובדלועים משיפקסו. ואמר רבי אסי: משינטל פיקס שלהן. מאי לאו - משיפקסו אפילו בשדה - לא, משיפקסו בבית. - אי הכי, משיפקסו? עד שיפקסו מיבעי ליה - אי תנא עד שיפקסו - הוה אמינא: עד דגמר לפיקוסייהו, קא משמע לן - משיפקסו, מכי אתחולי פיקוסייהו, מתיב מר זוטרא בריה דרב נחמן: גורנו למעשר לחייב עליו משום טבל משתגמר מלאכתן, ואיזהו גמר מלאכתן - מלאכת הכנסתן. מאי לאו - הכנסתן אפילו בשדה - לא, הכנסתן לבית זה הוא גמר מלאכתן. ואיבעית אימא: כי קאמר רבי ינאי - בזיתים וענבים, דלאו בני גורן נינהו. אבל חטין ושעורין - גורן בהדיא כתיב ביה. אשכחן אדם במחובר ושור בתלוש, אדם בתלוש מנלן? - קל וחומר משור: ומה שור שאינו אוכל במחובר - אוכל בתלוש, אדם שאוכל במחובר - אינו דין שאוכל בתלוש - מה לשור שכן אתה מצווה על חסימתו, תאמר באדם - שאי אתה מצווה על חסימתו. - ויהא אדם מצווה על חסימתו מקל וחומר משור: ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו - אתה מצווה על חסימתו, אדם שאתה מצווה להחיותו - אינו דין שאתה מצווה על חסימתו? - אמר קרא: (דברים כ"ג) כנפשך - כנפשו של פועל מה נפשו, אם חסמתו פטור - אף פועל אם חסמתו פטור. ואלא אדם בתלוש מנלן? - אמר קרא: (דברים כ"ג) קמה קמה שתי פעמים, אם אינו ענין לאדם במחובר, תנהו ענין לאדם בתלוש. רבי אמי אמר: אדם בתלוש לא צריך קרא. כתיב (דברים י"ד) כי תבא בכרם רעך - מי לא עסקינן ששכרו לכתף, ואמר רחמנא ליכול. שור במחובר מנלן? - קל וחומר מאדם: ומה אדם שאינו אוכל בתלוש - אוכל במחובר, שור שאוכל בתלוש - אינו דין שאוכל במחובר? - מה לאדם שכן אתה מצווה להחיותו, תאמר בשור שאי אתה מצווה להחיותו? - ויהא שור מצווה להחיותו מקל וחומר: ומה אדם שאי אתה מצווה על חסימתו - אתה מצווה להחיותו, שור שאתה מצווה על חסימתו - אינו דין שאתה מצווה להחיותו? - אמר קרא (ויקרא כה) וחי אחיך עמך - אחיך ולא שור. ואלא שור במחובר מנלן? - אמר קרא: רעך רעך שתי פעמים, אם אינו ענין לאדם במחובר - תנהו ענין לשור במחובר. רבינא אמר: לא אדם בתלוש ולא שור במחובר צריכי קראי, דכתיב

(דברים כ"ה) לא תחסם שור בדישו

דף פט.א

מכדי, כל מילי איתנהו בחסימה, דילפינן שור שור משבת. אם כן לכתוב רחמנא לא תדוש בחסימה - שור דכתב רחמנא למה לי? לאקושי חוסם לנחסם ונחסם לחוסם מה חוסם אוכל במחובר - אף נחסם אוכל במחובר, ומה נחסם אוכל בתלוש - אף חוסם אוכל בתלוש. תנו רבנן: דיש, מה דיש מיוחד - דבר שגידולי קרקע (ובשעת גמר מלאכה) ופועל אוכל בו, אף כל שגידולי קרקע - פועל אוכל בו. יצא החולב והמחבץ והמגבן שאין גידולי קרקע ואין פועל אוכל בו. למה לי (דברים כ"ג) מכי תבא בכרם רעך נפקא - איצטריך, סלקא דעתך אמינא: הואיל וכתוב קמה לרבות כל בעלי קמה,

לרבות נמי מידי דלאו גדולי קרקע נינהו, קא משמע לן. תניא אידך: דיש, מה דיש מיוחד - דבר שבשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו, אף כל שהוא בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו. יצא המנכש בשומים ובבצלים, הואיל ואין גמר מלאכה - אין פועל אוכל בהם. למה ליי? (דברים כ"ג) מואל כליך לא תתן נפקא - לא צריכא, אף על גב דקא משליף קטיני מביני אלימי. תניא אידך: דיש, מה דיש מיוחד - דבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו, אף כל שלא נגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו. יצא הבודל בתמרים ובגרוגרות, הואיל ונגמרה מלאכתו למעשר - אין פועל אוכל בו. והתניא: הבודל בתמרים ובגרוגרות פועל אוכל בו - אמר רב פפא: כי תניא ההיא - בתוחלני. תניא אידך: דיש, מה דיש מיוחד - דבר שלא נגמרה מלאכתו לחלה ופועל אוכל בו, אף כל דבר שלא נגמרה מלאכתו לחלה פועל אוכל בו. יצא הלש והמקטף והאופה שנגמרה מלאכתו לחלה, דאין פועל אוכל בו. - והלא נגמרה מלאכתו למעשר - לא קשיא, בחוצה לארץ עסקינן, דליכא מעשר. - אי הכי, חלה נמי ליכא - אלא לעולם בארץ, ולא קשיא: בשבע שכיבשו ובשבע שחילקו. דאמר מר: שבע שכיבשו ושבע שחילקו נתחייבו בחלה, ולא נתחייבו במעשר. - מידי מעשר קא גרים? גמר מלאכה קא גרים - אלא אמר רבינא: כרוך ותני: דיש, מה דיש מיוחד - דבר שלא נגמר מלאכתו למעשר ולחלה ופועל אוכל בו, אף כל שלא נגמר מלאכתו למעשה ולחלה פועל אוכל בו. איבעיא להו: פועל, מהו שיהבהב באור ויאכל? מי הוי כענבים ודבר אחר, או לא? תא שמע רשאי בעל הבית להשקות פועלים יין כדי שלא יאכלו ענבים הרבה, רשאין פועלין לטבל פיתם בציר כדי שיאכלו ענבים הרבה.

דף פט.ב

- לאכשורי גברא לא קמיבעיא לן, כי קמיבעיא לן - לאכשורי פירא, מאי? - תא שמע: פועלין אוכלין ענבים בראשי אומניות שלהם, ובלבד שלא יהבהבו באור. - התם משום ביטול מלאכה, כי קא מיבעיא לן היכא דאיכא אשתו ובניו, מאי? - תא שמע: לא יהבהב באור ויאכל, ולא יכמור באדמה ויאכל, ולא יפריך על גבי הסלע ויאכל, אבל מפריך על יד על יד ואוכל. - התם משום ביטול מלאכה. הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך משום מתוקי פירא - סלע מאי מתוקי פירא איכא? - אי אפשר דלא ממתיק פורתא. תא שמע: פועלין שהיו עודרים בתאנים, וגודרים בתמרים, ובוצרים בענבים, ומוסקין בזיתים - הרי אלו אוכלים ופטורים, שהתורה זיכתה להם. בפיתם לא יאכלו, אלא אם כן נטלו רשות מבעל הבית. ולא יספות במלח ויאכל. - מלח ודאי כענבים ודבר אחר דמי. ולא יספות במלח ויאכל, ורמינהו: השוכר את הפועל לעדר ולקשקש תחת הזיתים - הרי זה לא יאכל. שכרו לבצור, שכרו למסוק, שכרו ללקט - הרי זה אוכל ופטור, שהתורה זיכתה להן. קצץ אחת ואחת - יאכל, שתים שתים - לא יאכל, וסופת במלח ויאכל. אהייא? אילימא אסיפא, כיון דקצץ - כל היכי דבעי ליכול? אלא לאו - ארישא. אמר אביי: לא קשיא, כאן - בארץ, כאן - בחוצה לארץ. בארץ קבעא ספיתא, בחוצה לארץ לא קבעא ספיתא. אמר רבא: מי איכא מידי דבארץ קבעא ספיתא מדאורייתא,

ובחוצה לארץ לא קבעא ספיתא ומותר לכתחילה? אלא אמר רבא: בין בארץ בין בחוצה לארץ, חדא - לא קבעא ספיתא, תרתי - קבעא ספיתא. קצץ, בין ספת ובין לא ספת, אחת אחת - אוכל, שתים שתים - לא יאכל. לא קצץ ולא ספת - אוכל שתים שתים, ספת, אחת אחת - אוכל, שתים שתים - לא יאכל ואף על גב דנטל רשות מבעל הבית, דאיטביל להו למעשר וקבעא ספיתא. ותרתי דקבעא ספיתא מנא לן? - אמר רב מתנא: דאמר קרא (מיכה ד') כי קבצם כעמיר גרנה. תנו רבנן: פרות המרכסות בתבואה

דף צא

והדשות בתרומה ומעשר - אינו עובר משום בל תחסום אבל מפני מראית העין מביא בול מאותו המין ותולה לה בטרסקלין שבפיה. רבי שמעון בן יוחאי אומר: מביא כרשינים ותולה לה, שהכרשינים יפות לה מן הכל. ורמינהי: פרות המרכסות בתבואה - אינו עובר משום בל תחסום, והדשות בתרומה ומעשר - עובר משום בל תחסום, ונכרי הדש בפרתו של ישראל - אינו עובר משום בל תחסום, וישראל הדש בפרתו של נכרי - עובר משום בל תחסום. קשיא תרומה אתרומה, קשיא מעשר אמעשר - בשלמא תרומה אתרומה לא קשיא כאן - בתרומה, כאן - בגידולי תרומה. אלא מעשר אמעשר קשיא וכי תימא: מעשר אמעשר נמי לא קשיא: כאן - במעשר, כאן - בגידולי מעשר. בשלמא גידולי תרומה - תרומה, אלא גידולי מעשר - חולין ניהו. דתנן: גידולי טבל וגידולי מעשר שני - חולין אלא, לא קשיא הא - במעשר ראשון, הא - במעשר שני. ואיבעית אימא: הא והא במעשר שני, ולא קשיא: הא - רבי מאיר, הא - רבי יהודה. הא רבי מאיר, דאמר: מעשר ממון גבוה הוא, הא רבי יהודה דאמר מעשר שני ממון הדיוט הוא. היכי דמי? כגון שהקדימו בשבלין. ולרבי יהודה - והא בעי חומה - כגון שדש לפנים מחומת בית פאגי. איבעית אימא: לא קשיא כאן - במעשר ודאי, כאן - במעשר דמאי. - השתא דאתית להכי, תרומה אתרומה נמי לא קשיא: כאן - בתרומת ודאי, כאן - בתרומת דמאי. בשלמא מעשר דמאי - איכא, אלא תרומת דמאי מי איכא? והתניא: אף הוא ביטל את הוידוי וגזר על הדמאי, לפי ששלח בכל גבול ישראל וראה שלא היו מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד - אלא, לא קשיא: כאן - בתרומת מעשר ודאי, כאן - בתרומת מעשר דמאי. בעו מיניה מרב ששת: היתה אוכלת ומתרזת, מהו? משום דמעלי לה הוא - והא לא מעלי לה, או דלמא דחזיא ומצטערא, והא חזיא ומצטערא? - אמר להו רב ששת: תניתוה, רבי שמעון בן יוחאי אומר: מביא כרשינים ותולה לה, שהכרשינים יפות לה מן הכל. שמע מינה: משום דמעלי לה הוא, שמע מינה. איבעיא להו: מהו שיאמר אדם לנכרי חסום פרתי ודוש בה, מי אמרינן: כי אמרינן אמירה לנכרי שבות - הני מילי לענין שבת, דאיסור סקילה, אבל חסימה דאיסור לאו - לא. או דלמא לא שנא? - תא שמע: נכרי הדש בפרתו של ישראל - אינו עובר משום בל תחסום. מעבר הוא דלא עבר, הא איסורא - איכא. - בדין הוא דאיסורא נמי ליכא, ואידי דתנא סיפא דישראל הדש בפרתו של נכרי עובר, תנא רישא אינו עובר. תא שמע, דשלחו ליה לאבוה דשמואל: הלן תורי

דף צ.ב

דגנבין ארמאי ומגנחין יתהון, מהו? - שלח להו: הערמה אתעביד בהו, אערימו עליהו ויזדבנון. אמר רב פפא: בני מערבא סברי לה כרבי חידקא, דאמר: בני נח מצווין על הסירוס, וקא עברי משום (ויקרא י"ט) ולפני עור לא תתן מכשל. סבר רבא למימר: ימכרו לשחיטה. אמר לו אביי: דין שקנסת עליהם מכירה. פשיטא, בנו גדול - כי אחר דמי, בנו קטן מאי? רב אחי אסר, ורב אשי שרי. מרימר ומר זוטרא, ואמרי לה הנהו תרי חסידי מחלפי אהדדי. בעי רמי בר חמא: הושיב לה קוץ בפיה, מהו? - הושיב לה? חסימה מעלייתא היא אלא: ישב לה קוץ בפיה, מהו? הרביץ לה ארי מבחוץ, מהו? - הרביץ לה? חסימה מעלייתא היא אלא: רבץ לה ארי מבחוץ, מהו? העמיד בנה מבחוץ, מהו? היתה צמאה למים, מהו? פרס לה קטבליא על גבי דישה, מהו? פשוט מהא חדא, דתניא: רשאי בעל פרה להרעיב פרתו כדי שתאכל מן הדישה הרבה, ורשאי בעל הבית להתיר פקיע עמיר לפני הבהמה כדי שלא תאכל מן הדישה הרבה. - שאני התם דקא אכלה. איבעית אימא: רשאי בעל הבית להתיר פקיע עמיר לפני בהמה מעיקרא, כדי שלא תאכל הרבה מן הדישה. בעא מיניה רבי יונתן מרבי סימא: חסמה מבחוץ, מהו? שור בדישו אמר רחמנא - והא לאו בדישו הוא, או דלמא לא תדוש בחסימה אמר רחמנא? - אמר לו: מבית אביך אתה למד (ויקרא י') יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבאכם, בבואכם הוא דאסור, הא מישתא ומיעל - שרי? (ויקרא י') ולהבדיל בין הקדש ובין החל אמר רחמנא אלא, מה התם - בשעת ביאה לא תהא שכרות, הכא נמי - בשעת דישה לא תהא חסימה. תנו רבנן: החוסם את הפרה והמזווג בכלאים - פטור, ואינו לוקה אלא דש ומנהיג בלבד. איתמר, חסמה בקול והנהיגה בקול, רבי יוחנן אמר: חייב, ריש לקיש אמר: פטור. רבי יוחנן אמר: חייב, עקימת פיו הויא מעשה. ריש לקיש אמר: פטור, קלא לא הוי מעשה. איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש:

דף צ.א

לא שאדם רשאי להמיר, אלא שאם המיר - מומר, וסופג את הארבעים. - אמר ליה: הא מני - רבי יהודה היא, דאמר: לאו שאין בו מעשה לוקין עליו. - ומי מצית מוקמת לה כרבי יהודה? והא קתני רישא הכל ממירין, אחד האנשים ואחד הנשים. והוינן בה: הכל לאתויי מאי? - לאתויי יורש, ודלא כרבי יהודה. דאי כרבי יהודה - האמר יורש אינו ממיר, יורש אינו סומך. - האי תנא סבר לה כוותיה בחדא, ופליג עליה בחדא. תנו רבנן: החוסם את הפרה ודש בה - לוקה, ומשלם ארבעה קבין לפרה, ושלשה קבין לחמור. - והא אינו לוקה ומת, ואינו לוקה ומשלם - אמר אביי: הא מני - רבי מאיר היא, דאמר לוקה ומשלם. רבא אמר: אתנן אסרה תורה ואפילו בא על אמו. רב פפא אמר: משעת משיכה איחייב לה במזונותיה, ומילקא לא לקי עד שעת חסימה. אמר רב פפא: הני מילי בעו מינאי דבי רב פפא בר אבא ופשטי להו לאיסורא, חדא כהלכתא וחדא דלאו כהלכתא. בעו מינאי: מהו ללוש את העיסה בחלב? ופשטי להו לאיסורא כהלכתא, דתניא: אין לשין את העיסה בחלב, ואם לש - כל הפת כולה אסורה, מפני הרגל עבירה.

כיוצא בו אין טשין את התנור באליה, ואם טש - כל הפת כולה אסורה, עד שיסיק את התנור. ואידך בעו מינאי: מהו להכניס מין - ושאינו מינו לדיר? ופשטי להו לאיסורא דלאו כהלכתא. דאמר שמואל: ובמנאפיים - עד שיראו כדרך המנאפיים, ובכלאים - עד שיכניס כמכחול בשפופרת. מתיב רב אחדבוי בר אמי: אילו נאמר (ויקרא י"ט) בהמתך לא תרביע הייתי אומר: לא יאחוז אדם הבהמה בשעה שעולה עליה זכר, תלמוד לומר כלאים. לאו מכלל דכלאים אחיזה נמי לא? - מאי אחיזה - הכנסה, ואמאי קרי לה אחיזה - לישנא מעליא. אמר רב יהודה: מין במינו מותר להכניס כמכחול בשפופרת, ואפילו משום פריצותא ליכא. מאי טעמא - בעבידתיה טריד. מתיב רב אחדבוי בר אמי:

דף צאב

אלו נאמר (ויקרא י"ט) בהמתך לא תרביע הייתי אומר: לא יאחוז אדם את הבהמה כדי שיעלה עליה זכר, תלמוד לומר כלאים. כלאים הוא דאסור, הא מין במינו - שרי. ומין במינו נמי אחיזה - אין, הכנסה - לא - מאי אחיזה - הכנסה, ואמאי קרי ליה אחיזה - לישנא מעליא, אמר רב אשי: הא מילתא בעו מינאי דבי רב נחמיה ריש גלותא: מהו להכניס מין ומינו ושאינו מינו לדיר, כיון דאיכא מיניה - בתר מיניה גריר, או דלמא - אפילו הכי לא? ופשטי להו לאיסורא דלא כהלכתא, משום פריצותא דעבדי. משנה. היה עושה בידיו אבל לא ברגליו, ברגליו אבל לא בידיו, אפילו בכתיפו - הרי זה אוכל. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: עד שיעשה בידיו וברגליו. גמרא. מאי טעמא? - (דברים כ"ג) כי תבא בכרם רעך - בכל מאי דעביד. רבי יוסי ברבי יהודה אומר עד שיעשה בידיו וברגליו. מאי טעמא דרבי יוסי ברבי יהודה? - כי שור, מה שור עד שיעשה בידיו וברגליו - אף פועל עד שיעשה בידיו וברגליו. בעי רבה בר רב הונא: דש באוויזין ותרנגולים, לרבי יוסי ברבי יהודה מהו? בכל כחו בעינן - והא איכא, או דלמא בידיו וברגליו בעינן - והא ליכא? - תיקו. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבבה: פועלים, עד שלא הילכו שתי וערב בגת - אוכלין ענבים ואין שותין יין, משהילכו שתי וערב בגת - אוכלין ענבים ושותין יין. משנה. היה עושה בתאנים - לא יאכל בענבים, בענבים - לא יאכל בתאנים. אבל מונע את עצמו עד שמגיע למקום יפות ואוכל. וכולן לא אמרו אלא בשעת מלאכה, אבל משום השב אבידה לבעלים אמרו: פועלין אוכלין בהליכתן מאומן לאומן, ובחזירתן מן הגת, ובחמור כשהיא פורקת. גמרא. איבעיא להו: עושה בגפן זה, מהו שיאכל בגפן אחר? ממין שאתה נותן לכליו של בעל הבית בעינן - והא איכא, או דלמא ממה שאתה נותן לכליו של בעל הבית בעינן - והא ליכא? ואם תמצוי לומר: עושה בגפן זה לא יאכל בגפן אחר, שור במחובר היכי אכיל? - אמר רב שישא בריה דרב אידי: בשרכא. תא שמע: היה עושה בתאנים - לא יאכל בענבים. הא תאנים ותאנים דומיא דתאנים וענבים - אוכל, ואי אמרת עושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחר, היכי משכחת לה? - אמר רב שישא בריה דרב אידי: במודלית. תא שמע: אבל מונע את עצמו עד שמגיע למקום היפות ואוכל, ואי אמרת עושה בגפן זה אוכל בגפן אחר - ניזיל וניתי וניכול - התם, משום ביטול מלאכה - לא קא מיבעיא לן, כי קא מבעיא לן - היכא דאיכא אשתו ובניו,

מאי? תא שמע: וכולם לא אמרו אלא בשעת מלאכה, אבל מפני השב אבידה לבעלים אמרו פועלים אוכלים בהליכתן מאומן לאומן ובחזירתן מן הגת. סברוה: מהלך כעושה מעשה דמי, ומשום השב אבידה לבעלים הוא דאכיל, מדאורייתא לא אכיל. אלמא: עושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחר. - לא, לעולם אימא לך: עושה בגפן זה - אוכל בגפן אחר, ומהלך לאו כעושה מעשה דמי. איכא דאמרי, סברוה: מהלך לאו כעושה מעשה דמי, והיינו טעמא דמדאורייתא לא אכיל - משום דלאו כעושה מעשה דמי, הא עושה מעשה - אכיל מדאורייתא. אלמא: עושה בגפן זה אוכל בגפן אחר - לא, לעולם אימא לך: עושה בגפן זה - אינו אוכל בגפן אחר,

דף צבא

ומהלך כעושה מעשה דמי. ובחמור כשהיא פורקת. כשהיא פורקת מהיכן אכלה? אימא: עד שתהא פורקת. תנינא להא, דתנו רבנן: חמור וגמל אוכלים ממשאוי שעל גביהן, ובלבד שלא יטול בידו ויאכילם. משנה. אוכל פועל קישות אפילו בדינר, כותבת ואפילו בדינר. רבי אלעזר חסמא אומר: לא יאכל פועל יתר על שכרו, וחכמים מתירין. אבל מלמדן את האדם שלא יהא רעבתן ויהא סותם את הפתח בפניו. גמרא. חכמים היינו תנא קמא - איכא בינייהו אבל מלמדן, לתנא קמא - לית ליה מלמדן, לרבנן - אית להו מלמדן. איבעית אימא: איכא בינייהו דרב אסי. דאמר רב אסי: אפילו לא שכרו אלא לבצור אשכול אחד - אוכלו. ואמר רב אסי: אפילו לא בצר אלא אשכול אחד - אוכלו. וצריכא, דאי אשמעינן הך קמייתא - משום דלא איכא למיתב לכליו של בעל הבית, אבל היכא דאיכא למיתב לכליו של בעל הבית - אימא ליתב ברישא, והדר ליכול. ואי אשמעינן בהא - דאפשר לקיומי לבסוף, אבל הכא דלא אפשר לקיומי לבסוף - אימא לא, צריכא. איבעית אימא: איכא בינייהו דרב. דאמר רב: מצאתי מגילת סתרים בי רבי חייא, וכתוב בה: איסי בן יהודה אומר (דברים כ"ג) כי תבא בכרם רעך - בביאת כל אדם הכתוב מדבר. ואמר רב: לא שבק איסי חיי לכל בריה. אמר רב אסי: אמריתיה לשמעתא קמיה דרב כהנא דלמא בעושין בסעודתם, דעבדו ואכלו? - אמר לי: אפילו הכי, ניחא ליה לאיניש לאוגר אגורי וניקטפיה לפרדיסיה, ולא ניתן כולי עלמא ואכלו ליה. איבעיא להו: פועל, משלו הוא אוכל או משל שמים הוא אוכל? - למאי נפקא מינה? - דאמר: תנו לאשתי ובני. אי אמרת משלו הוא אוכל - יהבינן להו, אלא אי אמרת משל שמים הוא אוכל - לדידיה זכי ליה רחמנא, לאשתו ובניו - לא זכי להו רחמנא, מאי? - תא שמע: אוכל פועל קישות ואפילו בדינר, כותבת ואפילו בדינר. אי אמרת משלו הוא אוכל - אוגיר בדנקא אכיל בזוזא? ואלא מאי - משל שמים הוא אוכל, סוף סוף אוגיר בדנקא אכיל בזוזא אלא מאי אית לך למימר - רחמנא זכי ליה, הכא נמי - רחמנא זכי ליה. תא שמע, רבי אלעזר חסמא אומר: לא יאכל פועל יותר על שכרו, וחכמים מתירין. מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר: משלו הוא אוכל, ומר סבר: משל שמים הוא אוכל - לא, דכולי עלמא משלו הוא אוכל, והכא בכנפושך קמיפלגי. מר סבר: כנפושך - בדבר שמוסר נפשו עליו, ומר סבר: כנפושך מה נפשך אם חסמת - פטור, אף

פועל אם חסמת - פטור. תא שמע: נזיר שאמר תנו (לאשתו ובניו) (מסורת הש"ס: לאשתי ובני) - אין שומעין לו, ואי אמרת משלו הוא אוכל - אמאי אין שומעין לו? התם משום לך לך, אמרין נזירא, סחור סחור, לכרמא לא תקרב. תא שמע: פועל שאמר תנו לאשתי ובני - אין שומעין לו. ואי אמרת משלו הוא אוכל - אמאי אין שומעין לו? מאי פועל - נזיר. והתניא נזיר והתניא פועל - מידי גבי הדדי תניין? תא שמע: מנין לפועל שאמר תנו לאשתי ובני שאין שומעין לו - שנאמר (דברים כ"ג) ואל כליך לא תתן. וכי תימא: הכי נמי נזיר, אי הכי משום אל כליך לא תתן? משום לך לך אמרין נזירא הוא - אין, הכי נמי, ואידי דקתני לה בלשון פועל - קא נסיב לה קרא דפועל. תא שמע: השוכר את הפועל לקצות בתאנים

דף צבב

הרי זה אוכל ופטור מן המעשר, על מנת שאוכל אני ובני או שיאכל בני בשכרי - הוא אוכל ופטור, ובנו אוכל וחייב. ואי אמרת משלו הוא אוכל - בנו אמאי חייב? - אמר רבינא: משום דמיחזי כמקח. תא שמע: השוכר את הפועל לעשות בנטע רבעי שלו - הרי אלו לא יאכלו, ואם לא הודיעם - פודה ומאכילן. ואי אמרת משל שמים הוא אוכל - אמאי פודה ומאכילן? איסורא לא זכי להו רחמנא - התם משום דמיחזי כמקח טעות. אימא סיפא: נתפרסו עגוליו, נתפתחו חביותיו - הרי אלו לא יאכלו. ואם לא הודיען - מעשר ומאכילן. ואי אמרת משל שמים הוא אוכל - אמאי מעשר ומאכילן? איסורא לא זכי להו רחמנא וכי תימא: הכא נמי משום דמיחזי כמקח טעות, בשלמא נתפרסו עגוליו - מיחזי כמקח טעות, אלא נתפתחו חביותיו מאי מקח טעות איכא? מידע ידע דאיטביל להו למעשר - אמר רב ששת: שנתפתחו חביותיו לבור. - והתניא: יין משירד לבור - כרבי עקיבא דאמר משיקפה. דאמרו ליה: לא הוה ידעינן. ונימא להו: איבעי לכו אסוקי אדעתייכו דלמא מקפה? - באתרא דההוא גברא דנגיד איהו מקפה. והשתא דתני רב זביד בדבי רבי הושעיא: יין משירד לבור ויקפה, ורבי עקיבא אומר: משישלה בחביות, אפילו תימא שלא נתפתחו חביותיו לבור, דאמרו ליה: לא הוה ידעינן דמשלי. - ונימא להו: איבעי לכו אסוקי אדעתייכו דלמא משלי - באתרא דההוא דשריק ההוא משלי. תא שמע: קוצץ אדם על ידי עצמו, על ידי בנו ובתו הגדולים, על ידי עבדו ושפחתו הגדולים, ועל ידי אשתו - מפני שיש בהן דעת. אבל אינו קוצץ לא על ידי בנו ובתו הקטנים, ולא על ידי עבדו ושפחתו הקטנים, ולא על ידי בהמתו - מפני שאין בהן דעת. קא סלקא דעתך במעלה להן מזונות, אי אמרת משל שמים הוא אוכל - משום הכי אינו קוצץ, אלא אי אמרת משלו הוא אוכל - קטנים נמי נקוץ להו - הכא במאי עסקינן - בשאין מעלה להן מזונות. - אי הכי, גדולים נמי - גדולים ידעי וקא מחלי. - והא תנא רבי הושעיא: קוצץ אדם על ידי עצמו ועל ידי אשתו אבל לא על ידי בהמתו ועל ידי בנו ובתו הגדולים אבל לא על ידי בנו ובתו הקטנים, וקוצץ על ידי עבדו ושפחתו הכנענים בין גדולים ובין קטנים. מאי לאו, אידי ואידי - במעלה להן מזונות, ובהא קא מיפלגי דמר סבר: משלו הוא אוכל, ומר סבר: משל שמים הוא אוכל? לא,

דכולי עלמא משלו הוא אוכל, ולא קשיא: כאן בשאין מעלה להן מזונות, וברייתא - במעלה להן מזונות. במאי אוקימתא - במעלה להן מזונות, אי הכי קטנים נמי נקוץ להו - צערייהו דבנו ובתו הקטנים לא זכי ליה רחמנא. - במאי אוקימתא למתניתין - בשאין מעלה להן מזונות,

דף צגא

הניחא למאן דאמר אין הרב יכול לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך - שפיר. אלא, למאן דאמר יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך, מאי איכא למימר? - אלא אידי ואידי בשאין מעלה להן מזונות, ובהא פליגי דמר סבר: יכול, ומר סבר: אין יכול. ורבי יוחנן, דאמר יכול הרב, שביק מתניתין ועביד כברייתא? - אלא, דכולי עלמא משל שמים הוא אוכל, ולא מצי קציץ. ומאי קוצץ דאמר רבי הושעיא - מזונות. - דכוותיה גבי בהמתו תבן נקוץ לה - אלא, בהא קמיפלגי דמר סבר: משלו הוא אוכל, ומר סבר: משל שמים הוא אוכל. משנה. קוצץ אדם על ידי עצמו, על ידי בנו ובתו הגדולים, על ידי עבדו ושפחתו הגדולים, על ידי אשתו - מפני שיש בהן דעת. אבל אינו קוצץ על ידי בנו ובתו הקטנים, ולא על ידי עבדו ושפחתו הקטנים, ולא על ידי בהמתו - מפני שאין בהן דעת. השוכר את הפועלים לעשות בנטע רבעי שלו - הרי אלו לא יאכלו, אם לא הודיען - פודה ומאכילן. נתפרסו עגוליו, נתפתחו חביותיו - הרי אלו לא יאכלו, אם לא הודיען - מעשר ומאכילן. שומרי פירות אוכלין מהלכות מדינה, אבל לא מן התורה. גמרא. שומרי פירות. אמר רב: לא שנו אלא שומרי גנות ופרדסין, אבל שומרי גיתות וערימות - אוכלין מן התורה. קסבר: משמר כעושה מעשה דמי. ושמואל אמר: לא שנו אלא שומרי גיתות וערימות, אבל שומרי גנות ופרדסין - אינן אוכלים לא מן התורה ולא מהלכות מדינה. קא סבר: משמר לאו כעושה מעשה דמי. מתיב רב אחא בר רב הונא: המשמר את הפרה - מטמא בגדים. ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי - אמאי מטמא בגדים? - אמר רבה בר עולא. גזירה שמא יזיז בה אבר. מתיב רב כהנא: המשמר ארבע וחמש מקשאות - הרי זה לא ימלא כרסו מאחד מהן, אלא מכל אחד ואחד אוכל לפי חשבון. ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי - אמאי אוכל? - אמר רב שימי בר אשי: בעקורין שנו. - עקורין? והלא נגמרה מלאכתן למעשר - שלא ניטל פיקס שלהם. אמר רב אשי: כוותיה דשמואל מסתברא, דתנן: ואלו אוכלין מן התורה: העושה במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה ובתלוש כו' - מכלל דאיכא דלא קא אכיל מן התורה אלא מהלכות מדינה. אימא סיפא: ואלו שאינן אוכלין, מאי אינן אוכלין? אילימא שאין אוכלין מן התורה אלא מהלכות מדינה - היינו רישא, אלא לאו - שאין אוכלין לא מן התורה ולא מהלכות מדינה. ומאי ניהו - עושה במחובר לקרקע בשעה שאין גמר מלאכה, וכל שכן שומרי גנות ופרדסות. משנה. ארבע שומרים הן: שומר חנם והשואל, נושא שכר והשוכר. שומר חנם נשבע על - הכל, והשואל משלם את הכל, ונושא שכר והשוכר נשבעים על השבורה ועל השבויה ועל המתה, ומשלמין את האבידה ואת הגניבה. גמרא. מאן תנא ארבעה שומרים? אמר רב נחמן אמר רבה בר

אבוה: רבי מאיר היא. אמר ליה רבא לרב נחמן: מי איכא דלית ליה ארבעה שומריין? - אמר ליה: הכי קאמינא לך: מאן תנא שוכר כנושא שכר - רבי מאיר היא, והא רבי מאיר איפכא שמעינן ליה, דתניא: שוכר כיצד משלם? רבי מאיר אומר: כשומר חנם, רבי יהודה אומר: כשומר שכר. רבה בר אבוה איפכא קתני. - אי הכי, ארבעה? שלשה נינהו - אמר רב נחמן בר יצחק: ארבעה שומריין ודיניהם שלשה. ההוא רעיא דהוה קא רעי חיותא אגודא דנהר פפא, שריג חדא מינייהו ונפלת למיא. אתא לקמיה דרבה ופטריה. אמר: מאי הוה ליה למיעבד?

דף צגב

הא נטר כדנטרי אינשי. אמר ליה אביי: אלא מעתה, על למתא בעידנא דעיילי אינשי - הכי נמי דפטור? - אמר ליה: אין. - גנא פורתא בעידנא דגנו אינשי - הכי נמי דפטור? - אמר ליה: אין. - איתיביה: אלו הם אונסין ששומר שכר פטור עליהן - כגון (איוב א') ותפל שבא ותקחם ואת הנערים הכו לפי חרב - אמר ליה: התם בחזני מתא. - איתיביה: עד מתי שומר שכר חייב לשמור - עד כדי (בראשית לא) הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה. אמר ליה: התם נמי בחזני מתא. אמר ליה: אטו יעקב אבינו חזן מתא הוה? - דאמר ליה ללבן: נטרי לך נטירותא יתירתא כחזני מתא. - איתיביה: רועה שהיה רועה והניח עדרו ובא לעיר, בא זאב וטרף, ובא ארי ודרס - אין אומדים אילו היה שם היה מציל, אלא אומדין אותו: אם יכול להציל - חייב, אם לאו - פטור. מאי לאו דעל בעידנא דעיילי אינשי? - לא, דעל בעידנא דלא עיילי אינשי. - אי הכי, אמאי פטור? תחילתו בפשיעה וסופו באונס - חייב - דשמע קל אריה ועל. - אי הכי, אומדין אותו? מאי הוה ליה למעבד? - היה לו לקדם ברועים ובמקלות. - אי הכי, מאי איריא שומר שכר? אפילו שומר חנם נמי, דהא מר הוא דאמר: שומר חנם שהיה לו לקדם ברועים ובמקלות ולא קידם - חייב. שומר חנם - בחנם, שומר שכר - בשכר. ועד כמה? עד כדי דמיהן. - והיכן מצינו בשומר שכר שחייב באונסין? - דהדר שקיל דמיהן מבעל הבית. אמר ליה רב פפא לאביי: אי הכי, מאי אהני ליה מינה? - נפקא מינה לכושרא דחיותא, אי נמי לטרחא יתירתא. רב חסדא ורבה בר רב הונא לא סבירא להו הא דרבה, דאמר: להכי יהבי לך אגרא לנטורי לי נטירותא יתירתא. בר אדא סבולאה הוי קא מעבר חיותא אגמלא דנרש, דחפה חדא לחברתה ושדיתה במיא. אתא לקמיה דרב פפא, חייביה. אמר ליה: מאי הוה לי למעבד? - אמר ליה: אבעי לך לעבורי חדא חדא. - אמר ליה: ידעת ביה בבר אחתיך דמצי למעבר חדא חדא? - אמר ליה: כבר צווחו קמאי דקמך, ולא איכא דאשגח בהו. איבו אפקיד כיתנא בי רוניא. אזל שבו שמטיה מיניה. לסוף הוכר הגנב. אתא לקמיה דרב נחמן, חייביה. לימא פליגא דרב הונא בר אבין? דשלח רב הונא בר אבין: נגנבה באונס ואחר כך הוכר הגנב, אם שומר חנם הוא - רצה נשבע, רצה עושה עמו דין. אם שומר שכר הוא - עושה עמו דין ואינו נשבע. - אמר רבא: התם גברי דפרמוסקא הוו קיימי, דאי רמא קלא הוו אתו ומצלין ליה. משנה. זאב אחד - אינו אונס, שני זאבים - אונס. רבי יהודה אומר: בשעת משלחת זאבים, אף זאב אחד אונס.

שני כלבים - אינו אונס. ידוע הבבלי אומר משום רבי מאיר: מרוח אחת - אינו אונס, משתי רוחות - אונס. הלסטים - הרי זה אונס. הארי הדוב והנמר והברדלס והנחש - הרי אלו אונס. אימתי - בזמן שבאו מאליהן, אבל הולیکن למקום גדודי חיה ולסטים - אינו אונס. מתה כדרכה - הרי זה אונס, סגפה ומתה - אינו אונס. עלתה לראשי צוקין ונפלה - הרי זה אונס. העלה לראשי צוקין ונפלה ומתה - אינו אונס. גמרא. והתניא: זאב אחד אונס - אמר רב נחמן בר יצחק: ההיא בשעת משלחת זאבים, ורבי יהודה היא. הלסטים הרי זה אונס אמאי? לוקי גברא להדי גברא אמר רב: בלסטים מזויין. איבעיא להו: לסטים מזויין ורועה מזויין מהו? מי אמרינן: אוקי גברא להדי גברא, או דלמא: האי מסר נפשיה, והאי לא מסר נפשיה? - מסתברא דהאי מסר נפשיה והאי לא מסר נפשיה. אמר ליה אביי לרבא: אשכחיה רועה, ואמר ליה: גנבא סריא, בדוכתא פלניא יתיבינן,

דף צדא

כך וכך גברי איכא בהדן, כך וכך כלבי איכא בהדן, כך וכך זוקתא פסיקא לן, ואזל ושקל מיניה, מאי? - אמר ליה: הרי הולیکن למקום גדודי חיה ולסטים. משנה. מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה, והשואל להיות פטור מלשלם, נושא שכר והשוכר להיות פטורין משבועה ומלשלם. כל המתנה על מה שכתוב בתורה - תנאו בטל, וכל תנאי שיש מעשה בתחילתו - תנאו בטל, וכל שאפשר לו לקיימו בסופו והתנה עמו מתחילתו - תנאו קיים. גמרא. אמאי? מתנה על מה שכתוב בתורה הוא, וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל - הא מני - רבי יהודה היא, דאמר: בדבר שבממון - תנאו קיים. דתניא: האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה - הרי זו מקודשת, ותנאו בטל, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: בדבר שבממון תנאו קיים. - ומי מצית מוקמת לה כרבי יהודה? אימא סיפא: כל המתנה על מה שכתוב בתורה - תנאו בטל, אתאן לרבי מאיר - הא לא קשיא: לעולם רבי יהודה היא, וסיפא - בדבר שאינו של ממון. אימא סיפא: כל תנאי שיש בו מעשה בתחילתו - תנאו בטל. מאן שמעת ליה דאית ליה הא סברא - רבי מאיר. דתניא: אבא חלפתא איש כפר חנניא אמר משום רבי מאיר: תנאי קודם למעשה - הרי זה תנאי, מעשה קודם לתנאי - אינו תנאי. - אלא, כולה רבי מאיר היא, ושאי הכא דמעיקרא לא שעבד נפשיה. תנא: ומתנה שומר שכר להיות כשואל. במאי, בדברים? - אמר שמואל: בשקנו מידו. ורבי יוחנן אמר: אפילו תימא בשלא קנו מידו, בההיא הנאה דקא נפיק ליה קלא דאיניש מהימנא הוא - גמיר ומשעבד נפשיה. וכל שאפשר לו לקיימו בסופו וכו'. אמר רב טבלא אמר רב: זו דברי רבי יהודה בן תימא, אבל חכמים אומרים: אף על פי שאי אפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו - תנאו קיים. דתניא: הרי זה גיטך על מנת שתעלי לרקיע, על מנת שתרדי לתהום, על מנת שתבלעי קנה של מאה אמה, על מנת שתעברי את הים הגדול ברגליך נתקיים התנאי - הרי זה גט, לא נתקיים התנאי - אינו גט. רבי יהודה בן תימא אומר: כזה גט. כלל אמר רבי יהודה בן תימא: כל שאי אפשר לו לקיימו בסופו והתנה

עליו מתחילתו - אינו אלא כמפליגה, וכשר. אמר רב נחמן אמר רב: הלכה כרבי יהודה בן תימא. אמר רב נחמן בר יצחק: מתניתין נמי דיקא, דקתני: כל שאפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו - תנאו קיים, הא אי אפשר לו לקיימו - תנאו בטל, שמע מינה. הדרך עלך השוכר את הפועלים. משנה. השואל את הפרה ושאל בעליה עמה, או שכר בעליה עמה, שאל הבעלים או שכרן ואחר כך שאל את הפרה ומתה - פטור, שנאמר (שמות כ"ב) אם בעליו עמו לא ישלם.

דף צדב

אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבעלים או שכרן, ומתה - חייב, שנאמר (שמות כ"ב) בעליו אין עמו שלם ישלם. גמרא. מדקתני סיפא ואחר כך שאל את הפרה, מכלל דרישא דקתני עמה - עמה ממש. עמה ממש מי משכחת לה? פרה במשיכה ובעלים באמירה - איבעית אימא: כגון דקיימא פרה בחצרו דשואל, דלא מחסרא משיכה. איבעית אימא: דאמר ליה: את גופך לא תשאל עד שעת משיכת פרתך. תנן התם, ארבעה שומרים הם: שומר חנם והשואל, נושא שכר והשוכר. שומר חנם נשבע על הכל, והשואל משלם את הכל, נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה, ומשלמים את האבידה ואת הגניבה. מנא הני מילי? דתנו רבנן: פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם, שניה בשומר שכר, שלישית בשואל. בשלמא שלישית בשואל - מפורש: (שמות כ"ב) וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם, אלא ראשונה בשומר חנם שניה בשומר שכר, איפוך אנא - מסתברא, שניה בשומר שכר שכן חייב בגניבה ואבידה. אדרבה, ראשונה בשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב - אפילו הכי, קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה. תדע, דהא שואל כל הנאה שלו, ואינו משלם אלא קרן. - והשואל כל הנאה שלו? והא בעיא מזוני - דקיימא באגם. - והא בעיא נטירה? - בנטר מתא. ואיבעית אימא: לא תימא כל הנאה שלו, אלא אימא: רוב הנאה שלו. ואיבעית אימא: בשאילת כלים. נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה, ומשלמין את האבידה ואת הגניבה. בשלמא גניבה - דכתיב (שמות כ"ב) אם גנוב יגנב מעמו ישלם לבעליו, אלא אבידה מנא לן? דתניא: אם גנב יגנב, אין לי אלא גניבה, אבידה מנין - תלמוד לומר אם גנוב יגנב, מכל מקום. - הניחא למאן דאמר: לא אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם, אלא למאן דאמר: אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם, מאי איכא למימר? - אמרי במערבא: קל וחומר ומה גניבה שקרובה לאונס - משלם, אבידה שקרובה לפשיעה - לא כל שכן - ואידך: מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא. והשואל משלם את הכל, בשלמא שבורה ומתה דכתיב (שמות כ"ב) וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת. אלא שבויה בשואל מנא לן? וכי תימא נילף משבורה ומתה - מה לשבורה ומתה, שכן אונסא דסליק אדעתא הוא, תאמר בשבויה שכן אונסא דלא סליק אדעתא הוא אלא, נאמרה שבורה ומתה בשואל, ונאמרה שבורה ומתה בשומר שכר, מה להלן שבויה עמו אף כאן שבויה עמו. - איכא למיפרך: מה לשומר שכר שכן לפטור, תאמר בשואל שכן לחיוב -

אלא כרבי נתן, דתניא רבי נתן אומר: או לרבות שבויה. - האי או מיבעיא ליה לחלק - דסלקא דעתך אמינא: עד דמיתברא ומתה לא מחייב, קא משמע לן. הניחא לרבי יונתן, אלא לרבי יאשיה מאי איכא למימר? דתניא (ויקרא כ') איש אשר יקלל את אביו ואת אמו - אין לי אלא אביו ואמו, אביו בלא אמו, אמו בלא אביו - מניין? תלמוד לומר: אביו ואמו קלל אביו קלל, אמו קלל, דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: משמע שניהם כאחד, ומשמע אחד בפני עצמו,

דף צה.א

עד שיפרוט לך הכתוב יחדו. - אפילו תימא רבי יאשיה, לחלק הכא לא צריך. מאי טעמא? סברא הוא: מה לי קטלה כולה, מה לי קטלה פלגא? גניבה ואבידה בשואל מנא לן? וכי תימא: נילף משבורה ומתה. - מה לשבורה ומתה - דלא אפשר למיטרח ואתויי, תאמר בגניבה ואבידה דאפשר למיטרח ואתויי אלא, כי הא דתניא: (שמות כ"ב) ונשבר או מת - אין לי אלא שבורה ומתה, גניבה ואבידה מניין? אמרת קל וחומר: ומה שומר שכר שפטור משבורה ומתה - חייב בגניבה ואבידה, שואל שחייב בשבורה ומתה - אינו דין שחייב בגניבה ואבידה? וזה הוא קל וחומר שאין עליו תשובה. מאי אין עליו תשובה - וכי תימא איכא למיפרך: מה לשומר שכר - שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת לסטים מזויין, אפילו הכי - קרנא דשואל עדיפא. איבעית אימא: קסבר לסטים מזויין גזלן הוא. אשכחן לחיוב, לפטור מנא לן? וכי תימא: נילף משבורה ומתה - מה לשבורה ומתה, שכן אונס אלא, גמר משומר שכר. ושומר שכר גופיה מנלן? - גמרי חיובא דשומר שכר מחיובא דשואל מה להלן בבעלים פטור - אף כאן בבעלים פטור. במאי גמר? אי במה מצינו - איכא למיפרך כדפרכינן: שכן אונס. אלא אמר קרא: (שמות כ"ב) וכי ישאל - וי"ו מוסיף על ענין ראשון, וילמד עליון מתחתון. - ואכתי, שואל משומר שכר לא גמר, דאיכא למיפרך: מה לשומר שכר - שכן פטור בשבורה ומתה, תאמר בשואל שחייב בשבורה ומתה אלא, גניבה ואבידה בשואל לחיובא מנלן - דגמר משומר שכר, דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה גניבה ואבידה דשומר שכר בבעלים פטור - אף גניבה ואבידה דשואל נמי בבעלים פטור. הניחא למאן דאית ליה דיו, אלא למאן דלית ליה דיו מאי איכא למימר? אלא, אמא קרא וכי ישאל - וי"ו מוסיף על ענין ראשון, וילמד עליון מתחתון ותחתון מעליון. איתמר, פשיעה בבעלים. פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר: חייב, וחד אמר: פטור. מאן דאמר חייב - קסבר: מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו, הלכך: אם בעליו עמו - אשומר חנם לא כתיב, ופשיעה נמי בשומר שכר ובשואל לא כתיב. הלכך, בשומר שכר ובשואל לחיוב - אתיא בקל וחומר משומר חנם, אבל בבעלים לפטור אף בשומר שכר ובשואל לא. מאי טעמא - כי כתיב אם בעליו עמו - לא ישלם - אשואל ואשומר שכר, אהנך חיובי דכתיב בהו בהדיא הוא דמיכתב. מאן דאמר פטור קסבר: מקרא נדרש לפניו ולפני פניו, וכי כתיב אם בעליו עמו - אשומר חנם נמי כתיב. תנן: השואל הפרה ושאל בעליה עמה, השואל הפרה ושכר בעליה עמה, שאל בעליה או שכרן ואחר כך שאל הפרה ומתה - פטור, ואילו שומר חנם לא קתני -

ולטעמיק, שומר שכר מי קתני? אלא, תנא מילתא

דף צה.ב

דכתיבא בהדיא - קתני, דאתיא מדרשא - לא קתני. תא שמע: שאלה ושאל בעליה עמה, שכרה ושכר בעליה עמה, שאלה ושכר בעליה עמה, אף על פי שהבעלים עושין מלאכה במקום אחר ומתה - פטור. סברוה, הא מני - רבי יהודה היא, דאמר: שומר כשומר שכר דמי, והא האי תנא קתני מילתא דאתיא מדרשא, ואילו שומר חנם לא קתני - הא מני - רבי מאיר היא, דאמר: שוכר כשומר חנם דמי, ותנא שומר חנם והוא הדין לשומר שכר. איבעית אימא: כדמחליף רבה בר אבוה ותני: שוכר כיצד משלם? רבי מאיר אומר: כשומר שכר, רבי יהודה אומר: כשומר חנם. אמר רב המנונא: לעולם הוא חייב עד שתהא פרה וחורש בה, חמור ומחמר אחריה, ועד שיהו בעלים משעת שאילה עד שעת שבורה ומתה. אלמא קסבר: בעליו עמו - אכולה מילתא משמע. מתיב רבא: שאלה ושאל בעליה עמה, שכרה ושכר בעליה עמה, שכרה ושאל בעליה עמה, שאלה ושכר בעליה עמה, אף על פי שהבעלים עושין מלאכה במקום אחר ומתה - פטור. מאי לאו - במלאכה אחרת? - לא, באותה מלאכה. אלא מאי מקום אחר? - דקא מרפי ואזיל קמה. - והא מדסיפא על גבה הוי רישא במלאכה אחרת דקתני סיפא: שאלה ואחר כך שאל בעליה, שכרה ואחר כך שכר בעליה עמה, אף על פי שהבעלים חורשין על גבה ומתה - חייב. - אמרי: רישא וסיפא באותה מלאכה, ורישא רבותא קא משמע לן וסיפא רבותא קא משמע לן רישא רבותא קא משמע לן - דאף על גב דלאו על גבה אלא באותה מלאכה, כיון דהוו בעלים בשעת שאילה - פטור. וסיפא רבותא קא משמע לן: דאף על גב דעל גבה, כיון דלא הוו בעלים בשעת שאילה - חייב. - האי מאי? אי אמרת בשלמא רישא במלאכה אחרת וסיפא באותה מלאכה - היינו רבותא, אלא אי אמרת רישא וסיפא באותה מלאכה - מאי רבותא? אידי ואידי באותה מלאכה הוי ועוד, תניא: ממשמע שנאמר (שמות כ"ב) אם בעליו עמו לא ישלם, איני יודע שאם בעליו אין עמו שלם ישלם? אלא, מה תלמוד לומר בעליו אין עמו - לומר לך: היה עמו בשעת שאילה - אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה, היה עמו בשעת שבורה ומתה - צריך להיות עמו בשעת שאילה. ותניא אידך: ממשמע שנאמר (שמות כ"ב) בעליו אין עמו שלם ישלם, איני יודע שאם בעליו עמו לא ישלם? אלא מה תלמוד לומר אם בעליו עמו - לומר לך: כיון שיצאה מרשות משאיל שעה אחת בבעלים ומתה - פטור. תיובתא דרב המנונא - תיובתא. אביי סבר לה כרבי יאשיה ומתרחץ לקראי כרבי יאשיה. רבא סבר לה כרבי יונתן ומתרחץ לקראי כרבי יונתן. אביי סבר לה כרבי יאשיה ומתרחץ לקראי כרבי יאשיה: בעליו אין עמו שלם ישלם, טעמא דליתיה בתרווייהו, הא איתיה בחדא וליתיה בחדא - פטור. והא כתיב אם בעליו עמו לא ישלם - טעמא דאיתיה בתרווייהו, הא אי איתיה בחדא וליתיה בחדא - מחייב. לומר לך: היה עמו בשעת שאילה - אינו צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה, היה עמו בשעת שבורה ומתה - צריך להיות עמו בשעת שאילה.

דף צו.א

רבא סבר לה כרבי יונתן, ומתרץ לקראי כרבי יונתן, דתניא (שמות כ"ב) אם בעליו עמו לא ישלם. משמע דאיתיה בתרוייהו, ומשמע נמי דכי איתיה בחדא וליתיה בחדא פטור. וכתוב בעליו אין עמו שלם ישלם - משמע דליתיה בתרוייהו, משמע נמי דכי איתיה בחדא וליתיה בחדא חייב. לומר לך: היה עמו בשעת שאלה - אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה, היה עמו בשעת שבורה ומתה - צריך להיות עמו בשעת שאלה. - איפוך אנא - מסתברא, שאלה עדיפא משום דקא מייתי לה לרשותיה. - אדרבה, שבורה ומתה עדיפא - שכן חייב באונסין - אי לא שאלה - שבורה ומתה מאי עביד? - ואי לאו שבורה ומתה - שאלה מאי עביד? - אפילו הכי, שאלה עדיפא, שכן חייב במזונותיה. רב אשי אמר: אמר קרא (שמות כ"ב) וכי ישאל איש מעם רעהו, ולא רעהו עמו - שלם ישלם, הא רעהו עמו - פטור. - אי הכי בעליו אין עמו, ואם בעליו עמו למה ליי? - אי לאו הנך הוה אמינא: האי אורחיה דקרא הוא. בעי רמי בר חמא: שאלה לרבעה מהו? כדשיילי אינשי בעינן - ולהכי לא שיילי אינשי, או דלמא: טעמא מאי - משום הנאה, והאי נמי הא אית ליה הנאה? שאלה ליראות בה מהו? ממונא בעינן - והאיכא, או דלמא ממונא דאית ליה הנאה מיניה בעינן, וליכא? שאלה לעשות בה פחות מפרוטה מהו? ממונא בעינן - ואיכא, או דלמא כל פחות מפרוטה לא כלום היא? שאל שתי פרות לעשות בהן פרוטה, מהו? מי אמרינן: זיל בתר שואל ומשאל - ואיכא, או דלמא: זית בתר פרות, וכל חדא וחדא ליכא ממונא? שאל משותפין, ונשאל לו אחד מהן, מהו? כולו בעליו בעינן והא ליכא, או דלמא: מההוא פלגא דידיה מיהא מיפטר? שותפין ששאלו ונשאל לאחד מהן, מהו? כולו שואל בעינן - וליכא, או דלמא בההיא פלגא דשיילי מיהת מיפטר? שאל מהאשה ונשאל בעלה, אשה ששאלה ונשאל לבעל, מהו? קנין פירות כקנין גוף דמי או לא? אמר ליה רבינא לרב אשי: האומר לשלוחו צא והשאל לי עם פרתי, מהו? בעליו ממש בעינא - וליכא, או דלמא: שלוחו של אדם כמותו, ואיכא? אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי: בעל - פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש, שליח - פלוגתא דרבי יונתן ורבי יאשיה, בעל פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש דאיתמר: המוכר שדהו לחבירו לפירות, רבי יוחנן אומר: מביא וקורא, ריש לקיש אומר: מביא ואינו קורא. רבי יוחנן אומר: מביא וקורא, קנין פירות כקנין הגוף דמי. וריש לקיש אומר: מביא ואינו קורא, קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי. שליח, פלוגתא דרבי יונתן ורבי יאשיה דתניא: האומר לאפוטרופוס: כל נדרים שתהא אשתי נודרת מכאן עד שאבא ממקום פלוני - הפר לה, והפיר לה, יכול יהו מופרין - תלמוד לומר (במדבר ל') אישה יקימנו ואישה יפרנו, דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: מצינו בכל מקום ששלוחו של אדם כמותו. אמר ליה רב עיליש לרבא: האומר לעבדו צא והשאל עם פרתי, מהו? תיבעי למאן דאמר שלוחו של אדם כמותו, תיבעי למאן דאמר שלוחו של אדם אינו כמותו. תיבעי למאן דאמר שלוחו של אדם כמותו - הני מילי שליח דבר מצוה הוא, אבל עבד דלאו בר מצוה - לא, או דלמא: אפילו למאן דאמר אין שלוחו של אדם

כמותו - הני מילי שליח, אבל עבד - יד עבד כיד רבו דמיא? - אמר ליה: מסתברא, יד עבד כיד רבו דמיא. בעי רמי בר חמא: בעל בנכסי אשתו

דף צ.ב

שואל הוי או שוכר הוי? - אמר רבא: לפום חורפא שבשתא. מה נפשך, אי שואל הוי - שאלה בבעלים היא, אי שוכר הוי - שכירות בבעלים היא. אלא, כי קמיבעיא ליה לרמי בר חמא - דאגר מינה פרה והדר נסבה, שואל הוי או שוכר הוי? שואל הוי - ואתיא שאלה בבעלים מפקעא שכירות שלא בבעלים, או דלמא שוכר הוי, ושכירות כדקיימא קיימא. ומאי שנא דאי שואל הוי דאתי שאלה בבעלים מפקעא שכירות שלא בבעלים, אי שוכר נמי הוי - תיתי שכירות בבעלים תיפוק שכירות שלא בבעלים אלא, כי קא מיבעיא לרמי בר חמא כגון דאגרא איהי פרה מעלמא, והדר נסבה. ואלביא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר - לא תיבעי לך, דודאי שאילה בבעלים היא. כי תיבעי לך - אליבא דרבי יוסי, דאמר: תחזיר פרה לבעלים הראשונים - מאי, שואל הוי או שוכר הוי? אמר רבא: בעל לא שואל הוי ולא שוכר הוי, אלא לוקח הוי, מדרבי יוסי ברבי חנינא. דאמר רבי יוסי ברבי חנינא: באושא התקיננו: האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה - הבעל מוציא מיד הלקוחות. בעי רמי בר חמא: בעל בנכסי אשתו מי מעל? אמר רבא: מאן לימעול? לימעול בעל - דהיתרא ניחא ליה דליקני, איסורא לא ניחא ליה דליקני. תימעול איהי - דהיתרא נמי לא ניחא לה דליקני. נימעלו בית דין - כי עבדו רבנן תקנתא, ואמרו בעל לוקח הוי - להיתרא, לאיסורא לא עביד רבנן תקנתא. אלא אמר רבא: בעל מעל לכשיוציא, מידי דהוה אמוציא מעות הקדש לחולין. איבעיא להו: כחש בשר מחמת מלאכה מאי? אמר ליה ההוא מרבנן ורב חלקיה בריה דרב אויא שמיה: מכלל דכי מתה מחמת מלאכה מחייב? נימא: לאו לאוקמא בכילתא שאילתה. אלא אמר רבא: לא מיבעיא כחש בשר מחמת מלאכה דפטור, אלא אפילו מתה מחמת מלאכה - נמי פטור. דאמר ליה: לאו לאוקמא בכילתא שאילתה. ההוא גברא דשאיל נרגא מחבריה, איתבר. אתא לקמיה דרבא, אמר ליה: זיל אייתי סהדי דלאו שנית ביה, ואיפטור. ואי ליכא סהדי מאי? - תא שמע: דההוא גברא דשאיל נרגא מחבריה ואיתבר, אתא לקמיה דרב, אמר ליה: זיל שלים ליה נרגא מעליא. - אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב:

דף צ.א

דינא הכי? ושתיק רב. והלכתא כרב כהנא ורב אסי, דמהדר ליה תבריה וממליא ליה דמי מנא. ההוא גברא דשאיל דוולא מחבריה, איתבר. אתא לקמיה דרב פפא, אמר ליה: אייתי סהדי דלא שנית ביה, ואיפטור. ההוא גברא דשאיל שונרא מחבריה, חבור עליה עכברי וקטלוהו. יתיב רב אשי וקמיבעיא ליה: כי האי גוונא מאי? כי מתה מחמת מלאכה דמי, או לא? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי, הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא: גברא דנשי קטלוהו - לא דינא ולא דיינא. איכא דאמרי: אכיל עכברי טובא וחביל ומית. יתיב רב אשי וקא מעיין בה: כהאי גוונא מאי? אמר ליה רב מרדכי לרב

אשי, הכי אמר אבימי מהגרוניא: גברא דנשי קטלוהו - לא דינא ולא דיינא. אמר רבא: האי מאן דבעי למישאל מידי מחבריה וליפטור, נימא ליה: אשקיין מיא, דהוי שאילה בבעלים. ואי פקח הוא, נימא ליה: שאיל ברישא, והדר אשקיין. אמר רבא: מקרי דרדקי, שתלא, טבחא, ואומנא, ספר מתא - כולהון בעידן עבידתייהו כשאילה בבעלים דמו. אמרו ליה רבנן לרבא: שאיל לן מר אקפיד, אמר להו: לאפקועי ממונאי קא בעיתו? אדרבה, אתון שאילתון לי. דאילו אנא מצי אישתמוטי לכו ממסכתא למסכתא, אתון לא מציתו לאישתמוטי. ולא היא, איהו שאיל להו ביומא דכלה, אינהו שאילו ליה בשאר יומי. מרימר בר חנינא אוגר כודנייתא בי חוזאי, נפק לדלויי טעונה בהדייהו, פשעו בה ומית. אתו לקמיה דרבא, חייבינהו. אמרו ליה רבנן לרבא: פשיעה בבעלים היא איכסיף. לסוף איגלאי מילתא דלמיסר טעונה הוא דנפק. הניחא למאן דאמר פשיעה בבעלים פטור - משום הכי איכסיף, אלא למאן דאמר חייב - אמאי איכסיף? - לא מיפשע פשעו בה, אלא איגנובי איגנוב, ומתה כדרכה בי גנב הוי. ואתו לקמיה דרבא וחייבינהו, אמרו ליה רבנן לרבא: גניבה בבעלים היא אכסיף. לסוף איגלאי מילתא דלמיסר טעונה הוא דנפק. משנה. השואל את הפרה, שאלה חצי יום ושכרה חצי יום, שאלה היום ושכרה למחר, שכר אחת ושאל אחת ומתה, המשאיל אומר: שאולה מתה, ביום שהיתה שאולה מתה,

דף צזב

בשעה שהיתה שאולה מתה, והלה אומר: איני יודע - חייב. השוכר אומר: שכורה מתה, ביום שהיתה שכורה מתה, בשעה שהיתה שכורה מתה, והלה אומר: איני יודע - פטור. זה אומר: שאולה, וזה אומר: שכורה, ישבע השוכר ששכורה מתה. זה אומר: איני יודע, וזה אומר: איני יודע - יחלוקו. גמרא. שמעת מיניה: מנה לי בידך, והלה אומר: איני יודע - חייב. לימא תהוי תיובתא דרב נחמן? דאיתמר, מנה לי בידך והלה אומר: איני יודע, רב הונא ורב יהודה אמרי: חייב, רב נחמן ורבי יוחנן אמרי: פטור. - כדאמר רב נחמן: כגון שיש עסק שבועה ביניהן, הכא נמי - כגון שיש עסק שבועה ביניהן. היכי דמי עסק שבועה? - כדרבא,

דף צחא

דאמר רבא מנה לי בידך, והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר - איני יודע, מתוך שאינו יכול לישבע - משלם. משכחת לה רישא בשתים, וסיפא בשלש. רישא בשתים, דאמר ליה: שתי פרות מסרתי לך, פלגיה דיומא בשאילה ופלגיה דיומא בשכירות. אי נמי, חד יומא בשאילה וחד יומא בשכירות, ומתו תרווייהו בעידן שאילה, ואמר ליה שואל: חדא - אין, בעידן שאילה מתה, ואידך לא ידענא אי בעידן שאילה מתה ואי בעידן שכירות מתה, דמתוך שאינו יכול לישבע - משלם. וסיפא בשלש, דאמר ליה: שלש פרות נתתי לך, שתים בשאילה ואחת בשכירות, ומתו הני תרתי דשאילה. ואמר ליה שואל: אין, חדא דשאילה מתה, אידך לא ידענא אי דשאילה מתה ודקיימא דשכירות היא, אי דשכירות מתה והא דקיימא דשאילה היא, ומתוך שאינו יכול לישבע

- משלם. - ולרמי בר חמא, דאמר: ארבעה שומרים צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת, משכחת לה רישא בשלש וסיפא בארבע. רישא בשלש, דאמר ליה: שלש פרות נתתי לך, פלגיה דיומא בשאלה ופלגיה דיומא בשכירות, אי נמי חד יומא בשאלה וחד יומא בשכירות, ומתו שלש כולהו בעידן שאילה. ואמר ליה שואל: חדא - לא היו דברים מעולם, וחדא - אין, בעידן שאילה מתה, ואידך - לא ידענא אי בעידן שאילה מתה ואי בעידן שכירות מתה, דמתוך שאינו יכול לישיב - משלם. סיפא בארבע, דאמר ליה: ארבע פרות נתתי לך, שלש בשאלה וחדא בשכירות ומתו הנך שלש בשאלה. ואמר ליה

דף צח.ב

שואל: חדא - לא היו דברים מעולם, וחדא - אין, דשאלה מתה. ואידך - לא ידענא אי דשכירות מתה ודקיימא דשאלה, או דשאלה מתה ודקיימא דשכירות, דמתוך שאינו יכול לישיב - משלם. זה אומר שאולה וזה אומר שכורה - ישבע השוכר ששכורה מתה. ואמאי? מה שטענו - לא הודה לו, ומה שהודה לו - לא טענו - אמר עולא: על ידי גלגול, דאמר ליה: אישתבע לי איזו מיהת דכדרכה מתה. ומיגו דמישתבע דכדרכה מתה מישתבע נמי דשכורה מתה. זה אומר איני יודע וזה אומר כו'. הא מני - סומכוס היא, דאמר: ממון המוטל בספק חולקין. בעי רבי אבא בר ממל: שאלה בבעלים, שכרה שלא בבעלים, מהו? מי אמרינן: שאילה לחודה קיימא, ושכירות לחודה קיימא. או דלמא: שכירות בשאלה מישך שייכי, דהא מיחייב בגניבה ואבידה? אם תמצא לומר שכירה בשאלה מישך שייכי, שכרה בבעלים שאלה שלא בבעלים, מהו? שאלה בשכירות - ודאי לא שייכא, או דלמא כיון דשייכא במקצת - כמאן דשייכא בכולה דמי? אם תמצא לומר לא אמרינן כיון דשייכא במקצת כמאן דשייכא בכולה דמי? שאלה בבעלים ושכרה שלא בבעלים, וחזר ושאלה, מהו? הדר אתיא לה שאלה לדוכתה, או דלמא אפסיקא לה שכירות ביני וביני? שכרה בבעלים ושאלה, וחזר ושכרה, מהו? מי אמרינן: אתיא לה שכירות לדוכתה, או דלמא אפסיקא לה שאלה ביני וביני? - תיקו. משנה. השואל את הפרה ושלחה לו ביד בנו, ביד עבדו, ביד שלוחו, או ביד בנו, ביד עבדו, ביד שלוחו של שואל, ומתה - פטור. אמר לו השואל: שלחה לי ביד בני, ביד עבדי, ביד שלוחי, או ביד בנך, ביד עבדך, ביד שלוחך, או שאמר לו המשאיל: הריני משלחה לך ביד בני, ביד עבדי, ביד שלוחי או ביד בנך, ביד עבדך, ביד שלוחך, ואמר לו השואל: שלח, ושלחה ומתה - חייב. וכן בשעה שמחזירה.

דף צט.א

גמרא. ביד עבדו חייב? יד עבד כיד רבו - אמר שמואל: בעבד עברי, דלא קני ליה גופיה. רב אמר: אפילו תימא בעבד כנעני, נעשה כאומר ליה: הכישה במקל והיא תבא. מיתבי: השואל הפרה ושלחה לו ביד בנו, ביד שלוחו - חייב, ביד עבדו - פטור. בשלמא לשמואל - מתניתין בעבד עברי, ברייתא - בעבד כנעני. אלא לרב קשיא - אמר לך רב: לא תימא נעשה כאמר ליה, אלא אימא: באמר ליה: הכישה במקל והיא תבא. דאיתמר: השאילני פרתך. - ואמר לו: ביד מי? - ואמר לו: הכישה במקל ותבא. אמר רב נחמן אמר

רבה בר אבבה אמר רב: כיון שיצאת מרשות משאיל ומתה - חייב. נימא מסייע ליה: השאילני פרתך. ואמר ליה: ביד מי? ואמר ליה: הכישה במקל והיא תבא, כיון שיצאת מרשות משאיל ומתה - חייב. - אמר רב אשי: הכא במאי עסקינן - כגון שהיתה חצרו של שואל לפניו מחצרו של משאיל, דכי משלחה לה ודאי להתם אזלא. - אי הכי מאי למימרא - לא צריכא, דאיכא גזייתא. מהו דתימא: לא סמכא דעתיה, דלמא קיימא התם ולא אתיא אזלא להדיא, קא משמע לן דסמכא דעתיה. אמר רב הונא: השואל קרדום מחבירו, בקע בו - קנאו. לא בקע בו - לא קנאו. למאי? אילימא לאונסין - מאי שנא פרה דמשעת שאילה? אלא לחזרה, בקע בו - לא מצי הדר ביה משאיל, לא בקע בו - מצי משאיל הדר ביה. ופליגא דרבי אמי, דאמר רבי אמי: המשאיל קרדום של הקדש - מעל לפי טובת הנאה שבו, וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה. ואי לא קנאו - אמאי מעל, ואמאי חבירו מותר לבקע בו לכתחילה? ניהדריה, ולא ליקנייה ולא לימעול ופליגא דרבי אלעזר, דאמר רבי אלעזר: כדרך שתקנו משיכה בלקוחות - כך תקנו משיכה בשומרים. תניא נמי הכי: כשם שתקנו משיכה בלקוחות - כך תקנו משיכה בשומרים, וכשם

דף צט.ב

שקרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה - כך שכירות נקנה בכסף ובשטר ובחזקה. שכירות מאי עבידתיה? - אמר רב חסדא: שכירות קרקע. אמר שמואל: האי מאן דגזיל חביצא דתמרי מחבירו, ואית בה חמשים תמרי, אגב הדדי - מזדבנן בחמשים נכי חדא, חדא חדא - מזדבנן בחמשים. להדיוט - משלם חמשים נכי חדא, להקדש - משלם חמשים וחומשייהו, מה שאין כן במזיק, דלא משלם חומשא. דאמר מר: (ויקרא כ"ב) ואיש כי יאכל קדש - פרט למזיק. מתקיף לה רב ביבי בר אביי: להדיוט אמאי משלם חמשים נכי חדא? נימא ליה: אנא חדא חדא הוה מזבנינא להו - אמר רב הונא בריה דרב יהושע: שמין בית סאה באותה שדה תנן. למימרא דסבר שמואל דין הדיוט לאו כדין גבוה דמי? והתנן: נטל אבן או קורה מהקדש - לא מעל, נתנה לחבירו - הוא מעל וחבירו לא מעל. בנאה בתוך ביתו - לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה. ויתיב רבי אבהו קמיה דרבי יוחנן, ויתיב וקאמר משמיה דשמואל: זאת אומרת: הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר. (אמר ליה רבי יוחנן): הדר ביה שמואל מההיא. - וממאי דמההיא הדר ביה, דלמא מהא הדר? - לא, מההיא הדר ביה, כדרבא. דאמר רבא: הקדש שלא מדעת - כהדיוט מדעת דמי. אמר רבא: הני שקולאי דתברו חביתא דחמרא לחנוואה, ביומא דשוקא מיזדבנא בחמש, בשאר יומי מיזדבנא בארבע. אהדרו ליה ביומא דשוקא - מהדרו ליה חביתא דחמרא, בשאר יומי - מהדרו ליה חמש. ולא אמרן אלא דלא הוה ליה חמרא לזבוני, אבל הוה ליה חמרא לזבוני - הא איבעי ליה לזבוני. ומנכי ליה אגר טירחיה, ודמי ברזנייתא.

דף ק.א

משנה. המחליף פרה בחמור וילדה, וכן המוכר שפחתו וילדה, זה אומר: עד שלא

מכרתי, וזה אומר: משלקחתי - יחלוקו. היו לו שני עבדים, אחד גדול ואחד קטן, וכן שתי שדות אחת גדולה ואחת קטנה, הלוקח אומר: גדול לקחתי, והלה אומר: איני יודע - זכה בגדול. המוכר אומר: קטן מכרתי, והלה אומר: אני יודע - אין לו אלא קטן. זה אומר גדול, וזה אומר קטן - ישבע המוכר שהקטן מכר. זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע - יחלוקו. גמרא. אמאי יחלוקו? וליחזי ברשות דמאן קיימא, וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה - אמר רב חייא בר אבין אמר שמואל: בעומדת באגס. שפחה נמי - דקיימא בסימטא. - ונוקמא אחזקת דמרא קמא, וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה - הא מני - סומכוס היא, דאמר: ממון המוטל בספק - חולקין בלא שבועה. - אימור דאמר סומכוס בשמא ושמא, בברי וברי מי אמר? - אמר רבה בר רב הונא: אין, אמר סומכוס אפילו בברי וברי. רבא אמר: לעולם כי אמר סומכוס - שמא ושמא, אבל ברי וברי - לא אמר, ותני: זה אומר שמא עד שלא מכרתי, וזה אומר שמא משלקחתי. תנן: זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע - יחלוקו. בשלמא לרבא, מדסיפא שמא ושמא - רישא נמי שמא ושמא, אלא לרבה בר רב הונא, דאמר: אין, אמר סומכוס אפילו ברי וברי, השתא ברי וברי אמר יחלוקו, שמא ושמא מיבעיא? - אי משום הא - לא איריא, תנא סיפא לגלויי רישא. שלא תאמר רישא שמא ושמא, אבל ברי וברי - לא, תנא סיפא שמא ושמא מכלל דרישא ברי וברי, ואפילו הכי יחלוקו. תנן: זה אומר גדול וזה אומר קטן - ישבע המוכר שקטן מכר. בשלמא לרבא, דאמר כי אמר סומכוס שמא ושמא, אבל ברי וברי לא אמר - משום הכי ישבע. אלא לרבה בר רב הונא, דאמר: אין, אמר סומכוס אפילו ברי וברי, אמאי ישבע מוכר? יחלוקו מיבעי ליה - מודה סומכוס היכא דאיכא שבועה דאורייתא, כדבעינן למימר לקמן. היו לו שני עבדים אחד גדול ואחד קטן (וכו'). אמאי ישבע? מה שטענו - לא הודה לו, ומה שהודה לו - לא טענו ועוד: הילך הוא ועוד: אין נשבעין על העבדים - אמר רב: בטוענו דמי עבד גדול, דמי עבד קטן, דמי שדה גדולה, דמי שדה קטנה. ושמואל אמר: בטוענו כסות עבד גדול, כסות עבד קטן, עומרי שדה גדולה, עומרי שדה קטנה.

דף קב

כסות - מה שטענו - לא הודה לו, ומה שהודה לו - לא טענו - כדאמר רב פפא: בדיילפי, הכא נמי בדיילפי. קשיא ליה לרבי הושעיא: מידי כסות קתני? עבד קתני אלא אמר רבי הושעיא: כגון שטענו עבד בכסותו ושדה בעומריתה. - ואכתי: כסות, מה שטענו - לא הודה לו, ומה שהודה לו, לא טענו - אמר רב פפא: - בדיילפי. קשיא ליה לרב ששת: זוקקין אתא לאשמועינן? תנינא: זוקקין הנכסים שאין להן אחריות, את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהן - אלא אמר רב ששת: הא מני - רבי מאיר היא, דאמר: עבדא כמטלטלין דמי. ואכתי, מה שטענו - לא הודה לו, ומה שהודה לו - לא טענו - סבר לה כרבן גמליאל, דתנן: טענו חטים והודה שעורים - פטור, רבן גמליאל מחייב. - אכתי, הילך הוא - אמר רבא: עבדא - דקטע לידיה, ושדה - שחפר בה בורות, שיחין ומערות. - והא רבי מאיר איפכא שמעינן ליה, דתנן: גזל בהמה והזקינה, עבדים והזקינה

- משלם כשעת הגזילה, רבי מאיר אומר: בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך - הא לא קשיא, כדמחליף רבה בר אבוה ותני: רבי מאיר אומר משלם כשעת הגזילה, וחכמים אומרים: אומר לו בעבדים הרי שלך לפניך. אלא ממאי דסבר רבי מאיר מקשינן קרקע לעבד, מה עבד נשבעין - אף קרקע נשבעין? דלמא אעבד הוא דנשבעין, אבל אקרקע לא? - לא סלקא דעתך, דתניא: המחליף פרה בחמור וילדה, וכן המוכר שפחתו וילדה, זה אומר ברשותי וזה שותק - זכה. זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע - יחלוקו. זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי - ישבע המוכר שברשותו ילדה, לפי שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין נשבעין לא על העבדים ולא על הקרקעות. לאו מכלל דרבי מאיר סבר נשבעין? - ממאי? דלמא כשם קאמרו ליה, כי היכי דאודית לן בקרקעות - אודי לן נמי בעבדים. תדע, דתנן: רבי מאיר אומר: יש דברים שהן כקרקע ואינן כקרקע, ואין חכמים מודים לו. כיצד? עשר גפנים טעונות מסרתי לך, והלה אומר: אינן אלא חמש. רבי מאיר מחייב, וחכמים אומרים: כל המחובר לקרקע - הרי הוא כקרקע. ואמר רבי יוסי בר חנינא: ענבים העומדות ליבצר איכא בינייהו. דמר סבר: כבצורות דמיין, ומר סבר: לאו כבצורות דמיין. אלא לעולם כדרבי הושעיא, ודקשיא לך זוקקין - איצטריך, סלקא דעתך אמינא: כסות עבד - כעבד דמי, עומרי שדה - כשדה דמי, קא משמע לן. זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו. הא מני - סומכוס היא, דאמר: ממון המוטל בספק - חולקין. אימא סיפא: זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי - ישבע המוכר שברשותו ילדה. ולרבה בר רב הונא, דאמר: אין, אמר סומכוס אפילו ברי וברי, אמאי ישבע מוכר? יחלוקו מיבעיא - מודה סומכוס היכא דאיכא שבועה דאורייתא, ודקטעה לידה כדרבא. משנה. המוכר זיתיו לעצים ועשו פחות מרביעית לסאה - הרי אלו של בעל הזיתים. עשו רביעית לסאה, זה אומר: זיתי גדלו, וזה אומר ארצי גדלה - יחלוקו. שטף נהר זיתיו ונתנם לתוך שדה חבירו, זה אומר: זיתי גדלו, וזה אומר ארצי גדלה - יחלוקו. גמרא. היכי דמי? אי דאמר ליה קוץ לאלתר - אפילו פחות מרביעית נמי לבעל הקרקע, אי דאמר ליה כל אימת דבעית קוץ - אפילו רביעית נמי לבעל זיתים - לא צריכא, דאמר ליה סתמא. פחות מרביעית - לא קפדי אינשי, רביעית - קפדי אינשי. אמר רבי שמעון בן פזי: ורביעית שאמרו -

דף קא.א

חוץ מן ההוצאה. שטף נהר זיתיו. אמר עולא אמר ריש לקיש: לא שנו אלא שנעקרו בגושיהן ולאחר שלש, אבל בתוך שלש - הכל של בעל הזיתים. דאמר ליה: אי את נטעת, בתוך שלש - מי הוה אכלת? ולימא ליה: אי אנא נטעי, לאחר שלש - הוה אכילנא ליה כוליה, השתא קאכלת פלגא בהדאי אלא, כי אתא רבין אמר ריש לקיש: לא שנו אלא שנעקרו בגושיהן ובתוך שלש, אבל לאחר שלש - הכל לבעל הקרקע. דאמר ליה: אי אנא נטעי, לאחר שלש - מי לא הוה אכילנא - ליה כוליה? - ולימא ליה: אי את נטעת - בתוך שלש - לא הוה אכלת, השתא קא אכלת פלגא בהדאי - משום דאמר ליה: אי

אנא נטעי - הוה קטיני וזרענא תחותייהו סילקא וירקא. תנא: אמר הלה זיתי אני נוטל - אין שומעין לו. מאי טעמא? - אמר רבי יוחנן: משום ישוב ארץ ישראל. אמר רבי ירמיה: כגון דא צריכא רבה. תנן התם: רבי יהודה אומר: המקבל שדה אבותיו מן הנכרי - מעשר ונותן לו. סברוה: מאי שדה אבותיו - ארץ ישראל, ואמאי קרו לה שדה אבותיו - שדה אברהם יצחק ויעקב. וקסבר: אין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר. ומקבל כחוכר דמי, מה חוכר - בין עבד ובין לא עבד בעי עשורי ומיתן ליה, דכי פורע חובתו דמי, אף מקבל נמי כי פורע חובתו דמי - מעשר ונותן לו. אמר ליה רב כהנא לרב פפי ואמרי לה לרב זביד: אלא הא דתניא: רבי יהודה אומר: המקבל שדה אבותיו ממציק נכרי - מעשר ונותן לו. מאי איריא מציק? אפילו אין מציק נמי - אלא: לעולם יש קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר, ומקבל לאו כחוכר דמי, ומאי שדה אבותיו - שדה אבותיו ממש. ולדידיה הוא דקנסוה רבנן, דאידי דחביבא עליה - טפי ואזיל מקבל לה. אבל איניש דעלמא - לא. ולדידיה מאי טעמא קנסוה רבנן? - אמר רבי יוחנן: כדי שתהא ברה בידו. אמר רבי ירמיה: כגון דא צריכא רבה. איתמר, היורד לתוך שדה חבריו ונטעה שלא ברשות, אמר רב: שמין לו, וידו על התחתונה. ושמואל אמר: אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו לנוטעה. אמר רב פפא: ולא פליגי כאן - בשדה העשויה ליטע, כאן - בשדה שאינה עשויה ליטע. והא דרב לאו בפירוש איתמר, אלא מכללא איתמר. דההוא דאתא לקמיה דרב, אמר ליה: זיל שום ליה - אמר ליה: לא בעינא. - אמר ליה: זיל שום ליה, וידו על התחתונה. - אמר ליה: לא בעינא. לסוף חזייה דגדרה וקא מנטר לה. - אמר ליה: גלית אדעתך דניחא לך - זיל שום ליה, וידו על העליונה. איתמר, היורד לתוך חורבתו של חבריו ובנאה שלא ברשותו, ואמר לו: עזי ואבניי אני נוטל, רב נחמן אמר: שומעין לו, רב ששת אמר: אין שומעין לו. מיתבי, רבן שמעון בן גמליאל אומר: בית שמאי אומרים: שומעין לו, ובית הלל אומרים: אין שומעין לו. לימא רב נחמן דאמר כבית שמאי? - הוא דאמר כי האי תנא, דתניא: שומעין לו, דברי רבי שמעון בן אלעזר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: בית שמאי אומרים: שומעין לו, ובית הלל אומרים: אין שומעין לו. מאי הוי עלה? - אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן:

דף קא.ב

- בבית שומעין לו, בשדה - אין שומעין לו. בשדה מאי טעמא - משום ישוב ארץ ישראל. איכא דאמרי: משום כחשא דארעא. מאי בינייהו? איכא בינייהו חוצה לארץ. משנה. המשכיר בית לחבירו בימות הגשמים - אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח. בימות החמה - שלשים יום. ובכרכים, אחד ימות החמה ואחד ימות הגשמים - שנים עשר חדש. ובחנויות, אחד עיירות ואחד כרכים - שנים עשר חדש. רבן שמעון בן גמליאל אומר: חנות של נחתומים ושל צבעים - שלש שנים. גמרא. מאי שנא ימות הגשמים - דכי אגר איניש ביתא בימות הגשמים אגר לכולהו ימות הגשמים, ימות החמה נמי, דכי אגר איניש ביתא - לכולהו ימות החמה אגר אלא, בימות הגשמים היינו טעמא - דלא שכיח ביתא למיגר. אימא סיפא: בכרכים, אחד ימות החמה ואחד ימות

הגשמים שנים, עשר חדש. ואילו מלו ליה יומי שכירות בימות הגשמים - מפיק ליה, ואמאי? הא לא שכיח ביתא למיגר - אמר רב יהודה: להודיע קתני. והכי קאמר: המשכיר בית לחבירו סתם - אין יכול להוציאו בימות הגשמים מחג ועד הפסח אלא אם כן הודיעו שלשים יום מעיקרא. תניא נמי הכי: כשאמרו שלשים וכשאמרו שנים עשר חדש - לא אמרו אלא להודיעו. וכשם שמשכיר צריך להודיע - כך שוכר צריך להודיע. דאמר ליה: אי אודעתן - הוה טרחנא ומותיבנא ביה איניש מעליא. אמר רב אסי: אם נכנס יום אחד בימות הגשמים - אינו יכול להוציאו מן החג עד הפסח. והא אנן שלשים יום קאמר - הכי קאמר: אם נכנס יום אחד בימות הגשמים מהני שלשים יום - אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח. אמר רב הונא: ואם בא לרבות בדמיה - מרבה. - אמר ליה רב נחמן: האי לנקטיה בכובסיה דלשבקיה לגלימא - לא צריכא, דאייקור בתי. פשיטא, נפל ליה ביתא - אמר ליה: לא עדיפת מינאי. זבניה או אורתיה או יהביה במתנה - אמר ליה: לא עדיפת מגברא דאתית מיניה. כלליה לבריה, חזינן: אי הוה אפשר לאודועיה - איבעי ליה לאודועי, ואי לא - אמר ליה: לא עדיפת מינאי. ההוא גברא דזבן ארבא דחמרא, לא אשכח דוכתא לאותוביה. אמר ליה לההיא איתתא: אית לך דוכתא לאוגרי? אמרה ליה: לא. אזל קדשה, יהבה ליה דוכתא לעייליה. אזל לביתה, כתב לה גיטא, שדר לה. אזלא איהי, אגרא שקולאי מיניה וביה, אפיקתיה ואותביה בשבילא. אמר רב הונא בריה דרב יהושע: כאשר עשה כן יעשה לו, גמולו ישוב בראשו, לא מיבעיא חצר דלא קיימא לאגרא, אלא אפילו חצר דקיימא לאגרא אמרה ליה: לכולי עלמא - ניחא לי לאוגורי ולך לא ניחא לי, דדמית עלי כי אריא ארבא. רבן שמעון בן גמליאל אומר: של נחתומים ושל צבעין שלש שנים. תנא: מפני שהקיפן מרובה. משנה. המשכיר בית לחבירו, המשכיר חייב בדלת, בנגר ובמנעול, ובכל דבר שמעשה אומן. אבל דבר שאינו מעשה אומן - השוכר עושהו. הזבל של בעל הבית, ואין לשוכר אלא היוצא מן התנור ומן הכירים בלבד. גמרא. תנו רבנן: המשכיר בית לחבירו - משכיר חייב להעמיד לו דלתות, לפתוח לו חלונות, לחזק לו תקרה, לסמוך לו קורה. ושוכר חייב לעשות לו סולם, לעשות לו מעקה, לעשות לו מרזב, ולהטיח את גגו. בעו מיניה מרב ששת: מזוזה על מי? - מזוזה? האמר רב משרשיא: מזוזה חובת הדר היא אלא מקום מזוזה על מי? - אמר להו רב ששת: תניתוה, דבר שאין מעשה אומן - השוכר עושהו, והאי נמי לאו מעשה אומן הוא, אפשר הוא

דף קבא

בגובתא דקניא. תנו רבנן: המשכיר בית לחבירו - על השוכר לעשות לו מזוזה, וכשהוא יוצא - לא יטלנה בידו ויוצא. ומנכרי - נוטלה בידו ויוצא. ומעשה באחד שנטלה בידו ויצא, וקבר אשתו ושני בניו. - מעשה לסתור? אמר רב ששת: ארישא. הזבל של בעל הבית ואין לשוכר אלא היוצא מן התנור ומן הכירים בלבד. במאי עסקינן? אילימא בחצר דאגיר ליה לשוכר, ותורי דשוכר - אמאי של בעל הבית? אלא בחצר דלא אגירא לשוכר, ותורי דמשכיר - פשיטא - לא צריכא, בחצר דמשכיר, ותורי דאתו מעלמא קמו

בה. מסייע ליה לרבי יוסי ברבי חנינא, דאמר רבי יוסי ברבי חנינא: חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו. מיתבי: אם אמר כל מציאות שיבאו לתוכו היום תקנה לי חצרי - לא אמר כלום. ואם איתא להא דאמר רבי יוסי ברבי חנינא: חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו, אמאי לא אמר כלום? - הכא במאי עסקינן - בחצר שאינה משתמרת. - אי הכי, אימא סיפא: יצא לו שם מציאה בעיר - דבריו קיימין. ואי בחצר שאינה משתמרת כי יצא לו שם מציאה בעיר מאי הוי? - כיון דיצא לו שם מציאה בעיר - מיבדל בדילי אינשי מינה, והויא לה כחצר המשתמרת. מיתבי: זבל היוצא מן התנור ומן הכירים והקולט מן האויר - הרי הוא שלו, ושברפת ושבחצר - של בעל הבית. ואם איתא להא דרבי יוסי ברבי חנינא, דאמר: חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו - קולט מאויר אמאי הרי הוא שלו? אויר חצרו הוא אמר אביי: במדביק כלי בשולי פרה. רבא אמר: אויר שאין סופו לנוח לאו כמונח דמי. ומי פשיטא ליה לרבא? והא מיבעי בעי לה, דבעי רבא: זרק ארנקי בפתח זה ויצאתה בפתח זה, מהו? אויר שאין סופו לנוח כמונח דמי, או לאו כמונח דמי? - התם לא מיפסק ולא מידי, הכא מיפסק כלי. ושברפת ושבחצר הרי אלו של בעל הבית. תרתי? - אמר אביי, הכי קאמר: ושברפת ושבחצר הרי אלו של בעל הבית. אמר רב אשי: זאת אומרת, המשכיר חצירו סתם - לא השכיר רפת שבה. מיתבי: יוני שובך ויוני עלייה חייבות בשילוח, ואסורות בגזל מפני דרכי שלום. ואם איתא להא דאמר רבי יוסי ברבי חנינא: חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו, קרי כאן (דברים כ"ב) כי יקרא - פרט למזומן - אמר רבא: ביצה ביציאת רובה הוא דאיחייבה לה בשילוח, ומיקנא לא קניא עד דנפלה לחצרו. וכי קתני חייבות בשילוח - מקמי דתיפול לחצרו. - אי הכי, אמאי אסורות משום גזל? - אאמן. ואיבעית אימא: לעולם אביצים, ומדנפיק רובה דעתיה עילוה. והשתא דאמר רב יהודה אמר רב: אסור לזכות בביצים כל זמן שהאם רובצת עליהם, שנאמר (דברים כ"ב) שלח תשלח את האם, והדר, את הבנים תקח לך, אפילו תימא דנפלה לה לחצרו, כל היכא דאיהו מצי זכי ליה - חצרו זכיא ליה, וכל היכא דאיהו לא מצי זכי ליה - חצרו נמי לא זכיא ליה. - אי הכי, אסורות בגזל מפני דרכי שלום? אי דשלחה - גזל מעליא הוא, אי דלא שלחה - הא בעי שלוחה בקטן דלאו בר שילוח הוא. - קטן בר דרכי שלום הוא? - הכי קאמר: אביו של קטן חייב להחזיר לו מפני דרכי שלום. משנה. המשכיר בית לחבירו לשנה, נתעברה השנה - נתעברה לשוכר. השכיר לו לחדשים, נתעברה השנה - נתעברה למשכיר. מעשה בציפורי באחד ששכר מרחץ מחבירו בשנים עשר זהב לשנה, מדינר זהב לחדש,

דף קבב

ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני רבי יוסי, ואמרו: יחלוקו את חדש העיבור. גמרא. מעשה לסתור? - חסורי מחסרא והכי קתני: ואם אמר לו: בשנים עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחדש - יחלוקו. ומעשה נמי בציפורי, באחד ששכר מרחץ מחבירו בשנים עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחדש, ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני רבי יוסי, ואמרו: יחלוקו את חדש העיבור. אמר רב: אי הואי התם הוה יהיבנא

ליה כוליה למשכיר. מאי קא משמע לן - תפוס לשון אחרון, הא אמר רב חדא זימנא דאמר רב הונא: אמרי בי רב: אסתירא מאה מעי - מאה מעי, מאה מעי אסתירא - אסתירא. אי מהתם הוה אמינא: פרושי קא מפרש, קמשמע לן. ושמואל אמר: בבא באמצע חדש עסקינן. אבל בא בתחלת חדש - כוליה למשכיר, בא בסוף חדש - כוליה לשוכר. מי אמר שמואל לא אמרינן תפוס לשון אחרון? והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו: כור בשלשים אני מוכר לך - יכול לחזור בו אפילו בסאה אחרונה. כור בשלשים, סאה בסלע אני מוכר לך - ראשון ראשון קנה - התם טעמא מאי - משום דתפיס, הכא נמי קא תפיס. ורב נחמן אמר: קרקע בחזקת בעליה קיימת. מאי קא משמע לן - תפוס לשון אחרון, היינו דרב - אף על גב דאפיך מיפך. בעו מיניה מרבי ינאי: שוכר אמר נתתי, ומשכיר אמר לא נטלתי, על מי להביא ראיה? - אימת? אי בתוך זמנו - תנינא, אי לאחר זמנו - תנינא. דתנן: מת האב בתוך שלשים יום - בחזקת שלא נפדה עד שיביא ראיה שנפדה, לאחר שלשים יום - בחזקת שנפדה עד שיאמרו לו שלא נפדה. - לא צריכא, ביומא דמשלם זמניה. מי עביד איניש דפרע ביומא דמשלם זמניה, או לא? - אמר להו רבי יוחנן: תניתוה,

דף קגא

שכיר בזמנו נשבע ונוטל. שכיר הוא דרמו רבנן שבועה עליה, משום דבעל הבית טרוד בפועליו. אבל הכא - שוכר מהימן בשבועה. אמר רבא אמר רב נחמן: האי מאן דאוגר ליה ביתא לחבריה לעשר שנין, וכתב ליה שטרא, ואמר ליה: נקיטת חמש שנין - מהימן. אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא: אלא מעתה אוזפיה מאה זוזי בשטרא, ואמר ליה פרעתיק פלגא - הכי נמי דמהימן? - אמר ליה: הכי השתא? התם - שטר לגוביינא קאי, אם איתא דפרעיה - איבעי ליה למכתבא אגביה, אי נמי מיכתב עליה תברא. אבל הכא, אמר ליה: האי דכתיבי לך שטרא - כי היכי דלא תחזק עליה. אמר רב נחמן: שואל אדם בטובו לעולם. אמר רב מרי ברה דבת שמואל: והוא דקני מיניה. אמר רב מרי בריה דרב אשי: ומהדר ליה קתיה. אמר רבא: האי מאן דאמר ליה לחבריה: אושלן מרא למירפק ביה האי פרדיסא - רפיק ביה ההוא פרדיסא. פרדיסא - רפיק ביה כל פרדיסא דבעי, פרדיסי - רפיק ואזיל כל פרדיסי דאית ליה, ומהדר ליה קתיה. אמר רב פפא: האי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן האי גרגותא ונפלה - לא בני לה, גרגותא ונפלה - בני לה. בי גרגותא - כרי ואזיל כמה גרגותי בארעיה עד דמתרמי ליה. וצריך למיקני מיניה. משנה. המשכיר בית לחבירו ונפל - חייב להעמיד לו בית. היה קטן - לא יעשנו גדול, גדול - לא יעשנו קטן, אחד - לא יעשנו שנים, שנים - לא יעשנו אחד. לא יפחות מן החלונות ולא יוסיף עליהם, - אלא מדעת שניהם. גמרא. היכי דמי? אי דאמר ליה בית זה - נפל אזל ליה אי דאמר ליה בית סתם - אחד אמאי לא יעשנו שנים, קטן אמאי לא יעשנו גדול? - אמר ריש לקיש: דאמר ליה: בית שאני משכיר לך מדת ארכו כך וכך. - אי הכי, מאי למימרא? - אלא, כי אתא רבין אמר ריש לקיש: דאמר ליה בית כזה אני משכיר לך. - ואכתי מאי למימרא? - לא צריכא דקאי אגודא דנהרא. מהו דתימא: מאי כזה - דקאי

אגודא דנהרא, קא משמע לן. הדרן עלך השואל. משנה. המקבל שדה מחבירו, מקום שנהגו לקצור - יקצור, לעקור - יעקור, לחרוש אחריו - יחרוש, הכל כמנהג המדינה. כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש, כשם שחולקין ביין כך חולקין

דף קג.ב

בזמורות ובקנים, ושניהם מספקין את הקנים. גמרא. תנא: מקום שנהגו לקצור - אינו רשאי לעקור, לעקור - אינו רשאי לקצור, ושניהם מעכבין זה על זה. לקצור אינו רשאי לעקור, האי אמר: בעינא דתתבן לי ארעאי והאי אמר: לא מצינא. לעקור אינו רשאי לקצור, האי אמר: בעינא דתינקר ארעאי, והאי אמר: בעינא תיבנא. ושניהם מעכבין זה על זה למה לוי? - מה טעם קאמר מה טעם לקצור אינו רשאי לעקור, לעקור אינו רשאי לקצור - משום דשניהם מעכבין זה על זה. לחרוש אחריו יחרש. פשיטא - לא צריכא, באתרא דלא מנכשי, ואזל איהו ונכיש. מהו דתימא, אמר ליה: האי דנכישנא - אדעתא דלא כריבנא לה, קא משמע לן דאיבעי ליה לפרושי ליה. הכל כמנהג המדינה. הכל לאתויי מאי? לאתויי הא דתנו רבנן: מקום שנהגו להשכיר אילנות על גבי קרקע - משכירין, מקום שאין נהגו להשכיר - אין משכירין. מקום שנהגו להשכיר משכירין, פשיטא - לא צריכא, דכולי עלמא יהבי בתילתא ואזל איהו ויהביה בריבעא. מהו דתימא, דאמר ליה: האי דבצרי לך - אדעתא דלא יהבינא לך באילנות, קא משמע לן דאיבעי ליה לפרושי ליה. מקום שנהגו שלא להשכיר אין משכירין. פשיטא - לא צריכא, דכולי עלמא מקבלי בריבעא, ואזל איהו וקיבלה בתילתא. מהו דתימא, אמר ליה: האי דטפאי לך - אדעתא דיהבת לי באילנות, קא משמע לן דאיבעי ליה לפרושי ליה. כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש. אמר רב יוסף: בבבל נהיגו דלא יהיבי תיבנא לאריסא. למאי נפקא מינה? - דאי איכא איניש דיהיב - עין יפה הוא, ולא גמרינן מיניה. אמר רב יוסף: בוכרא וטפתא וארכבתא וקני דחזרא - דבעל הבית, וחזרא גופיה דאריסא. כללא דמילתא: כל עיקר בלמא - דבעל הבית, נטירותא יתירתא - דאריסא. ואמר רב יוסף: מרא זובילא ודוולא וזרנוקא - דבעל הבית, אריסא עביד בי יאורי. כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים. קנים מאי עבידתייהו? אמרי דבי רבי ינאי: קנים המוחלקין, שבהן מעמידין את הגפנים. ושניהם מספקין את הקנים. למה לוי? - מה טעם קאמר מה טעם שניהם חולקין בקנים - משום דשניהם מספקין את הקנים. משנה. המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחין או בית האילן, יבש המעין ונקצץ האילן - אינו מנכה לו מן חכורו. אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחין זו או שדה בית האילן זה יבש המעין ונקצץ האילן - מנכה לו מחכורו. גמרא. היכי דמי? אילימא דיבש נהרא רבה - אמאי אינו מנכה לו מן חכורו? נימא ליה: מכת מדינה היא - אמר רב פפא: דיבש נהרא זוטא, דאמר ליה:

דף קד.א

איבעי לך לאתויי בדוולא. אמר רב פפא: הני תרתי מתניתא קמייתא משכחת לה בין בחכרנותא בין בקבלנותא, מכאן ואילך, דאיתא בקבלנותא - ליתא בחכרנותא, ודאיתא

בחכרנותא - ליתא בקבלנותא. אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחין זה [וכו']. ואמאי?
לימא ליה: שמא בעלמא אמרי לך. מי לא תניא: האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר
לך, אף על פי שאין בו אלא לתך - הגיעו, שלא מכר לו אלא שמא, והוא דמתקרי בית
כור. כרמא אני מוכר לך אף על פי שאין בו גפנים - הגיעו, שלא מכר לו אלא שמא,
והוא דמתקרי כרמא. פרדס אני מוכר לך אף על פי שאין בו רמונים - הגיעו, שלא מכר
לו אלא שמא, והוא דמתקרי פרדסא. אלמא אמר ליה: שמא בעלמא אמרי לך, הכי נמי
נימא ליה: שמא בעלמא אמרי לך - אמר שמואל: לא קשיא הא דאמר ליה מחכיר
לחוכר, הא דאמר ליה חוכר למחכיר. אמר ליה מחכיר לחוכר - שמא בעלמא אמר ליה,
אמר ליה חוכר למחכיר - קפידא. רבינא אמר: אידי ואידי דאמר ליה מחכיר לחוכר,
מדקאמר זה - מכלל דקאי בגוה עסקין, בית השלחין למה ליה למימר? דקאמר ליה:
בית השלחין כדקיימא השתא. משנה. המקבל שדה מחבירו והובירה - שמין אותה
כמה ראויה לעשות, ונותן לו. שכך כותב לו: אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא.
גמרא. רבי מאיר היה דורש לשון הדיוט דתניא, רבי מאיר אומר: אם אוביר ולא אעביד
אשלם במיטבא. רבי יהודה היה דורש לשון הדיוט דתניא, רבי יהודה אומר: אדם מביא
קרבן עשיר על אשתו, וכן כל קרבן וקרבן שהיא חייבת, שכך כותב לה אחריות דאית
ליך עלי מן קדמת דנא. הלל הזקן היה דורש לשון הדיוט דתניא: אנשי אלכסנדריא היו
מקדשין את נשותיהם, ובשעת כניסתן לחופה באין אחרים וחוטפים אותם מהן, ובקשו
חכמים לעשות בניהם ממזרים. אמר להן הלל הזקן: הביאו לי כתובת אמכם. הביאו לו
כתובת אמן, ומצא שכתוב בהן לכשתכנסו לחופה הוי לי לאינתו, ולא עשו בניהם
ממזרים. רבי יהושע בן קרחה היה דורש לשון הדיוט דתניא, רבי יהושע בן קרחה
אומר: המלוה את חבירו לא ימשכנו יותר מחובו, שכך כותב לו תשלומתא דאית לך
עלי כל קבל דיכי. טעמא - דכתב ליה הכי, הא אי לא כתב ליה הכי - לא קניא? והא
אמר רבי יוחנן: משכנו והשיב לו המשכון ומת - שומטו מעל גבי בניו

דף קדב

- אהני כתיבה לגירעון. רבי יוסי היה דורש לשון הדיוט דתניא, רבי יוסי אומר: מקום
שנהגו לעשות כתובה מלוה - גובה מלוה, לכפול - גובה מחצה. נהרבלאי גבו תילתא,
מרימר מגבי נמי שבחא. אמר ליה רבינא למרימר: והתניא: לכפול - גובה מחצה - לא
קשיא הא - דקני מיניה, הא - דלא קני מיניה. רבינא משבח וכתוב לברתיה, אמרו ליה:
נקני מיניה דמר - אמר להו: אי מקנא - לא מיכפל, אי מיכפל - לא מיקנא. ההוא גברא
דאמר להו: הבו לה ארבע מאה זוזי לברתי בכתובתה. שלח רב אחא בריה דרב אויא
לקמיה דרב אשי: ארבע מאה דאינון תמני מאה, או ארבע מאה זוזי דאינון מאתן? -
אמר רב אשי: חזינו, אי אמר הבו לה - ארבע מאה זוזי דאינון תמני מאה, אי אמר כתובו
לה - ארבע מאה זוזי דאינון מאתן. איכא דאמרי, אמר רב אשי: חזינו, אי אמר
לכתובתה - ארבע מאה זוזי דאינון תמני מאה, ואי אמר בכתובתה - ארבע מאה זוזי
דאינון מאתן. - ולא היא, לא שנא דאמר לכתובתה ולא שנא דאמר בכתובתה - ארבע

מאה זווי דאינון מאתן, עד דאמר הבו לה סתמא. ההוא גברא דקבל ארעא מחבריה, אמר: אי מוברנא לה - יהיבנא לך אלפא זווי. אוביר תילתא. אמרי נהרדעי: דינא הוא דיהיב ליה תלת מאה ותלתין ותלתא ותילתא. רבא אמר: אסמכתא היא. ואסמכתא לא קניא. ולרבא, מאי שנא מהא דתנן: אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא? - התם לא קא גזים, הכא כיון דקאמר מילתא יתירתא - גוזמא בעלמא הוא דקגזים. ההוא גברא דקביל ארעא לשומשמי, זרעה חיטי עבדא חיטי כשומשמי. סבר רב כהנא למימר: מנכי ליה כחשא דארעא, אמר ליה רב אשי לרב כהנא: אמרי אינשי: כחשא ארעא ולא לכחוש מרה. ההוא גברא דקביל ארעא לשומשמי, זרעה חיטי, עבדא חיטי טפי מן שומשמי. סבר רבינא למימר: יהיב ליה שבחא דביני בניי. אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא: אטו הוא אשבח, ארעא לא אשבחה? אמרי נהרדעי: האי עיסקא, פלגא מלוה ופלגא פקדון. עבוד רבנן מילתא דניחא ליה ללוה, וניחא ליה למלוה. השתא דאמרין פלגא מלוה, אי בעי למשתי ביה שכרא - שפיר דמי. רבא אמר: להכי קרו ליה עיסקא, דאמר ליה: כי יהיבנא לך - לאיעסוקי ביה, ולא למשתי ביה שכרא. אמר רב אידי בר אבין: ואם מת - נעשה מטלטלין אצל בניו. רבא אמר: להכי קרו ליה עיסקא, דאם מת - לא יעשה מטלטלין אצל בניו. אמר רבא: חדא עיסקא ותרי שטרי - פסידא דמלוה,

דף קה.א

תרי עיסקי וחד שטרא - פסידא דלוה. ואמר רבא: האי מאן דקביל עיסקא מן חבריה ופסיד, טרח ומלייה ולא אודעיה, לא מצי אמר ליה: דרי מהיאך פסידא בהדאי - משום דאמר ליה: להכי טרחת למליותיה - כי היכי דלא ליקרו לך מפסיד עיסקי. ואמר רבא: הני בי תרי דעבדי עיסקא בהדי הדדי ורווח, ואמר ליה חד לחבריה: תא ליפלוג, אי אמר ליה אידך נרווח טפי - דינא הוא דמעכב. ואי אמר ליה: הב לי פלגא דרווחא, אמר ליה: רווחא לקרנא משתעבד. ואי אמר ליה: הב לי פלגא רווחא ופלגא קרנא. - אמר ליה: עיסקא להדדי משועבד. ואי אמר ליה: נפלוג רווחא ונפלוג קרנא, ואי מטי לך פסידא דרינא בהדך. - אמר ליה: לא, מזלא דבי תרי עדיך. משנה. המקבל שדה מחבירו ולא רצה לנכש, ואמר לו: מה איכפת לך? הואיל ואני נותן לך את חכירך. אין שומעין לו, מפני שיכול לומר לו: למחר אתה יוצא ממנה, ומעלת לפני עשבים. גמרא. אי אמר ליה: לבתר הכי כריבנא לה - אמר ליה: חטי מעלייתא בעינא. ואי אמר ליה: זביננא לך חטי משוקא. - אמר ליה: חטי דארעאי בעינא. ואי אמר ליה: מנכישנא לך שיעור מנתיך. - אמר ליה: קא מנסבת שם רע לארעאי. - והתנן: מפני שמעלת לפני עשבים - אלא, משום דאמר ליה: בזרא דנפל נפל. משנה. המקבל שדה מחבירו ולא עשתה, אם יש בה כדי להעמיד כרי - חייב לטפל בה. אמר רבי יהודה: מאי קצבה בכרי? אלא, אם יש בה כדי נפילה. גמרא. תנו רבנן: המקבל שדה מחבירו ולא עשתה, אם יש בה כדי להעמיד כרי - חייב לטפל בה, שכך כותב לו אנא אוקים ואניר ואזרע ואחצוד ואעמר ואדוש ואידרי ואוקים כריא קדמך, ותיתי אנת ותיטול פלגא, ואנא בעמלי ובנפקות ידי פלגא. וכמה כדי להעמיד בה כרי? - אמר רבי יוסי ברבי חנינא: כדי שתעמוד בו הרחת.

איבעיא להו: רחת היוצא מהאי גיסא להאי גיסא מאי? - תא שמע, אמר רבי אבהו: לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוסי ברבי חנינא: כל שאין כונס שלו רואה פני החמה. איתמר, לוי אמר: שלש סאין, דבי רבי ינאי אמרי: סאתים. אמר ריש לקיש: סאתים שאמרו - חוץ מן ההוצאה. תנן התם: פריצי זיתים וענבים, בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין, מאי פריצי זיתים? - אמר רב הונא: רשעי זיתים. אמר רב יוסף: ומאי קראה (דניאל י"א) - [ובני] פריצי עמך ינשאו להעמיד חזון ונכשלו. רב נחמן בר יצחק אמר: מהכא (יחזקאל י"ח) והוליד בן פריץ שפך דם. וכמה פריצי זיתים? רבי אלעזר אמר: ארבעת קבין לקורה, דבי רבי ינאי אמרי: סאתים לקורה. ולא פליגי, הא באתרא דמעילי כורא באוללא, הא באתרא דמעילי תלתא כורין באוללא. תנו רבנן:

דף קה.ב

עלו באילן שכוחו רע ובסוכה שכוחה רע - טמא. היכי דמי אילן שכוחו רע? - אמרי דבי רבי ינאי: כל שאין בעיקרו לחוק רובע. היכי דמי סוכה שכוחה רע? אמר ריש לקיש: כל שנחבאת בחזיונה. תנן התם: המהלך בבית הפרס על גבי אבנים שיכול להסיט, על האדם ועל הבהמה שכוחן רע - טמא. היכי דמי אדם שכוחו רע? אמר ריש לקיש: כל שרוכבו וארכבותיו נוקשות. היכי דמי בהמה שכוחה רע? אמרי דבי רבי ינאי: כל שרוכבה מטילה גללים. אמרי דבי ינאי: לתפלה ולתפילין - ארבעה קבין. לתפלה מאי היא? - דתניא: הנושא משאוי על כתיפו והגיע זמן תפלה, פחות מארבעה קבין - מפשילין לאחוריו ומתפלל, ארבעה קבין - מניח על גבי קרקע ומתפלל. לתפילין מאי היא? דתניא: היה נושא משאוי על ראשו ותפילין בראשו, אם היו תפילין רוצות - אסור, ואם לאו - מותר. באיזו משאוי - אמרו - במשאוי של ארבעת קבין. תני רבי חייה: המוציא זבל על ראשו ותפילין בראשו - הרי זה לא יסלקם לצדדין, ולא יקשרם במתניו - מפני שהוא נוהג בהן מנהג בזיון. אבל קושרם על זרועו במקום תפילין. משום דבי שילא אמרו: אפילו מטפחת שלהן אסור להניח על הראש שיש בו תפילין. וכמה? אמר אביי: אפילו רבעא דרבעא דפומבדיתא. אמר רבי יהודה מאי קצבה בכרי אלא אם יש בו כדי נפילה. וכמה כדי נפילה? רבי אמי אמר רבי יוחנן: ארבעה סאין לכור, רבי אמי דיליה אמר: שמונת סאין לכור. אמר ליה ההוא סבא לרב חמא בריה דרבה בר אבונה: אסברה לך בשני דרבי יוחנן הוה שמינא ארעא, בשני דרבי אמי הוה כחישא ארעא. תנן התם: הרוח שפיזרה את העומרין, אומדים אותה כמה לקט ראויה לעשות, ונותן לעניים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: נותן לעניים כדי נפילה. וכמה כדי נפילה? כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר, ואיתימא רבי יוחנן: ארבעת קבין לכור. בעי רבי ירמיה: לכור זרע או לכור תבואה? למפולת יד או למפולת שוורים? - תא שמע, דכי אתי רבין אמר רבי אבבה אמר רבי אלעזר, ואמרי לה אמר רבי יוחנן: ארבעת קבין לכור זרע. ועדיין תבעי לך: למפולת יד או למפולת שוורים? - תיקו. משנה. המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה, אם מכת מדינה היא - מנכה לו מן חכורו, אם אינה מכת מדינה - אין מנכה לו מן חכורו. רבי יהודה אומר: אם קיבלה הימנו במעות - בין כך ובין כך אינו

מנכה לו מחכורו. גמרא. היכי דמי מכת מדינה? אמר רב יהודה: כגון דאישדוף רובא דבאגא. עולא אמר: כגון שנשתדפו ארבע שדות מארבע רוחותיה. אמר עולא: בעו במערבא: נשדף תלם אחד על פני כולה, מאי? נשתייר תלם אחד על פני כולה, מהו? אפסיקא בירא, מאי? אספסתא

דף ק.א

מאי? זרע אחר מאי? חיטי לגבי שעורים כזרע אחר דמי או לא? כל העולם כולו בשדפון ושלו בירקון, אי נמי כל העולם כולו בירקון ושלו בשדפון, מאי? - תיקו. אמר ליה זרעה חיטי, ואזל הוא וזרעה שערי ואשתדוף רובא דבאגא, ואשתדוף נמי הנך שערי דליה, מאי? מי אמרינן, דאמר ליה: אילו זרעתה חיטי הוה נמי משתדפא, או דלמא מצי אמר ליה: אילו זרעתה חיטי הוה מקיים בי (איוב כ"ב) ותגזר אמר ויקם לך - מסתברא דאמר ליה: אי זרעתה חיטי - הוה מקיים בי ותגזר אמר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור. נשתדפו כל שדותיו של מחכיר, ואשתדוף נמי הא בהדיהו, ולא אשתדוף רובא דבאגא, מאי? מי אמרינן: כיון דלא אשתדוף רובא דבאגא - לא מנכי ליה, או דלמא: כיון דאשתדוף כולהו ארעתיה, מצי אמר ליה: האי משום לתך דידך הוא, דהא משתדפו כל שדותיך. - מסתברא דאמר ליה: אי משום לתאי דידי - הוה משתייר לי פורתא, כדכתיב (ירמיהו כב) כי נשארנו מעט מהרבה. נשתדפו כל שדותיו של חוכר, ואשתדוף רובא דבאגא, ואשתדוף נמי הא בהדיהו, מאי? מי אמרינן: כיון דאשתדוף רובא דבאגא - מנכי ליה, או דלמא: כיון דאשתדוף כולהו ארעתיה מצי אמר ליה: משום לתך דידך הוא, דהא משתדפו כל שדותיך - מסתברא דאמר ליה: משום לתאך הוא. - אמאי? הכא נמי נימא ליה: אי משום לתאי דידי הוא - הוה משתייר לי פורתא, דהוה מקיים בי (ירמיהו מ"ב) כי נשארנו מעט מהרבה. - משום דאמר ליה: אי הוה חזית לאישתיורי לך מידי, הוה משתייר לך מדנפשך. מיתיבי: היתה שנת שדפון וירקון, או שביעית, או שהיו שנים כשני אליהו - אינו עולה לו מן המנין. קתני שדפון וירקון דומיא דשנים כשני אליהו, מה שני אליהו - דלא הוה תבואה כלל, אף הכא נמי - דלא הוה תבואה כלל. אבל דאיכא תבואה - סלקא ליה, ולא קאמרינן מכת מדינה היא. - אמר רב נחמן בר יצחק: שאני התם, דאמר קרא (ויקרא כה) במספר שני תבואת ימכר לך - שנים שיש בהן תבואה בעולם. אמר ליה רב אשי לרב כהנא: אלא מעתה שביעית תעלה לו מן המנין, דהא איכא תבואה בחוצה לארץ - אמר ליה: שביעית אפקעתא דמלכא היא. אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא: אלא מעתה שביעית לא תעלה לו מן הגירוע, אלמה תנן: נותן סלע ופונדיון לשנה - אמר ליה: שאני התם, דחזיא למישטחא בה פירי. אמר שמואל: לא שנו אלא שזרעה וצמחה ואכלה חגב, אבל לא זרעה כלל - לא. דאמר ליה: אילו זרעתה הוה מקיים בי (תהלים ל"ז) לא יבשו בעת רעה ובימי רעבון ישבעו. מתיב רב ששת: רועה שהיה רועה והניח עדרו ובא לעיר, ובא זאב וטרף, ובא ארי ודרס - אין אומרים: אילו היה שם היה מציל, אלא אומדין אותו אם יכול להציל - חייב, ואם לאו - פטור. ואמאי? נימא ליה: אי הוית התם - הוה מקיים בי (שמואל א' י"ז) גם את הארי גם

(את) הדוב הכה עבדך - משום דאמר ליה: אי הוית חזית לאיתרחושי לך ניסא - הוה איתרחיש לך ניסא כרבי חנינא בן דוסא, דמתין עיזי דובי בקרנייהו. - ונימא ליה: נהי דלניסא רבה לא הוה חזינא, לניסא זוטא

דף קו.ב

חזינא - קשיא. תני חדא: פעם ראשונה ושניה - זורעה, ושלישית אינו זורעה. ותניא אידך: שלישית - זורעה, רביעית - אינו זורעה. - לא קשיא הא - כרבי, הא כרבן שמעון בן גמליאל. הא כרבי, דאמר: בתרי זימני הוי חזקה. הא כרבן שמעון בן גמליאל, דאמר: בתלת זימני הוי חזקה. אמר ריש לקיש: לא שנו אלא שזרעה וצמחה ואכלה חגב, אבל זרעה ולא צמחה - מצי אמר ליה בעל הקרקע: כל ימי זרע זרעא לה ואזיל. ועד אימת? - אמר רב פפא: עד דאתו אריסי מדברא וקיימא כימה ארישייהו. מיתיבי: רבן שמעון בן גמליאל משום רבי מאיר אומר, וכן היה רבי שמעון בן מנסיא אומר כדבריו: חצי תשרי, מרחשון וחצי כסליו - זרע, חצי כסליו, טבת וחצי שבט - חורף, חצי שבט, אדר וחצי ניסן - קור, חצי ניסן, אייר וחצי סיון - קציר, חצי סיון, תמוז וחצי אב - קיץ, חצי אב, אלול וחצי תשרי - חום. רבי יהודה מונה מתשרי, רבי שמעון מונה ממרחשון. מאן מיקל בכולהו - רבי שמעון, וכולי האי לא קאמר - לא קשיא הא - דקבלה מיניה בחרפי, הא - דקבלה מיניה באפלי. רבי יהודה אומר אם קבלה ממנו במעות. ההוא גברא דקביל ארעא למיזרעה בהו תומי אגודא דנהר מלכא סבא בזוזי. איסתכר נהר מלכא סבא. אתא לקמיה דרבא, אמר ליה: נהר מלכא סבא לא עביד דמיסכר, מכת מדינה היא, זיל נכי ליה. אמרו ליה רבנן לרבא, הא אנן תנן: רבי יהודה אומר: אם קבלה הימנו במעות - בין כך ובין כך אינו מנכה לו מן חכורו - אמר להו: לית דחש לה לדרבי יהודה. משנה. המקבל שדה מחבירו בעשרה כור חטים לשנה ולקתה - נותן לו מתוכה. היו חטיה יפות, לא יאמר לו הריני לוקח מן השוק, אלא נותן לו מתוכה. גמרא. ההוא גברא דקביל ארעא לאספסתא בכורי דשערי, עבדא אספסתא, וחרשה זרעה שערי, ולקו הני שערי. שלחה רב חביבא מסורא דפרת לקמיה דרבינא: כי האי גונא מאי? כי לקתה נותן לו מתוכה דמי, או לא? - אמר ליה: מי דמי? התם - לא עבדא ארעא שליחותא דמרה, הכא - עבדא ארעא שליחותא דמרה. ההוא גברא דקבל פרדס מחבריה בעשר דני חמרא, תקיף ההוא חמרא. סבר רב כהנא למימר: היינו מתניתין לקתה נותן לו מתוכה. אמר ליה רב אשי: מי דמי? התם - לא עבדא ארעא שליחותא, הכא - עבדא ארעא שליחותא. ומודה רב אשי בעינבי דכדום, ובשדה שלקתה בעומריה. משנה. המקבל שדה מחבירו לזרעה שעורים - לא יזרענה חטים, חטים - יזרענה שעורים, רבן שמעון בן גמליאל אוסר. תבואה - לא יזרענה קטנית, קטנית - יזרענה תבואה, ורבן שמעון בן גמליאל אוסר. גמרא. אמר רב חסדא: מאי טעמא דרבן שמעון בן גמליאל - דכתיב (צפניה ג') שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית. מיתיבי: מגבת פורים - לפורים, ואין מדקדקין בדבר. ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו, אלא אם כן התנה במעמד אנשי העיר, דברי רבי יעקב שאמר משום רבי מאיר.

רבן שמעון בן גמליאל

דף קז.א

מיקל. אמר אביי: טעמא דרבן שמעון כדמר, דאמר מר: האי מאן דניחא ליה דתתבור ארעיה - ליזרעה שתא חטי ושתא שערי, שתא שתי ושתא ערב. ולא אמרן אלא דלא כריב ותני, אבל כריב ותני - לית לן בה. תבואה לא יזרענה קטנית [וכו']. מתני ליה רב יהודה לרבין: תבואה יזרענה קטנית. אמר ליה: והא אן תנן: תבואה לא יזרענה קטנית - אמר ליה: לא קשיא הא - לן והא - להו. אמר ליה רב יהודה לרבין בר רב נחמן: רבין אחי, הני תחלי דבי כתנא אין בהן משום גזל, עומדות על גבולין - יש בהן משום גזל. ואם הוקשו לזרע, אפילו דבי כתנא נמי - יש בהם משום גזל. מאי טעמא - מאי דאפסיד אפסיד. אמר ליה רב יהודה לרבין בר רב נחמן: רבין אחי, הני דיילי - דיילך, ודיילך - דיילי. נהוג בני מצרא, אילן הנוטה לכאן - לכאן, והנוטה לכאן - לכאן. דאיתמר, אילן העומד על המיצר. אמר רב: הנוטה לכאן - לכאן, והנוטה לכאן - לכאן, ושמואל אמר: חולקין. מיתבי: אילן העומד על המיצר - יחלוקו. תיובתא דרב תרגמא שמואל אליבא דרב: בממלא כל המיצר כולו. אי הכי, מאי למימרא? - לא צריכא דתלי טוניה לחד גיסא. - ואכתו, מאי למימרא? - מהו דתימא, דאמר ליה: פלוג הכי, קא משמע לן דאמר ליה: מאי חזית דפלגת הכי - פלוג הכי. אמר ליה רב יהודה לרבין בר רב נחמן: רבין אחי, לא תזבין ארעא דסמיכא למתא, דאמר רבי אבהו אמר רב הונא אמר רב: אסור לו לאדם שיעמוד על שדה חבירו בשעה שעומדת בקמותיה. - איני? והא אשכחינהו רבי אבא לתלמידיה דרב, אמר להו: מאי אמר רב בהני קראי (דברים כ"ח) ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה. ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך? ואמרו ליה, הכי אמר רב: ברוך אתה בעיר - שיהא ביתך סמוך לבית הכנסת, ברוך אתה בשדה - שיהו נכסיד קרובים לעיר, ברוך אתה בבאך - שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעת ביאתך מן הדרך, ברוך אתה בצאתך - שיהו צאצאי מעיד כמותך. ואמר להו: רבי יוחנן לא אמר הכי, אלא: ברוך אתה בעיר - שיהא בית הכסא סמוך לשולחנך, אבל בית הכנסת לא. ורבי יוחנן לטעמיה דאמר: שכר פסיעות יש. ברוך אתה בשדה - שיהו נכסיד משולשין: שליש בתבואה, שליש בזיתים ושליש בגפנים. ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך - שתהא יציאתך מן העולם כביאתך לעולם מה ביאתך לעולם בלא חטא - אף יציאתך מן העולם בלא חטא.

דף קז.ב

לא קשיא הא - דמהדר ליה שורא ורתקא, הא - דלא מהדר ליה שורא ורתקא. (דברים ז') והסיר ה' ממך כל חלי, אמר רב: זו עין. רב לטעמיה, דרב סליק לבי קברי, עבד מאי דעבד. אמר: תשעין ותשעה בעין רעה, ואחד בדרך ארץ. ושמואל אמר: זה הרוח. שמואל לטעמיה, דאמר שמואל: הכל ברוח. ולשמואל, הא איכא הרוגי מלכות - הנך נמי, אי לאו זיקא - עבדי להו סמא וחיי. רבי חנינא אמר: זו צינה, דאמר רבי חנינא: הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים, שנאמר (משלי כ"ב) צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו

ירחק מהם. רבי יוסי בר חנינא אמר: זו צואה, דאמר מר: צואת החוטם וצואת האוזן - רובן קשה ומיעוטן יפה. רבי אלעזר אמר: זו מרה. תניא נמי הכי: מחלה - זו מרה, ולמה נקרא שמה מחלה - שהיא מחלה כל גופו של אדם. דבר אחר: מחלה ששמונים ושלושה חלאים תלוין במרה, וכולן - פת שחרית במלח וקיתון של מים מבטלתן. תנו רבנן: שלשה עשר דברים נאמרו בפת שחרית: מצלת מן החמה, ומן הצנה, ומן הזיקין, ומן המזיקין, ומחכימת פתי, וזוכה בדיון, ללמוד תורה וללמד, ודבריו נשמעין, ותלמודו מתקיים בידו, ואין בשרו מעלה הבל, ונוקק לאשתו, ואינו מתאוה לאשה אחרת, והורגת כינה שבבני מעים, ויש אומרים: אף מוציא את הקנאה ומכניס את האהבה. אמר ליה רבה לרבא בר מרי: מנא הא מילתא דאמרי אינשי שיתין רהיטי רהוט ולא מטו לגברא דמצפרא כרד, ואמרו רבנן: השכם ואכול, בקיץ מפני החמה, ובחורף מפני הצנה. - אמר ליה: דכתיב (ישעיהו מ"ט) לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש. לא יכם שרב ושמש - כיון דלא ירעבו ולא יצמאו. - אמר ליה: את אמרת לי מהתם, ואנא אמינא לך מהכא: (שמות כ"ג) ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך. ועבדתם את ה' אלהיכם - זו קריאת שמע ותפלה, וברך את לחמך ואת מימך - זו פת במלח וקיתון של מים, מכאן ואילך - והסרתי מחלה מקרבך. אמר ליה רב יהודה לרב אדא משוחאה: לא תזלזל במשחתא, דכל פורתא ופורתא חזי לכורכמא רישקא. אמר ליה רב יהודה לרב אדא משוחאה: ארבע אמות דאניגרא - זלזל בהו, דאנהרא - לא תמשחנהו כלל. רב יהודה לטעמיה, דאמר רב יהודה: ארבע אמות - דאניגרא - לבני אניגרא, דאנהרא - דכולי עלמא. מכריז רבי אמי: מלא כתפי נגדי בתרי עברי נהרא - קוצו. רב נתן בר הושעיא קץ שיתסר אמתא, אתו עליה בני משרוניא, דפנוהו. הוא סבר: כרשות הרבים. ולא היא, התם בעינן כולי האי, הכא משום אמתוחי אשליהן הוא - כמלא כתפי נגדי סגי. רבה בר רב הונא הוה ליה ההוא אבא אגודא דנהרא. אמרו ליה: ניקוץ מר אמר להו: קוצו עילאי ותתאי, והדר ניקוץ אנא. - היכי עביד הכי? והכתיב (צפניה ב') התקוששו וקושו ואמר ריש לקיש: קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים - התם אבא דבי פרזק רופילא הוה, ואמר: אי קייצו - קייצנא, ואי לא קייצו - אמאי איקוץ? דאי ממתחי להו אשליהו - מסתגי להו,

דף קח.א

ואי לא - לא מיסתגי להו. רבה בר רב נחמן הוה קא אזיל בארבא, חזא ההוא אבא דקאי אגודא דנהרא. אמר להו: דמאן? - אמרו ליה: דרבה בר רב הונא. - אמר: (עזרא ט') ויד השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה. אמר להו: קוצו, קוצו אתא רבה בר רב הונא אשכחיה דקייץ. אמר: מאן קצייה - תקוץ ענפיה. אמר: כולהו שני דרבה בר רב הונא לא אקיים ליה זרעא לרבה בר רב נחמן. אמר רב יהודה: הכל לאיגלי גפא, ואפילו מיתמי. אבל רבנן - לא. מאי טעמא - רבנן לא צריכי נטירותא. לכריא דפתיא - ואפילו מרבנן. ולא אמרן אלא דלא נפקא באוכלוזא, אבל לאוכלוזא - לא, דרבנן לאו בני מיפק באוכלוזא נינהו. אמר רב יהודה: לכריא דנהרא - תתאי מסייעי עילאי, עילאי

לא מסייעי תתאי. וחילופא במיא דמיטרא. תניא נמי הכי: חמש גנות המסתפקות מים ממעין אחד, ונתקלקל המעיין - כולם מתקנות עם העליונה. נמצאת התחתונה מתקנת עם כולן, ומתקנת לעצמה. וכן חמש חצרות שהיו מקלחות מים לביב אחד ונתקלקל הביב - כולן מתקנות עם התחתונה, נמצאת העליונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעצמה. אמר שמואל: האי מאן דאחזיק ברקתא דנהרא - חציפא הוי, סלוקי לא מסלקינן ליה. והאי דנא דקא כתבי פרסאי קני לך עד מלי צוארי סוסיא מיא - סלוקי נמי מסלקינן ליה. אמר רב יהודה אמר רב: האי מאן דאחזיק ביני אחי וביני שותפי - חציפא הוי, סלוקי - לא מסלקינן ליה. ורב נחמן אמר: נמי מסלקינן, ואי משום דינא דבר מצרא - לא מסלקינן ליה. נהרדעי אמרי: אפילו משום דינא דבר מצרא מסלקינן ליה, משום שנאמר (דברים ו') ועשית הישר והטוב בעיני ה'. אתא אימליך ביה, אמר ליה: איזיל איזבון? ואמר ליה: זיל זבון, צריך למיקנא מיניה או לא? רבינא אמר: לא צריך למיקנא מיניה, נהרדעי אמרי: צריך למיקנא מיניה. והלכתא: צריך למיקנא מיניה. השתא דאמרת צריך למיקנא מיניה, אי לא קנו מיניה - אייקור וזול ברשותיה. זבן במאה ושוי מאתן חזינא, אי לכולי עלמא קא מוזילא ומזבין - יהיב ליה מאה ושקיל ליה, ואי לא - יהיב ליה מאתן ושקיל ליה. זבן במאתן ושויא מאה, סבור מיניה: מצי אמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי. אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי: הכי אמרי נהרדעי משום דרב נחמן: אין אונאה לקרקעות. זבין ליה גריוא דארעא במיצעא נכסיה, חזינן, אי עידית היא אי זיבורית היא - זביניה זביני,

דף קח.ב

ואי לא - איערומי קא מערים. מתנה לית בה משום דינא דבר מצרא. אמר אמימר: אי כתב ליה אחריות - אית בה משום דינא דבר מצרא. מכר כל נכסיו לאחד - לית בה משום דינא דבר מצרא. לבעלים הראשונים - לית בה משום דינא דבר מצרא. זבן מנכרי וזבין לנכרי - לית בה משום דינא דבר מצרא. זבן מנכרי - דאמר ליה: ארי אברחי לך ממצרא, זבין לנכרי - נכרי ודאי לאו בר ועשית הישר והטוב הוא. שמותי ודאי משמתינן ליה, עד דמקבל עליה כל אונסי דאתי ליה מחמתיה. משכנתא לית בה משום דינא דבר מצרא, דאמר רב אשי: אמרו לי סבי דמתא מחסיא: מאי משכנתא - דשכונה גביה. מאי נפקא מינה - לדינא דבר מצרא. למכור ברחוק ולגאול בקרוב, ברע ולגאול ביפה - לית בה משום דינא דבר מצרא. לכרגא ולמזוני ולקבורה - לית בה משום דינא דבר מצרא. דאמרי נהרדעי: לכרגא, למזוני ולקבורה מזבנינן בלא אכרזתא. לאשה וליתמי ולשותפי - לית בה משום דינא דבר מצרא. שכיני העיר ושכיני שדה - שכיני העיר קודמין, שכן ותלמיד חכם - תלמיד חכם קודם, קרוב ותלמיד חכם - תלמיד חכם קודם. איבעיא להו: שכן וקרוב מאי? - תא שמע (משלי כ"ז) טוב שכן קרוב מאח רחוק. הני זוזי טבי והני זוזי תקולי - לית ביה משום דינא דבר מצרא. הני ציירי והני שרי - לית ביה משום דינא דבר מצרא. אמר: איזיל ואטרח ואייתי זוזי - לא נטרינן ליה. אמר: איזיל אייתי זוזי, חזינן אי גברא דאמיד הוא, דאיזיל ומייתי זוזי - נטרינן ליה. ואי לא -

לא נטרינן ליה. ארעא דחד ובתי דחד - מרי ארעא מעכב אמרי בתי, מרי בתי לא מעכב אמרי דארעא. ארעא דחד ודיקלי דחד - מרי דארעא מצי מעכב אמרי דקלי, מרי דיקלי לא מצי מעכב אמרי דארעא. ארעא לבתי וארעא לזרעא - ישוב עדיף, ולית בה משום דינא דבר מצרא. אפסיק משוניתא או ריכבא דדיקלא, חזינא: אם יכול להכניס בה אפילו תלם אחד - אית בה משום דינא דבר מצרא, ואי לא - לית בה משום דינא דבר מצרא. הני ארבעה בני מצרני, דקדים חד מינייהו וזבין - זביניה זביני, ואי כולהו אתו בהדי הדדי - פלגו לה בקרנזיל.

דף קט.א

משנה. המקבל שדה מחבירו לשנים מועטות - לא יזרענה פשתן, ואין לו בקורות שקמה. קיבלה הימנו לשבע שנים - שנה ראשונה יזרענה פשתן, ויש לו בקורות שקמה. גמרא. אמר אביי: בקורות שקמה - אין לו, בשבח שקמה - יש לו. ורבא אמר: אפילו בשבח שקמה נמי אין לו. מיתבי: המקבל שדה מחבירו והגיע זמנו לצאת - שמין לו. מאי לאו - שמין לו בשבח שקמה? - לא, שמין לו ירקא וסילקא. ירקא וסילקא, נעקור ונשקול - בדלא מטא יומא דשוקא. תא שמע: המקבל שדה מחבירו והגיע שביעית - שמין לו. שביעית - מי קא מפקעא ארעא - אלא אימא: המקבל שדה מחבירו והגיע יובל - שמין לו. - ואכתי, יובל מי מפקעא קבלנות? לצמיתת, אמר רחמנא אלא אימא: הלוקח שדה מחבירו והגיע יובל - שמין לו. וכי תימא הכי נמי שמין לו בירקא וסילקא, סילקא וירקא ביובל הפקירא הוא אלא לאו - שבח שקמה תרגמא אביי אליבא דרבא: שאני התם דאמר קרא (ויקרא כה) ויצא ממכר בית, ממכר - חוזר, שבח - אינו חוזר. - ונגמר מיניה - התם זביני מעליא הוא, ויובל אפקעתא דמלכא היא. רב פפא קביל ארעא לאספסתא, קדחו בה תאלי. כי קא מסתלק אמר להו: הבו לי שבחא אמר ליה רב שישא בריה דרב אידי לרב פפא: אלא מעתה, דיקלא ואלים - הכי נמי דבעי מר שבחיה? - אמר ליה: התם לאו אדעתא דהכי נחית, אנא הכא אדעתא דהכי נחיתנא. כמאן - כאביי, דאמר: בשבח שקמה יש לו? אפילו תימא כרבא, התם - לית ליה פסידא, הכא - איכא פסידא. - אמר ליה: מאי פסדתך - ידא דאספסתא, שקול ידא דאספסתא וזיל - אמר ליה: אנא כורכמא רישקא רבאי. - אמר ליה: גלית אדעתך דלמשקל ואסתלוקי עבדת - שקל כורכמא רישקא וזיל, אין לך אלא דמי עצים בלבד. רב ביבי בר אביי קביל ארעא ואהדר ליה משוניתא, קדחו ביה זרדתא. כי קא מיסתלק אמר להו: הבו לי שבחאי. אמר רב פפא: משום דאתיתו ממולאי אמריתו מילי מולייתא? אפילו רב פפא לא אמר אלא דאית ליה פסידא, הכא - מאי פסידא אית לך? רב יוסף הוה ליה ההוא שתלא, שכיב ושבק חמשה חתנוותא. אמר: עד האידנא - חד, השתא - חמשה. עד האידנא לא הוו סמכו אהדדי ולא מפסדו לי, השתא חמשה, סמכו אהדדי ומפסדו לי. אמר להו: אי שקליתו שבחייכו ומסתלקיתו - מוטב, ואי לא - מסליקנא לכו בלא שבחא. דאמר רב יהודה, ואיתימא רב הונא, ואיתימא רב נחמן: האי שתלא דשכיב - יורשים דיליה מסתלקין להו בלא שבחא. ולא מילתא היא. ההוא

שתלא דאמר להו: אי מפסדינא מסלקנא, אפסיד. אמר רב יהודה: מסתלק בלא שבחא. רב כהנא אמר: מסתלק ושקיל שבחא. ומודה רב כהנא דאי אמר אי פסידנא מסתלקנא בלא שבחא - מסתלק בלא שבחא. רבא אמר: אסמכתא היא, ואסמכתא לא קניא. ולרבא, מאי שנא מהא דתנן: אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא - התם מאי דאפסיד משלם, הכא - מאי דאפסיד מנכין ליה, ואידך יהבין ליה. רוניא שתלא דרבינא הוה, אפסיד, סלקיה. אתא לקמיה דרבא, אמר ליה: חזי מר מאי קא עביד לי - אמר ליה: שפיר עביד. - אמר ליה: הא לא התרה בי - אמר ליה: לא צריכא להתרות. רבא לטעמיה, דאמר רבא: מקרי דרדקי, שתלא, טבחא, ואומנא,

דף קט"ב

וספר מתא - כולן כמותרין ועומדין דמי. כללא דמילתא: כל פסידא דלא הדר - כמותרין ועומדין דמי. ההוא שתלא דאמר להו: הבו לי שבחאי, דבעינא למיסק לארעא דישראל. אתא לקמיה דרב פפא בר שמואל, אמר להו: הבו ליה שבחיה. - אמר ליה רבא: איהו אשבח, ארעא לא אשבח? - אמר ליה: אנא פלגא דשבחא קאמינא לך. - אמר ליה: עד האידנא הוה שקיל בעל הבית פלגא ושתלא פלגא, השתא בעי למיתב מנתא לאריסא - אמר ליה: ריבעא דשבחא קאמינא. סבר רב אשי למימר: ריבעא דהוא דנקא דאמר רב מניומי בריה דרב נחומי: באתרא דשקיל שתלא פלגא ואריסא תילתא, האי שתלא דבעי לאסתלוקי יהבין ליה שבחא ומסלקין ליה, כי היכי דלא נמטייה הפסד לבעל הבית. אי אמרת בשלמא ריבעא דהוא דנקא - שפיר, אלא אי אמרת ריבעא ממש - קא מטי ליה פסידא לבעל הבית פלגא דנקא אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי: ולימא ליה: אנת מנתא דילך הב ליה לאריסא, ואנא - מנתא דילי מאי דבעינא עבידנא ביה - אמר: כי מטית לשחיטת קדשים תא ואקשי לי. גופא, אמר רב מניומי בריה דרב נחומי: באתרא דשקיל שתלא פלגא ואריסא תילתא, האי שתלא דבעי איסתלוקי - יהבין ליה שבחיה ומסלקין ליה, כי היכי דלא ליפסוד בעל הבית. אמר רב מניומי בריה דרב נחומי: קופא סבא - פלגא, שטפה נהרא - ריבעא. ההוא גברא דמשכין פרדיסא לחבריה לעשר שנין, וקש לחמש שנין. אביי אמר: פירא הוי, רבא אמר: קרנא הוי, וילקח בו קרקע והוא אוכל פירות. מיתבי: יבש האילן או נקצץ - שניהם אסורים בו, כיצד יעשו - ימכרו לעצים, וילקח בהן קרקע, והוא אוכל פירות. מאי לאו - יבש דומיא דנקצץ, מה נקצץ - בזמנו, אף יבש - בזמנו. וקתני: ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, אלמא: קרנא הוי - לא, נקצץ דומיא דיבש. מה יבש בלא זמנו - אף נקצץ בלא זמנו. תא שמע: נפלו לה גפנים וזיתים זקנים

דף ק"א

- ימכרו לעצים וילקח בהן קרקע, והוא אוכל פירות. אימא: והזקיננו. ואיבעית אימא: לאו מי אוקימנא לההיא כגון שנפלו לה בשדה אחרת, דקא כליא קרנא. ההוא שטרא דהוה כתיב ביה שנין סתמא, מלוה אמר: שלש, לוח אמר: שתיים. קדים מלוה ואכלינהו לפירי. מי נאמן? רב יהודה אמר: קרקע בחזקת בעליה קיימא, רב כהנא אמר: פירות

בחזקת אוכליהן קיימי. והלכתא כוותיה דרב כהנא, דאמר: פירות בחזקת אוכליהן (קיימי). - והא קיימא לן דהלכתא כוותיה דרב נחמן, דאמר: קרקע בחזקת בעליה עומדת - התם מילתא דלא עבידא לאיגלויי היא, הכא - מילתא דעבידא לאיגלויי היא, ואטרוחי בי דינא תרי זמני לא מטרחינן. מלוה אומר חמש, לוח אומר שלש. - אמר ליה: אייתי לי שטרך - אמר ליה: שטרא אירכס לי. - אמר רב יהודה: מלוה נאמן, מגו דאי בעי אמר לקוחה היא בידי. אמר ליה רב פפא לרב אשי: רב זביד ורב עזרא לא סבירא להו הא דרב יהודה, מאי טעמא - האי שטרא כיון דלגוביינא קאי - מיזהר זהיר ביה, ומיכבש הוא דכבשיה לשטריה. סבר: אוכלה תרתין שנין יתירתא. אמר ליה רבינא לרב אשי: אלא מעתה, האי משכנתא דסורא דכתבי הכי: במישלם שניא אלן תיפוק ארעא דא בלא כסף. היכא דכבשיה לשטר משכנתא ואמר לקוחה היא בידי, הכי נמי דמהימן? וכי מתקני רבנן מילתא דאתי בה [לידי] פסידא? - אמר ליה: התם תקינו ליה רבנן דמרי ארעא יהיב טסקא וכרי כריא. - ארעא דלית לה כריא ולא יהיב טסקא מאי? - אמר ליה: איבעי ליה למחויי. - לא אימחא מאי? - איהו הוא דאפסיד אנפשיה. אריס אומר: למחצה ירדתי, ובעל הבית אומר: לשליש הורדתי, מי נאמן? רב יהודה אמר: בעל הבית נאמן, רב נחמן אמר: הכל כמנהג המדינה. סבור מינה: לא פליגי הא - באתרא דשקיל אריסא פלגא, הא - באתרא דשקיל אריסא תילתא. אמר להו רב מרי ברה דבת שמואל: הכי אמר אביי: אפילו באתרא דשקיל אריסא פלגא פליגי, רב יהודה אמר: בעל הבית נאמן, דאי בעי אמר שכירי ולקיטי הוא. יתומים אומרים: אנו השבחנו, ובעל חוב אומר: - אביכם השביח, על מי להביא ראיה?

דף קיב

סבר רבי חנינא למימר: ארעא בחזקת יתמי קיימא, ועל בעל חוב להביא ראיה. אמר להו ההוא סבא, הכי אמר רבי יוחנן: על היתומים להביא ראיה. מאי טעמא - ארעא, כיון דלגוביינא קיימא, כמאן דגביא דמיא, ועל היתומין להביא ראיה. אמר אביי: אף אנן נמי תנינא: ספק זה קדם וספק זה קדם - קוצץ ואינו נותן דמים. אלמא: כיון דלמיקץ קיימא - אמרינן ליה: אייתי ראיה ושקול. הכי נמי, האי שטרא כיון דלגוביינא קיימא - כמאן דגביא דמיא, ועל היתומים להביא ראיה. אייתו יתמי ראיה דאינהו אשבחו, סבר רבי חנינא למימר: כי מסלקינן להו בארעא מסלקינן להו. ולא היא, בדמי מסלקינן להו, מדרב נחמן. דאמר רב נחמן אמר שמואל: שלשה שמין להם את השבת, ומעלין אותן בדמים, ואלו הן: בכור לפשוט ובעל חוב וכתובת אשה ליתומים, ובעל חוב ללקוחות. אמר ליה רבינא לרב אשי: למימרא דסבר שמואל בעל חוב ללקוחות? ומאי אית ליה שבחא ללוקח? והאמר שמואל: בעל חוב גובה את השבת וכי תימא: לא קשיא, כאן - בשבח המגיע לכתפים, כאן - בשבח שאין מגיע לכתפים, והא מעשים בכל יום, וקא מגבי שמואל אפילו בשבח המגיע לכתפים - לא קשיא הא - דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבחא, הא - דלא מסיק ביה שיעור ארעא ושבחא. - וכי לא מסיק שיעור ארעא ושבחא - דיהיב ליה זוזי ללוקח ומסלק ליה הניחא למאן דאמר אי אית [ליה] זוזי

ללוקח - לא מצי מסלק ליה לבעל חוב - שפיר. אלא למאן דאמר אית ליה זוזי ללוקח מצי מסלק ליה לבעל חוב, ונימא ליה: אי הוו לי זוזי - הוה מסליקנא לך מכולא ארעא, השתא דלית לי זוזי - הב לי גריוא דארעא בארעאי שיעור שבחאי - הכא במאי עסקינן - כגון דשויא ניהליה אפותיקי, דאמר ליה: לא יהא לך פרעון אלא מזו. משנה. המקבל שדה מחבירו לשבוע אחד בשבע מאות זוז - השביעית מן המנין. קבלה הימנו שבע שנים בשבע מאות זוז - אין השביעית מן המנין. שכיר יום גובה כל הלילה, שכיר לילה גובה כל היום, שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום. שכיר שבת, שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע, יצא ביום - גובה כל היום, יצא בלילה - גובה כל הלילה וכל היום. גמרא. תנו רבנן: מנין לשכיר יום שגובה כל הלילה - תלמוד לומר (ויקרא י"ט) לא תלין פעלת שכיר אתך עד בקר. ומנין לשכיר לילה שגובה כל היום - שנאמר (דברים כ"ד) ביומו תתן שכרו. ואימא איפכא - שכירות אינה משתלמת אלא בסוף. תנו רבנן: ממשמע שנאמר לא תלין פעלת שכיר אתך איני יודע שעד בקר? מה תלמוד לומר עד בקר - מלמד שאינו עובר אלא עד בקר ראשון בלבד. מכאן ואילך מאי? - אמר רב: עובר משום בל תשהא. אמר רב יוסף מאי קראה - (משלי ג') אל תאמר לרעך לך ושוב ומחר אתן ויש אתך. תנו רבנן: האומר לחבירו צא שכור לי פועלים - שניהן אין עוברין משום בל תלין, זה - לפי שלא שכרן,

דף קיא.א

וזה לפי שאין פעולתו אצלו. היכי דמי? אי דאמר להו שכרכם עלי - שכרו עליו הוא, דתניא: השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו - נותן לו שכרו משלם, וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנה אותו - לא צריכא, דאמר להו: שכרכם על בעל הבית. יהודה בר מרימר אמר ליה לשמעיה: זיל אגיר לי פועלים, ואימא להו: שכרכם על בעל הבית. מרימר ומר זוטרא אגרי להדדי. אמר רבה בר רב הונא: הני שוקאי דסורא לא עברי משום בל תלין. מידע ידעי דעל יומא דשוקא סמיכי, אבל משום בל תשהא - ודאי עובר. שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום. אמר רב: שכיר שעות דיום - גובה כל היום, שכיר שעות דלילה - גובה כל הלילה. ושמואל אמר: שכיר שעות דיום - גובה כל היום, ושכיר שעות דלילה - גובה כל הלילה וכל היום. תנן: שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום, תיובתא דרב אמר לך רב: לצדדין קתני שכיר שעות דיום - גובה כל היום, שכיר שעות דלילה - גובה כל הלילה. תנן: היה שכיר שבת, שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע, יוצא ביום - גובה כל היום, יוצא בלילה - גובה כל הלילה וכל היום אמר לך רב: תנאי היא דתניא: שכיר שעות דיום - גובה כל היום, שכיר שעות דלילה - גובה כל הלילה, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: שכיר שעות דיום - גובה כל היום, שכיר שעות דלילה - גובה כל הלילה וכל היום. מכאן אמרו: כל הכובש שכר שכיר עובר בחמשה שמות הללו, ועשה: משום (ויקרא י"ט) בל תעשק את רעך, ומשום (ויקרא י"ט) בל תגזל, ומשום (ויקרא י"ט) בל תעשק שכיר עני, ומשום (ויקרא י"ט) בל תלין, ומשום (ויקרא י"ט) ביומו תתן שכרו, ומשום (ויקרא י"ט) לא תבא עליו השמש. - הני דאיכא

ביממא - ליכא בליליא, דאיכא בליליא - ליכא ביממא? אמר רב חסדא: שם שכירות בעלמא. איזה הוא עושק ואיזהו גזל? אמר רב חסדא: (משלי ג') לך ושוב, לך ושוב - זה הוא עושק. יש לך בידי ואיני נותן לך - זה הוא גזל. - מתקיף לה רב ששת: איזהו עושק שחייבה עליו תורה קרבן - דומיא דפקדון, דקא כפר ליה ממונא - אלא אמר רב ששת: נתתיו לך - זהו עושק, יש לך בידי ואיני נותן לך - זה הוא גזל. - מתקיף לה אביי: איזה הוא גזל שחייבה עליו תורה קרבן - דומיא דפקדון בעינן, דקא כפר ליה ממונא - אלא אמר אביי: לא שכרתיך מעולם - זה הוא עושק, נתתיו לך - זה הוא גזל. - ולרב ששת, מאי שנא עושק דקשיא ליה, ומאי שנא גזל דלא קשיא ליה? - אמר לך: גזל - דגזליה והדר כפריה. - אי הכי, אפילו עושק נמי דהדר כפריה - הכי השתא? בשלמא התם כתיב (ויקרא ה') או בגזל - מכלל דאודי ליה מעיקרא. אבל גבי עושק מי כתיב או בעושק? (ויקרא ה') או עשק כתיב - שעשקו כבר. רבא אמר: זה הוא עושק זהו גזל, ולמה חלקן הכתוב - לעבור עליו בשני לאוין. משנה. אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים - יש בו משום (דברים כד) ביומו תתן שכרו, ויש בו משום לא תלין פעלת שכיר אתך עד בקר. אימתי - בזמן שתבעו, לא תבעו - אינו עובר עליו. המחווה אצל חנוני או אצל שולחני - אינו עובר עליו. שכיר בזמנו - נשבע ונוטל, עבר זמנו - אינו נשבע ונוטל. אם יש עדים שתבעו (בזמנו) - הרי זה נשבע ונוטל. גר תושב - יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר. גמרא. מני מתניתין? לא תנא קמא דמאחיד ולא רבי יוסי ברבי יהודה מאי היא? - דתניא:

דף קיא.ב

(דברים כ"ד) מאחיד - פרט לאחרים, גרך - זה גר צדק, בשעריך - זה אוכל נבילות. אין לי אלא שכר אדם, מנין לרבות בהמה וכלים - תלמוד לומר בארצך, כל שבארצך. וכולן עוברים בכל השמות הללו. מכאן אמרו: אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים - יש בו משום ביומו תתן שכרו ויש בהן משום (ויקרא י"ט) בל תלין פעלת שכיר. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום לא תלין. בהמה וכלים אין בהן אלא משום בל תעשק בלבד. מני? אי תנא קמא דמאחיד - קשיא גר תושב, אי רבי יוסי - קשיא בהמה וכלים - אמר רבא: האי תנא - תנא דבי רבי ישמעאל הוא. דתנא דבי רבי ישמעאל: אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים - יש בו משום ביומו תתן שכרו ומשום לא תלין. גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום בל תלין. מאי טעמא דתנא קמא דמאחיד - גמר שכיר שכיר, ורבי יוסי ברבי יהודה לא גמר שכיר שכיר. - נהי דלא גמר שכיר שכיר, בהמה וכלים משום ביומו תתן שכרו נמי נחייב - תני רבי חנניא: אמר קרא (דברים כ"ד) ולא תבא עליו השמש כי עני הוא - מי שהן באין לידי עניות ועשירות, יצאו בהמה וכלים שאינן באין לידי עניות ועשירות. ותנא קמא, האי כי עני הוא מאי עביד ליה? - ההוא מיבעי להקדים עני לעשיר. - ורבי יוסי ברבי יהודה: ההוא (דברים כ"ד) מלא תעשק שכיר עני ואביון נפקא. - ותנא קמא: חד להקדים עני לעשיר, וחד להקדים עני לאביון. וצריכא, דאי

אשמעינן אביון - משום דלא כסיף למתבעיה, אבל עשיר דכסיף למתבעיה - אימא לא. ואי אשמעינן עשיר - משום דלא צריך ליה, אבל אביון דצריך ליה - אימא לא, צריכא. ותנא דידן: מה נפשך, אי יליף שכיר שכיר - אפילו גר תושב נמי, אי לא יליף שכיר שכיר - בהמה וכלים מנא ליה? לעולם לא יליף שכיר שכיר, ושאני התם דאמר קרא ולא תלין פעלת שכיר אתך עד בקר - כל שפעולתו אתך. אי הכי, אפילו גר תושב נמי - אמר קרא רעך - רעך ולא גר תושב. - אי הכי, אפילו בהמה וכלים נמי - הא כתיב אתך. - מה ראית לרבות בהמה וכלים ולהוציא גר תושב? - מסתברא, בהמה וכלים הוה ליה לרבות - שכן ישנן בכלל ממון רעך, גר תושב אינו בכלל ממון רעך. - ותנא קמא דמאחזק האי רעך מאי עבדי ליה? - ההוא מיבעי ליה לכדתניא: רעך ולא נכרי? נכרי מאחזק נפקא - חד למשרא עושקו, וחד למשרא גזלו. וצריכי, דאי אשמעינן גזלו - משום דלא טרח ביה, אבל עושקו דטרח ביה - אימא לא, ואי אשמעינן עושקו - משום דלא אתא לידיה, אבל גזלו דאתא לידיה - אימא לא, צריכא. ורבי יוסי ברבי יהודה, האי לא תלין פעלת שכיר אתך עד בקר מאי עביד ליה? - מיבעיא ליה לכדרב אסי. דאמר רב אסי: אפילו לא שכרו אלא לבצור לו אשכול אחד של ענבים - עובר משום בל תלין. - ואידך: (דברים כ"ד) מואליו הוא נשא את נפשו נפקא, דבר המוסר נפשו עליו.

דף קיבא

ואידך ההוא מיבעי ליה לכדתניא: (דברים כ"ד) ואליו הוא נשא את נפשו, מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה - לא על שכרו? דבר אחר: ואליו הוא נשא את נפשו - כל הכובש שכר שכיר כאילו נוטל נפשו ממנו. רב הונא ורב חסדא, חד אמר: נפשו של גזלן, וחד אמר: נפשו של נגזל. מאן דאמר נפשו של גזלן - דכתיב (משלי כ"ב) אל תגזל דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער וכתוב (משלי כ"ב) כי ה' יריב ריבם וקבע את קבעיהם נפש. ומאן דאמר נפשו של נגזל - דכתיב (משלי א') כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח. - ואידך נמי, הכתיב את נפש בעליו יקח - בעליו דהשתא. ואידך נמי, הכתיב וקבע את קבעיהם נפש - מה טעם קאמר מה טעם קבע את קבעיהם - משום דנטלו נפש. אימתי בזמן שתבעו, לא תבעו אינו עובר עליו. תנו רבנן: לא תלין פעלת שכיר יכול אפילו לא תבעו - תלמוד לומר אתך, לדעתך. יכול אפילו אין לו - תלמוד לומר אתך, שיש אתך. יכול אפילו המחיה אצל חנוני ואצל שולחני - תלמוד לומר אתך - ולא שהמחיה אצל חנוני ואצל שולחני. המחיה אצל חנוני ואצל שולחני אינו עובר. איבעיא להו: חוזר או אינו חוזר? רב ששת אמר: אינו חוזר, ורבה אמר: חוזר. אמר רבה: מנא אמינא לה - מדקתני: אינו עובר עליו, מעבר הוא דלא עבר, - הא מיהדר - הדר. ורב ששת אמר: מאי אינו עובר - אינו בתורת לעבור. בעו מיניה מרב ששת: קבלנות עובר עליו משום בל תלין או אין עובר משום בל תלין? אומן קונה בשבח כלי- והלואה היא, או אין אומן קונה בשבח כלי ושכירות היא? - אמר להו רב ששת: עובר. - והתניא: אינו עובר - התם שהמחיה אצל חנוני ואצל שולחני. נימא מסייעא ליה: הנותן טליתו לאומן, גמרה והודיעו - אפילו מכאן ועד עשרה ימים אינו

עובר משום בל תלין, נתנה לו בחצי היום - מששקעה עליו חמה עובר משום בל תלין. ואי אמרת אומן קונה בשבח כלי - אמאי עובר? - אמר רב מרי בריה דרב כהנא: בגרדא דסרבלא. - למאי יהבה ניהליה - לרכוכי, היינו שבחיה - לא צריכא, דקא אגריה מיניה לבטוש, בטשא ובטשא במעתא.

דף קי"ב

שכיר בזמנו נשבע ונוטל וכו'. שכיר אמאי תקינו ליה רבנן למשתבע ושקיל? - אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכות גדולות שנו כאן. - הני הלכתא ניהו? הני תקנות ניהו - אלא, אמר רב יהודה אמר שמואל: תקנות גדולות שנו כאן. - גדולות מכלל דאיכא קטנות? - אלא אמר רב נחמן אמר שמואל: תקנות קבועות שנו כאן. שבועה דבעל הבית היא ועקרוה רבנן לשבועה דבעל הבית ושדויה אשכיר, משום כדי חייו דשכיר. - ומשום כדי חייו דשכיר מפסדנא ליה לבעל הבית? - בעל הבית גופיה ניחא ליה דמשתבע שכיר ושקיל, כי היכי דליתגרו ליה פועלים. - שכיר גופיה ניחא ליה דמשתבע בעל הבית ויפקע, כי היכי דליגרוהו - בעל הבית על כרחיה אגר. - שכיר נמי בעל כרחיה איתגר אלא, בעל הבית טרוד בפועלים הוא. - אי הכי ניתב ליה בלא - שבועה - כדי להפיס דעתו של בעל הבית. - וניתב ליה בעדים - טריחא להו מילתא. - וניתב ליה מעיקרא - שניהם רוצים בהקפה. - אי הכי, אפילו קצץ נמי, אלמה תניא: אומן אומר שתים קצצת לי, והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת - המוציא מחבירו עליו הראיה - קציצה ודאי מידכר דכירי לה אינשי. - אי הכי, אפילו עבר זמנו נמי, אלמה תנן: עבר זמנו אינו נשבע ונוטל - חזקה אין בעל הבית עובר משום בל תלין. - והא אמרת בעל הבית טרוד בפועליו הוא - הני מילי מקמיה דלימטייה זמן חיוביה,

דף קי"ג

אבל מטא זמן חיוביה - רמי אנפשיה ומידכר. - וכי שכיר עובר משום בל תגזל? - התם תרי חזקי, הכא חדא חזקה. גבי בעל הבית איכא תרי חזקי: חדא דאין בעל הבית עובר משום (ויקרא י"ט) בל תלין, וחדא דאין שכיר משהא שכרו. והכא - חדא חזקה. אם יש עדים שתבעו הרי זה נשבע ונוטל. והא קתבעו לקמן - אמר רבי אסי: שתבעו בזמנו. - ודלמא לבתר הכי פרע - אמר אביי: שתבעו כל זמנו. - ולעולם (לא פרע ליה?) - אמר רב חמא בר עוקבא: כנגד אותו היום של תביעה. משנה. המלוה את חבירו - לא ימשכנו אלא בבית דין. ולא יכנס לביתו ליטול משכונו, שנאמר (דברים כ"ד) בחוץ תעמד. היו לו שני כלים - נוטל אחד ומניח אחד. ומחזיר את הכר בלילה ואת המחרישה ביום. ואם מת - אינו מחזיר ליורשיו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף לעצמו אינו מחזיר אלא עד שלשים יום, ומשלשים יום ולהלן מוכרן בבית דין. גמרא. אמר שמואל: שליח בית דין, מנתח נתוחי - אין, אבל משכוני - לא. - והתנן: המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בבית דין, מכלל דבבית דין ממשכנין - אמר לך שמואל: אימא לא ינתחנו אלא בבית דין. הכי נמי מסתברא, דקתני סיפא: לא יכנס לביתו ליטול משכונו. מני? אילימא בעל חוב - מרישא שמע מינה אלא לאו - שליח בית דין. - אי משום הא - לא איריא, הכי

קאמר: המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בבית דין, מכלל דבבית דין - ממשכנים. ובעל חוב אפילו נתוחי נמי לא, שלא יכנס לביתו ליטול משכנו. מתיב רב יוסף: (דברים כ"ד) לא יחבל ריחים ורכב הא דברים אחרים - חבל (דברים כ"ד), לא תחבל בגד אלמנה הא של אחרים - תחבל. מאן? אי נימא בעל חוב - הא כתיב (דברים כ"ד) לא תבא אל ביתו לעבט עבטו. אלא לאו - שליח בית דין - תרגמה רב פפא בריה דרב נחמן קמיה דרב יוסף, ואמרי לה רב פפא בריה דרב יוסף קמיה דרב יוסף: לעולם בבעל חוב, ולעבור עליו בשני לאוין. תא שמע: ממשמע שנאמר (דברים כ"ד) בחוץ תעמד איני יודע שהאיש אשר אתה נושה בו יוציא? אלא מה תלמוד לומר (דברים כ"ד) והאיש - לרבות שליח בית דין. מאי לאו - שליח בית דין כלוה?

דף קיג.ב

- לא, שליח בית דין כמלוה. תא שמע: (שמות כב) אם חבל תחבל שלמת רעך - בשליח בית דין הכתוב מדבר. אתה אומר בשליח בית דין הכתוב מדבר, או אינו אלא בבעל חוב? כשהוא אומר (דברים כ"ד) לא תבא אל ביתו לעבט עבטו - הרי בעל חוב אמור, הא מה אני מקיים אם חבל תחבל שלמת רעך - בשליח בין דין הכתוב מדבר - תנאי היא דתניא: שליח בית דין שבא למשכנו - לא יכנס לביתו למשכנו, אלא עומד מבחוץ והלה מוציא לו משכון, שנאמר (דברים כ"ד) בחוץ תעמד והאיש. ותניא אידך: בעל חוב שבא למשכנו - לא יכנס לביתו למשכנו, אלא עומד בחוץ, והלה נכנס ומוציא לו משכנו, שנאמר בחוץ תעמוד. ושליח בית דין שבא למשכנו - הרי זה נכנס לביתו וממשכנו. ולא ימשכנו דברים שעושין בהן אוכל נפש. ונותן מטה, ומטה ומצע - לעשיר. מטה, ומטה ומפץ - לעני. לו, אבל לא לאשתו, ולא לבניו ולבנותיו. כדרך שמסדרין לבעל חוב כך מסדרין בערכין. - כלפי לייא? עיקר סידור בערכין כתיב - אלא אימא: כדרך שמסדרין בערכין - כך מסדרין בבעל חוב. אמר מר: נותן מטה ומטה ומצע לעשיר, מטה ומטה ומפץ לעני. למאן? אילימא לאשתו ולבניו ולבנותיו - הא אמרת: לו, אבל לא לאשתו ולבניו ולבנותיו אלא, אידי ואידי לדידיה, תרתי למה לוי? - חדא דאכיל עלה, וחדא דזג עלה. כדשמואל, דאמר שמואל: כל מילי ידענא אסותייהו, לבר מהני תלת: מאן דאכיל אהינא מרירא אליבא ריקנא, מאן דאסר מיתנא דכיתנא רטיבא אחרציה, ומאן דאכיל נהמא ולא מסגי ארבעה גרמידי. תני תנא קמיה דרב נחמן: כדרך שמסדרין בערכין - כך מסדרין בבעל חוב. - אמר ליה: השתא זבוני מזבנינן ליה, סדורי מסדרין ליה? ומי מזבנינן ליה? והתנן: מחזיר את הכר בלילה ואת המחרישה ביום - תנא כרבן שמעון בן גמליאל תנא קמיה, והכי קאמר ליה: השתא לרבן שמעון בן גמליאל זבוני מזבנינן ליה, סדורי מסדרין ליה? דתנן, רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף לעצמו אינו מחזיר אלא עד שלשים יום, מכאן ואילך מוכרן בבית דין. - וממאי דכי קאמר רבן שמעון בן גמליאל זבוני לגמרי קאמר? דלמא הכי קאמר: עד שלשים יום - הדר ליה בעיניה, מכאן ואילך - מיהדר ליה למאי דחזי ליה, ומזבנינן מאי דלא חזי ליה. - אי סלקא דעתך אית ליה לרבן שמעון בן גמליאל האי סברא -

ליכא מידי דלא חזי ליה. דאמר אביי: רבן שמעון בן גמליאל ורבי שמעון ורבי ישמעאל ורבי עקיבא, כולהו סבירא להו: כל ישראל בני מלכים הן. רבן שמעון בן גמליאל דתנן: לא את הלוף ולא את החרדל, רבן שמעון בן גמליאל מתיר בלוף, מפני שהוא מאכל לעורבין. רבי שמעון - דתנן: בני מלכים סכין שמן וורד על גבי מכותיהן בשבת, שכן דרכן לסוך בחול. רבי שמעון אומר: כל ישראל בני מלכים הן. רבי ישמעאל ורבי עקיבא, דתניא: הרי שהיו נושין בו אלף זוז ולבוש איצטלא בת מאה מנה - מפשיטין אותה ממנו, ומלבישים אותו איצטלא הראויה לו. ותנא משום רבי ישמעאל, ותנא משום רבי עקיבא: כל ישראל ראוין לאותה איצטלא. ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא, דיהיב ליה מאי דחזי ליה, ומזבנינן מאי דלא חזי ליה? בשלמא כר וכסת חזי ליה דביני ביני, אלא מחרישה למאי חזיא? - אמר רבא בר רבה: מחרישה דכספא. - מתקיף לה רב חגא: ולימא ליה לאו עלי קרמית - אמר ליה אביי:

דף קיד.א

איברא, עליה קרמי, משום שנאמר (דברים כ"ד) ולך תהיה צדקה. איבעיא להו: מהו שיסדרו בבעל חוב? מי גמר מיכה מיכה מערכין או לא? תא שמע, דשלח רבין באגרתיה: דבר זה שאלתי לכל רבותי ולא אמרו לי דבר, ברם כך היתה שאלה: האומר הרי עלי מנה לבדק הבית מהו שיסדרו? רבי יעקב משמיה דבר פדא, ורבי ירמיה משמיה דאילפא אמרי: קל וחומר מבעל חוב, ומה בעל חוב שמחזירין - אין מסדרין, הקדש שאין מחזירין - אינו דין שאין מסדרין? ורבי יוחנן אמר: נדר בערכך כתיב, מה ערכין מסדרין - אף הקדש מסדרין. ואידך: ההוא לנידון בכבודו הוא דאתא. מה ערכין נידון בכבודו - אף הקדש נידון בכבודו. ויסדרו בבעל חוב קל וחומר מערכין: ומה ערכין שאין מחזירין - מסדרין, בעל חוב שמחזירין - אינו דין שמסדרין? אמר קרא (ויקרא כ"ז) ואם מך הוא מערכך - הוא ולא בעל חוב. - ואידך: האי עד שיהא במכותו מתחילתו ועד סופו. ויחזירו בהקדש קל וחומר מבעל חוב: ומה בעל חוב שאין מסדרין - מחזירין, הקדש שמסדרין אינו דין שמחזירין? - אמר קרא (דברים כ"ד) ושכב בשלמתו וברכך - יצא הקדש שאין צריך ברכה. - ולא? והכתיב (דברים ח') ואכלת ושבעת וברכת וגו' - אלא אמר קרא ולך תהיה צדקה - מי שצריך צדקה, יצא הקדש שאין צריך צדקה. אשכחיה רבה בר אבון לאליהו דקאי בבית הקברות של נכרים, אמר ליה: מהו שיסדרו בבעל חוב? - אמר ליה: גמר מיכה מיכה מערכין גבי ערכין כתיב ואם מך הוא מערכך גבי בעל חוב כתיב (ויקרא כ"ה) וכי ימוך אחיך.

דף קיד.ב

- מנין לערום שלא יתרום? - דכתיב (דברים כ"ג) ולא יראה בך ערות דבר. - אמר ליה: לאו כהן הוא מר, מאי טעמא קאי מר בבית הקברות? - אמר ליה: לא מתני מר טהרות? דתניא, רבי שמעון בן יוחי אומר: קבריהן של נכרים אין מטמאין, שנאמר (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם - אתם קרויין אדם, ואין נכרים קרויין אדם. - אמר ליה: בארבעה לא מצינא, בשיתא מצינא? - אמר ליה: ואמאי? - אמר ליה: דחיקא לי

מילתא. דבריה ועייליה לגן עדן, אמר ליה: פשוט גלימך, ספי שקול מהני טרפי. ספא שקל. כי הוה נפיק שמע דקאמר: מאן קא אכיל לעלמיה כרבה בר אבוה נפץ שדנהו. אפילו הכי, אתייה לגלימיה, סחט גלימא ריחא, זבניה בתריסר אלפי דינרי, פלגינהו לחתנוותיה. תנו רבנן: (דברים כ"ד) ואם איש עני הוא לא תשכב בעבטו, הא עשיר - שכיב. מאי קאמר? - אמר רב ששת: הכי קאמר: ואם איש עני הוא לא תשכב ועבוטו אצלך, הא עשיר - שכיב ועבוטו אצלך. תנו רבנן: המלוה את חבירו אינו רשאי למשכנו, ואינו חייב להחזיר לו, ועובר בכל השמות הללו. מאי קאמר? - אמר רב ששת, הכי קאמר: המלוה את חבירו אינו רשאי למשכנו, ואם משכנו - חייב להחזיר לו, ועובר בכל השמות הללו - אסיפא. רבא אמר: הכי קאמר: המלוה את חבירו אינו רשאי למשכנו, ואם משכנו - חייב להחזיר לו. במה דברים אמורים - שמשכנו שלא בשעת הלואתו, אבל משכנו בשעת הלואתו - אינו חייב להחזיר לו, ועובר בכל השמות הללו - ארישא. תני רב שיזבי קמיה דרבא: (שמות כ"ב) עד בא השמש תשיבנו לו - זו כסות לילה, (דברים כ"ד) השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש - זו כסות יום. אמר ליה: דיממא בליליא למה לי, ודליליא ביממא למה לי? - אמר ליה: איסמייה? - אמר ליה: לא, הכי קאמר: עד בא השמש תשיבנו לו - זו כסות יום שניתנה לחבול בלילה, השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש - זו כסות לילה שניתנה לחבול ביום. אמר רבי יוחנן: משכנו ומת - שומטו מעל גבי בניו. מיתיבי, אמר רבי מאיר: וכי מאחר שממשכנין למה מחזירין? - למה מחזירין? רחמנא אמר אהדר אלא: מאחר שמחזירין,

דף קטו.א

למה חוזרין וממשכנין? שלא תהא שביעית משמטתו, ולא יעשה מטלטלין אצל בניו. טעמא - דהדר ומשכניה, הא לא הדר ומשכניה - לא - אמר רב אדא בר מתנא: ולא תרוצי קא מתרצת לה? תריץ הכי: וכי מאחר שמחזירין למה מממשכנין מעיקרא? שלא תהא שביעית משמטתו, ולא יעשה מטלטלין אצל בניו. תנו רבנן: (דברים כ"ד) לא תבא אל ביתו לעבט עבטו. לביתו אי אתה נכנס, אבל אתה נכנס לביתו של ערב. וכן הוא אומר (משלי כ') לקח בגדו כי ערב זר וגו'. ואומר (משלי ו') בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך. נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך. עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעך. אם ממון יש לו בידך - התר לו פיסת יד, ואם לאו - הרבה עליו רעים. לצד שני: לביתו אי אתה נכנס, אבל אתה נכנס לשכר כתף, לשכר חמר, לשכר פונדק, לשכר דיוקנאות. יכול אפילו זקפן עליו במלוה - תלמוד לומר משאת מאומה. משנה. אלמנה, בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה - אין מממשכנין אותה, שנאמר (דברים כ"ד) ולא תחבל בגד אלמנה. גמרא. תנו רבנן: אלמנה, בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה - אין מממשכנין אותה, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: עשירה - מממשכנין אותה, ענייה - אין מממשכנין אותה, שאתה חייב להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכנותיה. למימרא דרבי יהודה לא דריש טעמא דקרא, ורבי שמעון דריש טעמא דקרא? והא איפכא שמעינן להו, דתניא: ולא ירבה לו נשים, רבי יהודה אומר: מרבה

הוא, ובלבד שלא יהו מסירות את לבו. רבי שמעון אומר: אפילו אחת והיא מסירה את לבו הרי זה לא ישאנה, אם כן מה תלמוד לומר (דברים י"ז) ולא ירבה לו נשים - אפילו כאביגיל - לעולם רבי יהודה לא דריש טעמא דקרא, ושאני הכא דמפרש קרא, ולא ירבה לו נשים ולא יסור, מאי טעמא לא ירבה לו נשים - משום דלא יסור. - ורבי שמעון: מכדי בעלמא דרשינן טעמא דקרא - לכתוב רחמנא לא ירבה ולא בעינן לא יסור, ואנא ידענא: מאי טעמא לא ירבה - משום דלא יסור, לא יסור דכתב רחמנא למה ליי? אפילו אחת ומסירה את לבו - הרי זה לא ישאנה. משנה. החובל את הריחים עובר משום לא תעשה, וחייב משום שני כלים, שנאמר (דברים כ"ד) לא יחבל ריחים ורכב. ולא ריחים ורכב בלבד אמרו, אלא כל דבר שעושין בו אוכל נפש, שנאמר כי נפש הוא חבל. גמרא. אמר רב הונא: חבל ריחים - לוקה שתיים, משום ריחים ומשום כי נפש הוא חבל. ריחים ורכב - לוקה שלש, משום ריחים ורכב, ומשום כי נפש הוא חבל. ורב יהודה אמר: חבל ריחים - לוקה אחת, ורכב - לוקה אחת, ריחים ורכב - לוקה שתיים. כי נפש הוא חבל -

דף קט"ו ב

- לשאר דברים הוא דאתא. לימא אביי ורבא בפלוגתא דרב הונא ורב יהודה קמיפלגי דאמר רבא: אכל נא - לוקה שתיים, משום נא ומשום (שמות י"ב) כי אם צלי אש, מבושל - לוקה שתיים, משום מבושל ומשום כי אם צלי אש. נא ומבושל - לוקה שלש: משום נא, ומשום מבושל, ומשום לא תאכלנו כי אם צלי אש. אביי אמר: אין לוקין על לאו שבכללות. לימא אביי דאמר כרב יהודה, ורבא דאמר כרב הונא - אמר לך רבא: אנא דאמרי - אפילו כרב יהודה, עד כאן לא קאמר רב יהודה התם אלא דכי נפש הוא חבל לא משמע ריחים ורכב, הלכך לשאר דברים הוא דאתא. אבל הכא כי אם צלי אש למאי אתא? שמע מינה - ללאו. ואביי אמר לך: אנא דאמרי אפילו לרב הונא, עד כאן לא קאמר רב הונא התם אלא דכי נפש הוא חבל

דף קט"ז א

יתירא הוא, כיון דיתירא הוא - שדייה אריחים ורכב. אבל הכא כי אם צלי אש לאו יתירא הוא. דמבעי ליה כדתניא: בשעה שישנו בקום אכול צלי - ישנו (שמות י"ב) בבל תאכל נא, בשעה שאינו בקום אכול צלי - אינו בבל תאכל נא. תניא כוותיה דרב יהודה: חבל זוג של ספרים וצמד של פרות - חייב שתיים, זה בעצמו וזה בעצמו - אינו חייב אלא אחת. ותניא אידך: חבל זוג של ספרים וצמד של פרות, יכול לא יהא חייב אלא אחת - תלמוד לומר (דברים כ"ד) לא יחבל ריחים ורכב, מה ריחים ורכב שהן מיוחדין, שני כלים ועושין מלאכה אחת וחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו - אף כל דברים שהן שני כלים מיוחדים, ועושין מלאכה אחת - חייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו. ההוא גברא דחבל סכינא דאשכבתא מחבריה. אתא לקמיה דאביי, אמר ליה: זיל אהדריה, דהוי ליה כלי שעושים בו אוכל נפש, ותא קום בדינא עלה. רבא אמר: לא צריך למיקם בדינא עלה, ויכול לטעון עד כדי דמיהן. - ואביי לית ליה ההיא סברא?

מאי שנא מהנהו עיזי דאכלי חושלא בנהרדעא, ואתא מרא דחושלא ותפס להו וקא טעין טובא, ואמר אבוה דשמואל: יכול לטעון עד כדי דמיהן. - התם לאו מידי דעבדא לאושולי ולאוגורי הוא, הכא - מידי דעביד לאושולי ולאוגורי הוא. דשלח רב הונא בר אבין: דברים העשויין להשאיל ולהשכיר, ואמר לקוחין הן בידי - אינו נאמן. - ורבא לית ליה האי סברא? והא רבא אפיק זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר - אמר לך רבא: האי נמי, כיון דמיפגמא - קפדי אינשי ולא מושלי. הדרן עלך המקבל.

דף קטז.ב

משנה. הבית והעלייה של שנים שנפלו, שניהם חולקין בעצים ובאבנים ובעפר, ורואין אלו אבנים העשויות להשתבר. אם היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו - נוטלן, ועולות לו מן החשבון. גמרא. מדקתני רואין - מכלל דאיכא למיקם עלייהו אי בחבסא נפיל אי בחבטא נפיל. אי הכי, רישא אמאי חולקין? נחזי, אי בחבטא נפיל - עלייתא איתבור, אי בחבסא נפיל - תתייתא איתבור - לא צריכא, דנפיל בליליא. - ולחזינהו בצפרא - דפנינהו. - וליחזי מאן פנינהו ולשייליה? - דפנינהו בני רשות הרבים ואזלו לעלמא. - וליחזי ברשות דמאן יתבן, וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה - לא צריכא, דיייתבן בחצר דתרוייהו. אי נמי: ברשות הרבים. ואיבעית אימא: שותפין בכי האי גוונא לא קפדי אהדדי. אם היה אחד מהן מכיר כו'. והלה מה טוען? אי דקאמר אין - פשיטא, ואי לא אמר אין - למה נוטל? אלא, דאמר ליה: איני יודע. לימא תהוי תיובתא דרב נחמן, דאיתמר: מנה לי בידך והלה אומר איני יודע, רב הונא ורב יהודה אמרי: חייב, רב נחמן ורבי יוחנן אמרי: פטור. - כדאמר רב נחמן: כגון שיש עסק שבועה ביניהן - הכא נמי כגון שיש עסק שבועה ביניהן. היכי דמי עסק שבועה? - כדרבא. דאמר רבא: מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע, מתוך שאינו יכול לישבע - ישלם. ועולות לו מן החשבון. סבר רבא למימר: לפי חשבון שבורות. אלמא, כיון דאמר איני יודע - ריע טפי. - אמר ליה אביי: אדרבה, הא ריע טפי. מדהני ידע, טפי לא ידע - תו לית ליה, ואידך כולהו - דהיאך נינהו. אלא אמר אביי: לפי חשבון שלימות. אי הכי מאי קמהני ליה? - למלבנא רווחא, אי נמי טינא דמעבדא. משנה. הבית והעלייה, נפחתה העלייה ואין בעל הבית רוצה לתקן - הרי בעל העלייה יורד ודר למטה, עד שיתקן לו את העלייה. רבי יוסי אומר: התחתון נותן את התקרה, והעליון את המעזיבה. גמרא. נפחתה, בכמה? רב אמר: ברובה, ושמואל אמר: בארבעה. רב אמר: ברובה, אבל בארבעה - לא, אדם דר חציו למטה וחציו למעלה. ושמואל אמר: בארבעה, אין אדם דר חציו למטה וחציו למעלה. היכי דמי? אי דאמר עלייה זו - אזדא. אלא דאמר ליה עלייה סתם - לוגר ליה אחריתי - אמר רבא: לא צריכא, דאמר ליה עלייה זו שאני משכיר לך, כי סלקא - סליק בהדה, וכי נחית - חות בהדה. אי הכי, מאי למימרא? אלא אמר רב אשי: דאמר ליה עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך, דהא שעביד בית לעלייה. וכי הא דאמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק: מעשה באחד שאמר לתבירו

דלית שעל גבי פרסק זה אני מוכר לך, ונעקר הפרסק, ובא מעשה לפני רבי חייה ואמר: חייב אתה להעמיד לו פרסק, כל זמן שהדלית קיימא. בעי רבי אבא בר ממל

דף קיז.א

כשהוא דר, לבדו הוא דר כדמעיקרא, או דלמא שניהם דרין? דאמר ליה: אדעתא לאפקינן - לא אגרי לך. אם תמצא לומר שניהם דרין בו, כשהוא משתמש - דרך פתחים משתמש או דרך גגין משתמש? מי אמר: כדמעיקרא, מה מעיקרא - דרך גגין, השתא נמי - דרך גגין. או דלמא מצי אמר ליה: עלייה - קבילי עלאי, עלייה וירידה - לא קבילי עלאי. אם תמצא לומר, מצי אמר ליה: עלייה וירידה לא קבילי עלאי, שתי עליות זו על גב זו מהו? איפחית עליונה - נחית ודר בתחתונה, איפחית תחתונה מהו למיסלק לגמרי בעליונה? מי אמרינן, דאמר ליה: שם עלייה קבילית עלך, או דלמא: חד עלייה - קביל עליה, שתי עליות - לא קביל עליה? - תיקו. רבי יוסי אומר התחתון נותן את התקרה כו'. מאי תקרה? רבי יוסי בר חנינא אמר: קינים וסנאין, וסטיני אמר רבי שמעון בן לקיש: לווחים. ולא פליגי, מר כי אתריה ומר כי אתריה. הנהו בי תרי דהוו דיירי, חד עילאי וחד תתאי. איפחית מעזיבה. כי משי מיא עילאי - אזלי ומזקי לתתאי. (מי מתקו)? רבי חייה בר אבא אמר: העליון מתקו, ורבי אלעי משום רבי חייה ברבי יוסי אמר: התחתון מתקו. וסימן (בראשית ל"ט) ויוסף הורד מצרימה. לימא רבי חייה בר אבא ורבי אלעי בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן קמיפלגי למאן דאמר העליון מתקו - קסבר: על המזיק להרחיק את עצמו מן הנזק, ומאן דאמר תחתון מתקו - קסבר: על הנזק להרחיק את עצמו מן המזיק. ותיסברא רבי יוסי ורבנן לענין נזקין פליגי? והא איפכא שמעינן להו, דתנן: מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה ובחרוב ובשקמה - חמשים אמה, בין מלמעלה בין מן הצד. אם הבור קדם - קוצץ ונותן דמים, אם האילן קדם - לא יקוצץ. ספק זה קדם ספק זה קדם - לא יקוצץ. רבי יוסי אומר: אף על פי שהבור קודמת לאילן - לא יקוצץ, שזה חופר בתוך שלו, וזה נוטע בתוך שלו. אלמא, רבי יוסי סבר: על הנזק להרחיק את עצמו, ורבנן סברי: על המזיק להרחיק את עצמו. אלא, אי איכא למימר פליגי - בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן דהתם קמיפלגי. ורבי יוסי ורבנן דהכא במאי פליגי - בחוזק תקרה קמיפלגי. רבנן סברי: מעזיבה אחזוקי תקרה הוא, ואחזוקי תקרה על התחתון בעי לאחזוקי. ורבי יוסי סבר: מעזיבה אשוויי גומות הוא, ואשוויי גומות על העליון לאשוויי. - איני? והאמר רב אשי: כי הוינא בי רב כהנא הוה אמרינן: מודה רבי יוסי בגירי דיליה - דפסקי מיא והדר נפלי. משנה. הבית והעלייה של שנים שנפלו, אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה לבנות - הרי בעל העלייה בונה את הבית ודר בתוכה, עד שיתן לו את יציאותיו. רבי יהודה אומר: אף זה דר בתוך של חבירו, צריך להעלות לו שכר. אלא, בעל העלייה בונה את הבית ואת העלייה, מקרה את העליונה ויושב בבית עד שיתן לו את יציאותיו.

דף קיז.ב

גמרא. אמר רבי יוחנן: בשלשה מקומות שנה לנו רבי יהודה אסור לאדם שיהנה מממון

חבירו, חדא - הא דתנן. אידך מה היא - דתנן: הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום, רבי מאיר אומר: נותן לו דמי צמרו, רבי יהודה אומר: אם השבח יותר על ההוצאה - נותן לו היציאה ואם ההוצאה יתירה על השבח - נותן לו את השבח. ואידך מאי היא - דתנן: מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו, ואמר לו: אם אין אני נותן לך מכאן ועד זמן פלוני - תן לו שטרו. הגיע זמן ולא נתן, רבי יוסי אומר: יתן, רבי יהודה אומר: לא יתן. - אמאי? דלמא עד כאן לא קאמר רבי יהודה הכא - אלא משום דאיכא שחרוריתא. אי נמי לצבוע לו אדום וצבעו שחור - משום דקא משנה, והתנן: כל המשנה ידו על התחתונה. ומי שפרע מקצת חובו נמי, הוי אסמכתא, ושמעינן ליה לרבי יהודה דאמר לא קני. אמר רב אחא בר אדא משמיה דעולא: תחתון הבא לשנות בגויל - שומעין לו, בגזית - אין שומעין לו, בכפיסין - שומעין לו, בלבנים - אין שומעין לו. לסכך בארזים - שומעין לו, בשקמים - אין שומעין לו. למעט בחלונות - שומעין לו, להרבות בחלונות - אין שומעין לו, להגביה לו, למעט - שומעין לו. עליון שבא לשנות בגזית - שומעין לו, בגויל - אין שומעין לו, בכפיסין - אין שומעין לו, בלבנים - שומעין לו, בארזים - אין שומעין לו, בשקמה - שומעין לו. לרבות בחלונות - שומעין לו, למעט בחלונות - אין שומעין לו, להגביה - אין שומעין לו, למעט - שומעין לו. אין לו לזה ולא לזה, מאי? (תניא: אין לו לא לזה ולא לזה - אין לו לבעל עלייה בקרקע כלום). תניא, רבי נתן אומר: תחתון נוטל שני חלקים, והעליון שלישי. ואחרים אומרים: תחתון נוטל שלשה חלקים, והעליון נוטל רביע. אמר רבה: נקוט דרבי נתן בידך, דדיינא הוא ונחית לעומקא דדינא. קא סבר: כמה מפסיד עלייה בבית - תילתא, הלכך אית ליה תילתא. משנה. וכן בית הבד שהוא בנוי בסלע, וגינה אחת על גביו ונפחת - הרי בעל הגינה יורד וזורע למטה, עד שיעשה לבית בדו כיפין. הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים והזיקו - פטור מלשלם. נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל ונפלו, בתוך הזמן - פטור, לאחר הזמן - חייב. מי שהיה כותלו סמוך לגינת חבירו ונפל, ואמר לו: פנה אבניך, ואמר לו:

דף קיח.א

הגיעוד - אין שומעין לו. משקבל עליו, אמר לו: הילך את יציאותיך, ואני אטול את שלי - אין שומעין לו. השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש, ואמר לו: תן לי שכרי, ואמר לו: טול מה שעשית בשכרך - אין שומעין לו. משקבל עליו, ואמר לו: הילך שכרך ואני אטול את שלי - אין שומעין לו. גמרא. נפחתה, רב אמר: ברובה, ושמואל אמר: בארבע. רב אמר: ברובה, אבל בארבע - אדם זורע חציו למטה וחציו למעלה. ושמואל אמר: בארבע, אין אדם זורע חציו למטה וחציו למעלה. וצריכא, דאי אשמועינן דירה - בהא קאמר שמואל, משום דלא עבידי אינשי דדיירי פורתא הכא ופורתא הכא, אבל לענין זריעה - עבידי אינשי דזרעי הכא פורתא והכא פורתא, אימא מודה ליה לרב. ואי איתמר בהך - בהך קאמר רב, אבל בהא - אימא מודה ליה לשמואל, צריכא. נתנו לו זמן. וכמה זמן בית דין? - אמר רבי יוחנן: שלשים יום. מי שהיה כותלו כו'. הא מדקתני

סיפא הילך יציאותיך - מכלל דפנינהו עסקינן, טעמא - דפנינהו, הא לא פנינהו - לא. אמאי? ותקנה ליה שדהו, דאמר רבי יוסי ברבי חנינא: חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו - הני מילי - היכא דקא מיכוין לאקנויי ליה, אבל הכא - אישתמוטי הוא דקא מישתמיט ליה. השוכר לעשות עמו בתבן כו'. וצריכא, דאי אשמועינן להך קמייתא, דכי קאמר ליה הגיעוך אין שומעין לו - משום דלית אגרא גביה, אבל הכא דאית ליה אגרא גביה - אימא שומעין לו. דאמרי אינשי: ממרי רשותיך - פארי אפרע. ואי אשמועינן הכא - הכא שמשקבל עליו אין שומעין לו - משום דאית ליה אגרא גביה, אבל הכא דלית ליה אגרא גביה - אימא שומעין לו, צריכא. אין שומעין לו. והתניא: שומעין לו - אמר רב נחמן: לא קשיא, כאן - בשלו, כאן - בשל חבירו. אמר ליה רבא לרב נחמן: בשלו מאי טעמא - דאמר ליה: אגרא עלך, בשל חבירו נמי שכרו עליו דתניא: השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו - נותן לו שכרו משלם, וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנה אותו. אלא אמר רב נחמן: לא קשיא כאן - בשלו, כאן - בשל הפקר. איתיביה רבא לרב נחמן: מציאת פועל - לעצמו, אימתי - בזמן שאמר לו בעל הבית נכש עמי היום, או עדור עמי היום. אבל אם אמר לו עשה עמי מלאכה היום - מציאתו לבעל הבית. אלא אמר רב נחמן: לא קשיא כאן - בהגבהה, כאן - בהבטה. אמר רבה: הבטה בהפקר תנאי היא. דתנן: שומרי ספיחי שביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה, רבי יוסי אומר: הרוצה מתנדב הוא, ושומר חנם. אמרו לו: אתה אומר כן - אין באין משל צבור מאי לאו בהא קמיפלגי: דתנא קמא סבר: הבטה בהפקר קני, ואי יהיבי ליה אגרא - אין, ואי לא - לא. ורבי יוסי סבר: הבטה בהפקר לא קני, וכי אזלי צבור ומייתי - השתא הוא דקא זכי ביה. ומה אתה אומר - הכי קאמרי ליה: מדבריק לדברינן אין עומר ושתי לחם באין משל צבור. אמר רבא: לא, דכולי עלמא הבטה בהפקר קני, והכא - חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה קמיפלגי דרבנן סברי: יהבינן ליה אגרא, ואי לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה. רבי יוסי סבר: לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה. ומה אתה אומר - הכי קאמרי ליה: מדבריק לדברינן, דחיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה - אין עומר ושתי לחם באין משל צבור. איכא דאמרי, רבא אמר: דכולי עלמא הבטה בהפקר לא קני, והכא בחיישינן לבעלי זרועות קמיפלגי. דתנא קמא סבר: דתקינן רבנן למיתב ליה ארבע זוזי, כי היכי דלישמעי בעלי זרועות וליפרשו מינייהו. ורבי יוסי סבר: לא תקינו

דף קיח.ב

ומה אתה אומר - הכי קאמרי ליה: מדבריק לדברינן אין באין משל צבור. וכן כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: חוששין לבעלי זרועות איכא בינייהו. משנה. המוציא זבל לרשות הרבים, המוציא - מוציא והמזבל - מזבל. אין שורין טיט ברשות הרבים, ואין לובנים לבנים. אבל גובלין טיט ברשות הרבים, אבל לא לבנים. הבונה ברשות הרבים - המביא אבנים מביא, והבונה בונה. ואם הזיק - משלם מה שהזיק. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום. גמרא. לימא מתניתין דלא כרבי יהודה, דתניא: רבי יהודה אומר: בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרשות הרבים, וצוברו

כל שלשים יום, כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה, שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ. - אפילו תימא רבי יהודה, מודה רבי יהודה שאם הזיק - חייב לשלם. והתנן: מודה רבי יהודה בנר חנוכה שהוא פטור, מפני שהוא עושה ברשות. מאי לאו - רשות דבית דין? - לא, רשות דמצוה. - והתניא: כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים, אם הזיק - חייב לשלם, ורבי יהודה פוטר - אלא מחוורתא, מתניתין דלא כרבי יהודה. אמר אביי: רבי יהודה ורבן שמעון בן גמליאל ורבי שמעון כולהו סבירא להו: כל מקום שנתנו לו חכמים רשות והזיק - פטור. רבי יהודה - הא דאמרו. רבן שמעון בן גמליאל - דתנן: רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום. רבי שמעון - דתנן: היה מעמידו בעלייה - צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים, ובכירה - טפח, ואם הזיק - משלם מה שהזיק. רבי שמעון אומר: לא אמרו כל השעורים הללו אלא שאם הזיק פטור מלשלם. תנו רבנן: החצב שמסר לסתת - הסתת חייב, הסתת שמסר לחמר - החמר חייב, החמר שמסר לכתף - הכתף חייב, הכתף שמסר לבנאי - הבנאי חייב, הבנאי שמסר לאדריכל - אדריכל חייב. ואם הניח אבן על הדימוס והזיקה - כולן חייבין לשלם. והתניא: אחרון חייב וכולן פטורים - לא קשיא: כאן - בשכירות, כאן - בקבלנות. משנה. שתי גנות זו על גב זו והירק בינתים, רבי מאיר אומר: של עליון, רבי יהודה אומר: של תחתון. אמר רבי מאיר: אם ירצה העליון ליקח את עפרו - אין כאן ירק אמר רבי יהודה: אם ירצה התחתון למלאות את גנתו - אין כאן ירק אמר רבי מאיר: מאחר ששניהן יכולין למחות זה על זה - רואין מהיכן ירק זה חי. אמר רבי שמעון: כל שהעליון יכול לפשוט את ידו וליטול - הרי הוא שלו, והשאר של תחתון. גמרא. אמר רבא: בעיקרו - כולי עלמא לא פליגי דעליון הוי, כי פליגי - בנופו. רבי מאיר סבר: שדי נופו בתר עיקרו, ורבי יהודה סבר: לא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו. (ואזדא לטעמייהו) (מסורת הש"ס: ותניא נמי גבי מקח וממכר כי האי גוונא), דתניא: היוצא מן הגזע ומן השרשין - הרי אלו של בעל הקרקע, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מן הגזע - של בעל האילן, ומן השרשין - של בעל הקרקע.

דף קיט.א

ותנן נמי גבי ערלה כי האי גוונא: אילן היוצא מן הגזע ומן השרשין - חייב בערלה, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר מן הגזע - פטור, מן השרשין - חייב. וצריכי, דאי אשמועינן קמייתא - בהא קאמר רבי יהודה, משום דממונא. אבל גבי ערלה דאיסורא - אימא מודי ליה לרבי מאיר. ואי איתמר בהא - בהא קאמר רבי מאיר, אבל בההיא אימא מודי ליה לרבי יהודה - צריכי. [אמר] רבי שמעון (אומר) כל שהעליון יכול לפשוט [וכו.]. אמרי דבי רבי ינאי: ובלבד שלא יאנס. בעי רב ענן ואיתימא רבי ירמיה: מגיע לנופו ואין מגיע לעיקרו, מגיע לעיקרו ואין מגיע לנופו, מאי? - תיקו. אמר אפרים ספרא תלמידו של ריש לקיש משום ריש לקיש: הלכה כרבי שמעון. אמרוה קמיה דשבור מלכא, אמר להו: אפריון נמטייה לרבי שמעון. הדרן עלך הבית והעלייה וסליקא לה מסכת בבא

מציעה. -